

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**ÇAMLICALI MEHMED EFENDİ TEKKESİ
RESTORASYON PROJESİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
Mimar Pınar AKSOY**

Anabilim Dalı : MİMARLIK

Programı : RESTORASYON

OCAK 2007

İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ ★ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**ÇAMLICALI MEHMED EFENDİ TEKKESİ
RESTORASYON PROJESİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
Mimar Pınar AKSOY
(502031211)**

**Tezin Enstitüye Verildiği Tarih : 25 Aralık 2006
Tezin Savunulduğu Tarih : 30 Ocak 2007**

**Tez Danışmanı : Prof.Dr. Ahmet ERSEN
Diğer Jüri Üyeleri Prof.Dr. Baha TANMAN (İ.Ü.)
Doç.Dr. Kutgün EYÜPGİLLER**

OCAK 2007

İÇİNDEKİLER
ŞEKİL LİSTESİ
ÖZET
SUMMARY

GİRİŞ.....	1
1 TEKKE.....	2
1.1 Tekke Tanımı	2
1.2 Tarikat Tanımı.....	2
1.2.1 Halvetiyye Tarikatı.....	2
1.2.1.1 Halvetilik’de Zikir Usulü	3
1.2.2 Şabaniyye Tarikatı	4
1.2.2.1 Şabanilikte Zikir Usulü	4
1.3 Tekkelerin Genel Özellikleri.....	4
1.3.1 Tekkelerin Kapatılması	7
1.4 Tekkelerin Ana Mimari Öğeleri.....	8
1.4.1 Tevhidhane	8
1.4.2 Meşruthane	9
1.4.3 Türbe	11
1.4.4 Tekkelerin Diğer Mimari Öğeleri	11
1.4.5 İşlev Şeması:	13
1.5 İstanbul Tekkeleri.....	14
2 YAPININ YERALDIĞI ÜSKÜDAR İLÇESİ.....	16
2.1 Tarihçe	16
2.2 Yerleşim Ve Sosyal- İktisadi yapı.....	18
3 ÇAMLICALI MEHMED EFENDİ TEKKESİ.....	20
3.1 Genel Tanımlama	20
3.2 Tarihçesi.....	21
3.2.1 Yapının Yer Aldığı Çavuşderesi Caddesi	24
3.3 Yapının Mimari Açından Değerlendirilmesi	24
3.3.1 Plan Özellikleri.....	24
3.3.1.1 Z01 Mekanı	24
3.3.1.2 Z02 Mekanı	26
3.3.1.3 Z03 Mekanı	27
3.3.1.4 Z04 Mekanı	28
3.3.1.5 Z05 Mekanı	29
3.3.1.6 K01 Mekanı.....	29

3.3.1.7	K02 Mekanı.....	30
3.3.1.8	K03 Mekanı.....	31
3.3.1.9	K04 Mekanı.....	32
3.3.1.10	K05 Mekanı.....	33
3.3.1.11	K06 Mekanı.....	34
3.3.1.12	Z06 Mekanı	34
3.3.1.13	Z07 Mekanı	35
3.3.1.14	Z08 Mekanı	36
3.3.1.15	Z09 Mekanı	37
3.3.1.16	Z10 Mekanı	38
3.3.1.17	Z11 Mekanı	39
3.3.1.18	Z12 Mekanı	39
3.3.1.19	Z13 Mekanı	40
3.3.1.20	K07 Mekanı.....	40
3.3.1.21	K08 Mekanı.....	42
3.3.1.22	K09 Mekanı.....	43
3.3.1.23	K10 Mekanı.....	44
3.3.1.24	K11 Mekanı.....	45
3.3.1.25	Bahçe.....	45
3.3.1.26	Selamlık Bodrum Kat Planı	46
3.3.1.27	Selamlık Zemin Kat Planı	46
3.3.1.28	Selamlık 1. Kat Planı	50
3.3.2	Cepheler	51
3.3.2.1	Kuzey Cephesi	51
3.3.2.2	Batı Cephesi	52
3.3.2.3	Güney Cephesi	52
3.3.2.4	Doğu Cephesi.....	53
3.3.3	Yapım Tekniği Ve Taşıyıcı Sistem Özellikleri.....	54
3.3.3.1	Temeller	54
3.3.3.2	Duvarlar	55
3.3.3.3	Döşeme.....	55
3.3.3.4	Örtü	56
3.3.4	Dekoratif Unsurlar	56
3.3.4.1	Kapılar.....	56
3.3.4.2	Pencereler.....	56
3.3.4.3	Diğer Dekoratif Unsurlar	56
3.3.5	Yapıdaki bozulmalar	57
3.3.5.1	Mekansal bozulmalar	57

3.3.5.2	Malzeme bozulmaları	57
3.3.5.3	Strüktürel bozulmalar	57
4	RESTİTÜSYON	58
4.1	Plan Düzeni	58
4.2	Cepheler	67
5	RESTORASYON ÖNERİSİ	68
5.1	Yeni İşlev Önerisi	68
5.2	Yapının Onarımına İlişkin Müdahaleler	70
5.2.1	Temizleme	70
5.2.2	Sağlamlaştırma	71
5.2.3	Bütünleme	71
5.2.4	Yeniden Yapım	71
6	SONUÇ	73
	REFERANSLAR	74
	KAYNAKLAR	81
	EKLER	85
	ÖZGEÇMİŞ	218

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil A Yapı ve Çevresine İlişkin Belgeler

Şekil A01	1931 tarihli Pervititch Haritaları'nda 56 ve 70 numaralı paftaların birleştirilmiş hali	85
Şekil A02	1931 tarihli Pervititch Haritaları'nda 56 ve 70 numaralı paftalarda Çamlıcalı Mehmed Efendi Tekkesi ve çevresi	86
Şekil A03	1931 tarihli Pervititch Haritalarında 70 numaralı paftada Çamlıcalı Mehmed Efendi Tekkesi	86
Şekil A04	Alman Mavileri'nde Çamlıcalı Mehmed Efendi Tekkesi	87
Şekil A05	Yol genişletmesi sırasında yapılmış bir Osmanlıca haritada Çamlıcalı Mehmed Efendi Tekkesi	87
Şekil A06	Tescilli olduğuna dair belge (K.T.V.K.K)	88
Şekil A07	Tekkenin türbesine ait olduğu belirtilen kitabe	89
Şekil A08	1/1000 Halihazır Harita	89

Şekil B Dönem Analizi Çalışmalarına Ait Belgeler

Şekil B01	Seyyid Nizam Tekkesi Planı	90
Şekil B02	Sofular Tekkesi Planı	90
Şekil B03	Nasuhi Tekkesi Kesit	91
Şekil B04	Cemaleddin Uşşaki Tekkesi Planı	91
Şekil B05	Aydınoğlu Tekkesi	92
Şekil B06	Atik Valide Tekkesi Planı	92
Şekil B07	Sarmaşık Tekkesi Kesit	93
Şekil B08	Sertarıkzade Tekkesi Planı	93
Şekil B09	Nureddin Cerrahi Tekkesi kesiti ve tavan planı	94
Şekil B10	Rıfai Asitanesi bodrum kat planı.	95
Şekil B11	Rıfai Asitanesi zemin kat planı.	95
Şekil B12	Rıfai Asitanesi 1. kat planı.	96
Şekil B13	K.Osman Efendi Tekkesi bodrum kat planı.	96
Şekil B14	K.Osman Efendi Tekkesi zemin kat planı.	96
Şekil B15	K.Osman Efendi Tekkesi üst kat planı.	97
Şekil B16	K.Osman Efendi Tekkesi kesit.	97

Şekil B17	K.Osman Efendi Tekkesi giriş cephesi	97
Şekil B18	K.Osman Efendi Tekkesi mihrap cephesi	97
Şekil B19	Cennet Efendi Türbesi	98
Şekil B20	Şemsettin Efendi Türbesi	98
Şekil B21	Deruni Mehmet Efendi Türbesi	98
Şekil B22	Yenikapı Mevlevihanesi'nin Türbesi	99
Şekil B23	Yenikapı Mevlevihanesi'nin Türbesi	99
Şekil B24	Yenikapı Mevlevihanesi'nin Türbesi	99
Şekil B25	Yenikapı Mevlevihanesi'nin Türbesi	100
Şekil B26	Yenikapı Mevlevihanesi'nin Türbesi	100
Şekil B27	Şemsettin Efendi Türbesi (1940-1950)	101
Şekil B28	Debbağ Yunus Türbesi (1943)	101
Şekil B29	Helvai Yusuf Tekkesi'nin Türbesi (Restitüsyon)	102
Şekil B30	Helvai Yusuf Tekkesi'nin Türbesi (Restitüsyon)	102
Şekil B31	Galata Mevlevihanesi'nde ahşap türbe	103
Şekil B32	Bahariye Mevlevihanesi Planı	103
Şekil B33	Bahariye Mevlevihanesi tevhidhane ve türbe yapısı	104
Şekil B34	Selami Efendi Tekkesi planı	104
Şekil B35	Selami Efendi Tekkesi avlu cephesi	105
Şekil B36	Selami Efendi Tekkesi avlu cephesi	105
Şekil B37	Selami Efendi Tekkesi sokak cephesi	106
Şekil B38	Ayvansaray'da 19.yy tarihli bir konuttan dış kapı kulbu detayı.	106
Şekil B39	Ayvansaray'da 19.yy tarihli bir konuttan üstü kare açıklıklı çift giyotin pencere detayı	106
Şekil B40	Kapı Sereni ve aynası birleşim detayı.	107
Şekil B41	Üst tarafı camlı kapıda, ahşap - cam birleşim detayı.	107
Şekil B42	Kapı sereni ve aynası birleşim detayı.	107
Şekil B43	Kapı kanadı ve pervazı birleşim detayı.	108
Şekil B44	Giyotin pencerede kanat ve kasa birleşim detayı	108
Şekil B45	Giyotin Pencerede kanat ve denizlik birleşim detayı.	109
Şekil B46	Alman Mavilerine göre çizilen arazi eğimleri krokisi	110

Şekil C	Çamlıcalı Mehmed Efendi Tekkesi'ne ait eski fotoğraflar	
Şekil C01	Selamlık doğu cephesi (K.T.V.K.K. 1989)	111
Şekil C02	Harem doğu cephesi (K.T.V.K.K. 1989)	111
Şekil C03	Selamlık ve harem doğu cephesi (K.T.V.K.K. 1994)	112
Şekil C04	Selamlık ve harem doğu ve güney cephesi (K.T.V.K.K. 1994)	112
Şekil C05	Selamlık güney ve doğu cephesi (K.T.V.K.K. 1994)	112
Şekil C06	Selamlık güneycephesi (K.T.V.K.K. 1994)	113
Şekil C07	Tekkeye kuzeybatıdan bakış (K.T.V.K.K. 1994)	113
Şekil C08:	Selamlık ve harem kuzey cephesi (K.T.V.K.K. 1994)	114
Şekil C09	Selamlık doğu cephesi (K.T.V.K.K. 1994)	114
Şekil C10:	Selamlık ve harem kuzeydoğudan bakış (K.T.V.K.K. 1994)	115
Şekil C11	Selamlık güney cephesi (K.T.V.K.K. 1994)	115
Şekil C12	Selamlık kuzey cephesi (K.T.V.K.K. 1994)	116
Şekil C13	Bahçede Z13 mekanın eski haline ve ayazmaya bakış (K.T.V.K.K. 1994)	116
Şekil C14	Yıkılmadan önce, tekkenin güneyindeki komşu parselde bulunan ahşap yapı (K.T.V.K.K. 2002)	117
Şekil C15:	Selamlık doğu cephesi (K.T.V.K.K.2002)	117
Şekil D	Çamlıcalı Mehmed Efendi Tekkesi'ne ait güncel fotoğraflar	
Şekil D01	Selamlık batı cephesi (2006)	118
Şekil D02	Selamlık batıdaki bir çatıdan bakış (2006)	118
Şekil D03	Selamlık ve hareme doğudaki bir çatıdan bakış (2005)	119
Şekil D04	Selamlık ve bahçeye doğudaki bir çatıdan bakış (2005)	119
Şekil D05	Z01 Mekanı (2005)	120
Şekil D06	Z05 Mekanı (2005)	120
Şekil D07	K01 Mekanı (2005)	121
Şekil D08	K01 Mekanı (2005)	121
Şekil D09	Z07 Mekanı merdiven (2005)	122
Şekil D10	Z07 Mekanı (2005)	122
Şekil D11	Z07 Mekanı (2005)	122
Şekil D12	Z09 Mekanı (2005)	122
Şekil D13	K07 Mekanı (2005)	123
Şekil D14	K09 Mekanı (2005)	123

Şekil D15	K07 Mekanı (2005)	123
Şekil D16	Selamlık ve harem kuzeydoğudan bakış (2005)	124
Şekil D17	Harem kuzey cephesi (2005)	124
Şekil D18	Harem kuzey cephesi (2005)	125
Şekil D19	Selamlık ve harem doğu cephesi (2005)	125
Şekil D20	Harem batı cephesi bakış (2005)	126
Şekil D21	Tekkeye batıdan bakış (2005)	126
Şekil D22	Bahçeye güneyden bakış (2005)	126
Şekil D23	Selamlık güney cephesi (2005)	127
Şekil D24	Selamlık güney cephesi (2005)	127
Şekil E	Çamlıcalı Mehmed Efendi Tekkesi Çizimleri	
Şekil E1	Vaziyet Planı Rölövesi	128
Şekil E2	+1.00 Kot Planı Rölövesi (Selamlık +2.50 Kot Planı Rölövesi)	129
Şekil E3	+1.00 Kot Planı Rölövesi (Selamlık +2.50 Kot Planı Rölövesi) (Ölçülü)	130
Şekil E4	+1.00 Kot Tavan Planı Rölövesi	131
Şekil E5	+2.50 Kot Planı Rölövesi (Selamlık +4.00 Kot Planı Rölövesi)	132
Şekil E6	+2.50 Kot Planı Rölövesi (Selamlık +4.00 Kot Planı Rölövesi) (Ölçülü)	133
Şekil E7	2.50 Kot Tavan Planı Rölövesi	134
Şekil E8	Çatı Planı Rölövesi	135
Şekil E9	A-A Kesiti Rölövesi	136
Şekil E10	B-B Kesiti ve E-E Kesiti Rölöveleri	137
Şekil E11	C-C kesiti Rölövesi	138
Şekil E12	D-D Kesiti Rölövesi	139
Şekil E13	F-F Kesiti ve Batı Cephesi Rölöveleri	140
Şekil E14	Kuzey Cephesi Rölövesi	141
Şekil E15	Güney cephesi ve doğu cephesi rölöveleri	142
Şekil E16	Sistem Detayı Rölövesi	143
Şekil E17	KK04 Kapısı ve KK07 Kapısı Detay Rölöveleri	144
Şekil E18	PZ08 Penceresi ve PK07 Penceresi Detay Rölöveleri	145
Şekil E19	Konsol, Kapı Kanadı, Koltukluk Silmesi,Tavan Silmeleri ve Çıtaları Detay Rölöveleri	146

Şekil E20	Nokta Detay Rölöveleri	147
Şekil E21	+1.00 Kot Planı Malzeme Analizi (Selamlık +2.50 Kot Planı Malzeme Analizi)	148
Şekil E22	+2.50 Kot Planı Malzeme Analizi (Selamlık +4.00 Kot Planı Malzeme Analizi)	149
Şekil E23	Çatı Planı Malzeme Analizi	150
Şekil E24	+1.00 Kot Planı Hasar Analizi (Selamlık +2.50 Kot Planı Hasar Analizi)	151
Şekil E25	+2.50 Kot Planı Hasar Analizi (Selamlık +4.00 Kot Planı Hasar Analizi)	152
Şekil E26	Çatı Planı Hasar Analizi	153
Şekil E27	+1.00 Kot Planı Dönem Analizi (Selamlık +2.50 Kot Planı Dönem Analizi)	154
Şekil E28	+2.50 Kot Planı Dönem Analizi (Selamlık +4.00 Kot Planı Dönem Analizi)	155
Şekil E29	Çatı Planı Dönem Analizi	156
Şekil E30	A-A Kesiti Malzeme Analizi	157
Şekil E31	B-B Kesiti ve E-E Kesiti Malzeme Analizi	158
Şekil E32	C-C kesiti Malzeme Analizi	159
Şekil E33	D-D Kesiti Malzeme Analizi	160
Şekil E34	F-F Kesiti ve Batı Cephesi Malzeme Analizi	161
Şekil E35	Kuzey Cephesi Malzeme Analizi	162
Şekil E36	Güney Cephesi ve Doğu Cephesi Malzeme Analizi	163
Şekil E37	A-A Kesiti Hasar Analizi	164
Şekil E38	B-B Kesiti ve E-E Kesiti Hasar Analizi	165
Şekil E39	C-C kesiti Hasar Analizi	166
Şekil E40	D-D Kesiti Hasar Analizi	167
Şekil E41	F-F Kesiti ve Batı Cephesi Hasar Analizi	168
Şekil E42	Kuzey Cephesi Hasar Analizi	169
Şekil E43	Güney Cephesi ve Doğu Cephesi Hasar Analizi	170
Şekil E44	Vaziyet Planı restitüsyonu	171
Şekil E45	+1.00 Kot Planı restitüsyonu (Selamlık +2.50 Kot Planı Restitüsyonu	172
Şekil E46	+1.00 Kot Tavan Planı Restitüsyonu	

	(Selamlık +2.50 Kot Tavan Planı Restitüsyonu)	173
Şekil E47	+2.50 Kot Planı Restitüsyonu	
	(Selamlık +4.00 Kot Planı Restitüsyonu)	174
Şekil E48	+2.50 Kot Tavan Planı Restitüsyonu	
	(Selamlık +4.00 Kot Tavan Planı Restitüsyonu)	175
Şekil E49	Selamlık +8.00 Kot Planı Restitüsyonu	176
Şekil E50	Çatı Konstrüksiyonu Restitüsyonu	177
Şekil E51	Çatı Planı restitüsyonu	178
Şekil E52	A-A kesiti restitüsyonu	179
Şekil E53	B-B kesiti restitüsyonu	180
Şekil E54	C-C kesiti restitüsyonu	181
Şekil E55	D-D kesiti restitüsyonu	182
Şekil E56	E-E kesiti ve F-F kesiti restitüsyonu	183
Şekil E57	Kuzey cephesi restitüsyonu	184
Şekil E58	Doğu ve Batı Cepheleri Restitüsyonu	185
Şekil E59	Güney Cephesi Restitüsyonu	186
Şekil E60	Sistem Kesiti ve Planları Restitüsyonu	187
Şekil E61	Tip 1 ve Tip 2 Kapı Detayları Restitüsyonu	188
Şekil E62	Tip 1 ve Tip 2 Pencere Detayları Restitüsyonu	189
Şekil E63	Tip 3 Penceresi, Niyaz Penceresi, Korkuluk ve Konsol Detayları Restitüsyonu	190
Şekil E64	Tip 3 Kapı Detayı Restitüsyonu	191
Şekil E65	Nokta Detayları Restitüsyonu	192
Şekil E66	Vaziyet Planı Restorasyonu	193
Şekil E67	+1.00 Kot Planı Restorasyonu	
	(Selamlık +2.50 Kot Planı Restorasyonu)	194
Şekil E68	+1.00 Kot Planı Restorasyonu	
	(Selamlık +2.50 Kot Planı Restorasyonu) Ölçülü	195
Şekil E69	+1.00 Kot Tavan Planı Restorasyonu	
	(Selamlık +2.50 Kot Tavan Planı Restorasyonu)	196
Şekil E70	+2.50 Kot Planı Restorasyonu	
	(Selamlık +4.00 Kot Planı Restorasyonu)	197
Şekil E71	+2.50 Kot Planı Restorasyonu	
	(Selamlık +4.00 Kot Planı Restorasyonu) Ölçülü	198

Şekil E72	+2.50 Kot Tavan Planı Restorasyonu (Selamlık +4.00 Kot Tavan Planı Restorasyonu)	199
Şekil E73	Selamlık +8.00 Kot Planı Restorasyonu	200
Şekil E74	Selamlık +8.00 Kot Planı Restorasyonu (Ölçülü)	201
Şekil E75	Çatı Konstrüksiyonu Restorasyonu	202
Şekil E76	Çatı Planı Restorasyonu	203
Şekil E77	A-A kesiti Restorasyonu	204
Şekil E78	B-B kesiti Restorasyonu	205
Şekil E79	C-C kesiti Restorasyonu	206
Şekil E80	D-D kesiti Restorasyonu	207
Şekil E81	E-E kesiti ve F-F kesiti Restorasyonu	208
Şekil E82	Kuzey cephesi Restorasyonu	209
Şekil E83	Doğu ve Batı Cepheleri Restorasyonu	210
Şekil E84	Güney Cephesi Restorasyonu	211
Şekil E85	Sistem Kesiti ve Planları Restorasyonu	212
Şekil E86	Tip 1 ve Tip 2 Kapı Detayları Restorasyonu	213
Şekil E87	Tip 1 ve Tip 2 Pencere Detayları Restorasyonu	214
Şekil E88	Tip 3 Penceresi, Niyaz Penceresi, Korkuluk ve Konsol Detayları Restorasyonu	215
Şekil E89	Tip 3 Kapı Detayı Restorasyonu	216
Şekil E90	Nokta Detayları Restorasyonu	217

ÖZET

ÇAMLICALI MEHMED EFENDİ TEKKESİ RESTORASYON PROJESİ

Bu çalışmada, Üsküdar'da bulunan bir Şabani tekkesi olan Çamlıcalı Mehmed Efendi Tekkesi'nin restorasyon projesi yapılmıştır. Çamlıcalı Mehmed Efendi Tekkesi'nin iki ahşap yapısı ve mezarları içinde bulunduran bahçesi günümüze ulaşmıştır. Bu yapı grubu 2. derece tarihi eserdir. Restorasyon projesinin yapılabilmesi için: tekkeler ve türbeler ile ilgili tarihsel araştırma yapılmıştır, yapı grubunun rölövesi hazırlanmıştır. Bu araştırma ve rölöve projesinin verileriyle yapı grubu için restitüsyon ve restorasyon projesi hazırlanmıştır.

SUMMARY

RESTORATION PROJECT OF THE CAMLICALI MEHMED EFENDI TEKKESI

In this study, restoration project of Camlicali Mehmed Efendi Tekkesi, a Sabani dervish lodge located in Uskudar, has been carried out. Two timber buildings and a garden, surrounding the tombs, of Camlicali Mehmed Efendi Tekkesi have survived up to date. These buildings are in the status of second degree historical artifact. In order to carry out the restoration project, historical research has been conducted on dervish lodges and tombs. Building survey project of the buildings have been drawn up. By using the data obtained from this research and building survey project, restitution and restoration projects of the Camlicali Mehmed Efendi Tekkesi have been drawn up.

GİRİŞ

Araştırma konusu olarak bu ahşap tekkenin restorasyon projesinin seçilmesinin iki nedeni vardır. Birincisi: Tescil edilmiş eski eser olan tekkeyi meydana getiren yapılardan özel şahıs malı olan selamlık binası kısmen yıkılmış ve harabe halindedir ; Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün malı olan harem yapısı ise içinde kullanıcıları olmasına rağmen ahşap bir yapının ihtiyacı olan gerekli bakımlar yapılmadığı için oldukça kötü durumdadır. Bu vahim duruma rağmen bu yapılar hakkında hazırlanmış herhangi bir rölöve, restitüsyon ya da restorasyon çalışması bulunmamaktadır. (Daha önce MSÜ öğrencileri tarafından harem yapısında bir rölöve çalışması yapıldığı bilinmekle beraber MSÜ'nin arşivinde Aralık 2005'de yapılan araştırmada bu çalışmaya ait bir rölöveye ulaşılamamıştır.)

İkincisi: Bu tekkenin Osmanlı tarikat yapıları içinde kalabalık bir grup teşkil eden, geç devre ait ahşap tekkelerin tipik bir örneği olmasıdır. Yüzyılımızın başında, yalnızca İstanbul'da sayıları yüzlerle ifade edilen bu yapılar, yangınlar kadar, kapatıldıktan sonra kullanılmamaları, yaşanan kültür değişimlerinin kamuoyunda yarattığı ilgisizlik, tarihi çevre bilincinden mahrum imar politikaları ve bütün diğer eski eserlerin karşılaştığı gibi rant elde etmek amacıyla yok olma durumuna gelmiştir. Üstelik inşa (veya yenileme) tarihlerinin pek eskilere gitmemesi ve mütevazî görünüşleri yüzünden, yakın zamana kadar araştırmacıların önem vermediği bu ahşap tekkelerin ne doğru dürüst bir envanteri yapılmış ne de mimari özellikleri layıkıyla tespit edilmiştir. [1] Halbuki söz konusu binalar, bütün diğer eski eserler gibi kültür tarihimiz için birer belge niteliğindedirler. Osmanlı devrinde tarikatların ve bu kurumları besleyen tasavvufi düşüncenin gündelik hayatı nasıl etkilediğini ve o yaşamın bir parçasını oluşturduğunu , mimari ve şehircilik diliyle ifade etmektedirler.

Yapılan bu restorasyon projesi ile bu eski eser grubuyla ilgili bir belgeleme çalışması yapılmış, yaşatılabilmeleri için bir öneri getirilmiştir.

1 TEKKE

1.1 Tekke Tanımı

Aslı “tekye” olan, Farsça “dayanmak, dayanılan yer” anlamına gelen sözcükten türetilen bu terim Türkçe’de “Tekke” olarak yerleşmiştir. [2] Tekke: Bir tarikatın yaşamını sürdürebilmesi için gerekli ibadet, barınma, eğitim, iâşe, konuk ağırlama gibi işlevleri içeren bir mimari programa göre inşa edilmiş veya dönüştürülmüş yapı ya da yapılar grubudur.

1.2 Tarikat Tanımı

Tarikat kelimesi Arapça “tarik”ten türetilmiş bir kelimedir ve tarik “yol” anlamına gelmektedir. Çok geniş ve çeşitli tanımları olan tarikatı kısaca; aynı dinin içinde farklı tasavvuf ilkelerine dayanan, hiyerarşik bir yapıya sahip toplumsal kurumlar olarak tanımlayabiliriz.

Tarikat hiyerarşisinde pir-i saniden sonra sırasıyla halife, şeyh, derviş ve muhip gibi tabana doğru giderek kalabalıklaşan bir kadrolaşma söz konusudur. Halife ve şeyhler tarikat organizasyonlarında tekke yönetimlerini üstlenirlerken, dervişler farklı görevleri yürüten iç hizmet kadrolarını meydana getirmektedirler, muhipler ise tarikatların toplumsal tabanını oluşturmaktadırlar. [3]

Tarikatların, belli başlıları ve onların kolları ile birlikte sayılarının yüzleri bulmaktadır. Bu çeşitliliğe rağmen hepsinde de ortak bazı özellikler vardır. Bunları :”zikir, süluk, şeyh-pir, mürid-derviş, silsile, kol-şube, adap-erkan, tekke, özel kıyafet, ortak dil...” olarak sıralayabiliriz. [4]

Tez konusu olan Çamlıcalı Mehmed Efendi Tekkesi’nin Halveti ve onun bir kolu olan Şabani tarikatının bir tekkesi olduğunu çeşitli tarihlerde hazırlanan tekke listeleri, belgeler vs gibi yazılı kaynaklardan öğrenmekteyiz.

1.2.1 Halvetiye Tarikatı

Tarikatın kurucusu Ömer Halveti (ö: 1349 veya 1397) Lahcan’da dünyaya gelmiş, gençliğinde Harizm’e giderek burada bulunan amcasının müridi olmuş ve amcasının ölümünden sonra onun yerine geçmiştir. Ömer Halveti halvete çekilerek zikrettiği

için Halveti adını almıştır; tarikatın ismi de buradan gelmektedir. Halvetilik, tarikatın ikinci piri olan Seyyid Yahya Şirvani (ö: 1457 veya 1460)'nin halifeleri tarafından İslam dünyasına yayılmıştır. [5]

Halvetiye tarikatı İstanbul'da ilk olarak, II. Bayezid'in tahta geçmesinden hemen sonra Amasya'dan gelen, Cemaliyye kolunun piri Şeyh Cemal Halveti (ö: 1493/94 veya 1506/07) tarafından temsil edilmiş ve bu zatın postnişini olduğu Koca Mustafa Paşa Tekkesi Osmanlı başkentinin ilk Halveti Asitanesi olmuştur. 16. yüzyılın 1. çeyreğinden itibaren Halvetiyye'nin İstanbul'da yaygınlığı ve etkinliği artarak devam etmiş, bu şehirde tesis edilen 17 kadar kolun asitaneleri ve pirevleri olan tekkeler ile bunlara bağlı pek çok zaviye inşa edilmiştir. [28] II. Bayezid tarafından desteklenen Halvetiye tarikatının şeyhleri 17. yy'a kadar, devlet bürokrasisi içindeki kilit noktalarda ya doğrudan ya da akrabalık ve müridlik ilişkileriyle dolaylı biçimde söz sahibi olmuşlardır.[6]

1.2.1.1 Halvetilik'de Zikir Usulü

Müridin her gün tek başına okuduğu zikirler, dualar ve virdler vardır. Bunlar haftanın günlerine göre değişir. Seyyid Yahya Şirvani'nin Vird-i Settari'nin okunmasına önem verilir. Ayrıca haftanın belli günlerinde tekkelerde yüksek sesle, topluca icra edilen zikre “darb-ı esma, devran, harda “ gibi isimler verilir. Devranda ilahiler okunur. Oturarak bir halka oluşturan müridler zikre ayakta devam ederler, daha sonra da devrana başlarlar. Devranda, bazen mihrabın yanındaki özel maksurelerinde duran bazen de devran halkasının ortasında ikinci bir halka teşkil eden zakirler zakirbaşının denetiminde devranın ritmine uygun ilahiler söylerler. [7]

Halvetiyye tarikatına ayırıcı özelliğini veren “halvet”in anahatları şöyledir: Halvet tekkelerde özellikle bu iş için tasarlanmış ufak boyutlu, penceresiz mekanlarda icra edilir. Söz konusu mekanlara “halvethane” veya “halvetgah” denir. Halvete giren derviş halvethaneden dışarıya ancak abdest bozmak, abdest tazelemek ve cemaatle vakit namazlarını kılmak için çıkabilir. Bu çıkışlarda da kesinlikle kimseyle konuşamaz. Bu yüzden halvete rağbet eden tarikatların ve özellikle Halvetiyye 'nin tekkelerine has mimari öğelerden olan halvethaneler doğrudan ibadet mekanına (cami-tevhidhane, mescid-tevhidhane) bağlantılı, dışarıya kapalı ve halvetnişinin ayaklarını uzatmasına imkan tanımayacak boyutlardadır. [8]

1.2.2 Şabaniyye Tarikatı

16. yy'ın ortalarında Şaban-ı Veli (ö.1569) tarafından Kastomunu'da kurulan tarikat Halveti tarikatının alt kollarından birisidir. Şabanilik, İstanbul'un gündelik hayatına birbirini izleyen iki ayrı aşamada girmiştir. Birinci aşama, 16. yy'da tarikata mensup bazı şeyhlerin İstanbul'da yürüttükleri faaliyetlerle gerçekleşmiş, fakat bu çabaların sonucunda Şabanilik şehir hayatına yeterince nüfuz edememiştir. İkinci aşama ise: 17. yy'ın ortalarından itibaren başlayan ve Şabaniliğin İstanbul'da güçlü bir tekke organizasyonu meydana getiren kurumsallaşmasını sağlayan dönemdir. Bu dönemde tarikat, kendi tekke organizasyonunu kurmuş, çeşitli kollara ayrılmak suretiyle şehir hayatına iyice nüfuz etmiştir [9]. Şabani tarikatının yaygınlık kazandığı bu dönemde bu tarikatın alt kollarının merkezlerinin Üsküdar'da olduğu görülmektedir. Bu merkezler: Karabaşiliğin merkezi olan Atik Valide Külliyesi'ne bağlı Atik Valide Tekkesi ile Nasuhiliğin merkezi olan Nasuhi Tekkesi'dir. Tez konu olan "Çamlıcalı Mehmed Efendi Tekkesi" de Şabaniliğin yaygınlık kazandığı bu ikinci dönemde Üsküdar'da kurulmuştur.

1.2.2.1 Şabanilikte Zikir Usulü

Şabanilik, Halvetiliğin bir kolu olduğu için, öbür Halveti kollarında olduğu gibi, ayin ve zikir şekli olarak devrani usule uyan bir tarikattır. Ancak Şabani ayininde, geleneksel Halveti devranından başka, yalnızca Şabaniliğe mahsus "darb-ı esma" denilen bir zikir tarzı vardır. [10]

1.3 Tekkelerin Genel Özellikleri

Tarikat yapıları içinde en büyük uygulamalardan, ufak şubelere kadar bütün kuruluşları tanımlayıcı genel anlamda kullanılan tekke kurumunun çeşitli uygulamalarına farklı adlar verilmiştir. Bunlar: "Hankah", "Dergah", "Asitane", "Zaviye"dir. [11] Bu terimlerin tekke terminolojisinde ne anlamlarda kullanıldıkları aşağıda özetlenmiştir:

Hankah: Genelde merkez tekkelere verilen addır. [12]

Dergah : Önem bakımından asitane ve hankahdan daha aşağı sayılan zikir ve toplantı yapıları "Dergah" olarak adlandırılır. [13]

Asitane: Bir tarikatın ilk tesis edilen merkez nitelikli tekkesidir. Kurucu pirin tekke

dahilinde türbesinin bulunması gelenektir. [14]

Zaviye: Osmanlı'nın kuruluş aşamasında sınırların ve halkın istikrarsız olduğu yerlerde gelip geçenlere bir sığınak sağlamak, yol emniyetini sağlamak ve dini yaygınlaştırmak amacıyla kurulan zaviyeler, XV. yüzyıldan itibaren Osmanlı yayılımı genişleyip devlet idaresi sağlamlaştıkça askeri, siyasi karakterini kaybetmiş; dini ve içtimai bir müesese olarak kalmıştır. [15]

Genel olarak “hankah” işlevsel özellikler belirtirken, “dergah” ve “asitane”, tarikat terminolojisinde bir Şeyh'in yolunda olma, onun “kapı”sına, “eşik”ine baş koyma, mürşidin makamına tevazu ve teslimiyetle yaklaşma durumunu anlatan, tarikat ehlinin iç halini ortaya koyan bir tutumdan oluşan sözcüklerdir. Fakat bu sözcüklerin yapılan açıklamaları tekke terminolojisinde kuramsal olarak kalmakta ve gerçekte sözü edilen sınıflamaya bağlı kalınmadan bu sözcükler kullanılmaktadır.[16]

Osmanlı Devleti'nin kuruluşundan itibaren gaza ve iskan hareketlerinde öncü bir rol üstlenen tekkeler, sosyal hayatın şekillenmesinde Osmanlı başkenti İstanbul'dan taşranın en ücra köylerine kadar yayılan bir tesire sahiptiler. [17] İstanbul'da Osmanlı'nın klasik dönemindeki gündelik hayata baktığımızda; yaşantının din ayırımına göre oluşturulmuş mahallelerde geçtiğini görürüz. Müslüman bir mahalleyi üç ana öge meydana getirir ve yaşantı bu döngünün dışına çıkmadan sürerdi. Bu üç öge Cami - tekke, çarşı ve konutlardı. [18] Camilerde toplanan cemaat, yaşamını idari ve hukuki açıdan düzenleyen kanunları ve bilgileri medrese ulemasından öğrenmekte, fakat gündelik hayatın insan ilişkileri, meslek ahlakı ve manevi kişilik oluşturma gibi temel konularında çok daha yaygın bir örgütlenmeye, tarikatlara bağlanmaktaydı. Tekkeler Müslüman nüfusu tarikatler içinde örgütlenme rolünü üstlenmişlerdi. [19] Osmanlı sosyal hayatında tekkelerin önemli bir yeri olduğu, o dönemdeki çeşitli yazılı metinlerde yada yerli ve yabancı seyyahların seyahat kitaplarında sıkça geçen tekke anlatımlarından anlaşılmaktadır. Örneğin 19.yy ortalarında İstanbul ve çevresine yaptığı seyahatte Miss Pardoe Osmanlı gündelik hayatına ilişkin gözlemlerini aktarır: Bu gözlemler arasında tekkelere yaptığı ziyaretler de vardır. Galata Mevlevihanesi'ne yaptığı ziyarette tekkenin çıkıntılı kanatlarında cemat mensuplarının eşleri ve çocuklarıyla yaşadıkları ek binalardan bahseder ve dervişlerin ailelerini geçindirmek için çalıştıklarını belirtir, izlediği sema töreni ve tekke mimarisini ayrıntılı olarak anlatır. Ziyaret ettiği başka bir tekke de

Bursa’da bulunan bir Rufai Tekkesi’dir. [20] Osmanlı edebiyatında hikaye etme sanatına ele atanların pek çoğunun yaşamlarının şu yada bu döneminde bir biçimde mutlaka bir tekkeyle ilişkileri olmuştur. Örneğin Evliya Çelebi, Seyahatnamesi’nde ziyaret ettiği tekkelerden sıkça söz etmektedir.[21] Çünkü seyahat ettikleri dünyanın, yani Osmanlı İmparatorluğu’nun her köşesinde kentlerden kervansaraylara kadar tekkeler vardı ve ziyaretçiler bu tekkelerde 3 gün konaklayabilir, karınlarını doyurabilirdi.[22] Yazılı metinlere örnek olarak da 1661-1665 yılları arasında Seyyid Hasan adlı bir Sünbüliye tarikatı dervişinin yaşantısını kendi ağzı ile anlattığı günlük [23] ile M. Baha Kahyaoğlu’nun “Bir Dervişin Notları” adlı hatıralarını örnek olarak verebiliriz.

Medrese’de verilen eğitiminden başka tekkelerde de eğitim veriliyordu. Örneğin kırsal kesimde yaşayanların bazıları tekkelerde okuma-yazma öğrenme fırsatı bulabiliyorlardı. 19. yy’ın başlarında Antalya’nın Elmalı kasabası yakınlarındaki Abdal Musa Bektaşî Zaviyesi’nde okul olarak kullanılan biri kışlık, öbürü yazlık iki oda bulunuyordu. [24]

Tekkelerin kütüphaneleri vardı. Kentlilerin (zaman zaman da kırsal kesimin) yazılı kültüre ulaşmasında bu kütüphaneler büyük rol oynardı. Şeyhler , kitap alınmasını sağlar, önemli yazarları uzunca bir süre kalmak üzere dergaha davet ederler, hatta tarikata girmelerine yardımcı olurdu. Ayrıca dervişler ve başka tarikat mensupları da bu kütüphanelere kitap bağışlardı. Bu kütüphanelerde menakıbnameler, halk diliyle yazılmış dini kitaplar, Kuran’lar, Kuran Tefsirleri, Arapça ve Farsça dil bigisi kitapları, sözlükler vb. yer alırdı. Bu eserlerin bazıları dervişler veya şeyhler tarafından yazılmış yada istinsah edilmiş eserlerdi. Birçok tekkenin kütüphanesi bugün yok olup gitmiştir. [25]

Tekkeler Osmanlı Devleti’nde bölgelerarası bağlantıyı sağlayan kurumlardan biriydi. Merkezi tarikatler, taşradan başkente bilgi akışını sağlayan kurumlar arasında yerlerini alıyorlardı. Örneğin taşra esnafından biri halka rahatsızlık verdiğinde, İstanbul’daki merkezi dergaha haber vermesi için dervişlerden birinin aracılığı istenebiliyordu. Eğer tarikat şeyhi sarayda “söz” sahibi ise, bu girişim divana yapılan bir şikayetle tamamlanıyor ve etkili de oluyordu. [26]

Tekkelerdeki ayin ve toplantılarda sema ve rakslara eşlik eden müzik, sohbetlerde okunan ilahiler ve nefesler zamanla yepyeni bir tür “Tekke müziği” ve halkın diliyle

yazılmış, divan edebiyatından dil ve içerik açısından değişik, saz şairlerinin deyişlerine dinsel-mistik bir öz ekleyen, bu alanda Yunus Emre'leri, Pir Sultan Abdal'ları yetiştiren bir tür “Tekke şiiri” ekolü oluşturunuyordu. [27] Ayrıca klasik musiki alanında da özellikle İstanbul'daki Mevlevihaneler Osmanlı İmparatorluğu'nun klasik dönemi boyunca İstanbul'da ki belli başlı musiki merkezlerindendi ve pek çok bestecinin yetişmesinde öncü bir rol oynayan bu Mevlevihaneler aynı zamanda Saray'a musiki hocası yetiştiren birer mektep işlevini de üstlenmekteydiler. [28]

Tekkelerin bazılarını kervansaray, medrese, imaret gibi müesseselerde, külliyelerde ek bir kuruluş olarak görnekteyiz. Bu müesseselerin yaşamasını sağlayan vakıflarda sözkonusu müesseselerin bünyesinde yer alan tekke ve bu tekkelerin şeyhleri, personeli ile ilgili şartları gösteren yazılı metinleri bulabiliriz. Örneğin Süleymaniye vakfiyesinde şeyhin vasıfları tarif edilmiştir.[29] Bunun gibi bilgilere daha pek çok vakfiyede rastlamak mümkündür.

Bazı tekke yapılarında görülen özellikler dikkate alındığında, bu kurumun bir takım uygulamalarında dinsel-mistik içeriğinin dışındaki işlevinin ön plana çıktığı durumlar görülmektedir. Bu tip tekke yapıları için verilebilecek önemli bir örnek “Miskinler Tekkeleri” olarak anılan tekkelerdir. “Miskin” deyimini eskiden cüzzam hastalığına yakalanan insanlar için kullanılırdı. Osmanlı İmparatorluğu'nun çeşitli yörelerinde işte bu insanlara kapılarını açan, ölüme terk edilen bu kişilere manevi bir dayanak sağlamayı amaçlayan tekkeler “Miskinler Tekkeleri” idi. Ayrıca bu tür tekkelere örnek olarak spor eylemini benimseyen ve yaşatan tekkeleri de verebiliriz. Bunlardan bir tanesi, İstanbul'da Okmeydanı'ndaki “Okçular Tekkesi” idi. Tekke'nin Okçular Şeyhi, üyeleri yetiştirir, sınavdan geçirir, sonunda yarışmalar düzenlenirdi. [30]

Tekkeler genellikle kendilerine vakıf yoluyla verilen toprakları ekip biçmek yoluyla geçinmişlerdir. [31] Mal ve servetin bir gayeye özgülenmesi olan vakıf kurumunun Osmanlı tarihinde çok önemli bir yeri vardır. Ve bu kurum tekkeler aracılığıyla beslenip gelişmiştir. [32]

1.3.1 Tekkelerin Kapatılması

19.yy Osmanlı devlet ve gündelik hayatında önemli değişimlerin olduğu, yeni

akımlarla birlikte yeni kurum ve olguların devlet hayatına ve gündelik yaşantıya girdiği bir dönemdir. 19.yy aynı zamanda tekkelerin teşkilatlanmalarında da değişikliklerin olduğu bir dönemdir. 19.yy’a kadar belli ölçülerde kendi kendilerine hareket edebilen tekkeler, bu yüzyılın ortalarına doğru bürokraside gelişen merkeziyetçi harekete paralel olarak devlet denetimine girmeye başlamışlardı. Tekke vakıflarını Evkaf-ı Hümayun’un denetimine sokan 1812 tarihli fermanla, Osmanlı eyaletlerinde aynı tarikata bağlı bütün tekkeler, tarikatın İstanbul asitanesi merkez kabul edilerek buraya irtibatlandırılmıştır. Yine aynı fermanla, şeyhlik makamı (meşihatı) boşalan bir tekkeye şeyh seçiminde, seçilenin Şeyhülislamlık’a arz edilmesi ve taşradaki şeyhlerin seçiminde de merkez tekkenin görüşü alınması usulü getirilmiştir. Bu fermanla beraber tekkeler, idari yönden Şeyhülislamlık’ın ve mali yönden Evkaf-ı Hümayun Nezareti’nin denetimine girmişlerdir. Tekkelerin denetim altına alınmasında ikinci adım 15 Kasım 1866’da Meclis-i Meşayih’in kurulması olmuştur.[33]

30.11.1351 (1925)’de Türkiye Cumhuriyeti’nde kabul edilen 677 sayılı Tekke ve Zaviyelerle Türbelerin Seddine ve Türbedarlıklarla birtakım ünvanların men ve ilgasına dair kanun ile tekke ve zaviyeler kapatılmış, bunlar ile ilgili bütün ünvanlar şeyhlik, dervişlik, dedelik vs gibi kaldırılmıştır. [34]

1.4 Tekkelerin Ana Mimari Öğeleri

1.4.1 Tevhidhane

Tekkenin en önemli mimari bölümüdür. Tarikat ayinleri bu bölümde yapılır. Mihrab tevhidhanenin kible yönündeki duvarında bulunur ve genellikle yarım daire bir niş şeklinde oluşturulur.[35] Şeyh postu mihrabın önüne serilir. Zakirler maksuresi de mihrabın yanında , etrafı ahşap parmalıklarla kuşatılmış, zemini bir seki ile yükseltilmiş olarak bulunur. Esas ayin alanı daima tevhidhanenin mekezinde yer alır, söz konusu alan zeminde erkek seyirci mahfilleri (züvvar maksureleri), üstte de fevkani (yukarıda bulunan) kadın mahfilleri (bacılar maksuresi/mahfili,kafes) ile bir, iki, üç veya dört yönde yer alır. Bu mahfiller esas giriş ile mihrap yönünde kesintiye uğrarlar. Ayin alanı ile zemindeki mahfillerin sınırında çoğunlukla ahşaptan imal edilmiş olan ve fevkani mahfilleri taşıyan sütunlar (dikmeler), bunların arasında da ahşap korkuluklar sıralanır. Fevkani kadın mahfillerinde aynı hizada

sütunlar bulunur, çatıyı takviye eden bu sütunların arasındaki açıklıklar, asgari bir insan boyu yüksekliğindeki ahşap kafesler ile kapatılır. Fevkani mahfillerin bir çok tekkede mihrabın karşısına gelen yerde, genellikle dikdörtgen veya kavisli çıkmalarla genişletildiği görülür. Mahfillerin tertibine ilişkin bu genel özelliklere uymayan, örnekler de mevcuttur. Bunlarda ne erkek ne de kadınlar için mahfil vardır. [36]

Tekkede zikir saatleri dışında cemaatle namaz kılınmaz, Cuma namazı, bayram namazı civardaki camilerde kılınır. İlk yapıldığında minaresi bulunmayan tekkelerde cemaatle namaz kılınması arzu edilince sonradan minber ve minare eklendiği görülür. Bazı tekkelerde minare sembolik şekilde bulunur. [37]

Ayin mekanlarında bazı tali bölümler ve doğrudan mimariye ilişkin olmayan, taşınabilir türde bir takım öğelerle karşılaşılır. Örnek olarak: tevhidhaneye bağımlı halvethaneler, ayin eşyasının vesair aksesuarın muhafaza edildiği duvara gömme dolaplar verilebilir.

Daha önce bahsedilen sınıflandırmaya göre II. ve III. gruptaki ahşap tekkelerin büyük çoğunluğunda ayin mekanlarının ahşap tavanlarla donatıldığı görülür. Hemen hepsi 19. ve 20. yy'a ait olan bu tavanlar, kaplama tahtalarının "pasa" denilen enli çitalarla tespit edilmesi sonucunda ortaya çıkan ince uzun dikdörtgenlerin yer aldığı "çubuklu tavan" denilen türdedir. [38]

Tevhidhaneler dikdörtgen, kare, pahlı kare, sekizgen, onikigen, daire veya elips planlı olabilir.

1.4.2 Meşruthane

Meşruthaneler tekke şeyhinin ailesiyle birlikte yaşadığı evdir. Bu ev aynı zamanda tekkeye gelen konukların kaldığı mekanları da içerebilir. Mimarisiyle herhangi bir İstanbul evinden farksızdır. Ancak fonksiyonu, tekkeden bağımsız bir ev niteliğinde olmadığından, sıradan bir eve göre daha farklı bölümleri taşır ve tekkenin bazı fonksiyonlarını üstlenir. Tekke meşruthanelerinin de iki farklı bölümü vardır. Bunlar selamlık ve haremlik kısımlarıdır

Meşruthanelerin Bölümleri:

Harem: Tekkenin şeyhinin ailesiyle birlikte yaşadığı bölümdür. Bu kısımda ayrıca tekkede devamlı kalan, tekkeye konuk olarak gelen kadınlar için ayrı bölümler ve

bunların ihtiyaçları için ayrı helaları ve guslhaneleri vardır.

Selamlık: Tekke şeyhinin özel yaşamı dışında kullandığı bölümdür. Bu bölümde şeyhin özel olarak kullandığı, tekkeye gelen erkek konuklarla görüştüğü bölümler, tekkede devamlı kalan görevli dervişler ve sadece zikirler için gelen zakirbaşı, zakir ve diğerk dervişlerin kullanacağı mekanlar, müzik aleti, şeyh ve dervişlerin kullandığı özel giysilerin saklandığı dolapları bulunduran odalar, konuk olarak gelen erkekler için ayrı bölümler ve bunların helaları bulunur. [39]

Tekke selamlıkları ibadet mekanına bitişik bir iki odadan büyük bir konağakadar değışebilen çeşitli büyüklüklerde olabilir. Tekke selamlıklarından tam teşekküllü olanlarında şu bölümler bulunmaktadır: şeyh odası, zakirbaşı odası, meydan odası, kahve ocağı, mabeyn odası. [40]

Servis Bölümleri: Mutfak, yemekhane ve hamamdır (ya da guslhanedir). Mutfak her meşrutada bulunan bölümdür. Harem ve selamlık kısımları ile ilişkili planlanmıştır. Mutfak içinde yemeğın hazırlanıp pişirilebilmesi için gerekli donanımlar vardır. Büyükçe bir davlumbazlı ocak, su kuyuları, mutfağak bağı kiler odaları vs. gibi kısımları da içerir. [41] Mutfak genellikle selamlık tarafında bulunur. Küçük kapsamlı zaviyelerin dışında, tekkelerin büyük oğunluğın da ayrıca bir “harem mutfağı” da bulunmaktadır. Büyük mutfağak oranla çok daha ufak tutulan ve ancak haremde yaşayanlara hitap eden bu mutfak genellikle büyük mutfakla yanyana tasarlanır. Eğerk haremde mutfak yoksa harem halkı yemeğini tekkenin mutfağından alır. [42]

Yemekhane (taamhane) ise her meşrutada bulunmaz. Yemeğın geleneksel olarak yerde yenilmesi, meşruta içinde ayrı bir mekana gereksinimi zorunlu kılmaz.[43]

Tekkede bulunan hamam veya guslhaneleri ikiye ayırabiliriz: Selamlık hamamı / guslhanesi: Tekkede yaşayan dervişlerin ve konaklayan erkek misafirlerin ihtiyaçlarını karşılar. Selamlığın ya da derviş hcelerinin bünyesinde bulunan bu mekan bazı tekkelerde asgari ölçekte tutularak , genellikle tek halvetli, ev hamamı niteliğinde küçük bir hamam olarak bulunurken , bazı tekkelerde de ocakta ısıtılan suyun “dknldğ” bir gusülhane olarak karşımıza çıkar. Harem hamamı / guslhanesi: Şeyh ailesinin ihtiyaına cevap vermek üzere genellikle tekkelerin harem dairelerinde tek halvetli küçük bir hamam ya da en azından bir gusülhane

bulunmaktadır. [44]

1.4.3 Türbe

Tekkelerin büyük bir çoğunluğunda bulunan türbeler, tekke mimarisinin vazgeçilmez ana öğelerinden biridir. Tasavvufdaki ölüm ve ölüm sonrası hayat ile ilgili anlayış, tekke mimarisinde bu noktada önemli bir etken olmuştur. Tekke mimarisinde türbeler genellikle zikir alanına bitişik olarak inşa edilmişlerdir.

Tekkenin genel yerleşim düzenine bağlı olarak, türbeler açık veya kapalı olarak karşımıza çıkmaktadır. Türbenin açık veya kapalı olmasının özel bir nedeni yoktur. Açık türbeler, bazı durumlarda ayrı bağımsız bir bölüm olarak bulunsalar da, genellikle tevhidhane ile ilişkili bir konumda yer alırlar. Açık türbelerin bulunduğu konuma göre, önlerinde bir veya bir kaç pencere de bulunabilir. Gelip geçen insanların hazireye veya avluya girmeden kısa ziyaret ve dualarını yapabilmeleri için açılan bu pencerelere “Hacet Penceresi” veya “Niyaz Penceresi” denilmektedir. Türbelerin üzerine veya mezartaşlarına tarikat remizleri, sikkeler, taclar vs de konulmuştur. Kapalı türbelerde de bu pencereler vardır. Kapalı türbeler tevhidhaneye bitişik yapıldıkları zaman tevhidhaneye açılan pencereleri bulunur. Bu pencereler bazen genişleyerek tevhidhane mekanı ile geçişi sağlayacak şekle gelir. Türbeler, tevhidhane binası içinde bulundukları zaman, tevhidhaneden pencereli bir duvar, şebeke veya korkulukla ayrılırlar. Türbe içinde bir veya birden çok kabir bulunabilir. Kabirlerin üzerinde genellikle, üzeri örtülü ahşap sandukalar yer alır. Türbe içinde aydınlatma aracı olarak kandiller, cam fanuslar, duvarlarda tasavvufi içerikli levha ve tasvirler, sandukaların üzerinde orjinal malzemesinden yapılmış tarikat tacları, tesbihler, Kuran-ı Kerimler, Evratlar, şeyhin hayatta iken kullandığı bazı kutsal sayılan eşyalar bulunabilir. [45]

1.4.4 Tekkelerin Diğer Mimari Öğeleri

Halvethane: İstanbul’da Halvetiyye başta olmak üzere halvete rağbet eden tarikatların tekkelerinde karşılaşılan halvethanelerin bazı örnekleri günümüze kadar korunabilmiştir. Bunların en eskisi ,cami-tevhidhanesi ve diğer aksamı büyük ölçüde ortadan kalkmış olan, Şeyh Vefa Tekkesi’nde (1476) bulunur, hemen bütün örnekleri gibi ufak boyutlu (2.50 x 2.70 m), dikdörtgen planlı, basık tavanlı bir hücredir. Bu halvethaneye cami-tevhidhanenin mihrabı içinden girilir, ufak bir pencere ile dışarı

açılır.

Birçok halvethane tevhidhaneye açılmaktadır. İstanbul tekkelerinin daha bir çoğunda halvethaneler bulunmaktaydı. Bunların bir kısmı ait oldukları tekke ile birlikte ortadan kalkmış, bir kısmı da (özellikle cami-tekke niteliğindeki kuruluşlarda bulunanlar) 1925'ten sonra fonksiyonlarını ve varlık sebeblerini yitirdikleri için iptal edilmişlerdir. Halvetiyye - Şabaniye asitanesi ve pirevi olan, Kastamonu'daki Şeyh Şabani Veli Tekkesi'nin tevhidhanesinde, gerek zemin katta gerekse de fevkani mahfilde, kuzey duvarı boyunca sıralanan ahşap halvethaneler günümüze kadar gelebilmiştir. Ne yazık ki İstanbul'da bu tür ahşap halvethanelerden hiçbir örnek günümüze intikal etmemiştir. [46]

Derviş Hücreleri, Konuk Hücreleri, Odaları: Tekkelerde devamlı kalan dervişler ve konuk olarak gelenler için ayrı derviş hücreleri yapılmıştır. Her tekke yatılı derviş bulundurmaz; ancak her tekkenin geleni gideni mutlaka bulunurdu. Kent içinden veya kent dışından gelen konukların gece kalabilmeleri için de hücreler veya odalar yapılmıştır. Erkek konukların selamlıktaki odalarda veya derviş hücrelerinde, kadın konukların ise haremlik kısmındaki odalarda kalabilmelerini sağlayacak mimari düzenlemeler getirilmiştir. [47]

Su Yapıları: Tekkelerde bulunan su yapılarını şu şekilde sıralayabiliriz: Sebiller, çeşmeler, şadırvanlar, abdest ve şerbet tekneleri, kuyular, sarnıçlar, havuzlar ve akarcalar. Bunlardan aşağıdakiler tez konusu ile doğrudan ilgili olduğundan ayrıca açıklanmışlardır.

Abdest tekneleri: Tekkelerin avlu ve bahçelerinde yekpare mermerden yapılmış, kapaklı abdest tekneleri sıkça görülmektedir. Küçük boyutlu elemanlar olduğundan taşınabilir özellikleri vardır. Kimi zaman bir kuyunun yanbaşı, kimi zaman, avlunun bir köşesinde bulunurlar. Üzerlerinde mermer kapakları vardır. Dış yüzeylerinde musluklar bulunur.

Kuyular: Osmanlı döneminde İstanbul'da su dağıtımı sadece çeşmelerle yapılmaktaydı. İçme suyunu bu şekilde karşılayan halkın diğer su kullanımı için, her ev, cami, tekke vs gibi yerlerde kuyu yapılması gerekmekteydi. Bu nedenle tekkelerin de avlu ve bahçelerinde, mutfaklarında, taşlıklarında, su ve soğutma ihtiyacını karşılamak amacıyla açılmış kuyular bulunmaktadır. Kuyunun ağzında

mermerden yekpare bir bilezik ve basit bir çıkılık bulunmaktadır.

Akarca, ayazmalar: Bazı tekkeler, eski İstanbul'da sıkça rastlanabilen akarca veya ayazma denilen su kaynaklarının bulunduğu yerlere kurulmuşlardır veya tekkeye getirilen suyun fazlası akıtılarak, akarca meydana getirilmiştir.

Yukarıda söz edilen mimari öğeler dışında da farklı fonksiyonları karşılamak için bulunan mimari birimler bazı tekkelerde bulunabilir. Bunlar: Ahır / atevi, ahır, kümes, arı kovanları ile bunları barındıran basit yapılar, iskele, kayıkthane, çamaşırhane, şerbethane, fırın olarak sıralabilir. [48]

1.4.5 İşlev Şeması:

Tekkeler; tevhidhanesi içinde zikrin yapıldığı, gerektiğinde vakit namazı kılındığı, meşruthanelerinde şeyh ve ailesinin günlük yaşamını sürdürdüğü, selamlık kısımlarında şeyh başta olmak üzere diğer tekke görevlilerinin ayrı odalarının bulunduğu, türbe ve hazirelerinde ölen şeyh ve yakınlarının gömülü olduğu ibadetin yanı sıra eğitim, barınma, temizlenme, iâşe gibi sosyal ihtiyaçların giderildiğı, musiki meşki yapıldığı, sohbetlerin edildiğı, gerektiğinde fakir çevre halkının doyurulduğu bir imaret gibi hizmet veren ve uzaktan gelen konuklarında konaklandırıldığı, bu hizmetleri verebilmek için, birçok değişik mimari bölümlerden meydana gelen ve bu mimari bölümlerin birbirleriyle olan ilişkisini sağlayan bir mimari programı içeren yapı ya da yapılar bütünüdür. [49]

Bir tekkede karşılaşılmaması söz konusu olan işlevleri ve bunların birbirleriyle olan bağlantıları mimari programı belirlediğı gibi yerleşim düzeninin de anahatlarını tesbit etmektedir.

Hangi tarikata ait olursa olsun, tekkelerin işlev şemasında, gündelik hayatın ihtiyaçlarından, belirli bir rahatlık ve kullanışlılık arzusundan ve devrin teşrifat kurallarından kaynaklanan bir takım ortak noktalar bulunmaktadır. Bunlar: Tekkelerde şeyhin ailesi ile beraber ikamet ettiği harem bölümü, selamlık bölümü ve ibadet bölümü arasında sürekli ve yoğun bir sirkülasyon vardır. Bu sirkülasyonu şöyle özetleyebiliriz: Ayinlerden önce haremde bulunan şeyhin ayini başlatmak için haremden tevhidhaneye geçer , ayini müteakip tekrar hareme döner, burada bir miktar dinlenir gerekirse kıyafetini değiştirir, sonra misafirlerle ilgilenmek ve dervişleriyle sohbet etmek için selamlıktaki şeyh odasına geçer, sonra tekrar hareme

döner. Aynı şekilde tekkede ikamet eden dervişler hücrelerinden, ayine katılacak diğer şahıslarda selamlıkda bulundukları mekandan (meydan odası, mihmanhane, kahve ocağı, vs.) tevhidhaneye gelirler, ayinin bitiminde, doğrudan evlerine dönen bir azınlık dışında, tekrar selamlığa dönerler. Ziyaretçilerden (züvvardan) hiç selamlığa uğramadan cümle kapısını ve avluyu (ya da giriş taşılığını) katedip doğrudan tevhidhaneye gelenler de vardır. Bu arada tuvalet ihtiyaçlarını karşılamak isteyenler helaları, abdest almak isteyenler abdestlikleri ya da şadırvanı kullanırlar. Öte yandan tekkeye gelen hanımlar, kaçgöçe riayet etmek için, tercihen ayrı bir kapıdan hareme girerler , buradan yine tercihen erkeklere görünmeden ayini izleyecekleri kafesli mahfillere geçerler. Bu karmaşık gelgitler hesaba katıldığında tekkelerin çoğunda, özellikle cami-tekke olmayanlarda ibadet bölümleri ile harem ve selamlık kanatlarının neden birbirine yaklaştığı, bazen aynı kitlenin içinde kaynaştığı anlaşılmaktadır. Genellikle İstanbul tekkelerinde fonksiyon şeması dikkate alınarak her şeyden önce tekke hayatının icaplarına uygun, kullanışlı bir düzenlemeye gidildiği, üslup, gösteriş kaygısı, salt estetik görünüş gibi hususların ön plana çıkarılmayıp bu rasyonel ve pratik tutumdan taviz verilmediği görülmektedir. [50]

M. Baha Kahyaoğlu'nun "Bir Dervişin Notları" adlı hatıralarından İstanbul'daki Aydınoğlu Tekkesi'nde bir Kandil gecesini anlatan bölüm özetle şöyledir: "Ada'dan Kandil münasebetiyle gelmiştik, tekke kapısının tam önüne gelmeden inip kapıya kadar herkesi yaptığı gibi saygı göstermek amacıyla yürüdük. Kalabalık bir topluluk vardı fakat herkes sakin ve birbirlerine karşılıklı saygı göstererek kapılardan tekkeye giriyorlardı. Gelenleri dervişler karşılıyor ve odalara götürüyorlardı. Kahve ocağında oturdum, dervişler ayinden önce kahve içtiler ve duvarlardaki dolaplara çıkardıkları eşyalarını koydular. Konuklar odalarda hatta koridorlarda nerede yer bulurlarsa oturmuşlardı. Ayin için herkes tevhidhaneye geçti. Ayine izlemeye gelen ecnebiler kadınlara mahsus dairelerin altında sıralanmış duruyorlardı. Ayin sabaha karşı bitti o saatte Ada'ya dönülemeyeceği için uzak yerlerden gelen misafirler gibi, bizimkilerde haremdede, ben de bana gösterilen bir odada yatacaktım." [51]

1.5 İstanbul Tekkeleri

13 Kasım 1784 tarihli, I. Abdülhamid zamanına ait bir vesikada; İstanbul ve çevresindeki tekke, zaviye ve hankahları ve bulundukları yerler hakkında bilgi

vermektedir. Bu vesikaya göre toplam 203 adet tekke vardır. [52]

Üsküdar'lı Seyyid Ahmet Münih Efendi İstanbul'daki tekkeleri şeyhlerinin adları, bulundukları yerlerle beraber toplamış ve 1889 yılında "Mecmua-i Tekaya" adıyla bastırmıştır. Bu kitaba göre İstanbul'da 305 tekke vardır. Bunlardan 57'si Kadiri, 13'ü Halveti, 35'i Rıfai, 32'si Şazeli, 5'i Mevlevi, 8'i Bedevi, 23'ü Sa'di, 65 Nakşi, 1', Bayrami, 23'ü Sümbüli, 22'si Celveti, 25'i Şa'bani, 4'ü Uşşaki, 3'ü Sinani, 3'ü Gülşeni, 14'ü Cerrahi'dir. [53]

İstanbul'daki tarikat yapıları, Baha Tanman tarafından yerleşim düzenlerine ve tasarımlarının ana hatlarına göre üç grupta toplanmıştır:

I.Grup Yapılar: Bu grupta yer alan örneklerin yapım sistemi kagir olup, yerleşim düzeni açısından açık avlulu, revaklıdır. Bu gruba dahil olan tarikat yapılarıyla, karakteristik Osmanlı medreseleri ve cami-medreseler arasında benzerlik kurulabilir. Bu gruba dahil tekkelerin hemen hepsinde şeyh ailesinin ikametgahı olan harem, avluyu kuşatan ve çoğunluğu bekar olan dervişlerce kullanılan kitleden kopartılmış, belirli bir uzaklığa bağımsız bir ahşap harem inşa edilmiştir.

II.Grup Yapılar: Bu grupta yer alan yapılar, cami-tekke veya mescit-zaviye niteliği arz eden çift fonksiyonlu kuruluşlardır. Dağınık yerleşimli küçük külliyeler oluşturan bu örneklerin çoğunda, cami-tevhidhane bölümü kagir duvarlı, ahşap çatılı, klasik Osmanlı mescitlerinin mimari özelliklerini tekrar eder.

III.Grup Yapılar: Dış görünümüleriyle olduğu kadar plan organizasyonlarıyla da sivil mimariye yaklaşan tarikat yapılarından oluşmaktadır. Bu gruptaki örneklerde ibadete ve ziyarete ilişkin bölümler (tevhidhane ve türbe) ile barınma, beslenme, eğitim ihtiyaçlarını karşılayan bölümlerin(selamlık, harem, derviş hücreleri, mutfak, taamhane vs.) tümü veya bir kısmı aynı yapı birimi içinde çözümlenmiştir. Bazılarında da ibadet/ayin bölümü, selamlık yada harem bölümlerinden biri ile kaynaştırılmıştır. Çoğunluğu ahşap olan bu tekkeler, cephe düzenleri ve ayrıntıları bakımından İstanbul'un sivil mimari geleneğiyle büyük benzerlikler taşır. Malzemelerin ahşap olmasından ötürü bu gruptaki tekkelerin genellikle ilk yapıları ortadan kalkmıştır. Günümüze ulaşanlar çoğunlukla 19. yy ya da 20. yy'ın ilk çeyreğine tarihlenmektedir. [54]

2 YAPININ YERALDIĞI ÜSKÜDAR İLÇESİ

2.1 Tarihçe

Kalkedonya MÖ 7.yy'da bir Grek kolonisi olarak kurulmuştur. Kalkedonyalılar (Kadıköylüler), tersanelerinin bulunduğu yere Altın Şehir anlamına gelen Krizepolis (Chrysopolis) derlerdi. Burası bugün Üsküdar (Scutari) şehrinin kapladığı yerdir [55]. Üsküdar Arapların birçok kez kuşatma girişiminde bulunduğu Konstantinopolis'te karadan ve denizden gelen Müslüman askerlerin ilk hedefi ve karargahı olmuştur. 1097'de Haçlı ordusu, ordugahını Üsküdar tepelerinde kurmuş, izleyen Haçlı seferlerinde de bölge hep üs olarak kullanılmıştır. [56]

Üsküdar 1352'de Orhan Gazi tarafından ele geçirilmiştir. II. Mehmed (Fatih) döneminde İstanbul'un iskan bölgelerinin yönetsel açıdan 4 kadılığa ayrılmasıyla Üsküdar da bir kadılık olmuştur. 16. yy'ın sonunda Üsküdar'da 18 mahalle vardır, bunların 10 tanesi 16.yy'da kurulan mahallelerdir, bu yüzyılda Üsküdar nüfusu hızla artmıştır. [57] 16. ve 17. yy'larda bölge gerçek anlamda bir ticaret kentidir. Önce Anadolu'ya oradan da Ermenistan ve İran'a ulaşan ticaret yolu buradan başlamaktadır; dolayısıyla Ermeni ve İranlı tüccarlarla kervansarayların başlıca buluşma yeridir. 1570-1579 yıllarında yapılan Atik Valide Külliyesi yamaçlara doğru Üsküdar'ın o yöndeki sınırını çizmekteydi. Bu dönemde Üsküdar, Doğancılar-Tunusbağı çizgisine kadar dağınık biçimde yayılmıştı. Salacak'ta sahilsaraylar, Selimiye'de ise büyük Kavak Sarayı kompleksi bulunmaktaydı. 17. yy'ın ilk yarısında, IV. Murad döneminde (1623 – 1640) , Üsküdar'daki miri binaların bir dökümü yapılmıştır. Buna göre burada 12 saray, 12 cami ve mescit, 5 medrese, 4 darülkura, 3 imaret, 11 aşhane, 6 tekke, 5 hamam, 4 kervansaray ve birçok han ve dükkan bulunmaktadır. Bölgedeki en önemli 17. yy yapısı, Kösem Valide Sultan'ın 1640'ta yaptırdığı Çinili Külliyesi'dir. [58] 17.yy'da Üsküdar'da onsekiz mahalle vardır.[59] 18. yy'a gelindiğinde, İstanbul nüfusunun tarihi yarımada da çok artmadığı; buna karşılık Haliç, Boğaziçi ve Üsküdar'da yoğunlaşmaya başladığı görülmektedir. Bu yüzyılda sultan camilerinin Anadolu yakasına yönelmesiyle Üsküdar'da Yeni Valide Camisi ve Ayazma Camisi gibi silüete egemen yapılar inşa

edilmiştir. [60] Bütün Osmanlı Tarihi Dönemi'nde Anadolu, Mısır, İran, Hicaz, Irak, Kafkasya, Suriye üzerine yapılan seferlerde Üsküdar, Osmanlı padişahları ve devlet adamlarının konaklama ve dinlenme yeri olarak görev yapmıştır. [61] Üsküdar'ın Osmanlı dönemindeki önemli bir özelliği de her yıl Mekke ve Medine'ye gidecek hacı adaylarının oluşturduğu Sure-i Hümayun'un törenlerle buradan uğurlanmasıydı. [62]

Coğrafya, İstanbul kentinin üç parçasından biri olan Üsküdar'ı, hızlı akan bir su geçidiyle Pera ve Suriçi'nden ayırmıştır. Bu yüzden Üsküdar, tören ve gösteriler kadar; ayaklanma, suikast, kundaklama ve benzeri olaylara uzaktan şahit olmuş, pek çok şeye seyirci kalmıştır. Bu durum bölgeyi, sıcak gelişmelerden uzak tutarken, sakin bir hayat süren orta sınıfın geleneksel alışkanlıklarını iyice kurumlaştırmıştır. Üsküdar ve Kadıköy kent bütününe 19. yy'ın ikinci yarısında hızlanmış bir süreçle daha fazla katılmıştır. [63]

Tarihsel çekirdek olarak, Paşalimanı ile Salacak arasında yer alan klasik Üsküdar'ın bu konumu 19. yy ortalarına kadar geçerli oldu. Ahşap iskelelerle denize bağlanan küçük yerleşim alanlarıyla gerideki yeşil alanlar 19. yy'a kadar açıkça ayrılmıştı. 19.yy'dan önce; eski haritalarda yer alan Büyük Mezaristan (bugünkü Karacaahmet) Doğu'ya doğru genişlemeyi uzun süre sınırlandırmıştı, Üsküdar ile Kadıköy'ün bağlantısı çok zayıftı; kıyıdaki birkaç toprak yolu saymazsak, Haydarpaşa Çayırı ve Kavak Sarayı'nın ayırdığı iki uzak kasaba için deniz ulaşımı nerdeyse daha kestirmeydi. Kıyıdaki ahşap iskelelerin sıklığı, bir yandan bunu gösterirken bir yandan da Anadolu yakasının ilgisinin Avrupa yakasına dönük olduğunu gösteriyordu. Üsküdar ile Kadıköy'ün birbiriyle yoğun biçimde irtibatlandırılması ancak 19. yy'da mümkün oldu. 1845'de Üsküdar'a ilk tarifeli vapur seferi konunca, deniz "engel" olmaktan bir ölçüde çıktı. [64]

19. yy'ın Üsküdar'ını tanımlarken öncelikle, semtin güneye doğru genişleyerek , ilk kez Kadıköy'le fiziki anlamda irtibatlandığını söylemek gerekir. Bu süreçte önemli yapılarla birlikte yerleşme dokusu Boğaziçi'ne değil, güneye doğru kaymıştır. [65] III. Selim'in Eski Kavak Sarayı'nı yıktırarak yerine Selimiye Kışlası'nı yaptırması, ve Selimiye Mahallesi'ni kurması Üsküdar'ın Doğancılar'dan öteye Haydarpaşa'ya doğru yayılmasını başlatmış; 19.yy'da Üsküdar'da Atik Valide Külliyesi'nin üstünden Bulgurlu'ya doğru giden yol üzerinde yeni bir mahalle oluşmuştur. Öte

yandan Anadolu-Bağdat demiryolunun yapılmasıyla Üsküdar, transit ticaret merkezi olma özelliğini Haydarpaşa İstasyonu'na bırakarak, Anadolu ticaret yolunun varış noktası olmaktan çıkmıştır [66]. Mesire, çayır, sahra, hatta mezarlıkların son kalıntıları bu çarpık kentleşmeyle tükenmeye başlamıştır. Üsküdar, Kadıköy'le arasına giren yapılar dolayısıyla fiziki olarak birleşmiş, fakat sosyolojik olarak kaynaşmamıştır. [67]

2.2 Yerleşim Ve Sosyal- İktisadi yapı

Üsküdar'daki yerleşim diğer Osmanlı şehirlerinde olduğu gibi mahallerden oluşuyordu. Osmanlı şehirlerini meydana getiren mahalle tanımını şöyle yapabiliriz: Genellikle bir dini yapı ya da pazarın etrafında gelişen , çoğunlukla her birinde dini inanç ve iktisadi faaliyetleri, kısaca hayat tarzları aynı olan insanların yaşadığı birimdir.[68] Sicillerden anlaşıldığına göre diğer Türk-İslam şehirlerinde olduğu gibi İstanbul ve Üsküdar'da da gayr-i Müslimler ayrı mahalleler halinde yaşamaktaydılar. [69] Evliya Çelebi'ye göre ; 17.yy'da mamur bir kent olan Üsküdar'da yetmiş mahalle Müslüman, onbir mahalle Rum ve Ermeni ve bir mahalle Yahudi mahallesiydi. Bu rakamlar daha önce tahrir defterlerine dayanılarak yapılan bir çalışma sonucunda belirtilen ve toplam onsekiz mahalle vardı açıklamasıyla örtüşmemektedir. Bunun birkaç nedeni vardır, bunlar: Evliya Çelebi'nin "mahalle" olarak "ev blok" yada "yığılmaları"nı esas alması, tarzı gereği biraz abartılı rakamlar vermesidir. [70] Evliya Çelebi'nin çağdaşı Eremya Çelebi Kömürçüyan da, iskeleden bir saat yukarıda Rum ve Ermeni mahallelerinin yer aldığını, Yenimahalle'de, Selamsız Mahallesi'nde çok sayıda Ermeni'nin yaşadığını belirtmektedir. Ayrıca Yenimahalle'den Çamlıca'ya uzanan yolun üzerinde çoğu Ermenilere ait olan sağlı sollu bağların sıralandığını ve sahil kesiminde Yahudilerin evlerinin bulunduğunu yazmaktadır.[71] 1914 nüfus sayımına göre de Üsküdar'da: Müslüman: 70.447, Rum 19.832, Ermeni: 13.296, Yahudi: 6.836 kişi vardı. Bunların dışında az sayıda Katolik Rum ve Ermeni, Protestan, Latin ve Süryani vardı. Yabancı gözlemciler bu oranları aşağı yukarı desteklemektedir.[72]

Tarihten gelen süreç içerisinde Üsküdar evlerinin kendi iç dünyasına kapalı bir yapılanma içerisinde faaliyetlerini sürdürdükleri görülmektedir. İstanbul şer'iyeye sicilleri üzerinde yapılan araştırmalar sonucunda: satılan evlerin özellikleri sıralandığında ev ile birlikte beraberindeki avlu ve sokak kapısı kavramları da

geçmektedir. Bu yapılanma içerisinde klasik Türk evi tipinin yapılanma biçimini ve bunun sosyal hayata yansımasını görmek mümkün olabilmektedir. Sokakların dar oluşu veya bazen çıkmaz sokak şeklinde düzenlenmesi yeterli itfaiye teşkilatı olmayan İstanbul için her an büyük felaketleri beraberinde getirecek kadar önemli olmaktaydı. [73] 1873 ve 1921 yangınları yerleşmenin önemli bir bölümünü yok etmiştir. [74] Üsküdar'da diğer Osmanlı şehir ve kasabalarında olduğu gibi (sulama imkanı elverdiği ölçüde) bağ, bahçe ve bostan ziraati yapılmaktaydı. Üsküdar'da her evin, bir kaç sağmalı, özellikle ineği vardı. [75] Üsküdar ailesinde klasik Osmanlı ailesinde görülen yapılanma biçimine rastlanmaktaydı. [76]

3 ÇAMLICALI MEHMED EFENDİ TEKKESİ

3.1 Genel Tanımlama

Çamlıcalı Mehmed Efendi Tekkesi, Atik Valide Mahallesi'nde, Çavuşderesi Caddesi üzerinde, 217 ada, 1 ve 2 parsellerde yer almaktadır. Çamlıcalı Mehmed Efendi Tekkesi'nin diğer bir adı da "Çınarlı Tekke"dir. Tekkenin kuzeyinde Çavuşderesi Caddesi, batısında (tekkenin ismini almış olan) Çınarlı Tekke Sokağı, doğusunda Koltukçu Rıza Sokağı bulunur. Tekkenin güneyinde bahçe içinde iki tane tek katlı gecekondulu yer almaktadır. (Şekil E1)

Tekkeyi oluşturan yapı grubundan günümüze harem yapısı ile selamlık yapısı kalmıştır. Ahşap türbeler, tevhidhane ve servis mekanlarının bulunduğu yerler şu anda bahçe olarak karşımıza çıkmaktadır. İstanbul Vakıflar Baş Müdürlüğü'ne ait olan iki katlı ahşap harem binası ve bahçe, Çavuşderesi Caddesi üzerinde moloz taşla örülmüş bir istinat duvarına oturmaktadır. Harem yapısı ortadan ikiye bölünmüştür ve iki ayrı girişi olan iki ayrı konut olarak kullanılmaktadır. Konutlardan birinin girişi Koltuk Rıza Sokağı'nda, diğerinin girişi ise bahçededir. Bahçeye Çınarlı Tekke Sokağı üzerinde bulunan bahçe kapısından girilmektedir. Küçük bir bölümü taş kaplama olan, kalanı betonla kaplı bir yürüme yolu bahçeyi doğu-batı doğrultusunda ikiye bölüme ayırır. Bahçenin kuzey kısmında iki mezar, güneyinde ise bir mezar ile ayazma yer alır. İstanbul Vakıflar Baş Müdürlüğü'nden gerekli izinler alınarak harem yapısında ve bahçede ölçü alınarak rölöve çalışması yapılmıştır. Özel şahsa ait olan selamlık yapısı moloz taşla örülmüş bir bodrum kat üzerine oturan ahşap bir zemin kattan oluşmaktadır. Aslında zemin ve 1. kattan oluşan kırma çatılı bir yapı olan selamlık yapısının 1. katı bir yangından sonra tehlike arz ettiği için yıkılmıştır, fakat buna dair yazılı bir belge yoktur. Elde edilen eski fotoğraflardan yıkımın 1994 ile 2002 arasındaki dönemde gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Mevcut halinde bodrum ve zemin kat kısmen ayakta. Haremle bitişik olan dış duvarı dışındaki bütün dış duvarlarını düşeyde ve yatayda çerçeveleyerek destekleyen çelik putreller ile oluşturulmuş bir konstrüksiyon, yapının ayakta durmasına yardımcı olmaktadır. Bu konstrüksiyonun üzerine batı cephesinde demir çubuklardan meydana getirilmiş kafes şeklinde başka bir konstrüksiyon sabitlenmiştir. Yapınının döşeme

kaplamaları, kirişleri yer yer açılmıştır ve iç mekanlar çöp yığınları ve moloz ile doludur. Yapının içine tehlikeli olduğundan dolayı girilememiştir. Fakat yapının doğu ve güney cepheleri laser station ve klasik yöntemlerle ölçülebilmektedir. Yapının çevresindeki yüksek katlı (6 ile 7 katlı) binaların çatılarındaki teraslardan fotoğraflar çekilmiştir, mevcut halihazır harita verilerinden de yararlanılarak selamlık yapısının rölövesi çıkarılmıştır.

3.2 Tarihçesi

Tekkenin kuruluş tarihi ve kim tarafından kurulduğu tam olarak tespit edilememiştir. Çünkü tekke hakkında ulaşılabilen kaynaklarda farklı tarihlere ve isimlere rastlanmıştır. 1896 tarihinde Mehmed Raif Bey tarafından hazırlanan ve bastırılan Mirat-ı İstanbul adlı eserde tekkeden “Çınarlı Tekke Mescidi” ve “Çınarlı Tekke” olarak bahsedilmektedir. Banisi olarak; Atik Valide Sultan Camii yapılırken bina emini olan Salih Efendi gösterilmiştir. Fakat aynı kaynakta aynı kişiden tekkenin yakınlarında olan fakat artık mevcut olmayan Salih Efendi Mescidi’nin de banisi olarak sözedilmektedir. Salih Efendi’nin (Ö:1591-1592) gömülü olduğu yer olarak hem Salih Efendi Mescidi hem de Çınarlı Tekke verilmektedir. Tekkede ayrıca Şeyh Mehmed Efendi’nin gömülü olduğu ve türbede şöyle yazıldığı belirtilmektedir: “ Hankah-ı kutbü’l-arifin gavsü’l-vasilin Çamlıcalı Hazret-i Şeyh Mehmed Efendi kuddise sırrıhu 1084 (1673-1674).” [77] Bu yazılar şu anda Topkapı Sarayı Müzesi’nde bulunan kitabeye aittir. (Şekil A07). Türkçesi şöyledir:” Arif kimselerin kutbu (en ileri geleni), hakikate ermiş olan kamillerin başı Çamlıcalı Hazret-i Şeyh Mehmed Efendi sırrı mukaddes olsun 1084 “. Hadikatü’l Cevami adlı eserde tekkeye ayrı bir başlık olarak yer verilmemiştir fakat Salih Efendi Mescidi anlatılırken; bu mescidin yeri “Der kurb-ı Çınarlı Tekke” yani “Çınarlı Tekke yakınında” ibaresi kullanılarak anlatılmıştır. [78]

Bir kaynakta kuruluş tarihi verilmemekte, fakat ilk şeyhin Çamlıcalı Mehmed Efendi olduğu ve ölüm tarihinin (1290 H) 1873 olduğu bilgisi verilmektedir. [79] Fakat bu ölüm tarihi yine bu kaynakta da belirtilen kitabe ile uyuşmamaktadır. Ayrıca vakfiyesinin (1226 H) 1811’de tamamlandığı ve banisinin Selim Efendi olduğu bilgisi de verilmektedir. Vakfiyesi ve Selim Efendi ile ilgili verilen bilgiler doğru olabilir, çünkü bazı tekkelerin vakfiyelerinin, tekke kurulduktan çok daha sonra tamamlandığı ya da bir yangın vs gibi bir felaket sonucunda harabe haline

gelen tekkelerin daha sonra bir hayırsever tarafından tekrar inşa edilerek, vakfiyesinin kurularak canlandırıldığı bilinmektedir. [80]

Bir başka kaynağa göre tekkeyi Şeyh İdris Efendi kurmuştur. Kuruluş tarihi tam olarak belirtilmemekle beraber, 1643 yılı civarında olabileceği yazılmaktadır. [81]

Farklı bir kaynakta tekkenin Çamlıcalı Mehmed Efendi tarafından tesis edildiği ve Topkapı Sarayı Müzesi'ndeki kitabesine göre inşa tarihi olarak (1074 H) 1663 verilmektedir. [82] Fakat bu levhada inşa tarihi yoktur. Verilen tarih Çamlıcalı Mehmed Efendi'nin ölüm tarihidir.

İstanbul'daki tekkeler ile ilgili çeşitli tarihlerde hazırlanmış listelerde tez konusu olan tekke, çeşitli isimlerle karşımıza çıkmaktadır. Bu listelerde genellikle tekkelerin adı, şeyhi, bulunduğu yer ve ayin günü belirtilmektedir. Çınarlı Tekke'nin yer aldığı listeler şunlardır:

- 13 Kasım 1784 tarihli bir müfredat defterinde: "Nefs-i Üsküdar ve Etraf-ı O ve Sevahl-i Anadolu" başlığı altında "Çavuşderesinde Çamlıcalı İdris Efendi Tekyesi" olarak yer almaktadır. [83]
- 1889 yılında basılmış olan Esseyid Ahmet Münip Üsküdarî'nin Mecmuayı Tekaya adlı eserinde: Üsküdar'da Çavuşderesinde, "Çamlıcalı Mehmed Efendi" adında bir Şabani tekkesi ve şeyhinin "Nuri Efendi" olduğu yazılmıştır. Mülâhazat kısmında ise sadece "Çınarlı Tekyesi" ibaresi vardır. [84]
- 1919 tarihli Yeşilzade Mehmed Salih tarafından hazırlanan Tekaya Rehberi'nde sıra numarası 18 olan maddede: Çavuşderesi'nde, "Çınarlı Tekyesi" adıyla, ayin günü Çarşamba ve mamur olarak yer almaktadır. [85]
- 1924 yılında Üsüdar'daki, Ümraniye ve Bulgurlu köylerindeki vakıflara ait yapılar ile ilgili hazırlanan listede: Atik Valide Mahallesi'nde, Çavuşderesi'nde "Mehmed Efendi Tekkesi" adında, kaydedilmiş (mazbuta'dan) ve mamur bilgileri verilmektedir.[86]

1834'te Saliha Sultan'ın düğününe davet edilen Halveti şeyhleri arasında Üsküdar'da Çavuşderesi'nde Şeyh Mehmed Efendi Tekkesi Şeyhi Hüseyin Efendi'nin adı geçmektedir. 1885'te hazırlanan istatistik cetvelinde tekkede iki erkek ile iki kadının ikamet ettiği, 1910 tarihinde Maliye Nezareti'nce hazırlanan Taamiye ve Tahsisat Defteri'nde de tekkenin istihkakının 1.200 kuruş ve günde bir okka et olduğu kaydedilmiştir. [87]

Bahçesinde bulunan İoanis Ayazması'nın tarihi ile ilgili bir bilgi elde edilememiştir. Ayazmanın adına çeşitli kaynaklarda rastlanmaktadır. Bu ayazma, tekkenin yapımından önce yapılmış olmalıdır ve burada bir Bizans yapısının olduğunun

işaretidir. Zira 15. yy'da küçük bir kasaba ölçeğindeki Üsküdar'ın su ihtiyacı, Bizansın su tesisleri ve özellikle ayazmalardan temin edilmekteydi. Bu ayazmalar Osmanlı Dönemi'nde Hristiyan halkın inançlarına bağlı olarak kullanılmış olmalarının yanı sıra, müslüman halkın günlük su ihtiyacını karşıladığı kaynaklar arasındaydı. [88]

Bahçede bulunan üç mezardan birinin kitabesi ve onbir dilimli tarikat sikkeli şahidesi vardır. Bahçe giriş kapısının sağ tarafında yer alan bu mezarın (M1 mezarı) kitabesi Arapça'dır ve üzerindeki tarih 5 Rebiyülevvel 1235 H / 22.12.1819 'dur.[89] Bahçe giriş kapısının sol tarafında yer alan diğer iki mezardan kuzeybatıda yeralanı (M2 mezarı) Çamlıcalı Mehmed Efendi'nin, diğeri ise (M3 mezarı) Şeyh İdris Efendi'nin mezarıdır. (Şekil E2) [90]

19.yy'da yapının yenilenmesinin nedeni ile ilgili bir bilgi elde edilememiştir. Birkaç olasılık vardır. Fakat en güçlü ikisi yangın ve depremdir. Tekkeyi meydana getiren yapılar 1894 yılında İstanbul'daki yapılarda büyük tahribata neden olan deprem sonucu yıkılmış olabilir. [91]. Yangınlara gelince; yapılan araştırmada o çevrede o tarihlerde kaydedilmiş bir yangın kaydı bulunamamıştır. Fakat bunun nedeni bu tarihlerde yangın olmaması anlamına gelmemektedir. Çünkü 18.yy'ın ikinci yarısından itibaren yangın haberleri kayıtlarda pek yer almamıştır. Bunun nedeni devletin bu tarihlerden itibaren büyük savaşlara girmesi ve askeri,siyasi ve sosyal karmaşık birçok olayla karşılaşmasıdır. [92]

Sonuç olarak tekkenin 17.yy'da kurulduğunu, kesin olmamakla beraber kuruluşundan önce burada bir Bizans yapısının olduğu söylenebilir. Tekke Halveti Şabani Tarikatı'na aittir ve tekkeler kapatılana kadar varlığını sürdürmüştür. Bugünkü yapının, mimari özelliklerine ve kullanılan özgün malzemelere bakarak 19.yy yapısı olduğu söylenebilir. Çavuşderesi Caddesine bakan ahşap türbe 1921 yılında şiddetli bir yağmur sonucunda yıkılmıştır. 1924 yılında tekkeler kapatıldıktan sonra harem binası ve tevhidhanenin mülkiyeti İstanbul Vakıflar Baş Müdürlüğü'ne, selamlık binası ise özel şahıs mülkiyetine geçmiştir.[93] Tevhidhane kullanılmadığı için harabiyetten dolayı bilinmeyen bir tarihte yıkılmıştır.[94]

Selamlık ve harem yapıları T.C. Kültür Bakanlığı İstanbul II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nca 18.12.1989 tarihli karar ile II. grup korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilmişlerdir. (Şekil A06)

3.2.1 Yapının Yer Aldığı Çavuşderesi Caddesi

Mirat-1 İstanbul (1896) adlı eserde tekkenin bulunduğu yer olarak geçen Çavuşderesi hakkında “uzunluğuna bir cadde olduğu, bir tarafının tamamen bostan olduğu” belirtilmektedir. 1931 tarihli 70 no’lu Pervititch haritasında da bostan olarak tarif edilen yerlerin hala bostan olduğu fakat cadde üzerinde bölüm bölüm çoğunlukla ahşap konutların sıralandığı görülmektedir. Yine bu haritadan tekke çevresindeki yapıların büyük bahçeleri olan ahşap yapılar olduğu görülmektedir.

1963 tarihli bir yazıda Çavuşdere Caddesi’nin bir tarafında 11 sokak bulunmasına karşın, caddenin karşı tarafında ancak birkaç sokak bulunduğu belirtilmektedir. Bir başı İmrahor’da, bir başı Nuhkuyusu’nda olan caddenin İmrahor tarafından geldiğinde paket döşeli bir yol olarak başladığı, sonra kabataş döşeli olarak devam ettiği; yolun sol kenarında bir sıra bostanlar olduğu yazılmaktadır. Ayrıca mütevazı gelirli ailelerin beton ve ahşap evlerde yaşadığı da belirtilmektedir. [95] Betonarme yapılaşma başlamış fakat bostanlar varlığını sürdürmektedir.

Günümüze geldiğinde cadde asfalt kaplıdır. Bostanların yerinde yapılar, bahçeli yapılar, park ya da boş araziler vardır. Ahşap yapıların sayısı oldukça azdır: Ahşap yapıların yerini çoğu 4 kat ve daha fazla yüksekliğe sahip betonarme apartmanlar almıştır. Eskiden ahşap konutların bahçeleri olan yerlere de binalar yapılmıştır. Fakat yinede caddenin eski yapısından kalan bir özellik devam etmektedir: Bostanların olduğu kesimde yapılaşma daha seyrek. (Şekil E1)

3.3 Yapının Mimari Açısından Değerlendirilmesi

3.3.1 Plan Özellikleri

3.3.1.1 Z01 Mekanı

Yapının doğu cephesindeki KZ10 giriş kapısı ile 4.85 m² büyüklüğündeki Z01 mekanına girilir. Bu mekan şuanda giriş holü olarak kullanılmaktadır. Zeminde doğu- batı doğrultusunda bir eğim vardır, Z02 ve Z03 mekanlarına açılan kapıların ön tarafında, merdiven basamakları ile sınırlı + 3.00 kotundan 6 cm daha yukarıda bir yer vardır.

Mekanın zemini 30x30 karo mozaik ile kaplıdır. Mekanın tavanı duvar kağıdı ile kaplıdır. Tavanın bir bölümü tavan düzlemine göre daha aşağıdadır. Bu tavan

bölümünde K02 mekanının tavanına ait ahşap çıtaların devam ettiği duvar kağıdı üzerindeki izlerden görülebilmektedir.

Kuzey duvarında bulunan KZ10 kapısı doğu duvarındaki KZ09 kapısına bitişik başlar. KZ10 kapısının KZ09 kapısı ile birleştiği taraf dışında 5 cm genişliğinde düz ahşap pervazı vardır, genişliği 62 cm, yüksekliği 190 cm'dir, kapının pervazından sonra tavan başlamaktadır. KZ09 kapısının kanadı 4 cm kalınlığında, üç aynalı ve özgündür. Kuzey duvarının giriş kapısı ile KZ10 kapısı arasında kalan bölümü, zeminden sonra 1 sıra 30x30 cm ebatlarında karo mozaiklerle kaplıdır, bundan sonra tavana kadar olan kısım sıvalı ve mavi boyalıdır. Kuzey duvarı K02 mekanının tavanına ait ahşap çıtaları kesmektedir. Kuzey duvarının tavanda çıtaları kesmesinden dolayı bu duvarın bir kısmının sonradan yapıldığını söyleyebiliriz.

Batı duvarında bulunan ahşap KZ09 kapısı kuzey duvarındaki KZ10 kapısına bitişik başlar. KZ09 kapısının KZ10 kapısı ile birleştiği taraf dışında 8 cm genişliğinde düz ahşap pervazı vardır, genişliği 82 cm, yüksekliği 190 cm'dir. KZ09 kapısının kanadı 4 cm kalınlığındadır, üst kısmı buzlu camdır. Batı duvarı zeminden sonra 1 sıra 30x30 cm ebatlarında karo mozaiklerle , mozaik sırasından tavana kadar da duvar kağıdı ile kaplıdır.

Güney duvarında doğu duvarına bitişik başlayan 100x42 cm ebatlarında , 83 cm yüksekliğinde özgün olmayan bir tezgah vardır. Tezgahın üstü 15x15 cm ebatlarında beyaz fayans ile kaplıdır. Güney duvarı tezgahın olduğu bölümde, tezgah üstünden başlayarak 3 ile 4 sıra arasında değişen 15x15 cm ebatlarında beyaz fayans ile kaplı, sonrasında ise tavana kadar sıvalı ve mavi boyalıdır. Sıvaların döküldüğü kısımlarda mavi boyanın altında bir kat çimento sıva ve bu sıvanın altında açık kahverengi tonunda başka bir sıva görülmektedir. Güney duvarında tezgah ile merdivenin ikinci basamağı arasında 1 sıra, selamlık yapısının SZ04 mekanında da kullanılan süslemeli, dikdörtgen, kiremit rengi özgün tuğla malzeme vardır. Mozaik sırasından sonra duvar, tavana kadar mavi boyalı sıvalı yüzeydir. Batı duvarı oldukça fazla nem almaktadır ve nem dolayısıyla sıvalar bütün duvarda kabarmış ve yer yer dökülmüştür. Batı duvarı şu anda yıkıntı durumunda olan selamlık yapısı ile bitişik duvar olduğu için nem almaktadır.

Z01 mekanının batısında, zemin kat ile üst katı birbirine bağlayan ahşap merdiven yer alır. Merdivenin ilk basamağı beton diğer basamaklar ise ahşaptır. Basamaklar

muşamba ile kaplıdır ve özgün değildir fakat merdiven özgündür.

Yapının bu kanadına girişi sağlayan kapı olan KZ10 ahşap kapısı doğu duvarında, kuzey duvarına bitişik bulunmaktadır, genişliği 87 cm, yüksekliği 196 cm'dir. Pervitich haritasında kapının şu andaki yerini işaret eden bir giriş vardır. Ayrıca kapı önünde üzerinin bir kısmı karo mozaik ile kaplanmış, bir kısmına beton dökülmüş olmakla birlikte mermer özgün bir sahanlık kaplaması görülmektedir. KZ10 kapısının boşluğunun sonradan genişlik olarak daraltıldığını kapının yanında yer alan çimento sıvalı duvar parçasına dayanarak söyleyebiliriz. KZ10 kapısının kasa ve kanadı da özgün değildir. Kasa birbirine gelişigüzel birleştirilmiş birçok ahşap parçadan oluşmaktadır. Kapı kanadı ise 4 cm kalınlığında düz çizgili basit bir süslemesi olan koyu renk cilalı bir kanattır. Sonuç olarak KZ10 kapısının yeri özgün olmakla birlikte ne ebatları ne de malzemesi özgün değildir.

(Şekil E2, Şekil E3 , Şekil E4, Şekil E11, Şekil E12)

3.3.1.2 Z02 Mekanı

Giriş holünden kuzey duvarındaki KZ10 ahşap kapısından geçilerek, mutfak olarak kullanılan Z02 mekanına girilir. 3,20 m² büyüklüğündeki mekanın zemini 30x30 cm ebatlarındaki karo mozaik ile kaplıdır.

Mekanın tavanının bir kısmı çıtalı ahşap kaplama bir kısmı ise kontplaktır. Kontplakların bir kısmı duvar kağıdı ile kaplı bir kısmı ise beyaz yağlı boyadır. Tavanın çıtalı olan kısmındaki ahşap çıtaların Z01 mekanına doğru devam ettiği ve güney duvarındaki KZ10 kapısı tarafından kesildiği görülür. Tavanda batı-doğu doğrultusunda ciddi bir sarkma vardır. Mekanın kuzeydoğu tarafındaki tavanda ve duvarlarda nemin yol açtığı ciddi deformasyon, kat kat duvar kağıdıyla kaplı olmasına rağmen rahatlıkla gözlenmektedir.

Kuzey duvarında duvara bitişik 54 cm genişliğinde , 170 cm uzunluğunda, 90 cm yüksekliğinde, üzeri 15x15 cm ebatlarında beyaz fayans ile kaplı özgün olmayan bir tezgah vardır. Bu duvarda batı duvarına bitişik başlayan PZ12 penceresi özgün bir pencerenin boşluklarının hem genişlik hem de yükseklik olarak küçültülerek içine yerleştirilen basit bir doğramadan oluşmaktadır. Özgün pencere pervazının 8 cm genişliğindeki bir kısmı kalmıştır fakat denizliğe ait bir iz yoktur. Tavan, PZ12 penceresinin üst pervazının bitiminden hemen sonra başlamaktadır. Özgün pervazın

bitiminleri arasında kalan boşluk 87 cm'dir. Pencerenin alt kısmındaki pervazın alt kısmı yerden 42 cm yukarıda başlamaktadır. PZ12 penceresinin şu andaki doğramasının genişliği 49 cm, boyu 70 cm, yerden yüksekliği ise 118 cm'dir.

Kuzey duvarındaki diğer pencere olan PZ13 penceresinin PZ12 penceresi ile aynı müdahaleye maruz kaldığı kuzey cephesinden anlaşılmaktadır. Bu pencerenin özgün pervazlarına ait bir iz yoktur. PZ13 penceresinin şu andaki doğraması batı duvarından 202 cm uzakta başlamaktadır, doğramanın genişliği 70 cm, boyu 75 cm, yerden yüksekliği ise 121 cm'dir.

Doğu ve batı duvarları sağırdır, sıvalı ve mavi boyalıdır. Doğu duvarında nemden dolayı sıvada deformasyonlar meydana gelmiştir, mavi boyanın üstüne yer yer sıvave boya dökülmelerini kapatmak için beyaz boya yapılmıştır.

(Şekil E2, Şekil E3 , Şekil E4, Şekil E9, Şekil E10)

3.3.1.3 Z03 Mekanı

Giriş holünden doğu duvarındaki KZ09 ahşap kapısından geçilerek, Z03 mekanına 30 cm'lik bir kot farkı inilerek girilir. 7,61 m² büyüklüğündeki mekanın zemini muşamba ve halı ile boydan boya kaplıdır. Şu anda belirli bir işlevi olmamakla beraber oda olarak kullanılmaktadır. Kapı önlerinde açılabilen kısımlardan zeminin şap olduğu anlaşılmaktadır. Zeminde kuzey-güney yönünde 10 cm, doğu-batı yönünde ise 5 cm kot farkı vardır. Tavanda ise doğu-batı yönünde 8 cm kot farkı vardır. Mekandaki bütün duvarlar ve tavan duvar kağıdı ile kaplıdır, mekan şu anda kullanıldığı için duvar kağıtları kaldırılarak alttaki sıvanın cinsi yada tavan kaplamasının nasıl olduğu tespit edilememiştir. Güney duvarında, batı duvarından 144 cm mesafede bulunan KZ08 ahşap kapısı 60 cm genişliğinde, 1.73 cm yüksekliğindedir ve 13 cm yüksekliğinde bir eşiği vardır. KZ08 kapısının Z03 mekanındaki ahşap pervazları düz ve 7.3 cm genişliğindedir, KZ08 kapısı özgün olmakla beraber özgün olmayan tuğla duvardaki yerinin değiştirilmiş olabileceği düşünülmektedir. Kapı kulbu olmayan kanadın basit demir bir kilit aksamı vardır, kapı kulbuna dair herhangi bir iz de yoktur.

Batı duvarı ahşap karkastır. Batı duvarında, güney duvarından 7 cm mesafede bulunan KZ07 ahşap kapısı 68 cm genişliğinde, 196 cm yüksekliğindedir. Pervazları duvar kağıdı ile kaplı olan kapının kanadı özgün; profil ve biçim bakımından da

KZ10 kapı kanadı ile aynıdır.

Kuzey duvarında, batı duvarından 52 cm uzaklıkta PZ11 penceresi bulunur, yeri özgün olmakla beraber doğraması değiştirilmiştir. 84 cm genişliğinde 148 cm yükseklikte, bulunduğu zeminden 73 cm yukarıda bulunan pencerenin kenarları tamamen duvar kağıdı ile kaplı olduğundan sadece her iki tarafındaki pervazların 10 cm olduğu izlerden anlaşılmakta, denizlik hakkında bir bilgi elde edilememektedir.

(Şekil E2, Şekil E3 , Şekil E4, Şekil E9, Şekil E10, Şekil E11)

3.3.1.4 Z04 Mekanı

Z03 Mekanından batı duvarındaki KZ07 ahşap kapısından geçilerek, Z04 mekanına 9 cm'lik bir kot farkı inilerek girilir. 12,96 m² büyüklüğündeki mekanın zemini muşamba ve halı ile boydan boya kaplıdır. Şu anda yatak odası olarak kullanılmaktadır. Kapı önünde açılabilen kısımdan zeminin ahşap kaplama olduğu anlaşılmaktadır. Fakat açılabilen kısımdan, 24 ve 20 cm genişliğinde iki parça ahşap ancak ölçülebilmektedir. Zeminde doğu-batı yönünde 2 cm, tavanda ise 6 cm kot farkı vardır. Mekandaki bütün duvarlar ve tavan duvar kağıdı ile kaplıdır, mekan şu anda kullanıldığı için duvar kağıtları kaldırılarak alttaki sıvanın cinsi yada tavan kaplamasının nasıl olduğu tespit edilememiştir.

Batı ve güney duvarı sağır olan mekanın kuzey duvarında PZ09 ve PZ10 pencereleri bulunmaktadır. PZ09 ve PZ10 pencereleri batı duvarına sırasıyla 60 cm ve 213 cm uzaklıkta bulunmaktadırlar. Her iki pencerenin de yeri ve birlikte paylaştıkları denizlik özgün olmakla beraber doğramaları değiştirilmiştir. Pencere boşlukları, denizlikler üzerine çimento harcı ile sıvanmış setler konularak küçültülmüştür. PZ09 penceresinin denizlik üst hizasından yere mesafesi 56 cm, PZ10 penceresinin ki ise 59 cm'dir, pencere boşluk yükseklikleri ise 165 cm'dir. Duvar kağıdı ile yer yer kapatılmış olan pencere yanındaki pervazların genişliği 8.5 cm ile 11 cm arasında değişmekte iken üst pervazlara ait herhangi bir iz bulunmamaktadır. Bu iki pencereye ait pervazların özgün olmadığını diğer pencere pervazlarının profilli olmalarını göz önünde bulundurarak söyleyebiliriz. Duvarlarda ne ahşap süpürgelik ne de izleri görülmemektedir. (Şekil D5)

(Şekil E2, Şekil E3 , Şekil E4, Şekil E9, Şekil E10)

3.3.1.5 Z05 Mekanı

Z03 mekanından kuzey duvarındaki KZ08 ahşap kapısından geçilerek, Z05 mekanına girilir. Yaklaşık 7,68 m2 büyüklüğündeki mekanın zemini tamamen eşya ve çöp ile doludur ve şu anda kullanılmamaktadır. Mekanın zemini tamamen çöp vs ile kaplı olduğundan kaplama malzemesinin cinsi tespit edilememektedir. İçerisine girilemediği için ölçü alınamamaktadır. Z05 mekanının tavanını, üst katın kat döşemesinin ahşap kirişleri ve kaplaması oluşturmaktadır. Çok az bir kısımda bu ahşap kirişler tavan kaplaması ile kaplıdır. Tavandaki bütün ahşap elemanlarda mantarlanma ve ıbunun yol açtığı deformasyon gözlenmektedir. Batı duvarı gelişigüzeş bir şekilde ahşaplar ile kaplanmıştır. Kuzey duvarının bir kısmı çimento harcı ile örülmüş yeni tip tuğlalardan meydana gelmektedir; Z05 mekanına girilemediğinden tuğla duvar olan kısım ölçülememektedir, duvarın diğer bölümleri ahşap dikme ve bu dikmelerin arkasında yer alan ahşap kaplamadan meydana gelmektedir. Mekanın doğu tarafında duvar yoktur; alt katı üst kata bağlayan merdivenin ahşap basamakları vardır. Güney duvarı moloz taş duvar ve bu duvarın üzerinde yer alan 8 sıra harman tuğla ve sarımtırak renkli harç ile örülmüş duvardan meydana gelmektedir. Güney duvarının sıvasız olmasından ve kuzey duvarının bir kısmında ahşap dikmelerin gözükmemesinden bu mekanın özgün kullanımında da depo olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır.

(Şekil E2, Şekil E3 , Şekil E4, Şekil E12)

3.3.1.6 K01 Mekanı

Z01 mekanından yukarı çıkan ahşap merdivenden çıkılarak K01 mekanına ulaşılır. Merdivenin ahşap korkuluğu özgündür. 11.04 m2 alana sahip K01 mekanı, üst katta yapının bu kanadındaki bütün mekanların ortak açıldığı yer yani sofadır.

Mekanın tavanı tamamen duvar kağıdı ile kaplıdır ve üzerinde alttaki dokuya ilişkin herhangi bir iz görülememektedir.

Mekanın zemini muşamba ve halı ile kaplıdır. KK08 kapısının önündeki bir bölüm açılabilir. Buradaki zemin doğu-batı doğrultusunda 22 cm genişliğinde ahşap kaplamadır.

K01 mekanının bütün duvarları duvar kağıdı ile kaplıdır. Mekanın güney duvarı sağırdır. Bu duvarda 17 cm kalınlığında bir fark vardır, bu fark doğu duvarından 319

cm uzaklıkta başlar. Zeminde bu 319 cm boyunca uzanan 2 cm kalınlığında ve 12 cm genişliğinde ahşap bir parça vardır. Güney duvarının, merdivenin olduğu kısımdaki duvar kağıdı nemden dolayı tamamen duvardan ayrılmış ve sarkmıştır. 17 cm'lik kalınlığın başladığı yer ile KK05 kapısı arasındaki bölümde duvarda koltukluk izi görülmektedir. Batı duvarında KK05 kapısı güney duvarına bitişik olarak yer alır. KK05 kapısının kanadı 4 cm kalınlığında düz ahşaptır. Kapının genişliği 95 cm, yüksekliği 206 cm'dir. Kapı kasasının üzeri ile tavan arasına giyotin bir pencerenin kanadı yerleştirilmiştir. Batı duvarı ve KK05 kapısı özgün değildir. Kuzeybatı duvarında duvar kağıdında koltuklukların, tavan birleşiminde köşe profillerinin izleri görülmektedir. Ayrıca bu duvarda doğu duvarı ile köşe yapan kısımda tavana kadar köşenin her iki yanında 11 cm genişliğindeki köşe pervazlarının izi vardır. Kuzeybatı duvarında bulunan KK06 kapısı kenarlarında 11 cm genişliğinde ahşap pervazları olan, çift kanatlı, kanatları iki aynalı özgün bir kapıdır, genişliği 114 cm, yüksekliği ise 220 cm'dir. Kuzeybatı duvarı özgündür. Kuzey duvarında kuzeybatı duvarına bitişik başlayan KK07 kapısı vardır. Bu kapı kenarlarında 11 cm genişliğinde ahşap pervazları olan tek kanatlı, kanadı 2 aynalı özgün bir kapıdır, genişliği 71 cm, yüksekliği 217 cm'dir. Kuzey duvarında yer alan PZ16 giyotin penceresi de doğramalarıyla beraber özgündür fakat pervazları duvar kağıdı ile kaplıdır. PZ16 penceresinin yerden yüksekliği 69 cm, boyu 166 cm ve genişliği 88 cm'dir. Doğu duvarında kuzey duvarından 45 cm uzaklıkta bulunan KK08 kapısı vardır. Bu kapının kanadı özgün olmakla beraber kapının kendisi özgün değildir. Kapı kanadı alt tarafından kesilmiştir. Kapının genişliği 71 , yüksekliği 203 cm'dir. Doğu duvarında, güney duvarı ile birleştiği yerde, +4.30 kotunda başlayan ve +5.01 kotunda biten boşluğa giyotin bir pencerenin kanadı yerleştirilmiştir. Doğu duvarı özgün değildir.

(Şekil E5, Şekil E6 , Şekil E7, Şekil E11,Şekil E12)

3.3.1.7 K02 Mekanı

K01 mekanından doğu duvarındaki KK08 kapısından geçilerek, şu anda banyo olarak kullanılan, 4,32 m2 büyüklüğündeki K02 mekanına girilir. Mekanın zemini 30x30 cm boyutlarındaki karo mozaik ile kaplıdır.

Tavan kontplaklar ve açık kahverengi boyasız çitalı ahşap kaplamadan oluşmaktadır. Batı duvarının tamamının ve kuzey duvarının bir kısmının sonradan yapılmış

olduğu; tavanda kestikleri ahşap çıtalardan rahatlıkla anlaşılmaktadır. Kuzey duvarı K03 mekanından gelen ahşap tavan çıtalarını, batı duvarı ise K01 mekanından gelen ahşap tavan çıtaları ve köşe profillerini kesmektedir. Güney duvarında, batı duvarı tarafında, tavan ile birleştiği yerde yaklaşık 30 cm uzunluğunda köşe profili parçası; kuzey duvarında, batı duvarı tarafında, tavan ile birleştiği yerde yaklaşık 67 cm uzunluğunda köşe profili parçası vardır. Tavan su almakta, kontrplak ve ahşap tavan kaplamalarında beyaz mantarlar görülmektedir.

Bütün duvarlar zeminden itibaren 1 sıra 30x30 cm boyutlarındaki karo mozaik ve 15x 15 cm boyutlarındaki beyaz fayans ile kaplıdır, diğer kısımlar tavana kadar sıvalı ve mavi boyalıdır.

Kuzey duvarında kapatılmış bir pencerenin 9 cm genişliğindeki ahşap pervazının izi vardır. Bu kapatılmış pencerenin PZ16 penceresi ile aynı tipte ve K04 mekanının sofaya bakan ikinci penceresi olduğu anlaşılmaktadır. Bu kapatılmış pencerenin giyotin doğramasını oluşturan iki kanattan birinin, batı duvarına güney duvarından 12 cm uzaklıkta ve yerden 181 cm yukarda oturtulduğu, diğer kanadın ise KK05 kapısının üst kısmında kullanıldığını söyleyebiliriz.

Doğu duvarında bulunan PZ15 penceresi, pervazları özgün olmakla beraber doğraması değiştirilmiştir. PZ15 penceresi kuzey duvarından 19 cm uzaklıkta bulunur, genişliği 74 cm, boyu 121 cm'dir.

Kuzey duvarının, batı duvarından 117 cm uzaklıkta başlayan 10 cm kalınlığındaki kısmı sonradan yapılmıştır. Çünkü daha önce de belirtildiği gibi hem tavanda çıtaları kesmektedir hem de kalınlık olarak diğer duvarlardan daha incedir .

(Şekil E5, Şekil E6 , Şekil E7, Şekil E11,Şekil E12)

3.3.1.8 K03 Mekanı

K02 mekanından kuzey duvarındaki KK09 kapı boşluğundan geçilerek, 1,45 m2 büyüklüğündeki K03 mekanına girilir. Şu anda tuvalet olarak kullanılmaktadır. K03 mekanın zemini 30x30 cm boyutlarındaki karo mozaik ile kaplıdır. Ayrıca zeminde özgün olmayan alaturka bir tuvalet taşı vardır. Zeminde doğu-batı doğrultusunda eğim vardır. Tavan açık kahverengi boyasız çatalı ahşap kaplamadır.

Kuzey duvarında batı duvarından 30 cm uzaklıkta bulunan PZ15 penceresi kafesi, giyotin doğramaları, denizliği ve düz ahşap pervazları ile özgündür. Denizliğin alt

bölümü kaybolmuştur. PK15 penceresinin denizlik üst hizasından yere mesafesi 120 cm, genişliği 70 cm, boyu 93 cm'dir.

Bütün duvarlar zeminden itibaren 1 sıra 30x30 cm boyutlarındaki karo mozaik ile kaplıdır, diğer kısımlar tavana kadar sıvalı ve mavi boyalıdır. Kuzey duvarında gelişigüzel sonradan çakılmış 10 cm genişliğinde ahşap bir parça çakılıdır.

(Şekil E5, Şekil E6 , Şekil E7, Şekil E9, Şekil E10)

3.3.1.9 K04 Mekanı

K01 mekanından kuzey duvarındaki KK07 ahşap kapısından geçilerek, 8,62 m² büyüklüğündeki K04 mekanına girilir. Şu anda yatak odası olarak kullanılmaktadır. K04 mekanın zemini muşamba ve halı ile boydan boya kaplıdır. Fakat açılabilen küçük bir kısımdan, zeminin doğu-batı doğrultusunda uzanan, genişliği yaklaşık 27 cm olan ahşap kaplama olduğu anlaşılmaktadır. Zeminde doğu-batı doğrultusunda oldukça fazla bir eğim vardır. Zeminde batı yönünde aşağı kayma vardır.

Mekanın tavanı duvar kağıdı ile kaplıdır. Duvar kağıdı üzerindeki izlerden tavanın çıtalı ahşap kaplama olduğu anlaşılmaktadır.

Bütün duvarlar duvar kağıdı ile kaplıdır. Batı duvarı sağırdır, duvar kağıdı üzerindeki izlerden, duvarda özgün ebatlarda süpürgelik ve koltukluk olduğu anlaşılmaktadır. Doğu duvarındaki PZ14 penceresi kapatılmıştır, bu pencereye ilişkin duvarın iç yüzünde herhangi bir iz yoktur, fakat duvarın dış yüzünde yani cephede pencere özgün haliyle günümüze gelmiştir. Doğu duvarında duvar kağıdı üzerindeki izlerden, özgün koltukluğa ait bir parça olduğu anlaşılmaktadır.

Kuzey duvarında , batı duvarından sırasıyla 46cm, 175 cm ve 308 cm uzaklıkta bulunan PK11, PK12 ve PK13 pencereleri bulunur. Bu üç pencerenin yeri , pervazları özgün olmakla beraber doğramaları değiştirilmiştir. Pencere denizlikleri üzerine setler konularak pencere boşlukları küçültülmüştür, bu setler ve denizlikler duvar kağıdı ile kaplı olmalarına rağmen görülen izlerden ölçü alınabilmektedir. PK11 penceresi denizlik üst hizasından yere mesafesi 67-69 cm, genişliği 80 cm, boyu 152 cm, denizlik üzerindeki setin yüksekliği 13 cm'dir. PK12 penceresi denizlik üst hizasından yere mesafesi 26-27 cm, genişliği 84 cm, boyu 152 cm, denizlik üzerindeki setin yüksekliği 56 cm'dir. PK13 penceresi denizlik üst hizasından yere mesafesi 66-67 cm, genişliği 81 cm, boyu 152 cm, denizlik

üzerindeki setin yüksekliği 13 cm'dir. Güney duvarında, doğu duvarından 191 cm uzakta olan PZ16 penceresi ve 322 cm uzakta olan KK07 kapısı bulunur.

(Şekil E5, Şekil E6 , Şekil E7, Şekil E9, Şekil E10)

3.3.1.10 K05 Mekanı

K01 mekanından kuzeybatı duvarındaki KK06 ahşap kapısından geçilerek, 12,09 m2 büyüklüğündeki K05 mekanına girilir. Mekan şu anda yatak odası olarak kullanılmaktadır. K05 mekanın zemini muşamba ve halı ile boydan boya kaplıdır. Fakat açılabilen küçük bir kısımdan, zeminin kuzey-güney doğrultusunda uzanan, genişliği yaklaşık 27 cm olan ahşap kaplama olduğu anlaşılmaktadır.

Tavanı çatalı ahşap kaplamadır, duvar tavan birleşiminde ahşap köşe profilleri dönmektedir. PK09 ve PZ10 pencerelerinin pervazları ile bu köşe profilleri arasında kuzey duvarında 30 ile 36 cm arasında değişen mesafe vardır. Köşe profilleri ve tavan beyaz yağlı boya ile boyalıdır.

Kuzey duvarında , batı duvarından sırasıyla 51 cm ile 216 cm uzaklıkta bulunan PK09 ve PK10 pencereleri bulunur. Her iki pencerenin yeri ve pervazları özgün olmakla beraber doğramaları değiştirilmiştir. Pencere denizlikleri üzerine setler konularak pencere boşlukları küçültülmüştür, bu setler ve denizlikler duvar kağıdı ile kaplı olmalarına rağmen görülen izlerden ölçü alınabilmektedir. PK09 penceresi denizlik üst hizasından yere mesafesi 52 cm, genişliği 83 cm, yüksekliği 153 cm, denizlik üzerindeki setin yüksekliği 12 cm'dir. PK10 penceresi denizlik üst hizasından yere mesafesi 53 cm, genişliği 83 cm, boyu 151 cm, denizlik üzerindeki setin yüksekliği 13 cm'dir. Kuzey duvarında 10 cm yüksekliğindeki süpürgeliğin izi duvar kağıdı ile kaplı olmasına rağmen görülebilmekle beraber herhangi bir koltukluk olduğuna dair bir iz görülememektedir. Kuzey duvarında PK09 ve PK10 pencereleri arasında duvar kağıdı ile kapatılmış olan ve daha önce baca işlevi için kullanılan, özgün olmayan yuvarlak bir boşluk vardır.

Güney, doğu ve batı duvarları sağır ve duvar kağıdı ile kaplıdır. Bu duvarlardaki izlerden duvar kağıdı altında özgün ebatlarda süpürgelik ve koltukluk olduğu anlaşılmaktadır. Güneydoğu duvarında KK06 kapısı vardır.

(Şekil E5, Şekil E6 , Şekil E7, Şekil E9, Şekil E10,Şekil E13)

3.3.1.11 K06 Mekanı

K01 mekanından batı duvarındaki KK05 kapısından geçilerek, şu anda depo olarak kullanılan 5,00 m² büyüklüğündeki K06 mekanına girilir. Mekanın zemini doğu-batı doğrultusunda yaklaşık 25 cm genişliğinde ahşap kaplamadır.

Tavan, kahverengi boyalı çıtalı ahşap kaplama ve kontplaktan oluşmaktadır. Güney duvarının tavanla birleştiği yerde özgün köşe profili vardır. Batı ve doğu duvarlarının sonradan yapılmış olduğu tavanda kestikleri ahşap çitalardan ve köşe profillerinden anlaşılmaktadır. Kuzey duvarı K07 mekanından gelen ahşap tavan çitalarını, doğu duvarı ise K01 mekanından gelen köşe profillerini kesmektedir. Tavanda oluşan boşluklardan çatı arası gözükmemektedir. Tavanda ciddi bir nem problemi vardır, tavan özellikle doğu duvarı boyunca su almaktadır.

KK05 kapısının bulunduğu doğu duvarından başka bütün duvarları sağırdır. KK05 kapısı güney duvarından 80 cm uzakta başlar. Bütün duvarlar sıvalı ve beyaz badanalıdır. Kuzey ve güney duvarlarında yerden 75-78 cm yukarıda başlayan 13 cm genişliğinde profilli ahşap koltukluklar vardır. Güney duvarındaki ahşap koltukluk bütün duvar boyunca devam ederken, kuzey duvarındaki koltukluk doğu duvarı birleşiminden başlayıp yaklaşık 127 cm boyunca devam etmektedir. Yine aynı iki duvarda boydan boya 11 cm yüksekliğinde ahşap süpürgelikler vardır.

Tavanda görülebilen ahşap kaplama ve köşe profilleri K07 mekanının tavanındakiler ile aynıdır. Ahşap kaplamanın boyutları ve doğrultusunda K07 mekanı ile aynıdır. Kuzey ve güney duvarındaki ahşap koltukluklarda K07 mekanındakiler ile aynıdır. Doğru duvarının sonradan yapıldığı da düşünülürse bu iki mekanın aslında tek bir mekan olduğu kanaatine varabiliriz.

(Şekil E5, Şekil E6 , Şekil E7, Şekil E11, Şekil E12, Şekil E13)

3.3.1.12 Z06 Mekanı

Bahçeden doğu duvarındaki KZ03 ahşap kapısından geçilerek, Z06 mekanına girilir. Tavanı duvar kağıdı kaplıdır.

Kuzey ve güney duvarları sağırdır. Doğru duvarında kuzey duvarından 46 cm uzaklıkta bulunan 164 cm genişliğinde ve 217 cm yüksekliğindeki boşluğun kenarları duvar kağıdı ile kaplıdır. Kullanıcı ile yapılan konuşmalardan bu boşlukta daha önce iki kanatlı bir ahşap kapı olduğu ve bu kapı kanatlarından birinin Z10

mekanında bulunan kapı kanadı olduğu fakat kendisinin bu ahşap kapıyı hiç görmediği, kendisi taşındığında kapının olmadığı bilgisi ele edilmiştir. Fakat kapı kanadı 90 cm iken açıklık 164 cm'dir. Dolayısıyla buradaki boşluğun sonradan açıldığını söyleyebiliriz. Batı duvarında , güney duvarından sırasıyla 24 cm ve 120 cm uzaklıkta bulunan KZ03 kapısı ve PZ02 pencersi bulunur. İkisi de özgün değildir. KZ03 kapısı 90 cm genişliğinde ve 204 cm yüksekliğindedir, yapının dış kapısıdır. 4 cm kalınlığında düz ahşaptan bir kanadı ve 6 cm genişliğinde düz ahşap pervazları vardır. PZ02 penceresi 88 cm genişliğinde ve 127 cm boyundadır, yerden 93 cm yukarıdadır. Duvarlar sıvalı ve sarı boyalıdır. Bu mekanın sonradan yapıldığı hem duvarlarındaki özgün olmayan pencere, kapı ve boşluklarına bakılarak hem de Pervititich haritasının 70 numaralı paftasında yapıyı gösteren çizimde buranın yapı alanının içinde kalmasından anlaşılmaktadır.

(Şekil E2, Şekil E3 , Şekil E4, Şekil E11, Şekil E12)

3.3.1.13 Z07 Mekanı

Z06 mekanından doğu duvarında bulunan 164 cm'lik boşluktan geçilerek Z07 mekanına girilir. Bu mekan hol olarak kullanılmaktadır, zemin katta yapının bu kanadında bulunan bütün mekanlara ve merdivene buradan ulaşılmaktadır. Dolayısıyla mekanın bütün duvarlarında kapı boşluğu veya kapılar vardır. Tavan tamamen duvar kağıdı ile kaplıdır ve alttaki tavana ait ipucu verebilecek herhangi bir iz görülmemektedir. Güney duvarında doğu duvarından sırasıyla 6 cm ve 131 cm mesafeden başlayan KZ01 ve KZ02 kapıları yer alır. Bu iki kapının pervazları yoktur. KZ01 kapısının kanadı 3,5 cm kalınlığında düz ahşaptır; genişliği 59 cm, yüksekliği 200 cm'dir ve koyu renk cilalıdır. KZ02 kapısının kanadı 4,5 cm kalınlığındadır ve üst tarafı buzlu camdır; genişliği 63 cm, yüksekliği 212 cm'dir, beyaz yağlı boyalıdır. KZ01 ve KZ02 kapıları ebat, malzeme ve biçimleri doğrultusunda değerlendirildiğinde özgün olmadıklarını söyleyebiliriz. Güney duvarı kagirdir.

Batı duvarında güney duvarından 3,5 cm uzakta başlayan daha önce söz edilen 164 cm genişliğindeki kapı boşluğu yer alır. Kuzey duvarında doğu duvarından sırasıyla 8 cm ve 355 cm mesafeden başlayan KZ04 ve KZ05 kapıları yer alır. KZ04 kapısının 8 cm genişliğinde düz ahşaptan pervazları vardır. KZ04 kapısının kanadı 4 cm kalınlığındadır, 3 aynalı parçadan oluşan profilli kanadın üstteki ahşap aynasının

yerine buzlu cam bir parça konulmuştur. Ayrıca alttaki özgün iki aynanın kenarlarında iç bükey bir süsleme vardır. KZ04 kapısının genişliği 85 cm, yüksekliği 210 cm'dir. KZ04 kapısı aynalarındaki süsleme dışında yapıdaki diğer özgün kapılar ile aynı tiptir, beyaz yağlı boya ile boyanmıştır. KZ05 kapısının 11 cm genişliğinde profilli, ahşaptan özgün pervazları vardır. KZ05 kapısının kanadı 4 cm kalınlığındadır, 2 aynalı parçadan oluşan profilli kanadın ahşap aynalarının yerine düz ahşaptan parçalar konulmuştur. KZ05 kapısının genişliği 85 cm, yüksekliği bu mekanda 187 cm'dir. Fakat mekanın bu bölümü sonradan yükseltilmiş olduğundan KZ05 kanadının alt kısmının tamamı bu mekanda kapı kapatıldığında gözükmemektedir; yani kapı kanadı eşiğin arkasında ve eşik seviyesinden aşağıda kalmaktadır. KZ05 kapısının yüksekliği K09 mekanında özgün yüksekliğindedir. KZ05 kapısı aynaları dışında yapıdaki diğer özgün kapılar ile aynı tiptir, beyaz yağlı boya ile boyanmıştır. Doğu duvarında kuzey duvarına bitişik başlayan KZ06 kapısı yer alır. KZ06 kapısının pervazları yoktur, kanadı 3,5 cm kalınlığında düz ahşaptır ; genişliği 66 cm, yüksekliği 196 cm'dir, beyaz yağlı boya ile boyanmıştır.

Zemin katı üst kata bağlayan merdivene Z07 mekanından açılan KZM kapısı ile çıkılır. KZM kapısı, merdiven başlangıcındaki duvarın ortasında bulunan pervazsız, 3,5 cm kalınlığında düz ahşap kanadı olan koyu renk cilalı özgün olmayan bir kapıdır. Bu kapının genişliği 67cm, yüksekliği 196 cm'dir. Merdivenin yakın zamanda yenilendiği, basamakları oluşturan ahşap elemanlardan anlaşılmaktadır. Merdivenin oturduğu kuzey ve güney duvarlarının da özgün olmadıkları, hem plandaki yerlerinden hem de kuzey duvarının Z10 mekanının tavanında kestiği ahşap elemandan anlaşılmaktadır.

(Şekil E2, Şekil E3 , Şekil E4, Şekil E10, Şekil E11, Şekil E12)

3.3.1.14 Z08 Mekanı

Z07 mekanından kuzey duvarındaki KZ04 ahşap kapısından geçilerek, Z08 mekanına girilir. İki mekan arasında kot farkı yoktur. 12,74 m² büyüklüğündeki Z08 mekanının zemini muşamba ve halı ile boydan boya kaplıdır. Şu anda oturma odası olarak kullanılmaktadır. Muşambaların zemine sabitlenmiş olması ve eşyalar yüzünden zemin kaplamasının ne olduğu görülmemekle beraber, ahşap kaplama olduğu tahmin edilmektedir.

Tavanı çıtalı ahşap kaplamadır, duvar tavan birleşiminde ahşap profiller dönmektedir. PZ05 ve PZ06 pencerelerinin pervazları ile bu köşe profilleri kuzey duvarında birbirlerine bitişik olarak bulunmaktadır. Ahşap köşe profilleri ve tavan yağlı beyaz boya ile boyalıdır.

Mekandaki bütün duvarlar sıvalı ahşap karkas duvarlardır. Batı duvarı sağırdır. Batı duvarında, güney duvarından sırasıyla 146 cm ve 282 cm uzaklıkta bulunan PZ03 ve PZ04 pencereleri bulunur, bunlar aynı tip pencerelerdir. PZ03 ve PZ04 pencerelerinin denizlik üst hizasından yere mesafesi 76 cm, pencere boşlukları genişlik olarak 102 cm ve yükseklik olarak 124 cm'dir, pencere pervazları yoktur, ahşap kasa yer yer üstü sıvalı olmakla beraber görülebilmektedir. PZ03 ve PZ04 pencereleri hem boşluk ebatları ve kasaları hem de birbirlerine olan mesafeleri ile hem diğer pencerelere hem de yapım devrinin tipolojisine uymamaktadır, dolayısıyla özgün pencereler değilllerdir. Kuzey duvarında batı duvarından sırasıyla 48 cm ve 187 cm uzaklıkta bulunan PZ05 ve PZ06 pencereleri ise özgün pencerelerdir. Özgün pencere kasaları, üstlerine oturtulan yeni doğrama kasalarına rağmen rahatlıkla seçilmektedir. Bu pencerelerin paylaştıkları tek denizlik nispeten iyi durumdadır ve pencerelerin etrafında dönen pervazları bozulmamıştır. PZ05 ve PZ06 pencerelerinin yerden yükseklikleri 77 cm, boyları 165 cm ve genişlikleri sırasıyla 83 cm ve 82 cm'dir. Doğu ve kuzey duvarlarında 12,5 cm yüksekliğinde ahşap süpürgelikler vardır. Diğer duvarlarda ise ne ahşap süpürgelikler ne de izleri görülmemektedir.

(Şekil E2, Şekil E3 , Şekil E4, Şekil E9, Şekil E10)

3.3.1.15 Z09 Mekanı

Z07 mekanının -0.26 m kota sahip bölümünden kuzey duvarındaki KZ05 ahşap kapısından geçilerek, Z09 mekanına 14 cm'lik bir kot farkı inilerek girilir. 13,13 m² büyüklüğündeki mekanın zemini muşamba ve halı ile boydan boya kaplıdır. Şu anda yatak odası olarak kullanılmaktadır. Kapı önünde açılabilen kısımdan zeminin ahşap kaplama olduğu anlaşılmaktadır ve bu kısımdan, 27 cm genişliğinde ahşap döşeme parçaları ölçülebilmektedir.

Tavanı çıtalı ahşap kaplamadır, duvar tavan birleşiminde ahşap köşe profilleri dönmektedir. PZ07 ve PZ08 pencerelerinin pervazları ile bu köşe profilleri kuzey

duvarında ard arda gelmektedir. Ahşap köşe profilleri ve tavan yağlı beyaz boya ile boyalıdır.

Kuzey duvarında aynı denizliği paylaşan, batı duvarından sırasıyla 48 cm ile 199 cm uzaklıkta bulunan PZ07 ve PZ08 pencereleri giyotin doğramaları ve pervazları ile orjinaldir. Giyotin olan doğramalar, nem nedeniyle çürüdükleri ve yer yer kasalara çiviler ile sabitlendikleri için açılmamaktadır. 83 cm genişliğinde ve 165 cm boyundaki bu iki pencerenin yerden yükseklikleri 75 cm'dir. Zemin katta doğramaları ile birlikte özgün kalabilmiş pecereler sadece bunlardır ve beyaz yağlı boya ile boyanmışlardır. Fakat pencere kafesleri yoktur. Pencere kafesini yukarda tutan demir elemanlar ise PZ08'de vardır.

Doğu ve batı duvarları sağırdır, ahşap karkasdır, sıvalı ve sarı boyalıdır. Bütün duvarlarda 12,5 cm yüksekliğinde ahşap süpürgelikler vardır.

(Şekil E2, Şekil E3 , Şekil E4, Şekil E9, Şekil E10)

3.3.1.16 Z10 Mekanı

Z07 mekanından doğu duvarındaki KZ06 ahşap kapısından geçilerek Z10 mekanına girilir. Mekanın büyük bölümü zemin kat ile üst katı birbirine bağlayan ahşap merdivenin altına denk gelmektedir. Mekan şu anda depo olarak kullanılmaktadır. 4.42 m² büyüklüğündeki mekanın zemini şaptır. Mekanın merdiven altında basamaklara denk gelen kısmındaki tavanı, bu basamakları oluşturan ahşap elemanlardan oluşmaktadır, bu ahşap elemanlardan basamakların yakın zamanda yenilediği anlaşılmaktadır. Merdiven basamaklarının bitimi ile doğu duvarı arasındaki kısmın tavanını, üst katın döşemesini oluşturan ahşap döşeme kirişleri ve kaplaması oluşturur. (Mekanın ilk ölçüleri alınırken kullanılmamakta, fakat tavan planı için gidildiğinde odun depolamak için kullanılmakta olması nedeniyle tavandaki ahşap elemanların ölçüleri alınamamıştır. Bu nedenle daha önce çekilen fotoğraflardan yararlanılarak bir tavan planı çıkarılmıştır.) Tavanda üst katın döşemesini oluşturan ahşap döşeme kirişleri ve kaplamalarının mantarlaşmanın etkisi ile oldukça fazla yıprandığı görülmektedir. Bu mantarların yol açtığı mor renklenme doğu duvarının beyaz badanası üzerinde, bu duvarın önü odun depolanmadan önce, rahatlıkla gözlenmekteydi. Tavanın KZ06 kapısının üst tarafı ile doğu duvarı arasında kalan kısmı açık kahverengi budaklı ahşap kaplama ve iki adet ahşap

çıtadan oluşmaktadır. Bu ahşap çıtalar profil olarak yapıdaki odalarda kullanılan çıtalara benzemektedir fakat aynısı değildir. Boyasız ve cilasız olmaları da özgünlükleri konusunda karar vermeyi güçleştirmektedir. KZ06 kapısının bulunduğu batı duvarı dışındaki duvarların hepsi sağırdır, sıvalı ve beyaz boyalıdır. Özgün olmayan KZ06 kapısı batı duvarında, bu duvarın kuzey duvarı ile birleştiği yerde bulunmaktadır.

(Şekil E2, Şekil E3 , Şekil E4, Şekil E11, Şekil E12)

3.3.1.17 Z11 Mekanı

Z07 mekanından güney duvarındaki KZ01 ahşap kapısından geçilerek, Z11 mekanına 30cm'lik bir kot farkı çıkılarak girilir. Mekan şu anda tuvalet olarak kullanılmaktadır. 2.46 m² büyüklüğündeki mekanın zemini 30x30 cm ebatlarında karo mozaik ile kaplıdır. Tavan yüksekliği 235 cm'dir ve duvar kağıdı ile kaplıdır. Kuzey duvarı dışındaki duvarlar sağırdır. Kuzey duvarında doğu duvarına bitişik başlayan KZ01 kapısı vardır. Güney ve batı duvarlarının köşesinde özgün olmayan bir lavabo, kuzey ve doğu duvarlarının köşesinde ise bir klozet vardır.

(Şekil E2, Şekil E3 , Şekil E4)

3.3.1.18 Z12 Mekanı

Z07 mekanından güney duvarındaki KZ02 ahşap kapısından geçilerek, Z12 mekanına 15 cm'lik bir kot farkı çıkılarak girilir. Mekan şu anda mutfak olarak kullanılmaktadır. 4.01 m² büyüklüğündeki mekanın zemini 20x20 cm ebatlarında karo mozaik ile kaplıdır.

Tavan yüksekliği 250 cm'dir. Tavan açık kahverengi lambri kaplamadır. Güney ve doğu duvarları sağırdır. Kuzey duvarında doğu duvarına bitişik başlayan KZ02 kapısı yer alır. Batı duvarında güney duvarından 50 cm uzakta yer alan PZ01 penceresi vardır. PZ01 penceresi özgün değildir fakat PK02 penceresi ile aynı tip doğramalara sahiptir. PZ01 penceresinin denizliği üzerine set konularak pencere boşluğu küçültülmüştür. PZ01 penceresinin üzerinde daha önce baca işlevi için kullanılan, özgün olmayan yuvarlak bir boşluk vardır. Güney duvarına bitişik duran mutfak tezgahı 77 cm genişliğindedir ve özgün değildir çünkü çimento harcıyla örülmüş tuğlalar üzerine oturtulmuştur.

(Şekil E2, Şekil E3 , Şekil E4)

3.3.1.19 Z13 Mekanı

Bahçeden güney duvarındaki KB01 ahşap kapısından geçilerek, Z13 mekanına girilir. Mekan şu anda depo olarak kullanılmaktadır. Mekandaki malzeme yığınları nedeniyle bu mekanda sağlıklı ölçü alınamamaktadır. 7.27 m² büyüklüğündeki mekanın zemini yine bu malzemelerden dolayı tespit edilememektedir. Mekanın tavanını oluklu eternit levhalardan oluşan tek eğimli bir çatı oluşturmaktadır. Bu eternit levhalar ahşap ve demir çubuklardan oluşturulmuş derme çatma bir çatı konstrüksiyonu üzerine oturtulmuştur.

Güney duvarı bahçenin güney duvarını oluşturan duvarın devamıdır. Batı duvarı 7.5x11x22 cm boyutlarındaki harman tuğlaları kullanılarak çimento harcıyla örülmüştür. 8.10.2004 tarihli fotoğrafta batı duvarının bahçede bulunan ayazmanın yanında olduğu görülmektedir. Yani Z13 mekanı o tarihte ayazmaya kadar uzanmaktadır. Fakat her iki durumdaki Z13 mekanı özgün değildir. Çünkü Pervititich haritasının 70 numaralı paftasında bu alanda şimdiki alanına ve biçimine yakın bir giriş mekanı olduğu görülmektedir. Doğu duvarı yapının dış cephesini oluşturan bir duvardır ve PZ01 penceresi bu duvar üzerinde bulunur. PZ01 penceresi kuzey duvarından 74 cm uzakta başlamaktadır. Kuzey duvarındaki KBO1 kapısı batı duvarı ile Z06 mekanının güney duvarı arasındaki boşluğa takılmış kaba bir kasa ve ahşap kanattan ibarettir. KBO1 kapısı bu boşluğu genişlik olarak tamamen kapamakla beraber, düşeyde sadece bir kısmını kapatmakta, üst taraftaki üçgen bir açıklık açık kalmaktadır. Bu nedenle özgün olmadığını rahatlıkla söyleyebiliriz.

(Şekil E2, Şekil E3 , Şekil E4)

3.3.1.20 K07 Mekanı

Z07 mekanından yukarı çıkan merdivenle K07 mekanına girilir. Merdivenin ahşap korkuluğu özgün değildir. 22.47 m² alana sahip K07 mekanı, üst katta yapının bu kanadındaki bütün mekanların ortak açıldığı yerdir. Mekanın tavanı çıtalı ahşap kaplamadır. Tavanın yarıdan fazlası , güney duvarı boyunca oldukça fazla su almaktadır ve bu nedenle suyun zemine akmasını engellemek için naylon ile kaplanmıştır. Kuzey duvarı ile tavanın birleşiminde ahşap köşe silmesi vardır.

Mekanın zemini - merdiven boşluğunun bitimi ile batı duvarı arasında, merdiven

boşluğu genişliğindeki bir kısım dışında - doğu-batı doğrultusunda 27 cm genişliğinde ahşap kaplamadır. Merdiven boşluğunun bitimi ile batı duvarı arasında, merdiven boşluğu genişliğindeki kısım ise yine aynı doğrultuda fakat yaklaşık 13 cm genişliğinde ahşap kaplamadır. Bu 13 cm genişliğinde özgün olmayan ahşap kaplamalara bakarak zemindeki bu kısımda bir onarım yapıldığını öne sürebiliriz.

Mekanın batı duvarında tavandaki kuzey duvarı boyunca tavan birleşiminde uzanan ahşap köşe silmesi ve tavandaki ahşap çıtalar sonlanmaktadır. Fakat köşe profili de tavandaki ahşap çıtalarda 45 derece ile duvar bitiminden daha önce kesilmişlerdir. Bu da batı duvarının onarım geçirdiğini, daha önce de burada başka bir duvar olabileceğini düşündürmektedir. Fonksiyon şeması ve mekansal veriler ışığında bu duvarın yerinde, yıkılmış tevhidhaneye girişi sağlayan duvarın olduğunu söyleyebiliriz. Mekanın batı duvarında güney duvarından 179 cm uzakta bulunan PK03 penceresi bulunur. Genişliği 175 cm, yüksekliği 119 cm ve yerden yüksekliği 81 cm olan PK03 penceresinin, doğramaları ve ebatları göz önünde bulundurularak, özgün olmadığı anlaşılmaktadır.

Kuzey duvarında sırasıyla batı duvarından 107 cm ile 455 cm uzakta bulunan KK03 ve KK04 ahşap kapıları bulunur. Bu iki kapıda özgün kapılardır. KK03 kapısının kenarlarında bulunan 9 cm genişliğindeki profilli ahşap pervazı yıpranmış ve yer yer duvar sıvasının altında kalmıştır. KK03 kapısının genişliği 114 cm, yüksekliği 218 cm'dir, kapı çift kanatlıdır ve kapı kanatları iki aynalı, profilli ve 4 cm kalınlığındadır. KK04 kapısının kenarlarında bulunan 11 cm profilli ahşap pervazı iyi durumdadır. KK04 kapısının genişliği 114 cm, yüksekliği 218 cm'dir, kapı çift kanatlıdır ve kapı kanatları iki aynalı, profilli ve 4 cm kalınlığındadır. Kuzey duvarında KK03 kapısı ile doğu duvarı arasında kalan kısımda yerden 75 cm yukarda 13 cm genişliğinde profilli ahşap koltukluk silmesi vardır. Ayrıca kuzey duvarında 11 cm yüksekliğinde ahşap süpürgelikler vardır. Tamamen sağır olan doğu duvarı sonradan eklenmiştir. Çünkü tavanda kuzey duvarı boyunca duvar birleşiminde uzanan ahşap köşe silmesi, tavandaki ahşap çıtayı ve kuzey duvarındaki ahşap süpürgeliği kesmektedir. Ayrıca bu duvar kalınlık olarak da diğer duvarlara göre oldukça incedir. Güney duvarının sıvası nemden dolayı kabarmıştır, dökülen boyaların üzerine kat kat boya yapılmıştır. Bu duvar özellikle tavandan oldukça fazla nem almaktadır. Güney duvarında bulunan KK02 ahşap kapısı, doğu duvarından 558

cm uzakta başlar. KK02 kapısının profilli ahşap pervazları 17 cm genişliğindedir fakat özgün değildir. Çünkü pervaz olarak kullanılan ahşaplar lambri parçalarıdır. KK02 kapısının kanadı da yapıda kullanılan özgün tipteki kapı kanatlarından farklıdır. KK02 kapısı zeminden 20 cm yüksekliğinde bir kot farkı ile başlar, genişliği 71 cm, yüksekliği 194 cm'dir.

(Şekil E5, Şekil E6 , Şekil E7, Şekil E10, Şekil E11,Şekil E12)

3.3.1.21 K08 Mekanı

K07 mekanından kuzey duvarındaki KK03 ahşap kapısından geçilerek, 13,13 m² büyüklüğündeki K08 mekanına girilir. Mekan şu anda kullanılmamaktadır. Mekanın K07 mekanı ile arasında kot farkı yada eşik bulunmamaktadır. K08 mekanın zemini kuzey-güney doğrultusunda uzanan, genişliği yaklaşık 27 cm olan ahşap kaplamadır.

Tavanı çıtalı ahşap kaplamadır, duvar tavan birleşiminde ahşap köşe silmeleri dönmektedir. PK05 ve PZ06 pencerelerinin pervazları ile bu köşe profilleri arasında yaklaşık 32 cm mesafe vardır. Köşe silmeleri ve tavan yağlı beyaz boya ile boyalıdır. Tavanda, doğu-batı doğrultusunda 4 cm'lik kot farkı yaratan bir eğim vardır ve tavan özellikle dış duvarların olduğu kısımlarda su almaktadır.

Batı duvarında bulunan PK04 penceresi zemin katta bulunan PZ03 ve PZ04 pencereleri ile aynı tiptedir, güney duvarından 220 cm uzakta bulunur. Pencere genişliği 116 cm, boyu 114 cm ve yerden yüksekliği 78 cm'dir.

Kuzey duvarında , batı duvarından sırasıyla 40 cm ile 179 cm uzaklıkta bulunan PK05 ve PK06 pencereleri, doğramaları dışında pervaz ve denizlikleri ile özgündürler. PK05 penceresinin genişliği 83 cm, boyu 164 cm, yerden yüksekliği 64 cm'dir. PK06 penceresinin genişliği 83 cm, boyu 160 cm, yerden yüksekliği 66 cm'dir. PK05 ve PK06 pencerelerinin 10 cm genişliğindeki pervazları iyi durumdadır, fakat denizlikleri yer yer sıva kaplanmıştır, bir kısmı da çürüyerek kopmuştur. Yine de PK06 penceresinin denizliğindeki iyi olan bir kısımdan profil tarağı ile ölçü alınabilmektedir. Kuzey ve batı duvarındaki sıvalar nemden dolayı büyük ölçüde kabarmış, yer yer dökülmüştür.

Bütün duvarlarda 11,5 cm yüksekliğinde ahşap süpürgelikler vardır. Doğu ve güney duvarında boydan boya, batı duvarında ise sadece güney duvarı ile PK04 penceresi arasında ahşap koltukluk silmesi bulunmaktadır. Yaklaşık 13 cm genişliğinde ve

yerden 76 cm yükseklikte bulunan koltukluklar yağlı beyaz boya ile boyalı ve iyi durumdadır. Bütün duvarlar sıvalı ve sarı boyalıdır.

Batı duvarının önünde, kuzey-güney doğrultusunda, PK05 ve PK04 pencerelerinin denizliklerine ve güney duvarındaki ahşap koltukluk silmesine çakılarak gerilmiş bir yalıtım malzemesi vardır. Bu müdahale ile kullanıcı, tavandan gelen suyu toplayarak, zemine inmesi engellenmeye çalışmaktadır.

(Şekil E5, Şekil E6 , Şekil E7, Şekil E9, Şekil E10)

3.3.1.22 K09 Mekanı

K07 mekanından kuzey duvarındaki KK04 ahşap kapısından geçilerek, 12.39 m2 büyüklüğündeki K09 mekanına girilir. Mekan şu anda kullanılmamaktadır. K07 mekanı ile bu mekan arasında kot farkı yada eşik bulunmamaktadır. K08 mekanın zemini kuzey-güney doğrultusunda uzanan, genişliği yaklaşık 27 cm olan ahşap kaplamadır.

Tavanı çıtalı ahşap kaplamadır, duvar tavan birleşiminde ahşap köşe silmeleri dönmektedir. PK07 ve PZ08 pencerelerinin pervazları ile bu köşe silmeleri arasında kuzey duvarında 36 ile 40 cm arasında değişen bir mesafe vardır. Köşe silmeleri ve tavan kahverengi yağlı boya ile boyalıdır.

Kuzey duvarında , batı duvarından sırasıyla 47 cm ile 203 cm uzaklıkta bulunan PK07 ve PK08 pencereleri bulunur. Bu pencerelerin giyotin doğramaları, pervaz ve denizlikleri özgün ve aynı tiptedir. Giyotin olan doğramalar hem çürüyerek dağıldıkları hem de bazı noktalarda çiviler ile sabitlendikleri için açılmamaktadır. PK07 ve PK08 pencerelerinin genişlikleri 83 cm, yükseklikleri 162 cm, yerden yükseklikleri 63 cm'dir. PK07 ve PK08 pencerelerinin 10 cm genişliğindeki ahşap pervazları iyi durumdadır, fakat ahşap olan denizlikleri üzerlerindeki kat kat boyalar nedeniyle hatlarını kaybetmiştir. Kuzey duvarı dış duvardır ve su almaktadır, bu nedenle de sıvası kabarmıştır, özellikle PK08 penceresi ile doğu duvarı arasında meydana gelmiş büyük hasar alçı dolgu ile kapatılmıştır. Kuzey duvarında iki pencere arasında içi boş olan ve daha önce baca işlevi için kullanılan, özgün olmayan yuvarlak bir boşluk vardır.

Bütün duvarlarda 11.5 cm yüksekliğinde ahşap süpürgelikler vardır. Doğu, batı ve güney duvarında boydan boya diğer mekanlardaki ahşap koltukluk silmeleri ile aynı

tipte ahşap koltukluk silmeleri bulunmaktadır. Yaklaşık 13 cm genişliğinde ve yerden 76 cm yükseklikte bulunan bu koltukluk silmeleri kahverengi yağlı boya ile boyalı ve iyi durumdadır. Kuzey duvarında ise sadece PK07 ile PK08 pencereleri arasında, yerden 80 cm yukarda bulunan, 10 cm yüksekliğinde farklı tipte bir ahşap koltukluk silmesi bulunmaktadır. Bütün duvarlar sıvalı ve mavi boyalıdır.

Kuzey duvarının önünde, doğu-batı doğrultusunda, doğu ve batı duvarlarındaki ahşap koltukluk silmelerine çakılarak gerilmiş olan yalıtım malzemesi, tavandan gelen suyu toplayarak, zemine inmesini engellenmeye çalışmak için kullanılmaktadır.

(Şekil E5, Şekil E6 , Şekil E7, Şekil E9, Şekil E10)

3.3.1.23 K10 Mekanı

K07 mekanından güney duvarındaki KK02 ahşap kapısından geçilerek, K10 mekanına 18 cm'lik bir kot farkı çıkılarak girilir. 4.31 m² büyüklüğündeki mekanın zemini şaptır. Tavan yüksekliği 205 cm'dir. Tavan kahverengi yağlı boya ile boyanmış lambri kaplamadır.

Güney duvarı sağırdır, önündeki 56 cm genişliğindeki tezgah özgün değildir. Bu tezgahın üzeri 15x15 beyaz fayans ile kaplıdır ve evyesi metaldir. Güney duvarı tezgah üst hizasında 3 sıra 15x15 beyaz fayans ile kaplıdır. Kuzey duvarında doğu duvarına bitişik olarak başlayan KK02 kapısı vardır. Doğü duvarında güney duvarından 169 cm uzaklıkta bulunan ve özgün olmayan PK02 penceresi vardır. PK02 penceresinin doğramaları, bu katta özgün pencerelere sonradan eklenen doğramalarla aynı tip ve ebattadır fakat kanat tasarımı bakımından farklı biçimlenmiştir. PK02 penceresinin denizlik üst hizasından yere mesafesi 62 cm, genişliği 96 cm, yüksekliği 131 cm'dir. Doğü duvarında, kuzey duvarından 9 cm uzaklıkta KK01 kapısı ve 133 cm uzaklıkta PK01 penceresi bulunur. KK01 kapısının her iki yanında 17 cm genişliğinde, KK02 kapısının pervazları ile aynı tipte ahşap pervazlar vardır. Kapı kanadı ahşaptır, kanadın alttaki bir kısım kesilmiştir; yapıdaki diğer özgün kapı kanatları ile aynı tipte değildir. Genişliği 90 cm olan PK01 penceresi, aslında sadece ahşap sabit bir doğramadan ve buzlu bir camdan ibarettir. PK01 penceresi ile KK01 kapısı arasında daha önce baca işlevi için kullanılan, özgün olmayan yuvarlak bir boşluk vardır.

Duvarlar sıvalıdır, mavi ve sarı boya ile boyalıdır. Kuzey ve batı duvarları ahşap

karkasdır, diğer duvarlar ise kagirdir.

(Şekil E5, Şekil E6 , Şekil E7)

3.3.1.24 K11 Mekanı

K10 mekanından doğu duvarındaki KK01 ahşap kapısından geçilerek, K11 mekanına girilir. 2,53 m² büyüklüğündeki mekanın zemini karışık renkli 20x20 cm ebatlarında karo mozaiktir. Ayrıca zeminde özgün olmayan alaturka bir tuvalet taşı vardır. Tavan yüksekliği 202 cm'dir. Tavan kahverengi yağlı boya ile boyanmış lambri kaplamadır.

Batı duvarı dışındaki duvarlar sağırdır. Batı duvarında güney duvarına bitişik başlayan PK01 penceresi ile, güney duvarından 138 cm uzakta başlayan KK01 kapısı bulunur. Kuzey ve doğu duvarları ahşap karkasdır, batı ve güney duvarları ise kagirdir. Bütün duvarlar sıvalı ve sarı boyalıdır.

(Şekil E5, Şekil E6 , Şekil E7)

3.3.1.25 Bahçe

Yaklaşık 168,48 m²'lik bir alana sahip bahçede üç mezar ve Ayazma bulunmaktadır. Bahçe zemininin küçük bir bölümünde taş yer döşemesi vardır. Diğer kısımlar toprak yada şaptır. Ayazmanın ismi kaynaklarda "Ayios İoanis Ayazması" olarak geçmektedir. Ayazma, tuğladan örülmüş, iç yüzeyi sıvalı bir tonozdan ibarettir. Sadece ön cephesi vardır. Diğer kısımları toprağın altındadır. Ön cephesi tuğla ve moloz taştan örülmüştür. Eskiden boşluk olan kısmına pvc kare bir kapı konulmuştur. Suyu halen mevcuttur. M1 mezarının yeri değiştirilmiştir. Çünkü 70 no'lu Pervititch haritasında burada, ayazmanın bitiş hizasından arkadaki duvara paralel bir şekilde uzanan tek katlı ahşap bir yapı olduğu anlaşılmaktadır, şu anda M1 mezarının bulunduğu yer yürüme yolu olarak gözükmektedir. Bahçenin kuzey duvarı yol ile bahçeyi ayıran moloz taş istinat duvarıdır, bu duvarda, plan düzleminde, yapıdan 589 cm uzakta, batı ucundan 1293 cm uzaklıkta 72 cm uzunluğunda kırılma yapan bir duvar parçası vardır. Yapının kuzey cephesinin, bahçenin kuzey duvarında görülen bu kırılmanın olduğu yere kadar uzandığını ve devamında tek katlı ahşap bir yapının kuzey duvarının sonuna kadar devam ettiği 70 no'lu Pervititch haritasından anlaşılmaktadır. bahçenin kuzey istinat duvarı ve yapının kuzey cephesindeki istinat duvarı farklı zaman dilimlerinde yapılmıştır. Yapının alt kotundaki istinat duvarı özgündür, bahçenin istinat duvarı ise sonraki bir dönemde moloz taş duvar olarak

yenilenmiştir. Çünkü yapım sistemi ve kullanılan taş boyutları farklıdır. Bunun nedenini şöyle açıklayabiliriz: Üstünde yapı olması nedeniyle buna göre yapılan istinat duvarları üzerlerindeki yapılar yıkıldığında bundan etkilenecek aynı zamanda yıkılmış olabilecekleri gibi yapılar yıkıldıktan sonraki zaman diliminde iklim koşullarına açık kaldıklarından gelen yağmur suyu etkisiyle buna göre yapılmadıkları için de yıkılmış olabilirler. Bahçedeki yürüme yolunun bir kısmında görülen taş döşemedeki taşlar ile sonradan yapılan istinat duvarındaki taşlar aynı tiptir.

M2 ve M3 mezarlarının yeri restitüsyonda ön görülen ahşap türbenin sınırları içinde kaldığından değiştirilmemiş olduğunu söyleyebiliriz. Bahçe kapısının yeri özgün olmakla beraber kendisi özgün değildir. Bahçe kapısının demir konstrüksiyon üzerine oturan marsilya kiremidi ile kaplı bir sundurması vardır. Bahçenin güney duvarı doğuda +3.04 , batıda +3.14 kotuna kadar moloz taş duvar ve devamında doğuda +4.26 , batıda +4.36 kotuna kadar briket duvardır. Bu briket duvarın devamında ise bahçenin güney sınırını selamlık yapısının ise batı sınırını oluşturan gecekondunun cephesi yer alır. Bahçenin batı duvarı, kuzey duvarından giriş kapısına kadar moloz taş duvar, giriş kapsından güney duvarına kadar olan kısım ise çimento harcı ile yeni tip tuğlalardan örülmüş özgün olmayan duvardır.

(Şekil E2, Şekil E3 , Şekil E11, Şekil E12)

3.3.1.26 Selamlık Bodrum Kat Planı

Selamlığın bodrum katına üst katın molozları ile dolu olduğundan girilememektedir. Fakat yapıyı tanıyanlar tarafından anlatılanlara dayanarak tahmini bir bodrum kat planı çizilmiştir. Buna göre bodrum kat : SZ08, SZ07 ve SZ03 mekanlarının hizasına denk gelen ve birbirlerine geçişi bulunan iki odadan oluşan bir plana sahiptir: Kat yüksekliği insan boyundan biraz fazladır ve içinde su kuyuları vardır. Bu kuyuların üst katlar tarafından kullanılabilmesi içinde bunlara bağlanan bir geçiş holü olmalıdır. Duvar kalınlığı olarak da zemin katın güney kagir duvarının kalınlığı baz alınmıştır.

(Şekil E2, Şekil E3)

3.3.1.27 Selamlık Zemin Kat Planı

SZ01 mekanı yapının giriş sahanlığıdır. Zemini tamamen molozla kaplıdır ve tavan kaplamaları tamamen düşmüştür. Tavanda üst katın ahşap döşeme kirişleri

görülmektedir. 1994 yılına ait bir fotoğrafta tavanda yıldız şeklindeki bir motifin bir kısmı görülebilmektedir, bu bilgi yıkılmadan önce binayı görenler tarafından da verilmektedir. Mekanın güney duvarı harman tuğlası ile örülmüş yaklaşık 62 cm kalınlığında kagir duvardır, yer yer mavi boyalı sıvalı kısımları vardır. Mekanın diğer iki duvarı ahşap kaplama ahşap karkas duvardır. Doğu duvarında güney duvarından sırasıyla 33 cm ve 144 cm uzakta SPZ07 penceresi ve SKZ04 kapısı vardır . SPZ07 penceresi bulunduğu zeminden 92 cm yukarıda, 91 cm genişliğinde, 164 cm yüksekliğindedir, pencere boşluğu metal sac ile kapatılmıştır, süslemeli ahşap bir denizliği ve 11 cm genişliğinde ahşap pervazları vardır. Ayrıca SPZ07 penceresinin üst pervazı tamamen, yan pervazları ise üst pervazdan itibaren 45 cm uzaklığa kadar 3 cm genişliğinde üçgen profilli bir silme ile çevrelenmiştir. SKZ04 ahşap kapısı giriş kapısıdır, iki kanatlıdır, 13 cm genişliğinde düz ahşap pervazlar ile çevrelenmiştir. Bu kapının ahşap kanatları üç aynalıdır, aynaların çevresi ahşap profiller ile çevrelenmiştir, üstteki ve alttaki aynaların üstünde eşkenar dörtgen şeklinde bir süs vardır. SKZ04 kapısının sol kanadının ortasındaki aynanın içi düşmüştür, sağ kanatta ise üstteki ayna ile ortadaki ayna arasında kapı tokmağına ait olabilecek izler vardır. SKZ04 ahşap kapısının genişliği 116 cm, yüksekliği 259 cm'dir. Kuzey duvarında, batı duvarından 23 cm uzaklıkta SPZ06 penceresi bulunur. Bu pencerenin sadece üst pervazı ile yan pervazlarının küçük bir kısmı mevcuttur, bunlar dışında ne doğrama ne de denizliği günümüze ulaşabilmiştir, mevcut boşluğun genişliği 90 cm'dir ve şekil itibariyle zemin kattaki diğer dikdörtgen pencerelerle aynı tiptir.

SZ01 mekanından SKZ04 kapısından geçilerek SZ02 mekanına girilir. L biçiminde bir sofa olarak tanımlanabilecek mekanın güney duvarı harman tuğlası duvardır. Mekandaki diğer bütün duvarlar bağdadi sıvalı ahşap karkas duvarlardır. Güney duvarında, üst kattaki boşluktan ve bina hakkında çevredekilerin verdiği bilgilerden, bir merdiven olduğu anlaşılmaktadır. Kat yüksekliği ve mevcut boşluk ebatları göz önüne alınarak bu merdivenin iki kolu "U" planlı bir merdiven olduğu ileri sürülebilir. SZ02 mekanının güney duvarında SKZ05 kapısı bulunur. SKZ05 kapısı 2.tip kapı genişliğindedir, kanatları yoktur fakat ahşap pervazları vardır. Doğu duvarının bir kısmı yaklaşık 45 derecelik bir açı yapmakta ve sonra tekrar yaklaşık 90 derecelik bir açı ile 2. kuzey duvarına dayanmaktadır. Yaklaşık 45derece açılı bu kısımda SKZ06 kapısı bulunur, 1. tip kapı genişliğindedir, kanadı yoktur. Doğu

duvarının 2.kuzey duvarı ile birleştiği yerde SKZ07 kapısı bulunur, kanatları mevcut değildir, 2. tip kapı genişliğindedir.

SZ02 mekanından SKZ07 kapısı ile SZ03 mekanına girilir. Güney ve kuzey duvarları sağır olan mekanın, doğu duvarında SKZ07 kapısı, batı duvarında ise SPZ02 penceresi bulunur. SPZ02 penceresi diğer dikdörtgen pencereler ile aynı tiptedir fakat genişlik olarak biraz daha küçüktür. Mekanın zemini ve tavanı ile bir bilgi, içeri girilemediği için elde edilememektedir.

SZ02 mekanından SKZ06 kapısı ile SZ04 mekanına girilir. Mekanın güney duvarı harman tuğlası ile örülmüş kagir duvardır, SKP08 penceresi bu duvar üzerindedir. SKP08 penceresi 153 cm genişliğinde ve 98 cm boyundadır, üzerinde ahşap doğramasına ait parçalar bulunmaktadır; 4 cm genişliğinde kasası ve buna oturan 3 cm genişliğinde yana açılan ahşap bir kanadı vardır. Güney duvarının içinde batı duvarı ile birleştiği köşede yaklaşık boşluğu 24 cm x 50 cm olan bir baca boşluğu vardır. Batı duvarında SK01 kapısı bulunur, bu kapı harem yapısında bulunan 3. tip kapı genişliğindedir. Ayrıca bu duvarda kuzey duvarı ile birleştiği köşede yaklaşık 95 cm genişliğinde bir boşluk vardır. Yüksekliği tam olarak tespit edilemeyen fakat yere kadar uzanan ve yanındaki SKZ01 kapısından yaklaşık 30 cm daha yüksek olan bu boşluğun kenarlarında herhangi bir pervaz izi vs yoktur. Mekanın kuzey duvarında da batı duvarı ile birleştiği köşede hemen hemen aynı genişlikte fakat yerden tavana kadar uzanan başka bir boşluk mevcuttur ve bu boşluğun çevresinde de herhangi bir pervaz izi vs yoktur. Bu iki boşluktan SZ06 mekanına geçilir. Muhtemelen bahsedilen birinci boşlukta bir kapı vardı.

SZ04 mekanından SKZ01 kapısı ile SZ05 mekanına girilir. Mekanın zemini molozla kaplı olduğundan zemin kaplaması anlaşılamamaktadır, fakat zemin ile duvar birleşiminde duvarın bir bölümünün (3 sıra) pişmiş toprak malzeme ile kaplı olduğu görülmektedir. Bu pişmiş toprak malzemenin son sırasındaki malzeme ile harem yapısının Z01 mekanında görülen süslemeli, dikdörtgen, kiremit rengi özgün pişmiş toprak malzeme aynıdır. Yaklaşık 200 cm x 140 cm ebatlarında olan bu mekanın bütün duvarları harman tuğlası ile örülmüş kagir duvarlardan oluşmaktadır. Güney ve batı duvarı sağır olan bu mekanın, kuzey duvarında SP01 penceresi bulunur. Harem yapısındaki ıslak mekanların özgün pencereleri ile aynı tipte olan bu pencerenin ahşap pervazları mevcuttur fakat doğraması kaybolmuştur. Mekanın tavanının hemen

hemen yarısında ahşap kaplama düşmüştür ve üst kat döşemesi görülmektedir. Diğer yarısının ise üstü tamamen açıktır, üstünde bir zamanlar varolan çatıya ilişkin hiçbir iz yoktur. Mekanın tamamen kagir duvarları, küçük ebatları ve SZ04 mekanı ile birleştiği köşede duvarda bulunan bacası nedeniyle bu mekanın gusülhane olduğunu söyleyebiliriz.

SZ06 mekanı L biçimindedir. Güney duvarı harman tuğlası ile örülmüş kagir duvardır. SZ06 mekanın batı duvarının yaklaşık 480 cm'lik bir kısmı yanda bulunan gecekondü yapısı ile ortak kullanılmaktadır. Bu duvar üzerinde tavanın ahşap kirişlerinin kalıntıları ve bu kirişlerin duvardaki boşluklarını görmek mümkündür. Batı duvarının harem yapısı ile ortak kullandığı 214 cm'lik kısmı ahşap kaplama duvardır. Kuzey duvarı iki parçadan meydana gelmektedir: Batı duvarının gecekondü yapısı ile ortak kullandığı kısım ile birleştiği köşeden itibaren yaklaşık 340 cm uzunluğundaki bölümü 22 cm kalınlığında harman tuğlası ile örülmüştür. Ayrıca bahsedilen bu köşede yaklaşık 33 cm X 54 cm ebatlarında yine harman tuğlası ile örülmüş bir baca vardır. Bacanın köşelerinden her iki duvar boyunca yaklaşık 45 derece açı ile uzanan izler, bir ocağın izleri olmalıdır. Kuzey duvarının harem yapısındaki K07 mekanın güney duvarı ile yanyana olan ikinci parçası ahşap kaplama ahşap karkas duvardır. Buradaki ahşap kaplama ile harem yapısının batı cephesindeki ahşap kaplama aynı tiptir. SZ06 mekanın doğu duvarlarından SZ05 mekanı ile ortak kullandığı duvar kagirdir, diğerleri ahşap kaplama ahşap karkas duvarlardır. Doğü duvarının ahşap olan bu kısmında SPZ03, SPZ02 pencereleri ile SKZ02 kapısı bulunur. Bu kapı ve pencereler özgündürler fakat doğramaları ve kanatları kaybolmuştur. SZ06 mekanı aslında mutfak ile ,selamlıktan tevhidhanenin giriş sofasına geçişi sağlayan, hol olarak tanımlayabileceğimiz iki ayrı birimden oluşmaktadır. Fakat yapı harabe halinde olduğundan yıkılan duvarlar yüzünden bu iki mekan birleşmiştir. Mekanda katlar arasındaki bağlantıyı sağlayan merdivenin izine rastlanmamıştır. Fakat fonksiyon şeması ve pervitich haritasına göre bu mekanda geçişi sağlayan bir merdiven olmalıdır.

SZ06 mekanından SKZ02 kapısı ile SZ07 mekanına girilir. Mekanın tavanı yada zemini ile bir bilgi içeri girilemediğinden ele edilememektedir. Bütün duvarları ahşap karkas olan SZ07 mekanının kuzey ve güney duvarları sağırdır. Doğü duvarında SKZ03 kapısı yer alır ve harem yapısındaki 1. tip kapılar ile aynı tiptir. Batı

duvarında, güney duvarı ile birleştiği köşede başlayan ve harem yapısındaki 2. tip kapılarla aynı tip olan SKZ02 kapısı bulunur. Bu duvarda aynı zamanda kuzey duvarı ile birleştiği köşeye yakın bir mesafeden başlayan ve doğu cephesindeki pencerelerle aynı tip olan SPZ03 penceresi bulunur.

SZ02 mekanından SKZ05 kapısı ile SZ08 mekanına girilir. Mekanın ahşap döşeme kaplamaları yer yer mevcut değildir, zemin molozla kaplıdır ve öbek öbek otlar büyümüştür. Tavan kaplaması yer yer düşmüştür, varolan tavan kaplaması ahşaptır fakat nasıl bir tavan olduğu tam olarak tespit edilememektedir. Mekanın bütün duvarları bağdadi sıvalı ahşap karkasdır, sıvanın üzerinde mavi boya vardır. Güney duvarında SPZ08 penceresi ve SKZ03 kapısı bulunur. SKZ05 kapısı güney duvarında, batı duvarına bitişik yer alır. Batı duvarında SKZ03 kapısı bulunur, kanatları mevcut değildir fakat ahşap pervazları vardır. Batı duvarında, SKZ03 kapısı ile kuzey duvarı arasında ahşap profilli koltukluk silmesi vardır. Kuzey duvarı sağırdır, üzerinde ahşap profilli koltukluk silmesi vardır. Bu ahşap koltukluk silmeleri harem yapısındaki koltukluk silmeleri ile aynı tiptedir. Ayrıca kuzey duvarında harem yapısında bulunan süpürgeliklerle aynı tipte ahşap süpürgelikler bulunduğu tespit edilmektedir. Doğu duvarında SPZ04 ve SPZ05 pencereleri bulunur. Pencerelerin genişlikleri 92 cm ve boyları 168 cm'dir.

(Şekil E2, Şekil E3, Şekil E13)

3.3.1.28 Selamlık 1. Kat Planı

Bu kat bir yangından sonra tehlikeli olduğundan yıkılmıştır. Sadece güney kagir duvarının bir parçası mevcuttur. Zemin kaplaması olan ahşap kaplama yer yer döşemenin çöktüğü yerler dışında mevcuttur. Merdiven boşluğu izlerden anlaşılmaktadır. Bunun dışında duvar kalıntısı yada duvarlara ait belirgin izler yoktur. Bu kat yıkılmadan önce çekilen fotoğraflar sadece dışardan çekilen fotoğraflar olduğundan içine dair herhangi bir bilgi elde edilememektedir. (Sadece tek bir fotoğrafta RSK01 mekanı ile RSZ09 mekanının tavanlarına ait kısmi bir görüntü elde edilebilmektedir.)

(Şekil E8)

3.3.2 Cepheler

3.3.2.1 Kuzey Cephesi

Harem, selamlığın bir bölümü, tevhidhane ve türbe cephesidir. Mevcut halinde tevhidhane ile türbe yapıları yıkılarak ortadan kalktığından sadece harem ve selamlığın bir bölümünü oluşturan 2 katlı ahşap yapı ile ,bahçe ve caddeyi birbirinden ayıran, istinat duvarını görmekteyiz. İki katlı olan ahşap yapı cephesi -0.06, -0.39 ve -0.72 kotlarında moloz taş örgülü istinat duvarı üzerine oturmaktadır. Yapının ahşap olan kısımları yaklaşık 24 ile 25 cm arasında değişen genişlikteki ahşap kaplamalı ahşap karkas duvardan oluşmaktadır. Zemin katta 9, üst katta ise 10 adet pencere bulunmaktadır. Bu pencerelerin hepsi özgündür. Fakat bazılarının doğramaları (PZ05, PZ06,PK05, PK06), bazılarının ise hem doğramaları hem de pencere boşlukları (PZ09, PZ10, PZ11, PZ12, PZ13, PK09, PK10, PK12, PK13) değiştirilmiştir. Doğramaları tamamen özgün kalabilmiş 5 pencerenin ikisi zemin katta, üçü ise üst kattadır. Bunlar PZ07, PZ08, PK07, PK08 ve PK15'dir. PK 15 penceresinin kafesi de özgün olarak günümüze ulaşmıştır. Üst kat, 9 tane ahşap konsolun desteğiyle zemin kat üzerinde çıkma yaparak durmaktadır. Yapı sol tarafta düşeyden ayrılmıştır. Çıkmayı destekleyen 9 konsoldan en sol uçta olan konsol yerinden düşmüştür. Bu konsolun düşmesi sonucu çıkmadaki düşeyden sapma daha da belirginleşmiştir. Bahçe mekanında daha önce açıklandığı gibi istinat duvarında görülen kırılmanın olduğu yere kadar yapı cephesinin iki katlı devam ettiği, bu noktadan istinat duvarının sağ ucuna kadar da tek katlı ahşap bir türbe yapısının var olduğu kaynaklardan anlaşılmaktadır. Sözü edilen istinat duvarının üstünde, bahçede bulunan ağaçlar ve eğim nedeniyle, insan gözü tarafından cadde kotundan algılanamayan bahçedeki mezarları, bahçenin güney duvarını ve bu duvara bitişik inşa edilmiş olan gecekondü yapısını görmekteyiz. Yapının sağ tarafındaki tevhidhane binasının yıkıldığını, bu cephede çatının sağ tarafındaki bitiş şekline bakarak da anlayabiliriz. Sözü edilen bahçenin kuzey istinat duvarı ve yapının kuzey cephesindeki istinat duvarı farklı zaman dilimlerinde yapılmıştır. Yapının alt kotundaki istinat duvarı özgündür, bahçenin istinat duvarı ise sonraki bir dönemde yenilenmiştir. Çünkü yapım sistemi ve kullanılan taş boyutları farklıdır. Bunun nedenini şöyle açıklayabiliriz: Üstünde yapı olması nedeniyle buna göre yapılan istinat duvarları üzerlerindeki yapılar yıkıldığında bundan etkilenecek aynı zamanda yıkılmış olabilecekleri gibi yapılar yıkıldıktan sonraki zaman diliminde iklim

koşullarına açık kaldıklarından gelen yağmur suyu etkisiyle de buna göre yapılmadıkları için yıkılmış olabilirler. Kuzey cephesinde çatı ile ahşap duvar, 8 cm genişliğinde oldukça yıpranmış profilli ahşap bir silme ile ayrılmıştır. Çatı örtüsü sağ taraftaki alaturka kiremit ile kaplı küçük bir bölüm dışında marsilya kiremididir.

(Şekil E14)

3.3.2.2 Batı Cephesi

Bu cephede bulunan Z06 ve Z13 mekanlarına ait duvarlar kagirdir; Z13 mekanın duvarının tamamı ve Z06 mekanın duvarının zeminden pencere alt hizasına kadar olan bölümü çimento harcı ile sıvanmıştır. Bu iki duvar da özgün değildir. Z06 ve Z13 mekanlarına ait çatılar tek eğimli basit çatılardır ve gri renkli, oluklu eternit levhalar ile kaplıdır. Z06 mekanın çatısı izdüşümde 123 cm'lik bir saçak yapmaktadır, bu saçığın konstrüksiyonu 4 x 4 cm'lik demir çubuklardan meydana gelmektedir ve marsilya kiremidi ile kaplıdır. Z06 ve Z13 mekanlarına ait duvarlar dışındaki diğer duvarlar ahşap karkasdır ve 15 cm genişliğinde derzli ahşap kaplamadır. Bu ahşap kaplama diğer cephelerde kullanılan ahşap kaplamalardan farklıdır. Cephede bulunan KZ03 kapısı ve PZ02, PZ03, PZ04, PK02, PK03 ve PK04 pencereleri özgün değildir. Zemin katta bulunan PZ02, PZ03, PZ04 pencerelerinin basit demir parmaklıkları vardır. Cephede, zeminde -0.78 kotundan başlayıp mahya üst hizasından yaklaşık 10 cm yukarıda, +6.91 kotunda biten, 49 cm genişliğinde, 36 cm kalınlığında bir baca vardır. Bu baca harman tuğlaları ile örülmüştür ve çimento harcı ile sıvanmıştır, özgün değildir. Şekil D20 ve D21)

Yukarıdaki bilgiler ışığında bu cephenin daha sonra oluştuğunu söyleyebiliriz. Zaten yapının ortadan kalmış olan tevhidhane ve servis mekanlarının bu cepheye bitişik oldukları Pervitich haritasından ve yapılan restitüsyon çalışmalarından anlaşılmaktadır.

(Şekil E13)

3.3.2.3 Güney Cephesi

Selamlık yapısının cephesidir. Güney cephesi, 7,5 x 11 x 22 cm ebatlarında harman tuğlasının sarımtırak renkli harçla karışık örgü tekniğiyle örülmüş duvarlarının kalıntısından oluşmaktadır. Cepheyi şuanda çelik putreller ayakta tutmaktadır. Cephede iki tane pencere boşluğu görülmektedir. Alt tarafta yer alan pencere

boşluğu, bulunduğu +5.73 kotundaki zeminden 1-2 cm yukarıda başlamaktadır. Bu pencere boşluğunun üzerinde yer alan ikinci pencere boşluğu, zeminden 217 cm yukarıda başlamaktadır. Sadece yan duvarları ayakta kalabilmiş bu pencere boşluğunun genişliği 153 cm'dir, denizliği onarım geçirmiş ve betondan tekrar yapılmıştır. Doğu duvarından yaklaşık 1180 cm uzaklıkta başlayan, üzeri beton harpušta ile biten duvar, mutfak duvarıdır. (Şekil D23 ve D24)

Bu cepheye ait 1994 yılına ait fotoğraflarda cephenin bu iki pencere boşluğunda bulunan pencereleri dışında doğu duvarından iki tuğla sırası uzaklıkta bulunan başka bir pencere boşluğu görülmektedir; dikdörtgen şeklindeki bu pencere boşluğunda doğrama yoktur. Bu fotoğraflarda çatı büyük deformasyona uğramasına rağmen konstrüksiyon olarak ayakta, ve selamlık çatısının kırma çatı olduğu ve alaturka kiremit ile kaplı olduğu anlaşılmaktadır. (Şekil C05,C06 ve C11)

(Şekil E15)

3.3.2.4 Doğu Cephesi

Selamlık ve harem binalarının cephelerinin yanyana gelmesiyle oluşan doğu cephesi oldukça dik bir eğime oturur. Harem cephesi zeminde -1.41 ile başlar, selamlık cephesi zeminde +3.84 kotu ile biter.

Harem yapısı, KZ10 kapısı (giriş kapısı) ile kuzey cephesi arasında kalan kısımda yerden +0.00 kotu ile +0.05 kotuna kadar çimento sıvalı moloz taş duvardır, giriş kapısı ile selamlık yapısı arasında kalan kısmı giriş kapısının üst hizasına kadar çimento sıvalı kagir duvardır. Bu kagir duvardan sonra cephe, çatıya kadar ahşap kaplamalı ahşap karkas duvardır. Cephede kullanılan ahşap kaplamaların genişlikleri 23 cm ile 25 cm arasında değişmektedir. Fakat KZ10 kapısı ile kuzey cephesi arasındaki ahşap kaplamalar genişlik olarak 17cm ile 23 cm arasında değişmektedirler. KZ10 kapısı özgün bir kapı değildir fakat yeri özgündür. PK14 penceresi kafesiyle günümüze kadar gelebilmiş yapıdaki iki özgün pencereden biridir, fakat bu pencere bulunduğu K04 mekanında tamamen kapatılmıştır ve bulunduğu duvarda herhangi bir iz görülmemektedir. PK15 penceresi özgündür fakat doğramaları değiştirilmiştir. Ayrıca giriş kapısının sol tarafında kapıdan 15 cm uzakta, sıfır kotuna göre 167 cm yukarıda bulunan genişliği 29 cm, boyu 22 cm olan bir boşluk vardır. Bu boşluk 3 cm kalınlığında sabit bir doğrama ile kapatılmıştır.

Harem binasının çatısı değiştirilmiştir. 1989 yılına ait bir fotoğrafta çatının tek eğimli bir çatı olarak yandaki selamlık yapısına dayanarak bittiği görülmektedir. Fakat günümüzde çatı ortasında mahya yapacak şekilde iki taraftan eğimli olarak yıkarı çıkmaktadır. Çatı büyük bir ihtimalle selamlığın üst katı yıkıldığı için değiştirilmiştir.

Selamlık yapısının üst katı bir yangından sonra tehlike arz ettiği için yıkılmıştır, fakat buna dair yazılı bir belge yoktur. Mevcut halinde bodrum ve 1. kat kısmen ayaktadır. Cephede yapıyı ayakta tutan; düşeyde 6 adet 6x12 cm ebatlarında çelik putrel ve yatayda bunları destekleyen 4x4 cm ebatlarında çeliklerden oluşan bir konstrüksiyon vardır. Bu konstrüksiyonun üzerine demir çubuklardan meydana getirilmiş bir kafes örgüsü sabitlenmiştir. Selamlığın bodrum kat cephesi moloz taş duvar, bunun üzerinde devam eden kısım ise ahşap kaplamalı ahşap karkas duvardır. Ahşap kaplamalar yaklaşık 28 cm genişliğindedir ve ortası fugalıdır. Moloz taş duvar ile ahşap karkas duvar birleşimde 1 sıra harman tuğlası görülmektedir. Cephede varolan bütün pencereler, kapı ve kapı boşluğu özgündür.

1989 ve 1994 yılına ait fotoğraflarda cephenin kısmi olarak yıkılmadan önceki haline ilişkin yeterince veri elde edilebilmektedir. Bu fotoğraflara göre 1. kat cephesinde : zemin kattaki SK04 ve SK05 pencerelerinin hizasında hemen hemen aynı boyutlarda iki pencere vardır; giriş sahanlığının üst hizasında da yine aynı boyutlarda iki tane pencere vardır. Bodrum kat cephesinde yer alan küçük pencere dışındaki bütün pencereler giyotin penceredir. Bodrum kat cephesinde yer alan kapının, bulunduğu zemine kadar devam ettiği, fakat çevresinde dönen ahşap pervazın zeminde de dönerek bir eşik meydana getirdiği görülmektedir. (Şekil D16 ve D19)

(Şekil E15)

3.3.3 Yapım Tekniği Ve Taşıyıcı Sistem Özellikleri

3.3.3.1 Temeller

Rölöve çalışması sırasında kazı ya da sondaj yapılmadığından yapıların temelleri ile ilgili bir bilgi elde edilememiştir. Ancak harem yapısının Z05 mekanının güney duvarı temel duvarıdır. Bu güney duvarı, moloz taş duvar ve bu duvarın üzerinde yer alan 8 sıra harman tuğla duvardan meydana gelmektedir, kalınlığı yaklaşık 85 cm olarak tahmin edebilir. Dolayısıyla temel duvarlarının moloz taş olduğunu ve

yaklaşık 85 cm kalınlığında olduğu söylenebilir.

3.3.3.2 Duvarlar

Yapılarda üç çeşit duvar kullanılmıştır. Bunlar moloz taş duvarlar, harman tuğlası ile örölmüş kagir duvarlar ve ahşap kaplama ya da bağdadi sıvalı ahşap karkas duvarlardır. Moloz taş duvarlar bodrumlarda, istinat duvarlarında kullanılmıştır. Bahçedeki moloz taş duvardan yapılmış istinat duvarı haricinde diğeri moloz taş duvarların kalınlıkları kesin olarak ölçülememiştir. Bahçedeki moloz taş duvardan yapılmış istinat duvarının kalınlığı yaklaşık 53 cm'dir. Harman tuğlası ile örölmüş duvarlardan selamlığın güney duvarı ve SZ06 batı duvarı 7,5x11x22 cm ebatlarında harman tuğlasının sarımtırak renkli harçla karışık örgü tekniğiyle örölmesinden meydana gelmiştir. Selamlığın güney duvarı zemin katta 62 cm, 1. katta ise 22 cm kalınlığındadır. ZS05 ve ZS06 mekanlarının iç duvarlarının kalınlığıda 22 cm'dir, tek sıra tuğladır. Yapıdaki duvarların büyük bir bölümünü meydana getiren ahşap karkas duvarlar dış cephede ahşap kaplamalı, iç yüzeylerde ise bağdadi sıvadır. Ahşap karkas elemanların (dikmeler,yastıklar) ebatları, harem binasında duvarların kaplamaları ya da sıvaları sökülmediğinden tespit edilememiştir. Selamlıkta kısmen açıkta olan ahşap karkas elemanlar ise içeri girilemediğinden ölçülememiştir. Ahşap karkas duvarların kalınlığı 17 ile 19 cm arasında değişmektedir. Cephedeki özgün ahşap kaplamalar harem cephesinde 24 ile 25 cm arasında değişen genişliktedir, selamlık cephesinde ise yaklaşık 28 cm genişliğinde ve ortası fugalıdır.

3.3.3.3 Döşeme

Üst katlarda döşemeler; ahşap kirişlerin ahşap kaplama ile kapatılmasıyla meydana gelmektedir. Zemindeki döşemelerin nasıl olduğu kesin olarak bilenememektedir. Fakat zeminde ahşap kaplama olan döşemelerin de yine temel duvarlarına oturan ahşap ara kirişlerden oluştuğunu tahmin edebiliriz. Harem yapısının zemin kat döşemesinin altında genellikle ahşap yapılarda bulunan alçak bir bodrum bulunması olasıdır. Kuzey Cephesinde istinat duvarında görölen küçük dikdörtgen boşluklar bu bodrumun havalandırma boşlukları olabilir. (Şekil D17, Şekil D18) Ancak harem yapısının zemin katında yapılan incelemede bu olası bodruma açılan herhangi bir giriş tespit edilememiştir. Selamlık yapısındaki döşemeler yapı yıkıntı halinde olduğundan büyük ölçüde hasarlıdır. Harem yapısındaki döşemelerde de oldukça fazla deformasyon vardır.

3.3.3.4 Örtü

Yapılardan sadece harem binasının çatısı mevcuttur. Bu çatı da sonradan değiştirilmiş bir çatıdır. Çatı kaplaması marsilya kiremididir ancak bir bölümünde özgün alaturka kiremitler korunmuştur. Eski fotoğraflardan selamlığın çatısının kırma çatı olduğunu ve alaturka kiremit ile kaplı olduğunu anlaşılmaktadır. (Şekil C11, Şekil C12)

3.3.4 Dekoratif Unsurlar

3.3.4.1 Kapılar

Özgün kapılar dördü içkapı biri dış kapı olmak üzere toplam beş tiptir. Özgün iç kapıların üçünün 1/10 detayları çizilmiştir. Tip 3 kapısı sadece kanat olarak mevcuttur. Tip 1 ve Tip 2 kapılarının tümü ahşaptır, profilli ve düz ahşap pervazları vardır ve özgündürler. Servis mekanlarına ait dördüncü kapı sadece özgün bir kanat olarak günümüze gelebilmiştir. Dış kapı örneği sadece Selamlık yapısının giriş kapısı olarak karşımıza çıkmaktadır. Binanın içine girilemediğinden bu kapı sadece dış görünüş olarak rölövede çizilmiş ahşap detayları Ali Talat'ın 1922 tarihli "Ahşap İnşaat" kitabından bulunarak tamamlanmış ve restitüsyon, restorasyon detayı olarak verilmiştir.

(Şekil E17, Şekil E19)

3.3.4.2 Pencereleler

Özgün pencerelerin hepsi, selamlığın bodrumundaki ve güney duvarındaki pencereler hariç, giyotin ahşap pencerelerdir. Harem yapısındaki pencerelerde özgün ahşap kafesler vardır. Ufak detaylar dışında birbirlerine benzemektedirler. Harem yapısında iki tip pencere selamlık yapısında da tek tip pencere tespit edilmiştir. Harem yapısındaki pencereler rölövede 1/10 detay olarak çizilmiştir.

(Şekil E18)

3.3.4.3 Diğer Dekoratif Unsurlar

Yapılarda kullanılan diğer mimari elemanlar: Duvarlarda kullanılan 13 cm genişliğinde profilli ahşap koltukluk silmesi, 11 cm genişliğinde düz ahşap süpürgelik, ahşap tavan köşe silmeleri ,ahşap tavan çıtaları, harem yapısındaki çıkmayı taşıyan konsollar, ahşap korkuluk elemanlarıdır. 3 tip tavan köşe silmesi ve yine 3 tip tavan çıtası vardır.

(Şekil E19,Şekil E20)

3.3.5 Yapıdaki bozulmalar

3.3.5.1 Mekansal bozulmalar

Selamlık yapısının zemin katındaki mekanların hepsi özgündür. Harem yapısında kullanıma bağlı olarak mekansal değişiklikler yapılmıştır, yeni mekanlar; özellikle ıslak hacimler ve merdivenler eklenmiştir.

3.3.5.2 Malzeme bozulmaları

Selamlık yapısı, üst katı yangından sonra tehlikeli hale geldiği için, yıkılmasıyla iklim koşullarına açık hale gelmiştir. Ahşap yapı elemanları nemden büyük zarar görmüş ve yer yer dağılmıştır, duvarlarda ve döşemelerde yoğun bitkilenme vardır. Duvarlardaki sıvalar aynı nedenlerle yer yer dökülmüşlerdir. Harem yapısı değiştirilen çatısından ve selamlık yapısına bitişik olan güney duvarından nem almaktadır. Nem dolayısıyla bütün ahşap elemanlarda yoğun mantarlanma görülmektedir. Hem mantarlanma hem de suyun ahşabın doğal yapısını bozması nedeniyle ahşap elemanlarda kısmen ya da tamamen dağılmalar meydana gelmiştir. Harem yapısının özellikle kuzey cephesindeki ahşap kaplamalarında da yoğun mantarlanma göze çarpmaktadır. Harem yapısında bahsedilen nem sorunu yüzünden duvarlardaki sıvalar da ıslanma- kuruma sebebiyle yer yer dökülmüştür.

3.3.5.3 Strüktürel bozulmalar

Selamlık yapısının taşıyıcı sistemi geçirdiği yangın ve bunun sonucunda malzemelerindeki bozulmalar nedeniyle büyük zarar görmüştür. Binayı, harem yapısı ile bitişik olan kuzey duvarı dışında, çepeçevre saran çelik putrellerden oluşturulmuş bir konstrüksiyon ayakta tutmaktadır. Harem yapısının taşıyıcı sistemi ahşap elemanlarındaki bozulmalar nedeniyle zayıflamıştır. Örneğin kuzey cephesinde çıkmayı taşıyan konsollardan en soldaki konsol dağılmış ve yapı bu noktada düşeyden sapma göstermiştir. Harem yapısının üst katında özellikle batı bölümündeki mekanların döşemelerinde deformasyonlar vardır. Bu deformasyonların iki nedeni olabilir: Birincisi yukarıda bahsedilen çıkmayı taşıyan konsolun düşmesidir. İkinci neden ise; selamlık yapısının harem yapısı ile bitişik olan kuzey duvarı çelik konstrüksiyonla desteklenmediği için harem yapısının taşıyıcı sistemine bu duvar boyunca bir itme kuvveti uygulamakta bu da zaten zayıf olan harem yapısının taşıyıcı sistemini zorlamaktadır.

4 RESTİTÜSYON

Tez konusu tekkeyi oluşturan yapı grubundan günümüze harem yapısı ile selamlık yapısı ulaşabilmiştir. Ahşap türbeler, tevhidhane ve servis mekanlarının bulunduğu yerler şu anda bahçedir. Bu kaybolan mekan ve yapıların restitüsyonu yapılırken; mevcut yapı ve bahçede yapılan rölöve çalışmasında bulunan izler, aynı dönemde İstanbul'da yapılmış tekkeler ve ahşap sivil yapılar ile karşılaştırılarak yapılan analogi çalışmaları, 1931 tarihli Pervititch Haritasının 70 ve 56 numaralı paftaları, Alman Mavileri adlı harita, Osmanlıca bir harita, genel olarak tekke fonksiyon şeması ve tekkeleri oluşturan birimler ile ilgili yapılan çalışmaların hepsinden yararlanılmıştır. Kaybolan mekan ve yapıların kat sayıları, girişleri, plan düzlemindeki boyutları, kabaca yapım malzemeleri hakkındaki en önemli kaynak 1931 tarihli Pervititch Haritasının 70 ve 56 numaralı paftalarında bulunan tekkenin çizimleri ve mevcut rölöve çalışmasında bulunan izlerdir. Pervititch Haritasının 70 ve 56 paftaları yapıların kat adetleri, onların eğimli topografyaya nasıl yerleştikleri ile ilgili bilgiler vermektedir. Kaybolan mekan ve yapıların işlevleri, birbirleriyle bağlantıları ve mimarileri ile ilgili kararlara ise tekkeler hakkında yapılan araştırmalar sonucunda varılmıştır. Kaybolan türbelerin restitüsyon önerisi için ayrıca ahşap türbeler ile ilgili bir araştırma yapılmıştır. Tez konusu yapıların ne zaman yapıldıkları ile ilgili yazılı bir kaynak yoktur. Yapım teknikleri ve mimari özelliklerine dayanarak 19.yy'ın ikinci yarısında yapıldıklarını söylenebilir. Özellikle selamlık pencerelerindeki denizliklerin süsleme elemanları bu döneme aittir. Kaynaklarda bu yapıya ait bu yönde bir bilgiye rastlanamamasına rağmen 1894 depreminde İstanbul'daki birçok yapı gibi tekke yapılarında büyük ölçüde zarar gördüğünü ve bu tarihten sonra yapıların yeniden inşa edildiği olasılığı göz ardı edilmemelidir.

Ahşap detayların nokta çözümlerinde, Ali Talat'ın 1922'de yayınlamış olan "Ahşap İnşaat" kitabından yararlanılmıştır. Kitaptaki ahşap elemanların dönemi ile yapının dönemi uyumaktadır.

4.1 Plan Düzeni

Yapının harem ve selamlık bölümlerinin belirlenmesinde iki önemli mekan rol

oynamıştır. Birincisi yıkılan tevhidhane bölümü, ikincisi ise tekkenin mutfağıdır. +1.00 kot planında bahçenin üzerine oturduğu istinat duvarının batı ucundan 1293 cm uzaklıkta 72 cm uzunluğunda kırılma yapan bir duvar parçası vardır. Alt kotta yer alan iki katlı ahşap yapının, bahçenin kuzey duvarında görülen bu kırılmanın olduğu yere kadar uzandığını ve devamında ise tek katlı ahşap bir yapının kuzey duvarının sonuna kadar devam ettiğini 70 no'lu Pervititch haritasından anlaşılmaktadır. Yapının yıkılan bir tevhidhanesi olduğu [96] ve yapılan rölöve çalışmasında batı cephesinin sonradan oluşturulduğu ve müdahale gördüğü bilinmektedir. Bütün bu veriler ve tekkelerin genel mimari özellikleri karşılaştırıldığında yıkılan tevhidhanenin, yapının yıkılan bu bölümü olduğu söylenebilir. Tevhidhanenin girişi RZ06 sofasından mekana açılan RKZ06 ahşap kapısı ile sağlanmaktadır. RZ06 sofasına açılan RZ05 ve RZ04 odaları rölövede tespit edilen özgün odalardır. Bu odalar, tevhidhanenin yanında bulunmaları ve çok büyük alana sahip olmamaları nedeniyle şeyh odası (RZ05) ve zakirbaşı odası (RZ04) olarak düşünülmüştür. RZ05 odasının rölövede tespit edilen kapısı diğer kapılarla aynı tipte fakat köşeleri süslemeli olduğundan ,tekke şeyhine gösterilen saygıdan dolayı, buranın şeyh odası olduğuna karar verilmiştir. Tevhidhane ile yakından ilişkili RZ08 mekanı Pervititch haritasında tek katlı ahşap bir yapı olarak çizilmiştir ve yapının bahçe girişi burada gösterilmiştir. Bundan dolayı bu RZ08 mekanı RZ06 sofası ile bahçeyi birbirine bağlayan giriş holü olarak düşünülmüştür. Tevhidhanenin yer aldığı bu -0.41 m kotunda bir helaya ihtiyaç vardır, bunun içinde en uygun yer bahçe ve bahçedeki ayazma ile yakın ilişkisinden dolayı giriş holünün güney tarafıdır, burada bir hela (RZ09) düşünülmüştür.

İki kat yüksekliğindeki tevhidhanenin üst katında kadınlar mahfili olmalıdır. Çünkü tez konusu yapı bir Şabani tekkesidir ve Halveti Tarikatı'nın bir kolu olan Şabani tarikatında zikir kadınlar tarafından kadınlar mahfilinde izlenebilirdi. Kadınlar mahfilinin şekli, boyutları ve mahfilin mahremiyetini sağlayan kafesler için aynı dönem tekke yapılarının tipolojisinden yararlanılmıştır. Örneğin İstanbul'daki Şabani tekkelerinden Seyyid Nizam Tekkesi'nde tevhidhanede ahşap kesitli sütunlar üzerine oturan kadınlar mahfili kafesler ile çevrilidir ve bu kadınlar mahfilinin kuzey kanadında yarım daire biçiminde bir çıkma ile genişletilmiştir. [97] (ŞekilB 01) İstanbul'daki başka bir Şabani tekkesi olan Sofular Tekkesi'nde de tevhidhanenin kuzey duvarı boyunca iki katlı mahfiller uzanmakta, dört adet ahşap dikme, kadınlara

tahsis edilen fevkani mahfili taşımaktadır. Kadınlar mahfili, mihrap ekseninde kavisli bir çıkma ile genişletilmiştir. [98] (ŞekilB 02) Başka bir örnek de bir Celveti Tekkesi olan Keşfi Osman Tekkesi'dir. Keşfi Osman Tekkesi'nin 4 metre yüksekliğindeki tevhidhanesinin kadınlar mahfili ahşap dikmeler üzerinde bulunur ve mahfil tavana kadar kafesler ile kapatılmıştır. [99] (Şekil B13- Şekil B18). Tevhidhanenin güney duvarında bir mihrap nişi olmalıdır. Bu mihrap nişinin giriş holünden algılanması durumuna benzer bir örnek olarak Rıfai Asitanesinin tevhidhanesinin mihrap nişini örnek gösterebiliriz. (Şekil B11 ve Şekil B12)

+2.50 kot planı rölövesinde bulunan K01, K06 ve K07 mekanları sonradan bölünmüş tek bir mekandır. Dönem ve malzeme analizi paftalarında bu mekanları ayıran duvarların ek duvarlar olduğu, tavan planlarının rölövelerinde de bu mekanların aslında tek bir mekan olduğu görülmektedir. (Şekil E22, Şekil E28) Bu mekana özgün odalar olan ve restitüsyonda RK02, RK03, RK04 ve RK05 olarak kodlanan odalar açılmaktadır yani burası bir sofadır ve restitüsyonda RK06 olarak kodlanmıştır. Kadınlar mahfline işte bu RK06 sofasından girilmektedir. Yine tekke tipolojisine dayanarak bu RK06 sofasının bir harem mekanı olduğunu söyleyebiliriz. +2.50 kot planı rölövesinde bulunan K02 ve K03 mekanları da aslında tek bir mekan olan RK01 helasının bölünmesinden oluşmuştur. K02 ve K03 mekanlarının özgün pencereleri boyutlarıyla o dönemdeki ıslak hacim pencerelerine uyum göstermektedir.

+1.00 kot planı rölövesinde bulunan Z01 ve Z03 mekanları ve Z02 mekanının bir kısmı tek bir mekan olan RZ01 mekanını meydana getirmektedir. +1.00 kot planı rölövesinde bulunan Z02 mekanının kalan kısmı hela olmalıdır, çünkü PZ13 penceresi özgündür ve boyutlarıyla o dönemdeki ıslak hacim pencerelerine uyum göstermektedir. RZ01 ve RK06 sofalarını birbirlerine bağlayan tek kollu 12 basamaklı ahşap bir merdiven güney duvarında rölövede merdivenin bulunduğu yerde önerilmiştir. RKZ11 kapısı RZ01 mekanına dışardan girişi sağlayan ahşap bir kapıdır, bu kapı harem giriş kapısıdır. RKZ11 kapısı rölövedeki KZ10 kapısının bulunduğu yerde rölövede selamlık yapısının giriş kapısı olan SKZ04 kapısı ile aynı tip olacak şekilde önerilmiştir, Pervititch haritasında bu girişi gösteren bir işaret vardır.

Özetleyecek olursak RK06 sofası ve bu sofaya çıkan merdivenlerin bağlandığı RZ01

sofası tekkenin harem bölümünün sirkülasyon alanlarıdır. Bu sofalara açılan odalar harem odaları, dışarıdan girişi sağlayan RKZ11 giriş kapısı da harem girişidir.

Alt kotta yer alan iki katlı ahşap yapıda mutfak olabilecek herhangi bir mekan, ocak yada baca izine rölöve çalışmasında rastlanmamıştır. Fakat bir tekke de mutfak olmalıdır. Tez çalışmasına başlandığında öncelikle alt kotta bulunan ahşap yapı ve bahçenin rölövesi alınmıştır. Bir kaynaktaki bilgide üst kotta bulunan iki katlı ahşap yapının da tekkenin bir parçası olduğu söylenmektedir. [100] Üst kotta bulunan bu ahşap yapının batı tarafında tuğla duvarlı mekanlar ve iki ayrı baca ve bu bacalardan birinin bitiminde ocak izleri tespit edilmiştir. (Şekil D04). Ayrıca Pervititch haritasında giriş holü ile üst kotta bulunan ahşap yapının kuzeybatısında bulunan ek yapının birbirleri ile bağlantısını gösteren bir ok işareti vardır. Bütün bu bilgiler ışığında üst kotta bulunan ahşap yapının ve özgün ek yapılarının tekkenin bir parçası olduğu sonucuna varılmış ve rölöveleri alınmıştır. 1989 yılında çekilen fotoğraflarda da terk edilmiş halde bulunan üst kottaki ahşap yapının ve ek yapılarının mevcut halindeki duvarlar ve mekanlar özgündür. Üst kotta yer alan ahşap yapının 1. katı şu anda mevcut değildir ,bir yangından sonra tehlike arz ettiğinden yıkılmıştır. Rölövede bulunan SZ06 mekanı aslında iki ayrı mekandır: Pervititch haritasındaki 1 ve 2 katlı ahşap ve kagir karışık konstrüksiyonlu gösterilen iki ek yapı bu mekana denk gelmektedir ve yıkılmış ara duvar parçası ile de bu anlaşılmaktadır. Rölövede bulunan SZ06 mekanının güneybatı kısmı tuğla duvarları, bacası, duvarları üzerinde bulunan ocak izi, boyutları ve harem sofasına yakın olması nedeni ile tekkenin mutfağı olabilecek tek mekandır. Bu veriler doğrultusunda SZ06 mekanı; RSZ04 mutfağı ve RSZ03 ara sahanlığından oluşan iki farklı mekan olarak restitüsyonda önerilmiştir. RSZ03 ara sahanlığı Pervititch haritasında 2 katlı gözükmemektedir, fakat 1994 yılındaki fotoğraflarda üst kotta yer alan iki katlı ahşap yapının üst katının 4 tarafında açık ve cepheleri pencerelidir. Yani üst kotta yer alan iki katlı ahşap yapının üst katına bitişik herhangi bir yapı yada yapı izi yoktur. Bunun nedeni RSZ03 ara sahanlığının yukarıya doğru değil de aşağıya doğru devam ederek -0,41 m kotundaki RZ06 sofası ile bağlantılı olmasıdır. Böylece yukarıda sözü edilen “Pervititch haritasında giriş holü ile üst kotta bulunan ahşap yapının kuzeybatısında bulunan ek yapının birbirleri ile bağlantısını gösteren bir ok işareti vardır” ibaresi doğrulanmaktadır. RSZ04 ve RSZ03 mekanları çatı çözümlemesinin gerektirdiği doğrultuda aynı kırma çatı ile örtülen iki mekan olarak restitüsyonda önerilmiştir.

Tekkenin önemli mekanlarından olan derviş odaları ve taamhane için gerekli mekan önerileri üst kotta yer alan yapının da çözümlemeye katılması ile tamamlanmaktadır. Bahsedilen mekanlar bir tekkenin selamlığında olan mekanlardır dolayısıyla üst kotta yer alan ahşap yapının tekkenin selamlığı olduğu söylenebilir. Selamlık binasının ayakta kalan zemin katındaki mekanlar malzeme ve dönem analizi paftalarından da anlaşılacağı gibi özgündür. Pervititch haritasında selamlık yapısının kuzey kısmının 3 katlı güney kısmının ise iki katlı olduğu belirtilmektedir. Bunun nedeni bodrum katın güney kısmında devam etmemesi olmalıdır. Restitüsyonda bodrum katta birbirleri ile bağlantılı RB01 ve RB02 mekanları ve bu mekanları selamlığın zemin kotuna ve tevhidhanenin bulunduğu kota bağlayan RB03 ara sahanlığı önerilmektedir. Selamlığın zemin katında rölövede tespit edilen SZ08 ve SZ07 mekanları mutfakla aynı kotta bulunmaları ve selamlık yapısının girişinde bulunmaları nedeniyle taamhane olarak düşünülmüştür. Rölövede zemin katta bulunan SZ05 üç tarafındaki tuğla duvarları, bu duvarlardan birinde bulunan baca boşluğu ve rölöve verilerinden ıslak bir hacim olduğunun anlaşılması ve tekkelerde gusülhane bulunduğu bilgisine dayanarak gusülhane olduğuna karar verilmiştir. Bu mekan ile ilişkili olan (rölövede SZ04 kodlu) RSZ06 mekanında oda olarak önerilmiştir. RZS07 mekanı mutfak, taamhane ve ara sahanlık ile ilişkisi ve ufak boyutları göz önünde bulundurularak kahve ocağı olarak önerilmiştir. Selamlığı ve mutfağı birbirlerine ve bodrumdaki killere ile tevhidhaneye bağlayan ara sahanlıkta iki kollu u şeklinde ahşap bir merdiven düşünülmüştür. Ayrıca yine bu RSZ03 ara sahanlığını hareme bağlayan harem sofasında tek kollu ahşap başka bir merdiven önerilmiştir. Bu şekildeki bir restitüsyon önerisine referans olarak Üsküdar'da artık yerinde olmayan fakat planları bilinen ve eğimli bir topografyaya oturan Rıfai Asitanesi'ni verebiliriz. Bodrum kat duvarları dışında ahşap karkas duvarları olan Rıfai Asitanesi'nde mekanlar farklı kotlara oturduğundan mekanlar arasındaki sirkülasyon sahanlıklar ve bu sahanlıklardaki merdivenler ile sağlanmaktadır. Ayrıca bodrum katta bulunan mutfağın içinde su kuyuları vardır. [101] (Şekil B11- Şekil B13).

Selamlık yapısına Koltukçu Rıza Sokak'ında bulunan RSZ09 sahanlığından RSZ08 giriş holüne geçilerek girilmektedir. RSZ09 giriş holünde rölöve verilerinden merdiven boşluğu olduğu anlaşılan boşluğa iki kollu u şeklinde ahşap bir merdiven önerilmiştir. Bu merdiven selamlığın üst katı ile zemin katını birbirine

bağlamaktadır. Selamlığın üst katının restitüsyon önerisi zemin kat planının mekansal bölümlenmesi, kısmen üst kat rölövesinde zeminde bulunan ahşap kaplamalardaki izler, bulunan eski fotoğraflardaki cephe düzeni ve dönemin konut ve tekke tipolojisi değerlendirilerek elde edilmiştir. Buna göre selamlığın üst katında odalar arasındaki sirkülasyonu sağlayan, alt kat ile bağlantıyı kuran merdivenin bulunduğu SK05 sofası vardır. SK01 mekanın tavanında, eski fotoğraflarda cepheyi gösteren bir karede kısmen görülen, yıldız şeklinde bir süs vardır, diğer odalara göre daha büyük bir odadır. Daha küçük olan diğer iki oda , SK02 ve SK04, derviş odaları olarak önerilmiştir. SK03 mekanı ise hela olarak düşünülmüştür.

Tekkenin harem, selamlık, tevhidhane ve mutfağını yukarıdaki gibi çözümledikten sonra tekkenin olması gerekli diğer bir mekanı olan türbe ve Şabani Tarikatı'nın bir gerekliliği olan halvethane için restitüsyon önerisi getirmek gerekmektedir. Daha önce +1.00 kot planında bahçenin üzerine oturduğu istinat duvarının batı ucundan 1293 cm uzaklıkta 72 cm uzunluğunda kırılma yapan bir duvar parçası olduğunu ve Pervititch Haritası'na göre tevhidhanenin bu kırılma noktasında son bulduğunu ve devamında ise tek katlı ahşap bir yapının kuzey duvarının sonuna kadar devam ettiği belirtilmişti. Rölöve çalışmasında bahçede bulunan M2 ve M3 mezarlarının yukarıda sözü edilen kırılma noktasından sonra başlayan tek katlı ahşap yapının sınırları içinde kaldığı bilinmektedir. Tekkelerdeki türbe-tevhidhane ilişkisini (Şekil B01-B04 ve Şekil B08-09), göz önünde bulundurarak bu tek katlı ahşap yapının tekkenin türbelerinden biri (Türbe1) olduğu sonucuna varılmıştır. Diğer türbe (Türbe 2) ise yine Pervititch Haritası'nda bahçenin güney-batı köşesinde bulunan ayazmanın üzerinde bulunan tek katlı ahşap yapıdır. M1 mezarının şimdiki yeri Pervititch Haritası'nda bahçenin yürüme yoluna denk gelmektedir ve güney-batı köşesinde bulunan ahşap yapının yanındır dolayısıyla M1 mezarının özgün yerinin bu ahşap yapının içinde olduğunu söyleyebiliriz. Türbe 2'nin girişi Pervititch haritasında Çınarlı Tekke Sokak'ı üzerinde yer almaktadır.

Ahşap türbelerin bulunduğu zeminlerin kotları veya binaya göre zemin yükseklikleri ile ilgili bir veri, rölöve çalışmasında elde edilememiştir. Yapılacak bir kazı çalışmasının bu verileri sağlayabileceği kesin olmamakla birlikte olasıdır. Dolayısıyla restorasyon uygulamasına başlanmadan önce bahçede bir kazı çalışması yapılmalıdır. Bu konuda yararlanılacak diğer bir kaynak da eski haritalardır. Pervititch haritası arazi verileri konusunda bu mahal için yetersiz olmakla birlikte elde edilen diğer bir

harita olan Alman Mavileri yeterli bilgiler içermektedir. Alman Mavileri aplikasyon krokileri gibi düşünülebilir. Şekil B46’da işaret edilen verilere göre çizilen arazi eğimlerinde elde edilen Çavuşderesi Caddesi’ndeki eğim rölövede elde edilen günümüzdeki cadde eğime uymaktadır. Dolayısıyla bahçe giriş kotu ve 2. Türbenin giriş kotu için aynı yöntemle belirlenen kotlar restitüsyon ve restorasyonda önerilmektedir. Bu kotlar mevcut rölövedeki özgün mekanların kotlarına göre yapılan restitüsyon planındaki mekansal örgü ile uyum göstermektedir.

Selamlık ve Harem giriş kotları için rölövedeki veriler yeterlidir. Çünkü selamlık giriş sahanlığının tamamı, harem giriş kapısının önündeki giriş bölümünün ise özgün mermer bölümü kısmi olarak günümüze ulaşmıştır.

Pervititch ve Alman Mavileri haritalarından restitüsyonda bahçede düşünülen türbelerin plan düzlemindeki boyutları ve bulundukları kotlar hakkında bilgi edinilebilmektedir. Fakat ahşap türbelerin cephe düzenleri, yükseklikleri için rölöve çalışmasında ve yapılar ile ilgili yapılan araştırmada herhangi bir bilgi bulunamamıştır. Dönemin ahşap türbeleri ile ilgili yapılacak bir dönem analizi çalışmasının restitüsyon için gerekli olduğuna karar verilmiştir ve bu yönde bir araştırma yapılmıştır. Yapılan araştırma ile ilgili bilgiler aşağıda verilmiştir.

- Atatürk Kitaplığı’nda: Cennet Efendi Türbesi (Şekil B19), Şemsettin Efendi Türbesi (Şekil B20), Deruni Mehmet Efendi Türbesi (Şekil B21),
- Sn Nilgün Ongun (Gür Yapı):Yenikapı Mevlevihanesi’nin ahşap türbesinin kısmi fotoğrafları: Şekil22-26
- Alman Arkeoloji Enstitüsü Fotoğraf Arşivi: Şemsettin Efendi Türbesi (Şekil B27) , Debbağ Yunus Türbesi (ŞekilB28)
- İstanbul Arkeoloji Müzesi Fotoğraf Arşivi’nde “Encümen Albümü”: Galata Mevlevihanesi Fotoğrafları: Şekil B31
- “Helvai Tekkesi Restorasyon Projesi” İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. Ahşap Türbe Restitüsyonu: Şekil B29-30
- İstanbul Ansiklopedisi ve “İstanbul Tekkeleri Mimari Eklentileri ve Restorasyonu” adlı Doktora Tezi’nde bulunan Selami Efendi Tekkesi Şekil B36
- İstanbul Dergisi Sayı 6’da 1993’de yayınlanan Bahariye Mevlevihanesi Şekil B32-33
- “İstanbul’da Osmanlı Türbeleri’nin Tipolojisi”, İ.Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Doktora Tezi [125] : Tipolojik çalışma için seçilen 80 türbenin hepsi kagir türbelerdir. Ahşap türbeler ile ilgili herhangi bir bilgi verilmemektedir.
- “İstanbul’daki Ahşap Cami Mescit ve Tekkeler”, İ.Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Yüksek Lisans Tezi [126]: Tez çalışmasında

incelenen yapılar hakkında verilen bilgilerde ahşap türbelerden söz edilmemektedir.

- “Beyoğlu Bölgesi Tekke Yapılarının Mevcut Durumlarının Saptanması ve Turabi Baba Tekkesi’nin Günümüz Şartlarında Değerlendirilmesi” MSÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi [127]: Ahşap türbeler ile ilgili bir bilgi bulunamadı.
- “İstanbul Türbeleri Üzerinde Stil Araştırması”, Vakıflar Dergisi’nde Makale [128]: Makalede sözü edilen tüm türbeler kagirdir, ahşap türbelerden söz edilmemektedir.
- Sn Hüsrev Tayla ve Sn Necdet İşli ile yapılan görüşmelerde de ahşap türbeler hakkında bilgi edinilememiştir.

Yapılan bu araştırma sonucunda ahşap türbeler: tek yapı olarak, bir tekke yapısına bitişik olarak yada tekke yapılarından tevhidhane ile tek bir mekan oluşturacak şekilde inşa edildikleri saptanmıştır. Tek yapı halinde inşa edilen ahşap türbelerin bir tipoloji oluşturmadığı, farklı özellikleri olduğu görülmüştür. Fakat tek yapı halindeki bu türbeler dönemin tek katlı sivil yapılarından dış görünüş itibariyle sadece pencerelerin boyutlarının daha büyük olması dışında farklı değillerdir. Bir yapıya bitişik olarak veya birlikte inşa edilen türbeler bu yapıların mimari özelliklerini devam ettirmektedirler. Örneğin Yenikapı Mevlevihanesi’nde ahşap bir iki kat yüksekliğe sahip bir yapı olan tevhidhanenin yanına inşa edilmiş türbe daha alçak bir yapıdır. Bu ahşap türbe pencere tipi, ahşap kaplamaları kısaca cephe düzeni olarak tevhidhane yapısının devamı niteliğindedir. Sadece niyaz penceresi olarak kullanılan pencerenin kenarlarında ahşap bir profil dönmekte ve üstünde küçük bir sundurma çatı yer almaktadır.

Eyüp İlçesi’nde Nişanca Mahallesi’nde bulunan Selami Efendi Tekkesi eğimli bir arazide bodrum katı kagir diğer kısımları ahşap olan bir tekkedir. Tevhidhanesi ile türbesi tek bir mekanda bulunmaktadır. Bu mekanın girişi avludadır. Türbenin niyaz penceresi de bu avludadır, üstü yarım daire ile biten diğerlerinden daha yüksek bir penceredir. Bodrum katın üstünde yer alan cephede türbe pencereleri ile tevhidhane pencereleri aynı tip pencerelerdir ve insan boyuna göre hayli yukarıdadırlar.

Bahariye Mevlevihanesi’nde de tevhidhane ile türbe aynı mekanda yer almaktadır ve cephe düzeni tek tiptir.

Tez konusu tekkenin Yenikapı Mevlevihanesi ile tevhidhane-türbe ilişkisi bakımından, Selami Efendi Tekkesi ile de eğimli bir arazide yerleşim düzeni bakımından benzer noktalarının olduğu görülmüştür.

Yukarıdaki veriler ışığında Türbe 1'in cephe düzeni tevhidhanenin cephe düzeninin devamı niteliğindedir. Çavuşderesi Caddesi üzerindeki cephede türbe pencereleri insan boyuna göre çok yukarıda kalmaktadır. Fakat buna benzer bir örnek yukarıda da belirtildiği Selami Efendi Tekkesi'nde görülmektedir. Giriş kapısı ve niyaz pencereleri yine bu örnekteki gibi avludadır. Niyaz pencereleri diğer pencerelerden daha büyük ve yüksektir, restitüsyon ve restorasyon projelerinde 1/10 detay olarak verilmiştir. Niyaz penceresi olarak tip pencereler dar olduğundan ortası sabit çift giyotin pencereden oluşan ve üstünde sabit kare açıklıkları olan, Selami Efendi Tekkesi'nde ve aynı dönem sivil yapılarında da görülen bir pencere tipi düşünülmüştür. (Şekil B35, Şekil B36, Şekil B39) Detaylar için Ali Talat'ın kitabından ve mevcut harem yapısındaki giyotin pencere rölövelerinden yararlanılmıştır. Türbe 2'in girişi Pervititch Haritası'nda Çınarlı Tekke Sokak üzerinde gözükmemektedir, avluya bakan pencereleri de insan boyundan daha yukarıda olduğundan, bu türbenin niyaz penceresi giriş kapısının yanında ve bulunduğu dar cephenin imkan vermemesi dolayısıyla tip pencere olarak düşünülmüştür. Türbe 2'nin pencere ve kapı tipi Türbe 1 ile aynı, cephe düzeni benzer önerilmiştir.

Pervititch Haritası'nda tevhidhaneye ve Türbe 1'e bitişik yapılmış 2 m x 2.17 ebatlarında ahşap bir yapı gözükmemektedir. Halvethane-tevhidhane ilişkisi ve halvethanelerin boyutları gözönüne alınarak bu küçük ahşap yapı halvethane olarak önerilmektedir. Halvethanelerin özellikleri itibarıyla bu küçük yapının tek açıklığı tevhidhaneye açılan kapısıdır.

Mevcut yapılardan sadece harem yapısının çatısı mevcuttur fakat özgün değildir. Eski fotoğraflar doğrultusunda ve dönemin çatı elemanları düşünülerek restitüsyonda çatılar için çatı kontrüksiyonları ve çatı planları önerilmiştir. Çatılar için önerilen saçaklar rölöveden gelen saçak ölçülerine göre daha geniştir. Rölöve ölçülerine göre çizilen restitüsyon sistem detayı çözüm 2'de ki saçak detayı (Şekil E60) geleneksel ahşap karkas sistemdeki detaylara uymamaktadır. Belirlenemeyen bir tarihte çatının değiştirildiği bilinmektedir. Geleneksel ahşap karkas sistemle inşa edilmiş yapılarda çatı saçaklarının diğer yapı elemanlarına göre daha çabuk bozulduğu, bu bozulma nedeniyle saçakların kesildiği fakat bazı durumlarda aynı detayla yeniden

yapılmadığı bilinmektedir. Kesilen bu saçaklar ahşap elemanlarla kapatılmakta ve kesilen saçaklara göre daha kısa saçaklar meydana getirilmektedir. Bütün bunlar göz önünde bulundurularak rölövedeki çatı saçaklarının değiştirildikleri düşünülmektedir. Geleneksel ahşap karkas sisteme uygun bir detay, sistem detayı çözüm 1’de (Şekil E 60) geliştirilmiştir. Geliştirilen bu sistem detayı çözüm 1’e göre oluşturulan saçaklar cephe restitüsyonlarında önerilmiştir.

4.2 Cepheler

Cephe rölöveleri, yapılara ait eski fotoğraflar, dönemin sivil ahşap mimarisinin tipolojik özellikleri doğrultusunda cepheler için restitüsyon önerileri getirilmiştir.

Kuzey cephesi: Yıkılan tevhidhane ve ahşap türbenin cephesi mevcut harem cephesinin özellikleri devam ettirilerek elde edilmiştir. Yıkılan selamlık yapısının cephesine ait yıkılmadan önce çekilen fotoğraflardan ve restitüsyon planlarından yararlanılarak cephe restitüsyonu çizilmiştir. (Şekil E57, Şekil C01, Şekil C03, Şekil C04, Şekil C08, Şekil C12)

Doğu cephesi: Harem yapısının doğu cephesinde değiştirilen çatı, kapı, selamlığın yıkılan katı ve kaybolan pencereleri için mevcut cephe rölövesi, eski fotoğraflar ve restitüsyon planlarından yararlanılarak restitüsyon öneri getirilmiştir. (Şekil E58, Şekil C1, Şekil C2, Şekil C3, Şekil C9, Şekil C10)

Güney cephesi: Mevcut cephe rölövesi, eski fotoğraflar ve restitüsyon planlarından yararlanılarak güney cephesi restitüsyonu çizilmiştir. (Şekil E59, Şekil C05, Şekil C06, Şekil C11)

Batı cephesi: Rölöve çalışmasında batı cephesi bahçeden; Z13 mekanının bitiminden cephelere bakılarak çizilmiştir. Fakat planların restitüsyonu bitince batı cephesinin restitüsyonunun Çınarlı Tekke Sokak’tan cephelere bakılarak çizilmesine karar verilmiştir. Çünkü rölövedeki bakış noktası yapı grubunun içinde kalmaktadır ve bu da cephe çizimine elverişsiz bir noktadır. Plan restitüsyonları, diğer cephe restitüsyonları ve eski fotoğraflardan yararlanılarak batı cephesinin restitüsyonu çizilmiştir. (Şekil E 58)

5 RESTORASYON ÖNERİSİ

Tekkelerin kapatılmasının ardından mülkiyeti bölünen tekke yapıları konut olarak kullanılmaya başlanmıştır. Yapılardan harem binası kullanılmaktadır, selamlık binası ve terkedilmiş diğer mekanlar; tevhidhane, türbeler, servis mekanları ise kullanılmadığı ve bakımsız kaldığı için yıkılmıştır. Mevcut yapıların bugünkü durumu endişe vericidir. Daha önceki bölümlerde ayrıntılı olarak belirtilen ve rölöve çalışmasında belgelenen mevcut durumda yapılara bir an önce müdahale edilmelidir. Restorasyon önerisi bu müdahalenin nasıl olması gerektiğini açıklamaktadır.

Öncelikle ayrı mülkiyetleri olan yapılar tek mülkiyete geçirilerek restitüsyon önerisindeki gibi birlikte kullanılmalıdır. Bu kullanımı desteklemek için yeni bir işlev önerisi getirilmiştir.

5.1 Yeni İşlev Önerisi

Önerilen yeni işlev, yapıların mimari özellikleri ile uyumlu olmalı ve mümkün olduğunca geçmişteki işlevine referans verebilmelidir. Bunların yanı sıra günümüz koşullarında yapıların yaşamlarını sağlayacak ve destekleyecek nitelikte sürdürülebilir bir işlev olmalıdır. Bütün bu koşulları sağlayabileceği düşünülerek tekke yapılarına çevre halkının kullanabileceği “sosyal merkez” işlevi verilmiştir.

Bu doğrultuda harem binası ve tevhidhanenin bulunduğu yapı, kütüphanesi, çok amaçlı salonu, derslik ve atölyeleri ile çevre halkına eğitim veren, el becerilerini geliştirerek ürettiklerini sergilemelerini sağlayan, açılan diğer sergilerle, düzenlenen söyleşilerle kendilerini geliştirebildikleri bir merkez olarak düşünülmüştür.

Tekkenin bulunduğu semtte dar gelirli aileler ile yaşlı yalnız yaşayan bireyler mevcuttur. İhtiyacı olanların beslenme sorunlarına çözüm olabilmesi amacıyla selamlık yapısının zemin ve bodrum katları restitüsyondaki işlevlerine paralel olarak yemekhane ve ona bağlı servis birimlerini barındıracak şekilde işlevlendirilmiştir. Selamlık yapısının 1. katı ise idari birimler ve personel için gerekli birimlerden oluşmaktadır.

Harem bölümünün zemin katındaki RZ01 ve RZ02 odaları atölye olarak önerilmiş ve zemin kaplamaları restitüsyon önerisinden farklı olarak işlevine uygun olması açısından seramik olarak önerilmiştir. Bu atölyeler ebru, resim vb kurslar için kullanılabilir mekanlardır. RZ02 tuvaleti restitüsyona uygun olarak inşa edilecektir.

RZ00 giriş sahanlığından ahşap merdivenlerle üst katta bütün mekanların açıldığı restitüsyon önerisindeki sofaya çıkılır. Bu sofa yeni işlevinde merkezde üretilen eserlerin sergilendiği, dışarıdan gelen sergilerin yapıldığı, dersliklerle okuma salonlarından çıkanların dinlendikleri ve bir arada sohbet edebildikleri bir mekandır.

Bu mekandan çok amaçlı salonun balkon bölümüne (RK07) geçilebilmektedir. Bu balkon bölümünde restitüsyondaki ahşap kafesler yerine ahşap ve cam basit korkuluklar önerilmiştir. RKO1 restitüsyon önerisindeki heladır ve aynı işlevle devam edecektir. RK02 ve RK03 odaları derslik olarak düşünülmüştür. Bu kattaki diğer odalar olan RK04 ve RK05 okuma odalarıdır. Bu okuma odalarından biri çocuklar için biri de yetişkinler içindir ve genel bir kitaplık niteliğinde düşünülmüştür. Zemin katın diğer girişi olan RZ09 giriş holünden RZ06 holüne geçilir. Bu hol çok amaçlı salonu kullananların fuayesi niteliğinde olacaktır. Tevhidhane için çok amaçlı salon işlevi önerilmiştir ve girişi RZ06 mekanındandır. Restitüsyonda tevhidhaneye bitişik olarak önerilen halvethane restorasyon önerisinde çok amaçlı salona ait eşya ve barkovizyon gibi aletlerin saklanacağı depo olarak önerilmiştir. Türbeler yeniden inşa edilecektir. Türbeler ile çok amaçlı salon arasında perdeli, sabit cam bölmeler olacaktır. RZ05 mekanı konuk odasıdır. Bu konuk odası çok amaçlı salonda söyleşi, konuşma vs için gelen konukların ağırlanacağı ve konukların hazırlıklarını yapacakları bir oda niteliğindedir. RZ04 odası, restorasyon projesinde restitüsyondaki işlevinden çok farklı bir işlev verilen bir mekandır. Bu bir zorunluluğun sonucudur. Tuvalet işlevi verilen bu mekanı çok amaçlı salondaki etkinlikleri izleyenler kullanacaktır. Sadece alt kattaki izleyicilerin sayısının 36 olduğu düşünülürse etkinlik yapanların sayısı da eklendiğinde 1'er kişilik bay ve bayan tuvaletleri kaçınılmazdır. Bu mekanın tuvalet duvarları yeşil alçıpan ve seramik kaplı olacaktır. Giriş holündeki RZ09 tuvaleti de restitüsyon önerisindeki özgün işlevini devam ettirecektir ve özgün inşa tekniğiyle yapılacaktır. Üst katlarla bu bölümün bağlantısını sağlayan ahşap merdivene RZ06 holünden geçilmektedir.

Restitüsyon önerisindeki taamhane ve mutfak mekanlarına restorasyon projesinde de aynı işlevler verilmiştir. Fakat restitüsyon önerisindeki RSZ01 ile RSZ02 mekanları arasındaki duvar kaldırılmış bu duvar yerine yemeklerin dağıtıldığı servis tezgahı önerilmiştir. Zemin kaplaması da değiştirilerek seramik olarak önerilmiştir. Mutfakta sadece bacası ve duvarda izleri bulunan ocağın yerinde modern bir ocak yerleştirilecek baca aynı şekilde yeniden yapılacaktır. Kahve ocağı mekanına çay ocağı işlevi verilmiştir. Mutfak ile yakın ilişkisinden dolayı restitüsyonda gusülhane olan RSZ05 mekanı bulaşikhane olarak , yanındaki oda da pesonel yemekhanesi olarak önerilmiştir.

Özgün zemin kaplaması kare tuğla olan mekanlarda yine bu malzeme kullanılacak, özgün kaplaması ahşap olan fakat yemekhane ve servis mutfağı olarak kullanılacak mekanların zeminleri seramik olacaktır. Bu şekilde ıslak hacimlerde biri özgün biri yeni iki farklı malzeme kullanılarak mekanların hangisinde özgün hangisinde yeni malzeme kullanıldığı kullanıcılar tarafından rahatlıkla farkedilebilecektir.

Giriş holündeki iki kollu ahşap merdivenden üst kata çıkılır. Bu kat idare ve personel için ayrılmıştır. Restitüsyondaki sofa RSK05 mekanı dinlenme ve sohbet mekanı olarak değerlendirilmiş, diğerlerine göre daha büyük bir oda olan RSK01 odası ise yönetime ayrılmıştır. Bu kattaki diğer iki oda personelin ve eğitimcilerin gerektiğinde üzerlerini değiştirebilecekleri ve özel dolaplarının olacağı birer oda niteliğindedir. Bu katta restitüsyonda hela olarak önerilen mekan yine tuvalet olarak kullanılacaktır.

Selamlık binasının bodrum katındaki iki mekan depo, ısıtma merkezi, su deposu, mutfaka ait kiler ve soğuk odanın yerleştirilebileceği mekanlar olarak düşünülmüştür.

5.2 Yapının Onarımına İlişkin Müdahaleler

Yapının onarımına ilişkin müdahaleler dört başlık altında toplanmıştır. Bunlar temizleme, sağlamlaştırma, bütünleme ve yeniden yapıdır. Temizleme aşamasından sonra elde edilecek verilere göre önerilen restorasyon projesi yenilenmelidir.

5.2.1 Temizleme

Selamlık bodrum katındaki ve zemin kat mutfak bölümündeki moloz ve çöp yığını temizlenmelidir. Eğer bodrum kat bu temizlemeden sonra kullanılabilir durumda ise bodrum katın cephesi de bitkilerden temizlenmelidir. Selamlık yapısının zemin katı tamamen kaldırılmalı, harman tuğlası duvarlar sökülürken tuğlalar ayrı bir yerde muhafaza edilmelidir. Harem yapısındaki ek duvarlar, değiştirilen çatı, özgün olmayan pencere doğramaları, kapılar, merdivenler ve ek mekanlar kaldırılmalıdır. Bu yapıda nispeten sağlam durumda olan özgün mekanlar rölövede Z09, Z08, K05, K08, K09 olarak gösterilen odalardır. Bunun dışındaki bütün duvar, döşeme ve tavanlar sökülecektir. Harem yapısının ve bahçenin istinat duvarındaki bitkiler temizlenmeli, bahçenin yeni tuğlalardan örülmüş batı duvarı ortadan kaldırılmalıdır. Bahçe zeminindeki beton şaplar da kaldırılmalıdır. Ayazmanın ağzını kapatmak için konulan PVC kapak kaldırılmalı ve üstünü kısmen örten toprak ve bitki tabakası temizlenmelidir. Bitkilerin temizlenmesi için uygun herbisidler kullanılmalı ve bitkilerin tekrarlanmaması için uygun herbisidler ile ilaçlama yapılmalıdır.

Bu müdahalelerin dışında bu aşamada yapılması gereken diğer işlemler şunlardır:

- Yapılara ait harç ve sıva örnekleri alınmalı, analizleri yapılmalıdır.
- Yapıların ve bahçenin bulunduğu alanın zemin etüdü yapılmalıdır.
- Yapıların temelleri ile ilgili etüd yapılmalıdır.
- Drenaj yapmak için gerekli proje hazırlanmalıdır.

5.2.2 Sağlamlaştırma

Alınacak raporlara göre zeminde gerekli ise sağlamlaştırma yapılmalıdır. Zemin gevşekse enjeksiyonla taşlaştırılma yapılabilir. Temizlemeden sonra kullanılabilecek durumda ise selamlık bodrum katındaki duvarlar, kesit artırımı, dolgu harçlarının yenilenmesi veya işlevini kaybetmiş taşların aynı nitelikte taşlarla değiştirilmesi yöntemleriyle sağlamlaştırılmalı ve cephesi sıva ile kapatılarak iklim şartlarından korunmalıdır. Bahçenin kuzeyindeki istinat duvarı sonraki bir dönemde yapılmış olmasına rağmen korunacaktır. Böylece yapıların geçirdiği dönemler bilen bir gözle bakıldığında restorasyondan sonra da algılabilecektir. Harem yapısının ve bahçe duvarının istinat duvarları yine raporlar doğrultusunda sağlamlaştırılmalıdır.

Yapının ahşap karkas olan ve sağlam durumda olan mekanlarında sıva, döşeme kaplamaları ve tavan kaplamaları kademeli olarak sökülecek ve ahşap elemanların durumları incelenerek iyi durumda olanlar mantar ve böceklenmeye karşı ilaçlanarak korunacaktır. Özgün ve sağlam durumda olan kapılar, tavan köşe profilleri, ahşap korkuluk ve koltukluk silmeleri ilaçlanarak restorasyon uygulamasında tekrar kullanılacaklardır.

5.2.3 Bütünleme

Bahçedeki ayazmanın tuğlaları temizlemeden sonra açığa çıktığında gerekli inceleme yapılacak; kötü durumda ve eksik olanları yenileriyle değiştirilecektir. Bu değiştirilme esnasında yeni tuğlalar boyut olarak eskileri ile aynı olacaktır.

5.2.4 Yeniden Yapım

Selamlık yapısının 1989 yılındaki fotoğraflarında terk edilmiş olduğu görülmektedir, daha sonraki yıllarda da 1. katı bir yangından sonra yıktırıldığından dolayı iklim şartlarına açık hale gelmiştir. Bu yapıya ait ahşap elemanların çoğu nem ve mantarlanma dolayısıyla çürümüştür, bir kısmı da ortadan kalkmıştır. Bu kat ve yıkılan 1. kat için restitüsyon önerisine uygun olarak ahşap karkas sistemle yeniden yapım önerilmektedir. Sadece küçük bir kısmı ayakta kalan mutfak restitüyon önerisine uygun olarak tuğla yığma sistemle yeniden yapılmalı, ortadan kalkan diğer ara mekanlarda yine restitüsyon önerisine uygun olarak yeniden inşa edilmelidir. Moloz taş duvar olan bodrum kat, moloz ile dolu olduğundan mevcut durumu incelenememiştir. Fakat bodrum katın görülen cephesinde duvarlarda kullanılan taşların çok kaliteli olmadığı, bitkilenmenin olduğu ve sıvalarının döküldüğü görülmektedir. Moloz yığını kaldırıldıktan sonra müdahale biçimine karar verilmelidir ve müdahale mümkün olduğunca mevcudun korunması yönünde olmalıdır.

Harem binasında yıkılan tevhidhane, halvethane, ahşap türbeler ve değiştirilen ara

mekanlar ahşap karkas sistemle restitüsyon önerisine göre yeniden yapılmalıdır. Harem binasının özgün kalan ve döşemesi ile duvarları iyi durumda olan mekanları rölövede Z09, Z08, K05, K08, K09 olarak gösterilen odalardır Bu mekanların duvar, zemin kaplamaları ve bağdadi sıvaları kademeli olarak sökülmeli, dikme, kirişler, yastık vb ahşap elemanları incelenmeli eğer bunlar iyi durumdaysa korunmalıdır. Aynı şekilde iyi durumda olan ahşap kapı, koltukluk silmesi vb ahşap elemanlarda korunmalıdır. Korunmasına karar verilen ahşap elemanlar mantarlanma ve böceklenmeye karşı ilaçlanmalıdır. Fakat genel olarak harem yapısının ahşap elemanları neme, mantarlanmaya ve selamlık yapısından gelen yüklere bağlı olarak oldukça zarar görmüş ve bozulmuşlardır. Bunlara ek olarak konuta dönüştürülme sürecinde ve kullanıcı istekleri doğrultusunda yapılan müdahalelerle ek duvarlar ve mekanlar eklenmiş ve değiştirilmiştir. Restitüsyon önerisine göre ekler kaldırılmalı ve bozulan mekanlar yeniden ahşap karkas sistemle inşa edilmelidir.

Ahşap karkas sistemin yeniden inşasında kullanılacak ahşap elemanların boyutları, kapı ve pencereler, silmeler,konsol ve korkuluklar restorasyon projesinde detay olarak gösterilmiştir.(Şekil E85, Şekil E86, Şekil E87, Şekil E88, Şekil E89, Şekil E90) Bunlardan sadece kirişler, duvar dikmeleri, yastıklar yapıların ahşap karkas sistemi kademeli olarak sökülürken ölçülmeli ve restorasyon projesi buna göre yenilenmelidir. Çünkü mevcut durumda yapıların duvarlarındaki ve döşemelerindeki sıva ve kaplamaları kaldırarak söz konusu ahşap elemanları ölçmek mümkün değildir. Ahşap karkas sistemin yeniden inşasında kullanılacak ahşap elemanların tümü emprenye edilmiş sarı çam malzemeden imal edilmeli, sabitlenmeleri sırasında kullanılacak bütün metal aksam paslanmaz olmalıdır. Ahşap duvarların ve döşemelerin iç cidarlarına ses ve ısı izolasyonu sağlaması amacıyla polistren levha konulmalıdır.

Yapıların çatıları, restitüsyon sistem detayı çözüm 1 (Şekil E 60) doğrultusunda yeniden inşa edilmeli (Şekil E 85) ve saçaklara yağmur oluğu ilave edilmelidir.

Selamlık yapısının harman tuğlası yangın duvarı ile iç duvarları yeniden inşa edilirken muhafaza edilen özgün tuğlalardan sağlam olanlar tekrar kullanılmalı, kullanılacak yeni tuğlalar ise eski tuğlalar ile aynı malzeme ve ebatlarda olmalıdır.

Yeniden yapım sırasında kullanılacak bütün sıva ve harçlar özgün sıva ve harçlarla aynı nitelikde olmalıdır. Bunun için temizleme aşamasında alınmış olan sıva ve harçların analizleri yapılmalıdır.

6 SONUÇ

19.yüzyılın 2. yarısına ait bir sivil mimarlık örneği olan Çamlıcalı Mehmed Efendi Tekkesi, döneminin mimari üslup ve sosyo-kültürel izlerini taşıması bakımından eski yerleşim dokusunun büyük ölçüde kaybolduğu çevresi için önemli bir eserdir. Çamlıcalı Mehmed Efendi Tekkesi mülkiyeti parçalanmış, bazı özgün mekanlarını ve yapılarını kaybetmiş olmasına rağmen, ayakta kalabilen yapılarında, özgün birçok özellik varlığını sürdürmektedir. Fakat bu yapılar kötü durumdadırlar ve vakit kaybedilmeden korunmaları için müdahale edilmelidir. Eski eserlerin korunabilmeleri için sürdürülebilir işlevleri olmalıdır. Önerilen yeni işlev, yapıların mimari özellikleri ile uyumlu olmalı ve mümkün olduğunca geçmişteki işlevine referans verebilmelidir. Amaç yapıyı mümkün olduğunca bütün özgün mekanları, malzemesi, yapım teknikleri ve öğeleriyle koruyabilmektir. Bütün bu koşulları sağlayabileceği düşünülerek tekke yapılarına çevre halkının kullanabileceği “sosyal merkez” işlevi verilmiştir. Bu işlev doğrultusunda yapı grubu için özgün mekanlarının ayağa kaldırıldığı, özgün malzeme ve yapım teknikleri kullanılarak restore edilebileceği bir proje hazırlanmıştır. Böylece yapıların döneminin sivil mimarlık örneği olarak, özgün işlevlerinin bir parçası olan eğitim, sosyal, kültürel faaliyetleriyle yaşatılabilmesi için bir restorasyon projesi üretilmiştir.

REFERANSLAR

- [1] **Tanman M.B.**, 1999. *İstanbul'un Ortadan Kalkan Tarihi Eserlerinden Üsküdar'da Rifa'i Asitanesi*, 100 Yaşında bir Osmanlı Ekrem Hakkı Ayverdi ve Osmanlı Mimarisi Sempozyumu, Ankara
- [2] **Doğan, A.I.** 1977. Osmanlı Mimarisinde Tarikat Yapıları,Tekkeler, Zaviyeler ve Benzer Nitelikteki Fütuvvet Yapıları, İTÜ Mimarlık Fakültesi Yayını, İstanbul
- [3] **Işın, E.** 1994. "Tarikatler" maddesi, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi c.7, İstanbul
- [4] **Güner, A.**, 1986. "Tarikat" maddesi, Tarikatler Ansiklopedisi, Milliyet Kültür Yayınları, İstanbul
- [5] **Öztürk,Y.N.**, 1995. "Tasavvufun Ruhu ve Tarikatlar " Yeni Boyut Yayınları, İstanbul, s.273-276
- [6] **Işın, E. a.a.e.** s. 30
- [7] **Tanman M.B.** "Halvetiyye" maddesi İslam Ansiklopedisi,
- [8] **Tanman M.B.** 1990. İstanbul Tekkeleri Mimari Ve Süsleme Özellikleri Tipoloji Denemeleri *Sanat Tarihi Doktora Tezi* İ.Ü. Sosyal Bilimleri Enstitüsü, s.109-115
- [9] **Işın, E.** 1994. "Şabanilik" maddesi, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi c.7, İstanbul
- [10] **İnanç, Ö.T.** 1994. "Şabanilik" maddesi, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi c.7, İstanbul
- [11] **Doğan, A.I.** 1977. a.a.e
- [12] **İşli,E.D.**, 1998. İstanbul Tekkeleri Mimari Eklentileri ve Restorasyonu,*Doktora Tezi*, Y.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- [13] **Doğan, A. I.** 1977. a.a.e
- [14] **İşli, E. D.**, 1998. a.a.e, s. 13-21
- [15] **Kara M.**, 1977. Din, Hayat, Sanat Açısından Tekkeler ve Zaviyeler, Dergah Yayınları,İstanbul, s. 142-144
- [16] **Doğan, A.I.** 1977. Osmanlı Mimarisinde Tarikat Yapıları,Tekkeler, Zaviyeler ve Benzer Nitelikteki Fütuvvet Yapıları, İTÜ Mimarlık Fakültesi Yay., İstanbul, s. 81

- [17] **Aydın B.**, 1998. İstanbul Araştırmaları ,sayı 7 , İstanbul Büyükşehir Belediyesi İstanbul Araştırmaları Merkezi, İstanbul (sy 93-109)
- [18] **Işın, E. a.a.e.** (sy 25-83)
- [19] **Işın, E.** 1995. İstanbul'da Gündelik Hayat, İletişim Yayınları, İstanbul. (sy 27)
- [20] **Pardoe.** 2004. Şehirlerin Ecesi İstanbul, Kiitap Yayınevi, İstanbul
- [21] **Faroqi, S.** 2005. a.a.e , s. 220
- [22] **Kara Mustafa** a.a.e , s.123
- [23] **Faroqi, S.** 2005. a.a.e , s. 212-214
- [24] **Faroqi, S.** 2005. a.a.e , s. 203-212
- [25] **Faroqi, S.** 2005. a.a.e , s. 203-212
- [26] **Faroqi, S.** 2005. a.a.e , s. 77
- [27] **Doğan, A.I.** 1977. a.a.e
- [28] **Işın, E.** 1995. İstanbul'da Gündelik Hayat, İletişim Yayınları, İstanbul, s. 64
- [29] **Kara M.** a.a.e , s. 124
- [30] **Doğan, A.I.** 1977. a.a.e
- [31] **Kara M.** a.a.e , s. 242-243
- [32] **Öztürk,Y.N.**, 1995. a.a.e , s. 128
- [33] **Aydın B.**, 1998. a.a.e, s. 93-109
- [34] **Kara M.** a.a.e , s. 218
- [35] **Bay, Y.** 2004. a.a.e.
- [36] **Tanman M.B.** a.a.e.
- [37] **İşli, E. D.**, 1998. a.a.e s. 165-169
- [38] **Tanman M.B.** a.a.e.
- [39] **İşli, E. D.**, 1998. a.a.e, s. 173-176
- [40] **Tanman M.B.** a.a.e. c1, s. 199-200
- [41] **İşli, E. D.**, 1998. a.a.e , s. 173-176
- [42] **Tanman M.B.** a.a.e. c1, s. 203
- [43] **İşli, E. D.**, 1998. a.a.e
- [44] **Tanman M.B.** a.a.e. c1, s. 206

- [45] **İşli, E. D.**, 1998. a.a.e , s.171-172
- [46] **Tanman M.B.** a.a.e. c1, s. 308-11
- [47] **İşli, E. D.**, 1998. a.a.e , s. 186-187
- [48] **İşli, E. D.**, 1998. a.a.e , s. 193-197
- [49] **İşli,E.D.**, 1998. İstanbul Tekkeleri Mimari Eklentileri ve Restorasyonu,*Doktora Tezi*, Y.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul , s.159-160
- [50] **Tanman M.B.** a.a.e.
- [51] **Kahyaoğlu B.**, 1966. “Aydınoğlu Dergahı” Maddesi İstanbul Ansiklopedisi , Koçu Yayınları, İstanbul, s.1520-1526
- [52] **Çetin, A.** 1981. İstanbul’daki Tekke ve Zaviyeler ve Hankahlar Hakkında 1199 (1744) Tarihli Önemli Bir Vesika ,*Vakıflar Dergisi* 13. sayı, s.583-588
- [53] **Konyalı, İ. H.** Üsküdar Tarihi
- [54] **Bay, Y.** 2004. Vezir Tekkesi Restorasyon Projesi, *Tezi*, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- [55] **Konyalı, İ. H.** Üsküdar Tarihi
- [56] **Mazlum, D.**, “Üsküdar” maddesi, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi c., İstanbul.
- [57] **Güneş, A.**, 2004. “16. ve 17. Yüzyıllarda Üsküdar’ın Mahalleri ve Nüfusu”, Üsküdar Sempozyumu I 23-25 Mayıs 2003 Bildiriler, Üsküdar Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul. Cilt I, s. 42-55
- [58] **Şahin,N. - Şahin, M.** “Osmanlı Arşiv Belgelerine Ve Seyyahlara Göre Üsküdar’da Sosyo-Ekonomik Yapı Özellikleri “ Üsküdar Sempozyumu, Üsküdar Belediyesi Kültür Yayınları
- [59] **Güneş, A.**, 2004. a.a.e, s. 42-55
- [60] **Mazlum, D.**, a.a.e
- [61] **Şahin,N. - Şahin, M.** a.a.e
- [62] **Mazlum, D.**, a.a.e
- [63] **Mülayim, S.**, “19.yy’da Üsküdar” Üsküdar Sempozyumu, Üsküdar Belediyesi Kültür Yayınları
- [64] **Mülayim, S.**, a.a.e
- [65] **Mülayim, S.**, a.a.e

- [66] **Mazlum, D.**, a.a.e
- [67] **Mülayim, S.**, a.a.e
- [68] **Güneş, A.**, 2004. a.a.e
- [69] **Şahin,N. - Şahin, M.** a.a.e
- [70] **Güneş, A.**, 2004. a.a.e
- [71] **Hançer, E.**, 2004. “*Üsküdar Ermeni Cemaati Tarihinde Bir Gezinti*”, Üsküdar Sempozyumu I 23-25 Mayıs 2003 Bildiriler, Üsküdar Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul. Cilt I, s. 140-155
- [72] **Kahraman, K.**, 2004. “*Üsküdar’da Birlikte Yaşama Tecrübesi*”, Üsküdar Sempozyumu I 23-25 Mayıs 2003 Bildiriler, Üsküdar Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul. Cilt I , s. 137-139
- [73] **Şahin,N. - Şahin, M.** a.a.e
- [74] **Mazlum, D.**, a.a.e
- [75] **Güneş, A.**, 2004. a.a.e
- [76] **Şahin,N. - Şahin, M.** a.a.e
- [77] Mirat-ı İstanbul
- [78] Hadikatü’l Cevami
- [79] **İşli,E.D.**, 1998. İstanbul Tekkeleri Mimari Eklentileri ve Restorasyonu,*Doktora Tezi*, Y.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul, s.50
- [80] **İşli,E.D.**, a.a.e , s.50
- [81] **Haskan, M.**, “Çamlıcalı Mehmed Efendi Tekkesi” Maddesi, Yüzyıllar Boyunca Üsküdar, Üsküdar Belediyesi Kültür Yayınları
- [82] **Tanman, B.**, 1994. “Çamlıcalı Mehmed Efendi Tekkesi ” maddesi, Düünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi c.2, İstanbul
- [83] **Çetin, A.** 1981. İstanbul’daki Tekke ve Zaviyeler ve Hankahlar Hakkında 1199 (1744) Tarihli Önemli Bir Vesika ,*Vakıflar Dergisi* 13. sayı, s. 583-588
- [84] **Galitakin, A.N.**, 2003. Osmanlı Kaynaklarına Göre İstanbul Cami, Tekke, Medrese, Mektep, Türbe, Kütüphane, Matbaa, Mahalle ve Selatin İmaretleri, İşaret Yayınları , s. 202
- [85] **Galitakin, A.N.**, 2003. a.a.e. s.253
- [86] **Konyalı, İ. H.** Üsküdar Tarihi

- [87] **Tanman, B.**, 1994. a.a.e.
- [88] **Orman, İ.**, 2004. “Üsküdar’daki Su Tesisleri Bağlamında Bir Değerlendirme”, Üsküdar Sempozyumu I 23-25 Mayıs 2003 Bildiriler, Üsküdar Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul. Cilt I (sy 117-119)
- [89] **Haskan, M.**, a.a.e.
- [90] **Tanman, B.**, 1994. a.a.e.
- [91] **Cezar, M.**, 1963. “Osmanlı Devrinde İstanbul Yapılarında Tahribat Yapan Yangınlar ve Tabii Afetler “ makalesi, Türk Sanatı Tarihi ve araştırma Ve İncelemeleri I., İstanbul Güzel Sanatlar akademisi Türk Sanatı Tarihi Enstitüsü Yayınları:1, İstanbul (sy 392)
- [92] **Cezar, M.**, 1963. a.e.e. (sy 362)
- [93] **Haskan, M.**, a.a.e.
- [94] **İşli, E.D.**, a.a.e(sy:223-224)
- [95] **Göktürk, H.**, 1963. “Çavuşdere Caddesi” Maddesi İstanbul Ansiklopedisi , Koçu Yayınları, İstanbul
- [96] **İşli, E.D.**, a.a.e (sy:50)
- [97] **Tanman M.B.**, “Seyyid Nizam Tekkesi” maddesi, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi , İstanbul. (sy 544-545)
- [98] **Tanman M.B.**, “Sofular Tekkesi” maddesi, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi , İstanbul. (sy 24-25)
- [99] **İşli, E.D.**, 1990.Vakıflar İdaresinin Günümüze Ulaştırdığı Bir Ahşap Yapı Keşfi Osman Efendi Tekkesi, TC.Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü, İstanbul
- [100] **Haskan, M.**, a.a.e
- [101] **Tanman M.B.**, 1999. *İstanbul’un Ortadan Kalkan Tarihi Eserlerinden Üsküdar’da Rifa’i Asitanesi*, 100 Yaşında bir Osmanlı Ekrem Hakkı Ayverdi ve Osmanlı Mimarisi Sempozyumu, Ankara
- [102] **Tanman M.B.**, “Seyyid Nizam Tekkesi” maddesi, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi , İstanbul. s. 544-545
- [103] **Tanman M.B.**, “Sofular Tekkesi” maddesi, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi , İstanbul. s. 24-25
- [104] **Tanman M.B.**, “Nasuhi Tekkesi” maddesi, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi , İstanbul. s.50-51

- [105] **Tanman M.B.**, “Cemaleddin Uşşaki Tekkesi” maddesi, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi , İstanbul. s. 399-400
- [106] **Kahyaoglu B.**, 1966. “Aydinoğlu Dergahı” Maddesi İstanbul Ansiklopedisi , Koçu Yayınları, İstanbul s.1520-1526
- [107] Mimar Sinan’ın Eserleri, Tarih Vakfı (Dijital ortamda hazırlanmış bir eser)
- [108] **Tanman M.B.**, “Sarmaşık Tekkesi” maddesi, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi , İstanbul. s. 468-469
- [109] **İTÜ Restorasyon Arşivi.**
- [110] **Tanman M.B.**, “Nureddin Cerrahi Tekkesi” maddesi, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi , İstanbul. s. 97-99
- [111] **Tanman M.B.**, 1999. *İstanbul’un Ortadan Kalkan Tarihi Eserlerinden Üsküdar’da Rifa’i Asitanesi*, 100 Yaşında bir Osmanlı Ekrem Hakkı Ayverdi ve Osmanlı Mimarisi Sempozyumu, Ankara
- [112] **İşli, E.D.**, 1990.Vakıflar İdaresinin Günümüze Ulaştırdığı Bir Ahşap Yapı Keşfi Osman Efendi Tekkesi, TC.Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü, İstanbul
- [113] **Haskan, M.**, a.a.e. , s. 545
- [114] ”Fatih Camileri ve Diğer Eserler” Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul s. 294
- [115] **Göktürk H.**, “Deruni Mehmed Efendi Sokağı” Maddesi İstanbul Ansiklopedisi , Koçu Yayınları, İstanbul, s.4515
- [116] Sn Nilgün Ongun (Gür Yapı Yenikapı Mevlevihanesi Restorasyonu Şantiyesi) ile yapılan görüşmede alınmıştır.
- [117] **Alman Arkeoloji Enstitüsü Fotoğraf Arşivi.**
- [118] **Başkır C.**, 1990. Helvai Tekkesi Restorasyon Projesi,*Y.Lisans Tezi*, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- [119] **İstanbul Arkeoloji Müzesi, Fotoğraf Arşivi.**Encümen Albümleri
- [120] **Işın E.**, 1993. “Bahariye Mevlevihanesi” İstanbul Dergisi, sayı 6. s. 129-137
- [121] **Tanman M.B.**, Osmanlı Toplumunda Tasavvuf ve Sufiler.
- [122] **İşli,E.D.**,1998. İstanbul Tekkeleri Mimari Eklentileri ve Restorasyonu,*Doktora Tezi*, Y.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul , s.403
- [123] **Tanman M.B.**, “Selami Efendi Tekkesi” maddesi, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi , İstanbul , s. 170-172

- [124] **Talat A.**,1922. Ahşap İnşaat, Demiryolları Matbaası, İstanbul.
- [125] **Tahaoğlu T.Ö.**, 1988 “İstanbul’da Osmanlı Türbeleri’nin Tipolojisi”, *Sanat Tarihi Doktora Tezi*, İ.Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- [126] **Dişören N.E.**, 1993 “İstanbul’daki Ahşap Cami Mescit ve Tekkeler”, *Sanat Tarihi Yüksek Lisans Tezi*, İ.Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- [127] **Özen S.**, 2005. “Beyoğlu Bölgesi Tekke Yapılarının Mevcut Durumlarının Saptanması ve Turabi Baba Tekkesi’nin Günümüz Şartlarında Değerlendirilmesi, *Yüksek Lisans Tezi* , MSÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- [128] **Ünsal B.**, “İstanbul Türbeleri Üzerinde Stil Araştırması”, Vakıflar Dergisi ,16.sayı, İstanbul , s.77-120

KAYNAKLAR

- Aydın B.**, 1998. İstanbul Araştırmaları ,sayı 7 , İstanbul Büyükşehir Belediyesi İstanbul araştırmaları Merkezi, İstanbul
- Başkır C.**, 1990. Helvai Tekkesi Restorasyon Projesi,*Y.Lisans Tezi*, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Bay, Y.**, 2004. Vezir Tekkesi Restorasyon Projesi, *Tezi*, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Cezar,M.**, 1963. “Osmanlı Devrinde İstanbul Yapılarında Tahribat Yapan Yangınlar ve Tabii Afetler “ makalesi, Türk Sanatı Tarihi ve araştırma Ve İncelemeleri I., İstanbul Güzel Sanatlar akademisi Türk Sanatı Tarihi Enstitüsü Yayınları:1, İstanbul
- Çetin, A.** 1981. İstanbul’daki Tekke ve Zaviyeler ve Hankahlar Hakkında 1199 (1744) Tarihli Önemli Bir Vesika ,*Vakıflar Dergisi*,i 13. sayı, sy 583-588
- Devellioğlu, F.**, 2002 Osmanlı- Türkçe Ansiklopedik Lügat, Aydın Kitabevi, Ankara
- Dişören N.E.**, 1993 “İstanbul’daki Ahşap Cami Mescit ve Tekkeler”, *Sanat Tarihi Yüksek Lisans Tezi*, İ.Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Doğan, A.I.** 1977. Osmanlı Mimarisinde Tarikat Yapıları,Tekkeler, Zaviyeler ve Benzer Nitelikteki Fütuvvet Yapıları, İTÜ Mimarlık Fakültesi Yayını, İstanbul
- Faroqi, S.**, 2005. Osmanlı Kültürü ve Gündelik Yaşam , Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.
- Galitakin, A.N.**, 2003. Osmanlı Kaynaklarına Göre İstanbul Cami, Tekke, Medrese, Mektep, Türbe, Kütüphane, Matbaa, Mahalle ve Selatin İmaretleri, İşaret Yayınları (sy: 202)
- Göktürk, H.**, 1963. “Çavuşdere Caddesi” Maddesi İstanbul Ansiklopedisi , Koçu Yayınları, İstanbul
- Göktürk H.**, “Deruni Mehmed Efendi Sokağı” Maddesi İstanbul Ansiklopedisi , Koçu Yayınları, İstanbul (sy 4515)
- Güner, A.**, 1986. “Tarikat” maddesi, Tarikatler Ansiklopedisi, Milliyet Kültür Yayınları, İstanbul
- Güneş, A.**, 2004. “16. ve 17. Yüzyıllarda Üsküdar’ın Mahalleri ve Nüfusu”, Üsküdar Sempozyumu I 23-25 Mayıs 2003 Bildiriler, Üsküdar Belediyesi Kültür Yayınları,

İstanbul.

Hançer, E., 2004. “*Üsküdar Ermeni Cemaati Tarihinde Bir Gezinti*”, Üsküdar Sempozyumu I 23-25 Mayıs 2003 Bildiriler, Üsküdar Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul. Cilt I

Haskan, M., “Çamlıcalı Mehmed Efendi Tekkesi” Maddesi, Yüzyıllar Boyunca Üsküdar, Üsküdar Belediyesi Kültür Yayınları

Işın, E., 1995. İstanbul’da Gündelik Hayat, İletişim Yayınları, İstanbul.

Işın, E. 1994. “Tarikatler” maddesi, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi c.7, İstanbul

Işın, E. 1994. “Şabanilik” maddesi, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi , İstanbul

İnanç, Ö.T. 1994. “Şabanilik” maddesi, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi , İstanbul

İşli, E.D., 1998. İstanbul Tekkeleri Mimari Eklentileri ve Restorasyonu, *Doktora Tezi*, Y.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul

İşli, E.D., 1990.Vakıflar İdaresinin Günümüze Ulaştırdığı Bir Ahşap Yapı Keşfi Osman Efendi Tekkesi, TC.Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü, İstanbul

Kahyaoglu B., 1966. “Aydinoğlu Dergahı” Maddesi İstanbul Ansiklopedisi , Koçu Yayınları, İstanbul

Kahraman, K., 2004. “*Üsküdar’da Birlikte Yaşama Tecrübesi*”, Üsküdar Sempozyumu I 23-25 Mayıs 2003 Bildiriler, Üsküdar Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul. Cilt I

Kara, M., “Tekkeler ve Zaviyeler” , Dergah Yayınları , İstanbul

Koçu, R.E., 1966. “Çınarlı Tekke”, “Çavuşderesi”, “Ayios İoanis Ayazması” “Aydinoğlu Dergahı” maddeleri, İstanbul Ansiklopedisi, Koçu Yayınları, İstanbul

Konyalı, İ. H. Abideleri Ve Kitabeleriyle Üsküdar Tarihi

Mazlum, D., “Üsküdar” maddesi, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi c., İstanbul.

Mülayim, S., “19. yy’da Üsküdar “Üsküdar Sempozyumu, Üsküdar Belediyesi Kültür Yayınları

Orman, İ., 2004. “*Üsküdar’daki Su Tesisleri Bağlamında Bir Değerlendirme*”, Üsküdar Sempozyumu I 23-25 Mayıs 2003 Bildiriler, Üsküdar Belediyesi Kültür

Yayınları, İstanbul. Cilt I (sy 117-119)

Özen S., 2005. “Beyoğlu Bölgesi Tekke Yapılarının Mevcut Durumlarının Saptanması ve Turabi Baba Tekkesi’nin Günümüz Şartlarında Değerlendirilmesi, *Yüksek Lisans Tezi* , MSÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Öztürk, Y.N., 1995. Tasavvufun Ruhu ve Tarikatlar , Yeni Boyut Yayınları, İstanbul

Pardoe. 2004. Şehirlerin Ecesi, İstanbul Kitap Yayınevi, İstanbul

Şahin,N. - Şahin, M. “Osmanlı Arşiv Belgelerine Ve Seyyahlara Göre Üsküdar’da Sosyo-Ekonomik Yapı Özellikleri “ Üsküdar Sempozyumu, Üsküdar Belediyesi Kültür Yayınları

Tahaoğlu T.Ö., 1988. “İstanbul’da Osmanlı Türbeleri’nin Tipolojisi”, *Sanat Tarihi Doktora Tezi*, İ.Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Talat A., 1922. Ahşap İnşaat, Demiryolları Matbaası, İstanbul.

Tanman M.B., 1990. İstanbul Tekkeleri Mimari Ve Süsleme Özellikleri Tipoloji Denemeleri *Sanat Tarihi Doktora Tezi* İ.Ü. Sosyal Bilimleri Enstitüsü

Tanman M.B. “Çamlıcalı Mehmed Efendi Tekkesi” maddesi, Düünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi , İstanbul

Tanman M.B., “Seyyid Nizam Tekkesi” maddesi, Düünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi , İstanbul. (sy 544-545)

Tanman M.B., “Sofular Tekkesi” maddesi, Düünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi , İstanbul. (sy 24-25)

Tanman M.B., “Nasuhi Tekkesi” maddesi, Düünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi , İstanbul. (sy 50-51)

Tanman M.B., “Cemaleddin Uşşaki Tekkesi” maddesi, Düünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi , İstanbul. (sy 399-400)

Tanman M.B., “Kuşadalı Tekkesi” maddesi, Düünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi , İstanbul. (sy 134-135)

Tanman M.B., “Lokmacı Tekkesi” maddesi, Düünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi , İstanbul. (sy 223)

Tanman M.B., “Aydınoğlu Tekkesi” maddesi, Düünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi , İstanbul. (sy 482-484)

Tanman M.B., “Atik Valide Külliyesi” maddesi, Düünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi , İstanbul. (sy 407-412)

Tanman M.B., “Sertarıkzade Tekkesi” maddesi, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi , İstanbul. (sy 533-534)

Tanman M.B., “Nureddin Cerrahi Tekkesi” maddesi, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi , İstanbul. (sy 97-99)

Tanman M.B., 1999. *İstanbul’un Ortadan Kalkan Tarihi Eserlerinden Üsküdar’da Rifa’i Asitanesi*, 100 Yaşında bir Osmanlı Ekrem Hakkı Ayverdi ve Osmanlı Mimarisi Sempozyumu, Ankara

Tanman M.B., “Halvetiyye” maddesi İslam Ansiklopedisi,

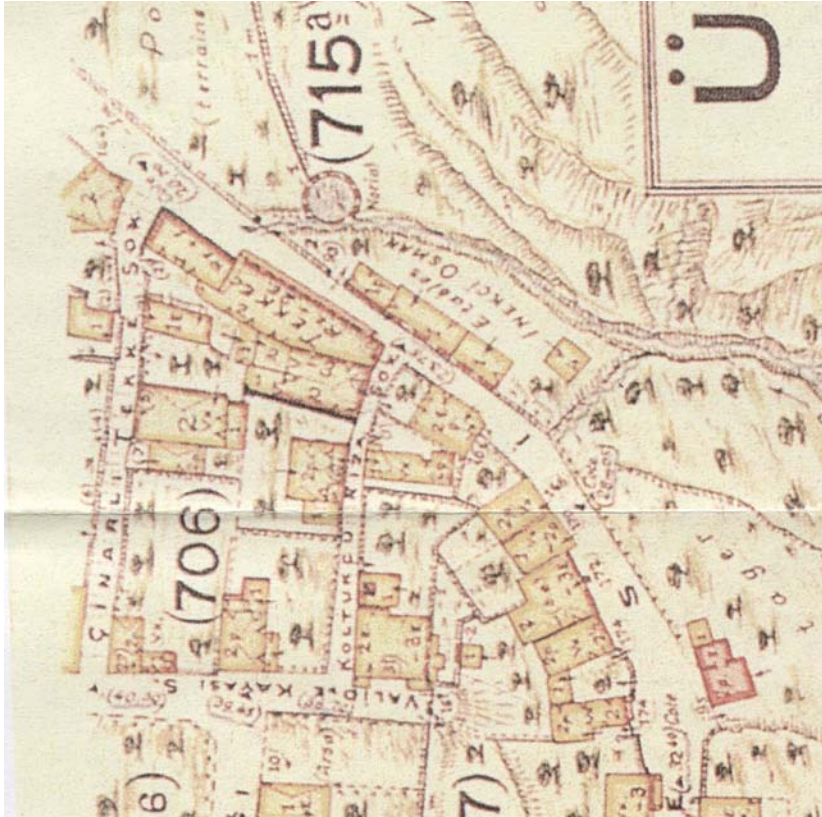
Tanman M.B., 1999. *İstanbul’un Ortadan Kalkan Tarihi Eserlerinden Üsküdar’da Rifa’i Asitanesi*, 100 Yaşında bir Osmanlı Ekrem Hakkı Ayverdi ve Osmanlı Mimarisi Sempozyumu, Ankara

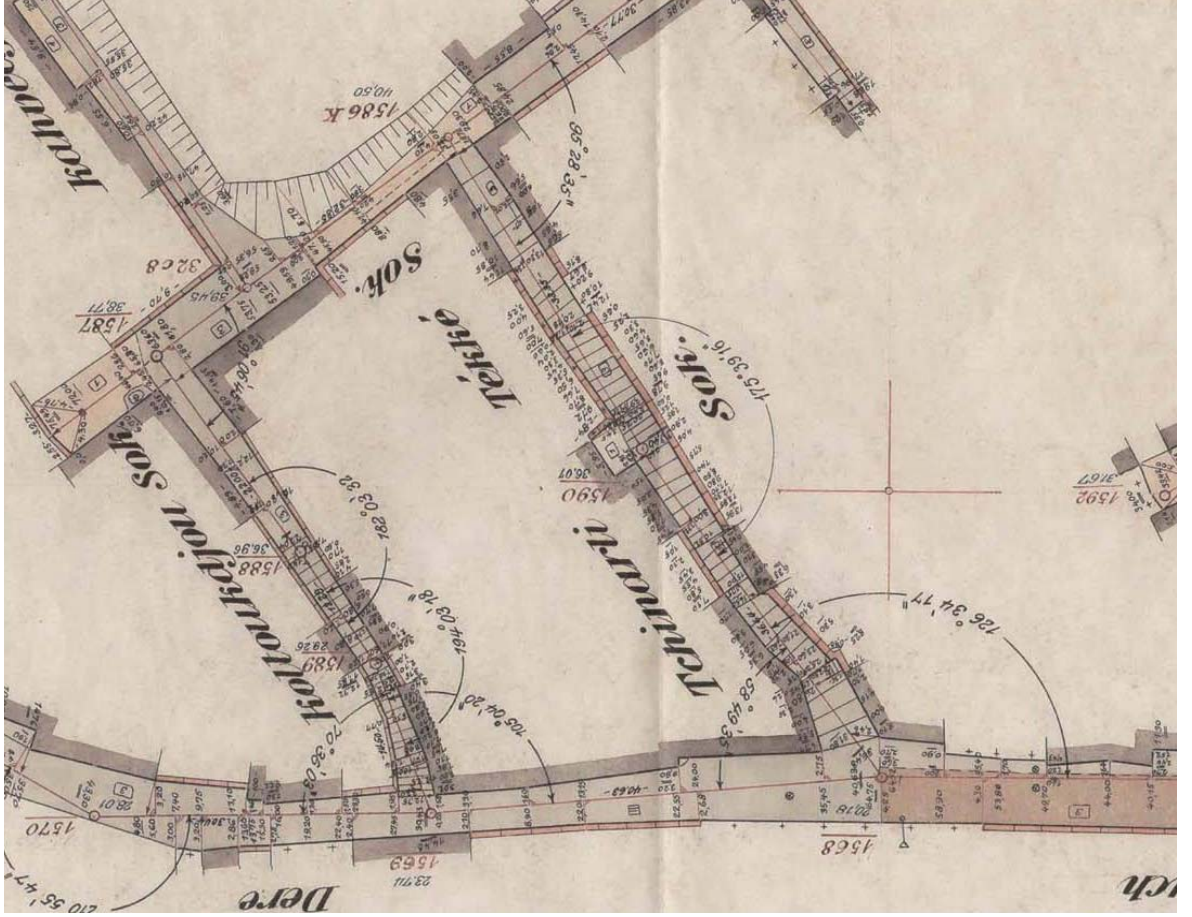
Şekil A01: 1931 tarihli Pervititch Haritalarında 56 ve 70 numaralı paftaların birleştirilmiş hali

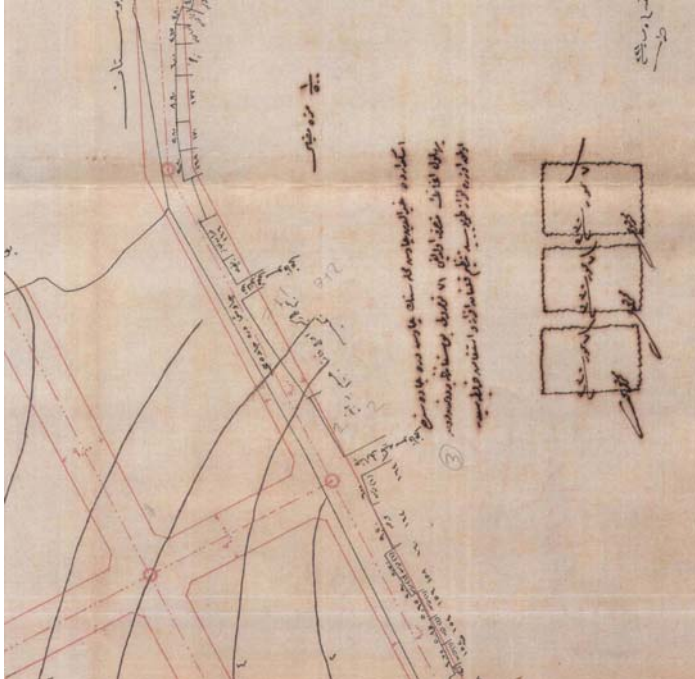
Şekil A02: 1931 tarihli Pervititch Haritalarında 56 ve 70 numaralı paftaların birleştirilmiş halinde Çamlıcalı Mehmed Efendi Tekkesi ve Çevresi

Şekil A03: 1931 tarihli Pervititch Haritalarında 70 numaralı paftada Çamlıcalı Mehmed Efendi Tekkesi

Şekil A04: Alman Mavileri Haritaları'nda Çamlıcalı Mehmed Efendi Tekkesi

Şekil A05: Yol genişletmesi sırasında yapılmış bir Osmanlı haritada Çamlıcalı Mehmed Efendi Tekkesi

T.C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI
İSTANBUL II NUMARALI KÜLTÜR VE TABİAT VARLIKLARINI
KORUMA KURULU

K A R A R

Toplantı Tarihi ve No. : 18.12.1989 - 93
Karar Tarihi ve No. : 18.12.1989 - 1915

Toplantı Yeri: İSTANBUL

İstanbul İli, Üsküdar İlçesi, Valide-i Atik Mahallesi, 38 pafta, 217 ada, 2 ve 3 parsellere ilişkin ilgili belediyesinin 3 Temmuz 1989 gün ve 3200 sayılı yazıları okundu, yapılan müzakere neticesinde:

Üsküdar İlçesi, 217 ada, 1 ve 2 parsellerdeki yapıların II. grup korunması gerekli kültür varlığı olarak tesciline, 2 ve 3 parsellerin tevhid edilemeyeceğine, 3 parselde mer'i imar mevzuatına göre yapılacak yapının (h=6.50 m.) 2. parseldeki yapı ile uyum sağlamasına dikkat edilmesine, 2 ve 3 parselde ait tekniğine uygun 1/50 ölçekli rölövelerinin hazırlanmasına, restorasyon projelerinin ise Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulunun 15.5.1989 gün ve 80 sayılı ilke kararı gereği imar planı ile ilişkisinin imar planına işaretlenmesi ve imar yönetmeliğine göre belediyesince incelenip onaylanmasına müteakip Kuruluma iletilmesinden sonra uygulama hakkında kesin karar verilebileceğine karar verildi.

BAŞKAN
EYİCE (Semavi)
Bulunmadı

BAŞKAN VEKİLİ
TANERİ (Ergun)

Üye
AKOZAN (Feridun)

Üye
TÜRKMEN (Muhlis)

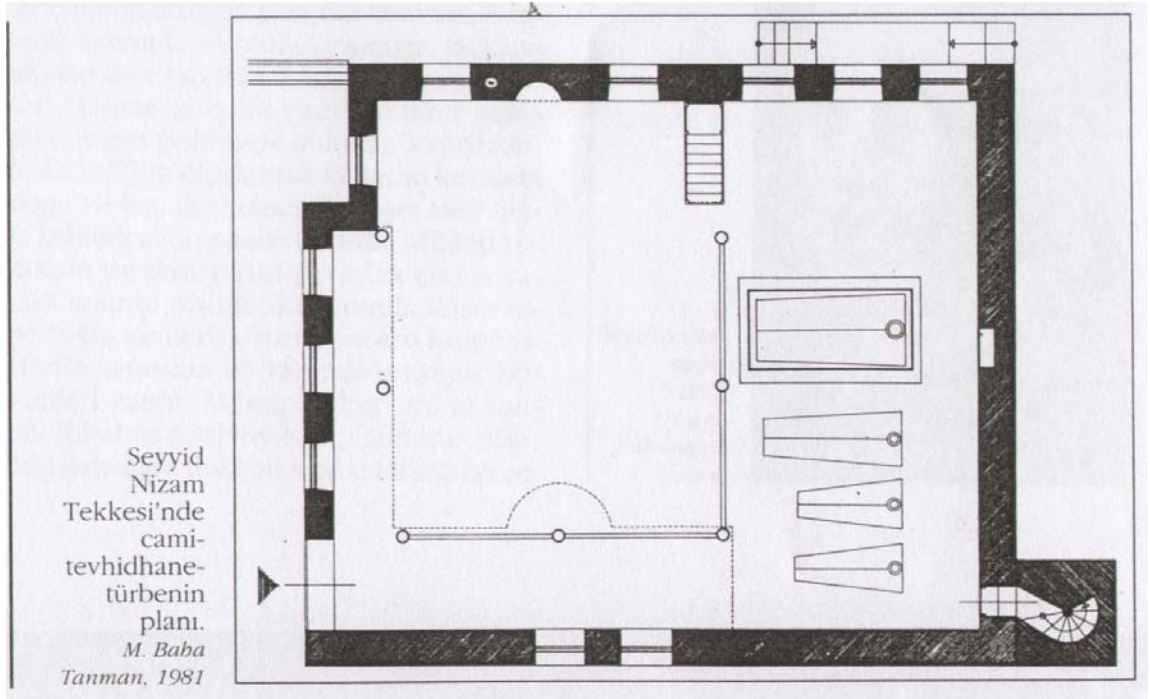
Üye
GENİM (Sinan)

Üye
NURİ EĞİN
Üsk. El. Tek. Bşk. Yrd.

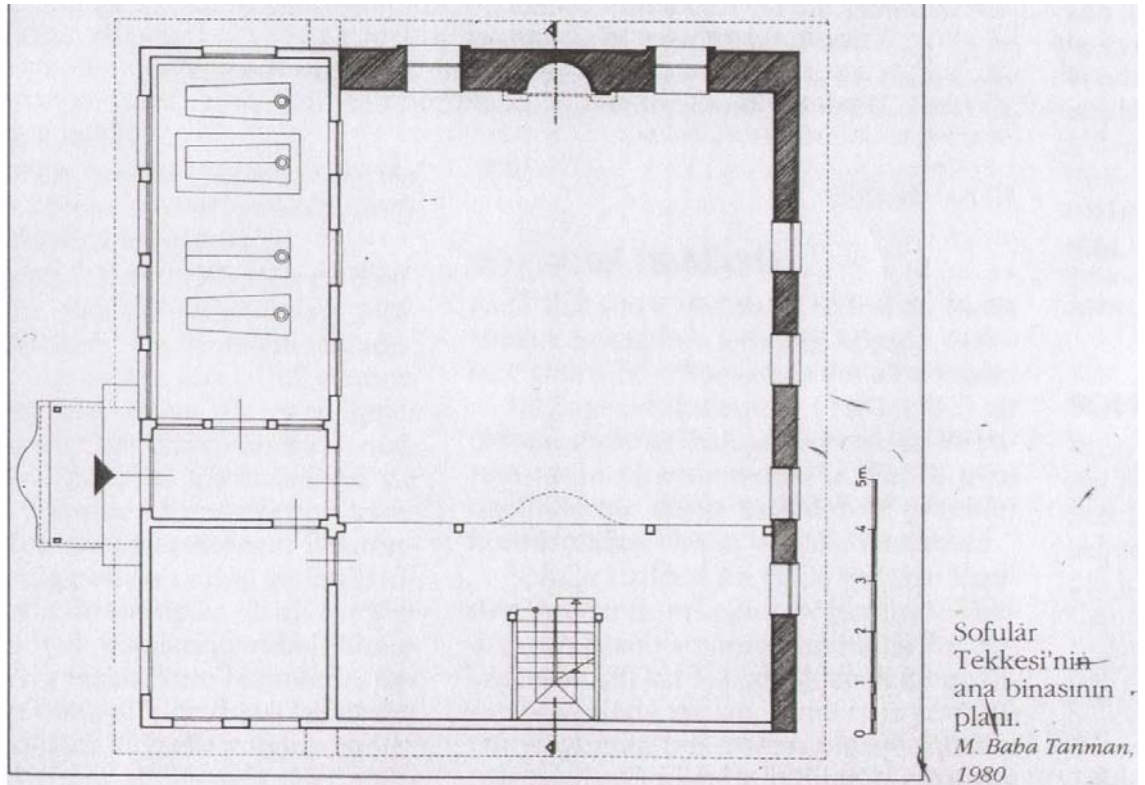
Üye

İK.MA. 21.12.1989

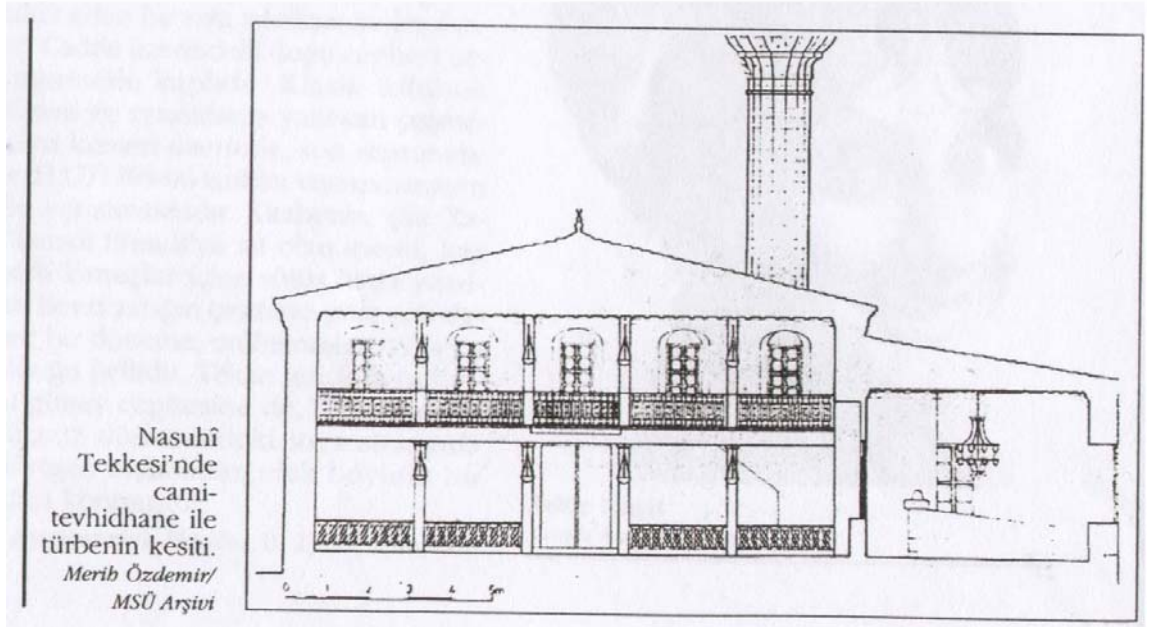
Şekil A06: Tescilli olduğuna dair belge (K.T.V.K.K)

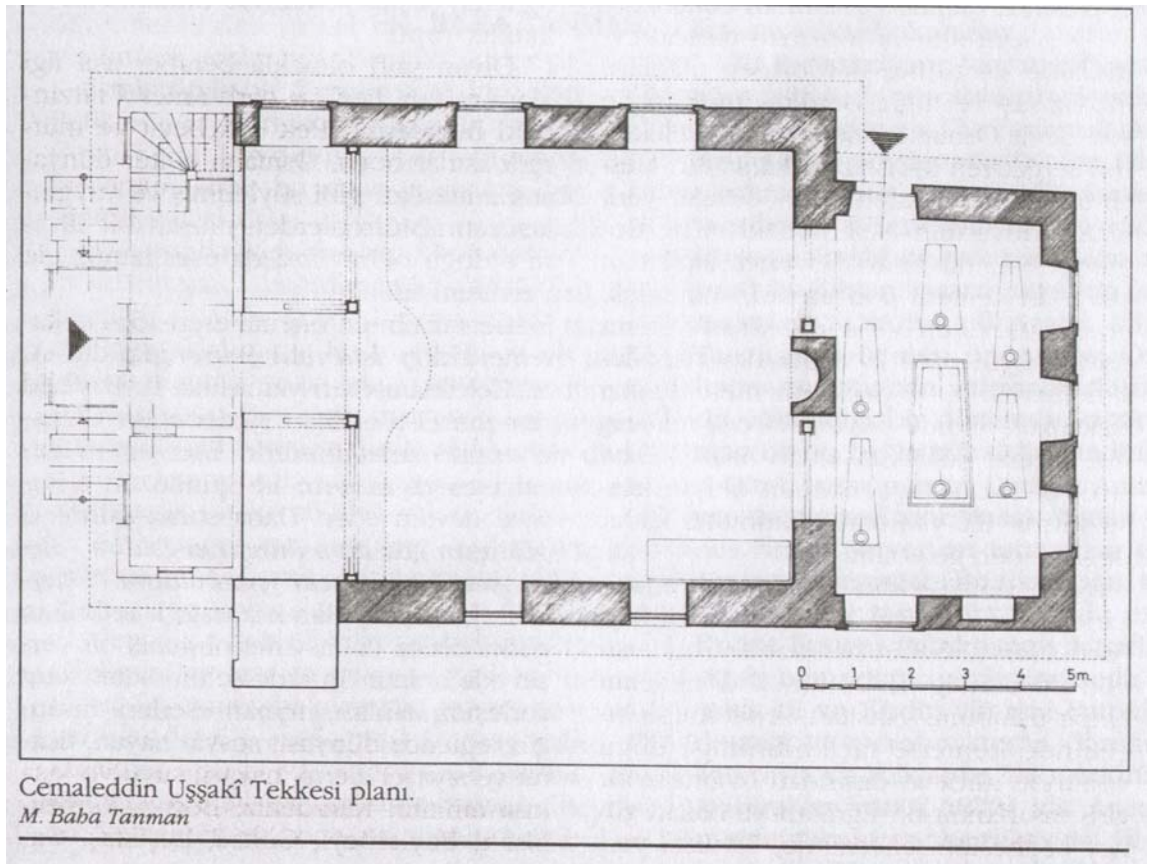
Şekil B01: Seyyid Nizam Tekkesi Planı [102]

Şekil B02: Sofular Tekkesi Planı [103]

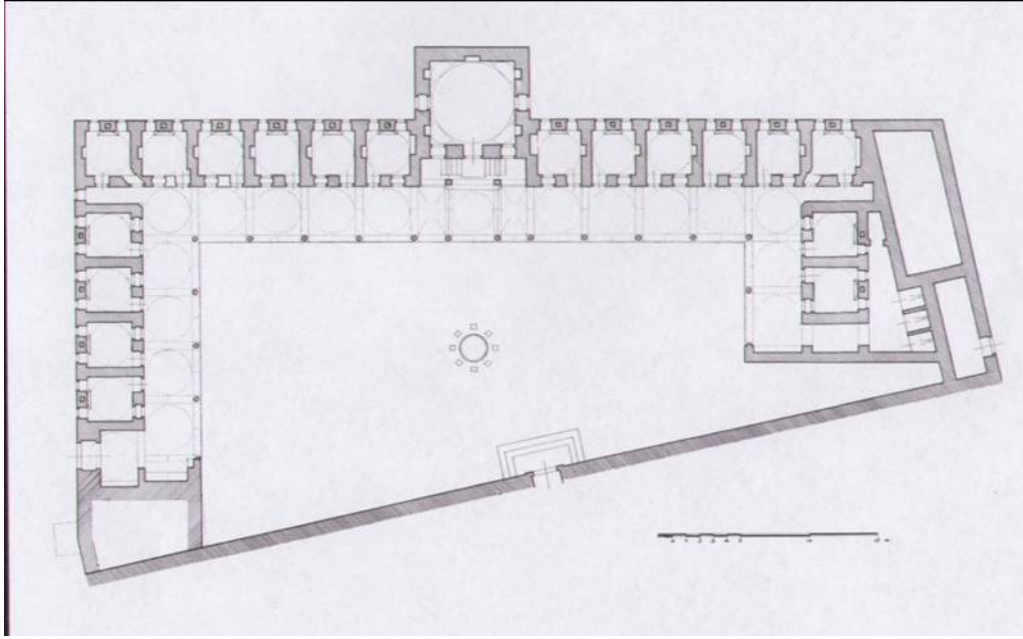
Şekil B03: Nasuhi Tekkesi Kesit [104]

Şekil B04: Cemaleddin Uşşaki Tekkesi Planı. [105]

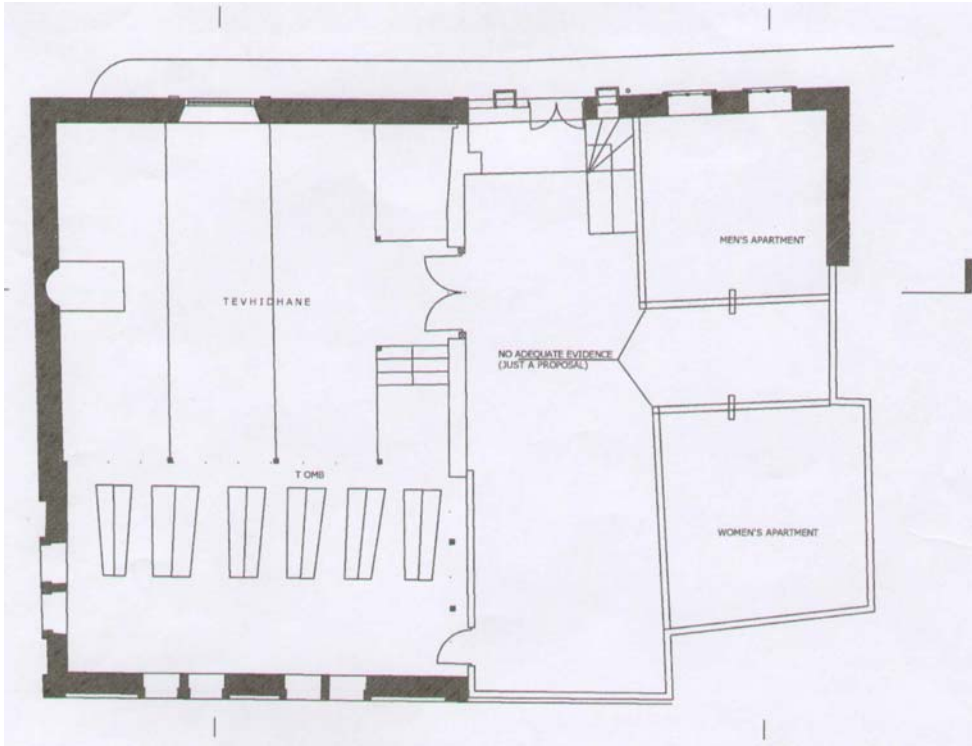
Şekil B05: Aydınoğlu Tekkesi . [106]

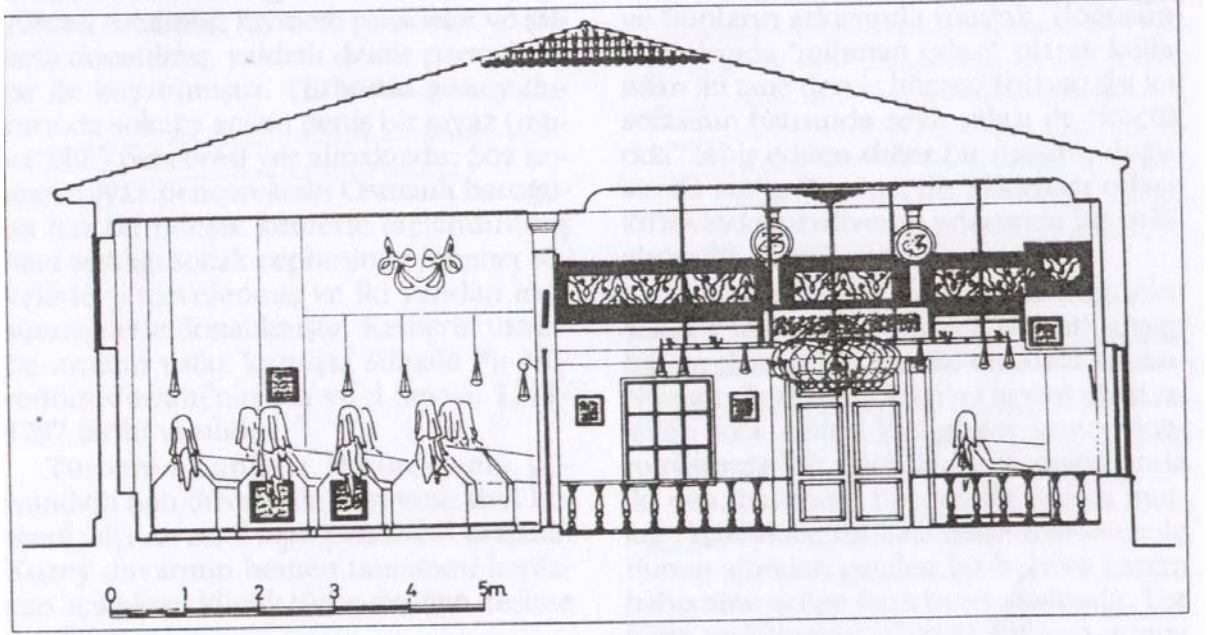
Şekil B06: Atık Valide Tekkesi Planı. [107]

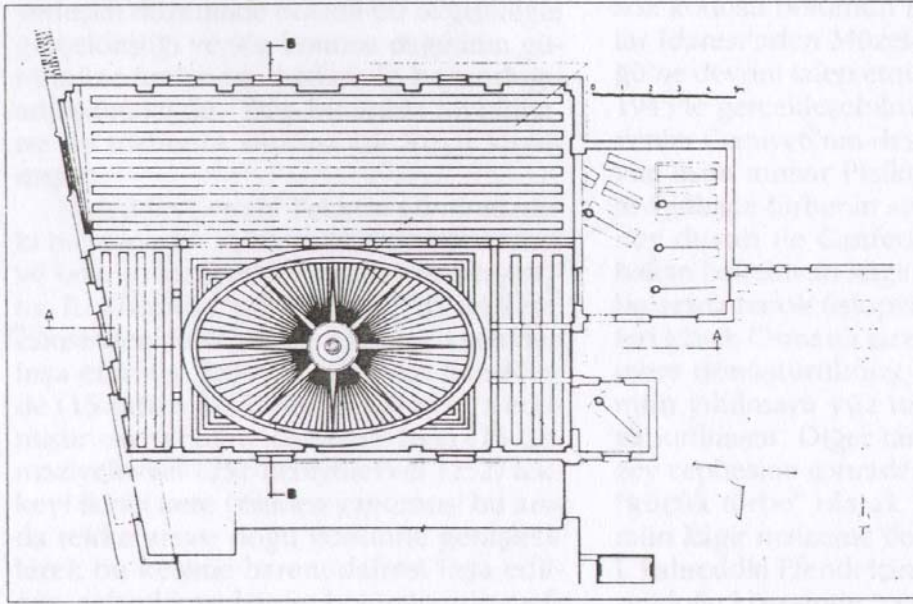
Şekil B07: Sarmaşık Tekkesi . [108]

Şekil B08: Sertanıkzade Tekkesi Planı. [109]

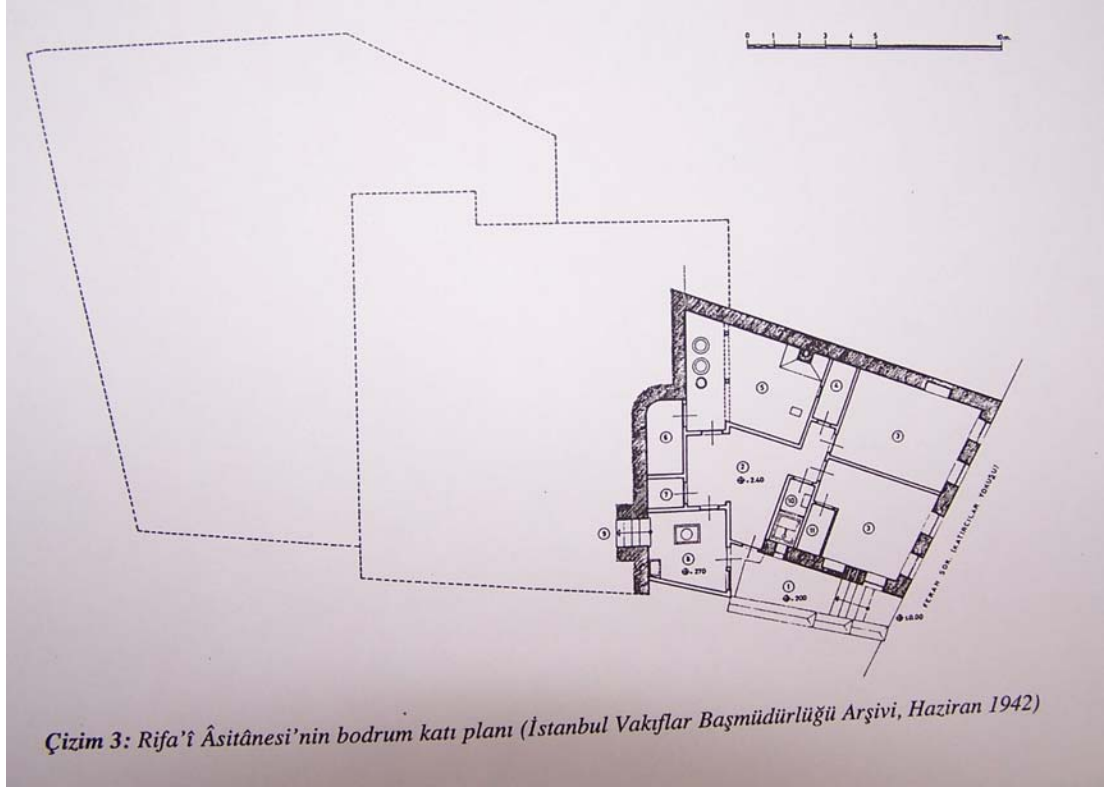

Nureddin Cerrahî Tekkesi'nin tevhidhane-türbe binasının kesiti.
MSÜ Arşivi / Ali Murat, 1976

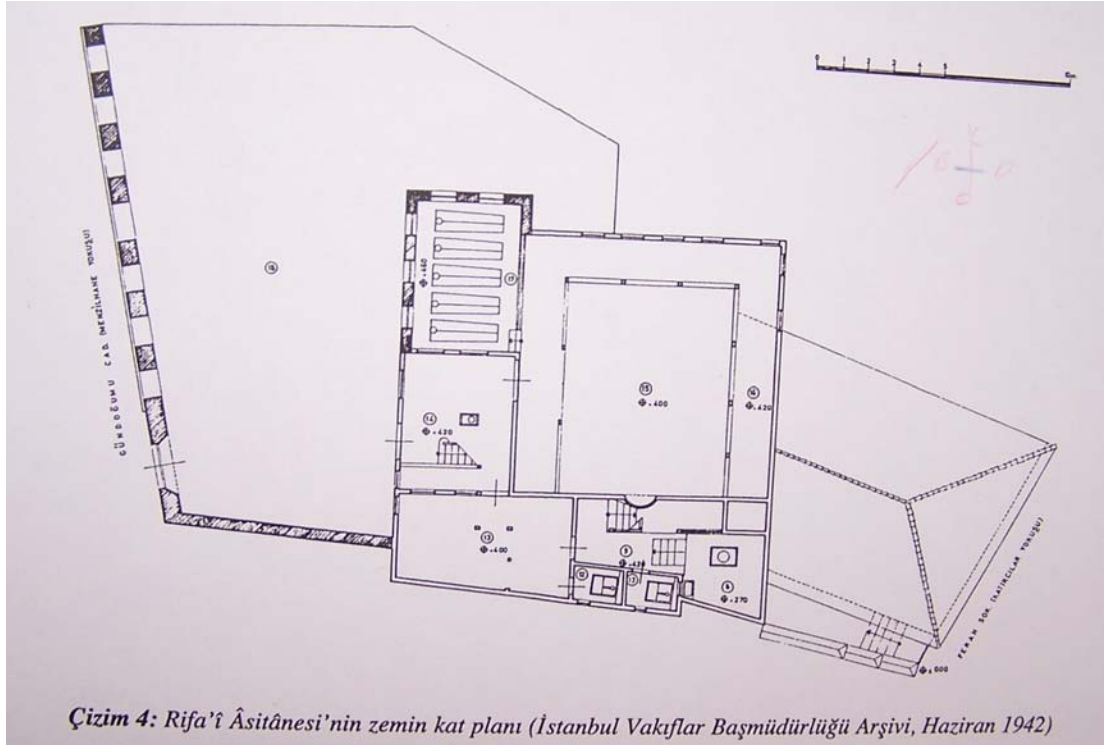

Nureddin
Cerrahî
Tekkesi'nin
tevhidhane-
türbe binasının
tavan planı.
MSÜ Arşivi/
Ali Murat, 1976

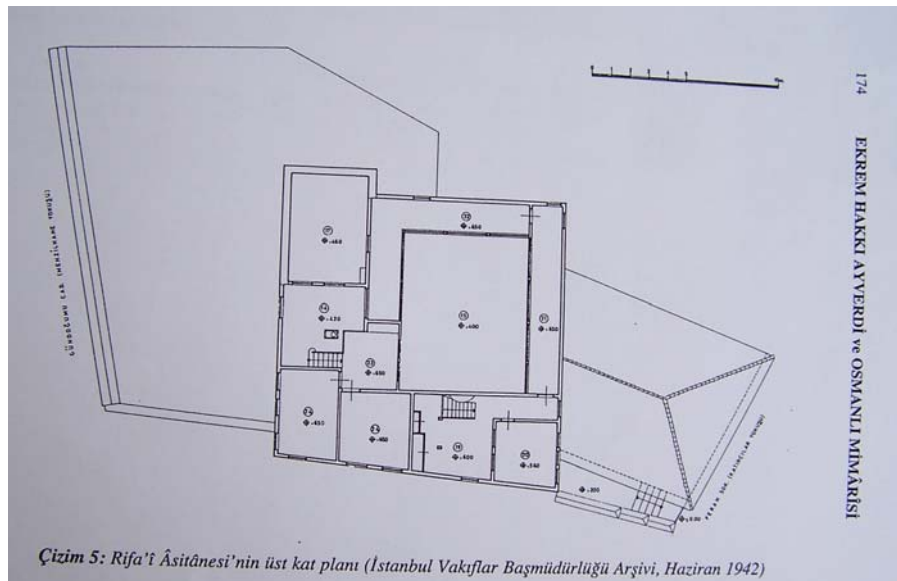
Şekil B09: Nureddin Cerrahi Tekkesi kesiti ve tavan planı . [110]

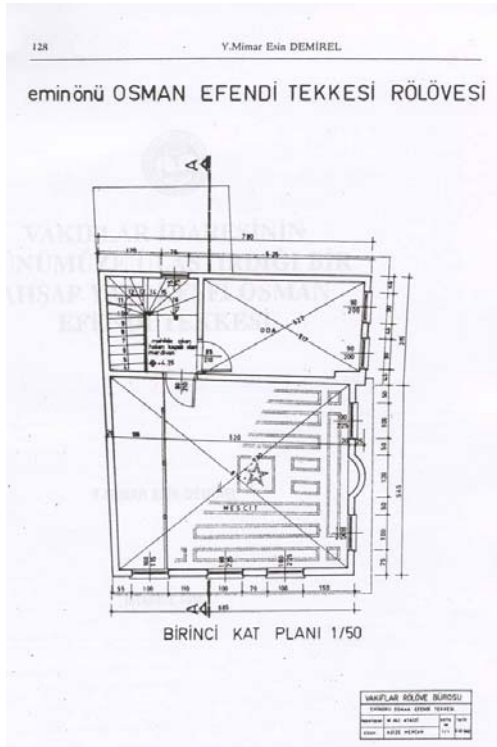

Şekil B10: Rifai Asitanesi bodrum kat planı. [111]

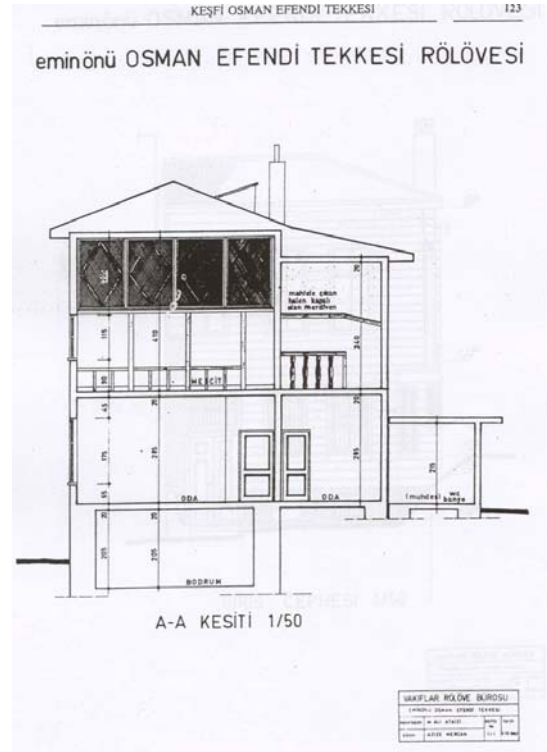

Şekil B11: Rifai Asitanesi zemin kat planı. [111]

Şekil B15: K.Osman Efendi Tekkesi
Üst Kat Planı. [112]

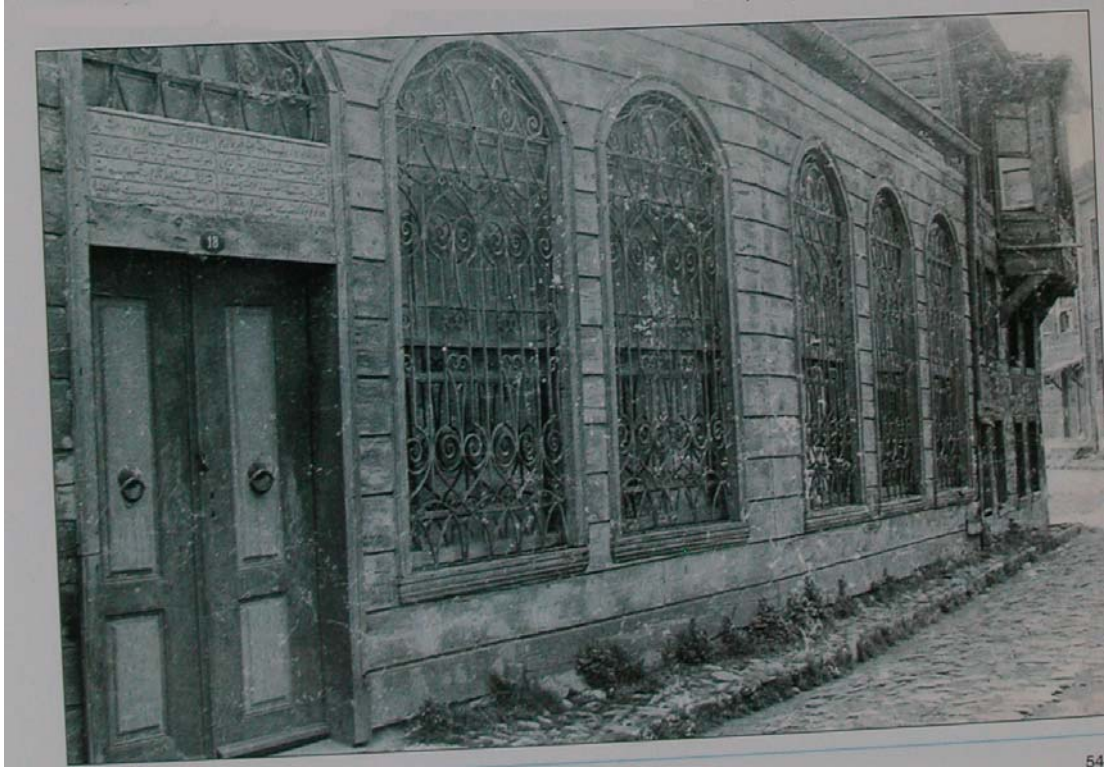
Şekil B16: K.Osman Efendi Tekkesi
Kesiği. [112]

Şekil B17: K.Osman Efendi Tekkesi
giriş cephesi. [112]

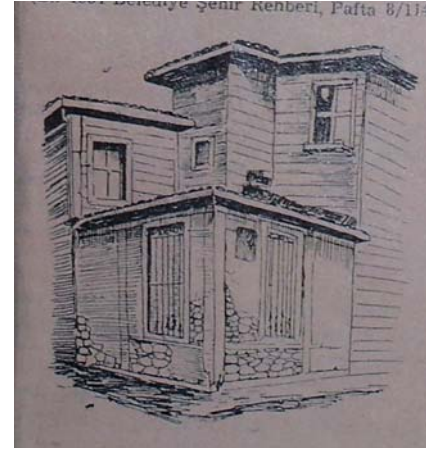
Şekil B18: K.Osman Efendi Tekkesi
mihrap cephesi. [112]

Şekil B19: Cennet Efendi Türbesi (Mevcut Değil) [113]

Şekil B20:Şemsettin Efendi Türbesi (Mevcut) [114]

Şekil B21: Deruni Mehmet Efendi Türbesi [115]

Şekil B22:Yenikapı Mevlevihanesi'nin
Türbesi (Mevcut Değil) [116]

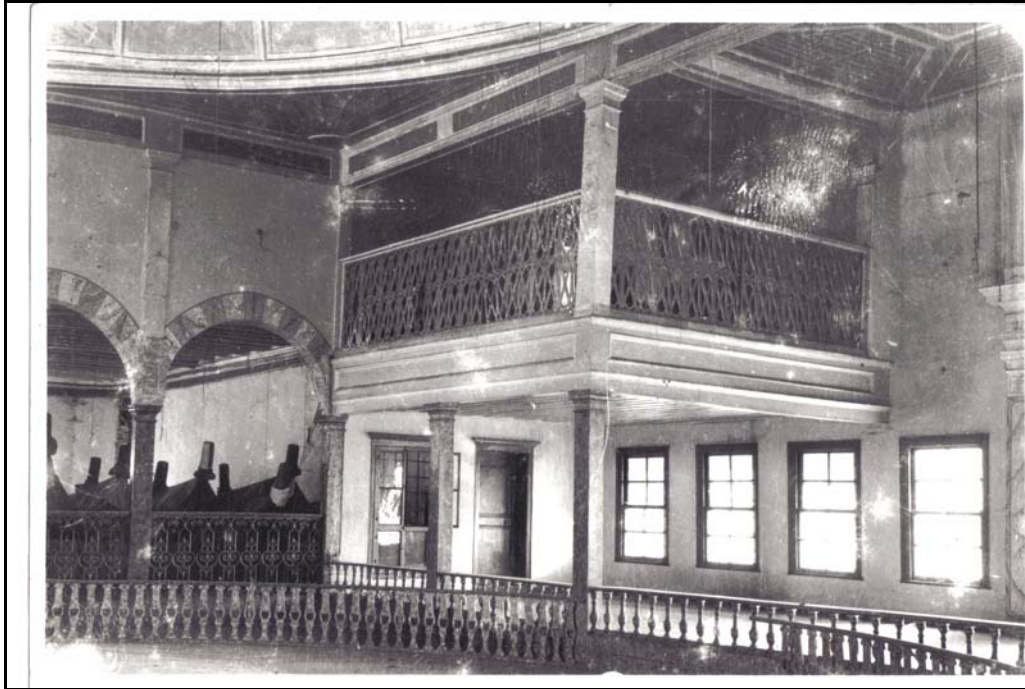
Şekil B23: Yenikapı Mevlevihanesi'nin
Türbesi (Mevcut Değil) [116]

Şekil B24: Yenikapı Mevlevihanesi'nin Türbesi (Mevcut Değil) [116]

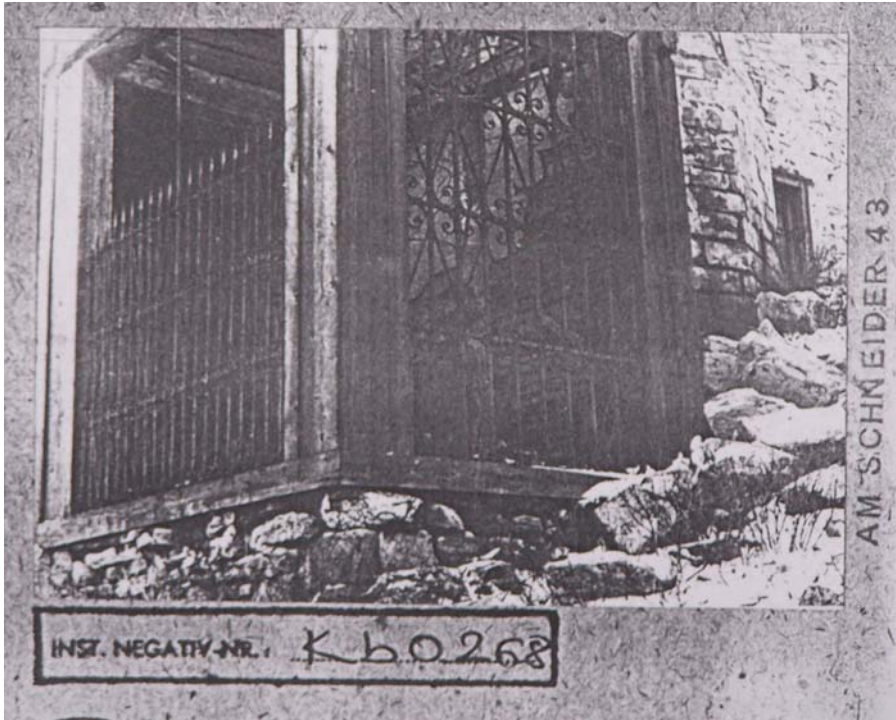
Şekil B25: Yenikapı Mevlevihanesi'nin Türbesi (Mevcut Değil) [116]

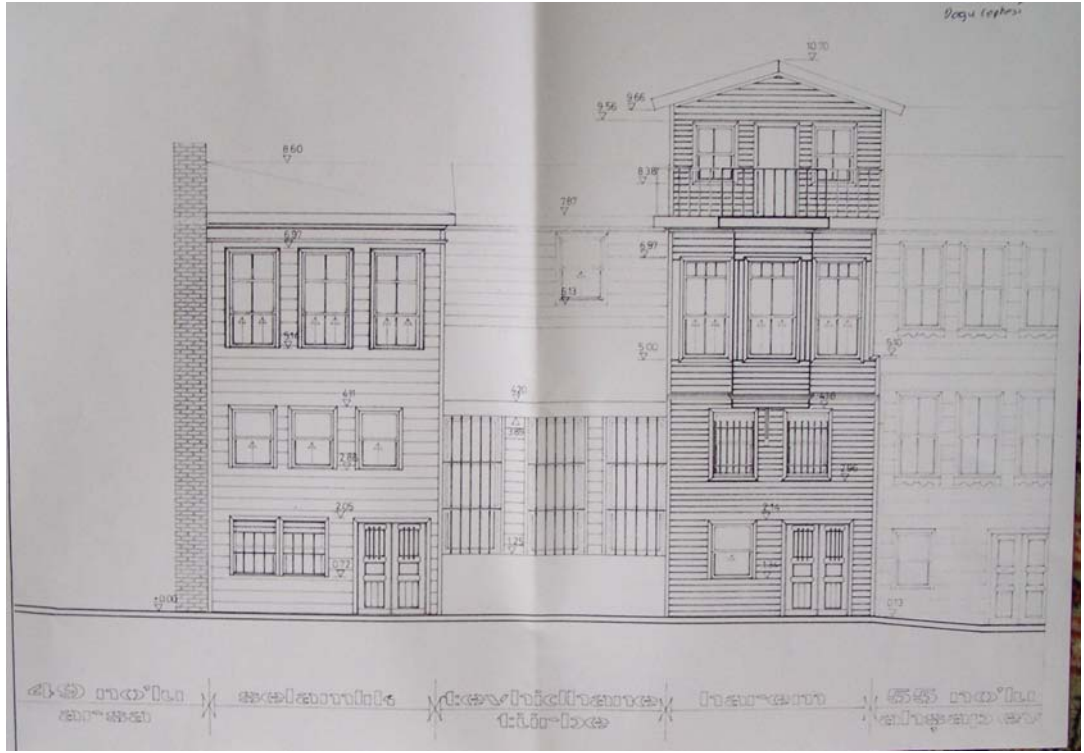
Şekil B26: Yenikapı Mevlevihanesi'nin Türbesi (Mevcut Değil) [116]

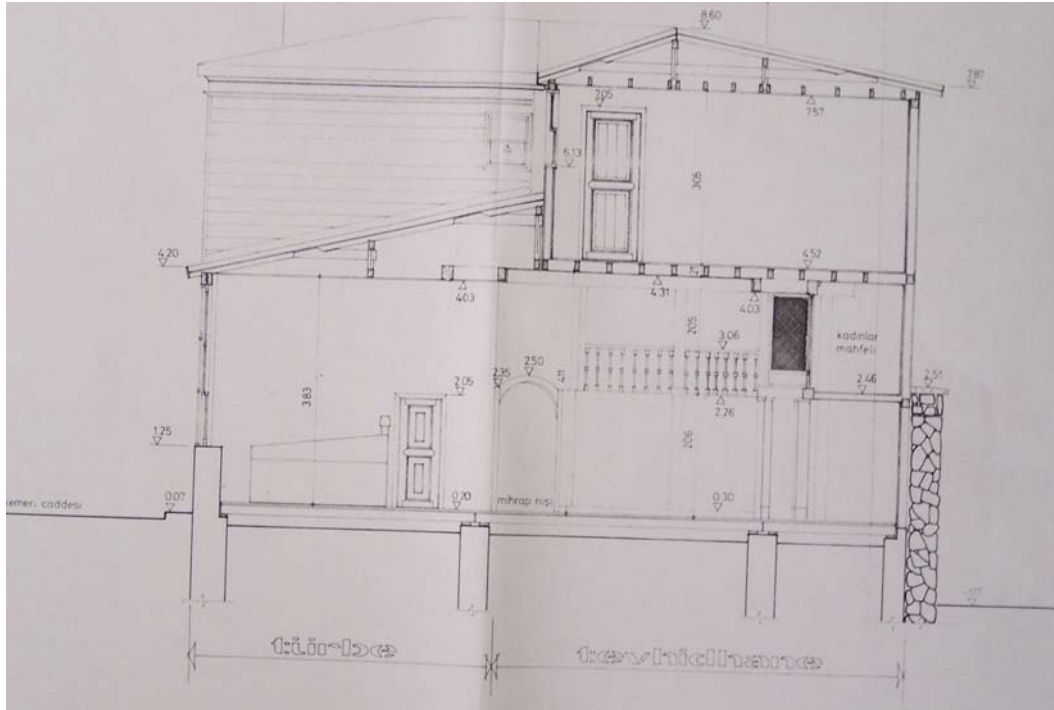
Şekil B27: Şemsettin Efendi Türbesi (1940-1950) [117]

Şekil B28: Debbağ Yunus Türbesi (1943) [117]

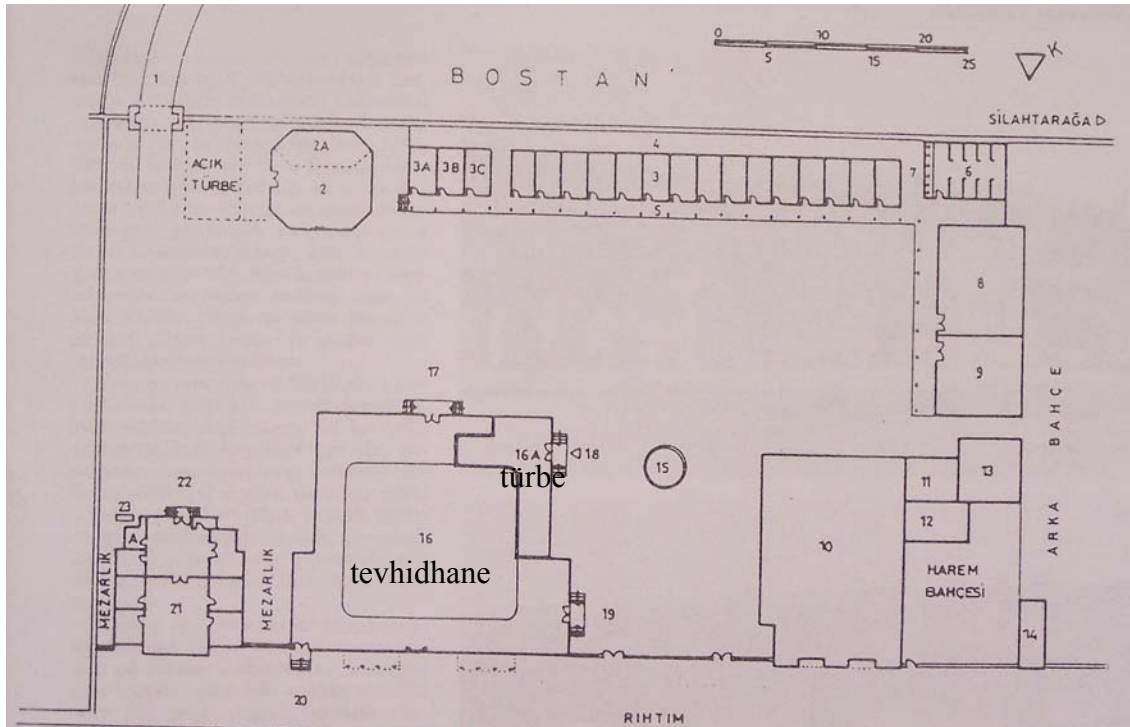
Şekil B29: Helvai Yusuf Tekkesi'nin Türbesi (Restitüsyon) [118]

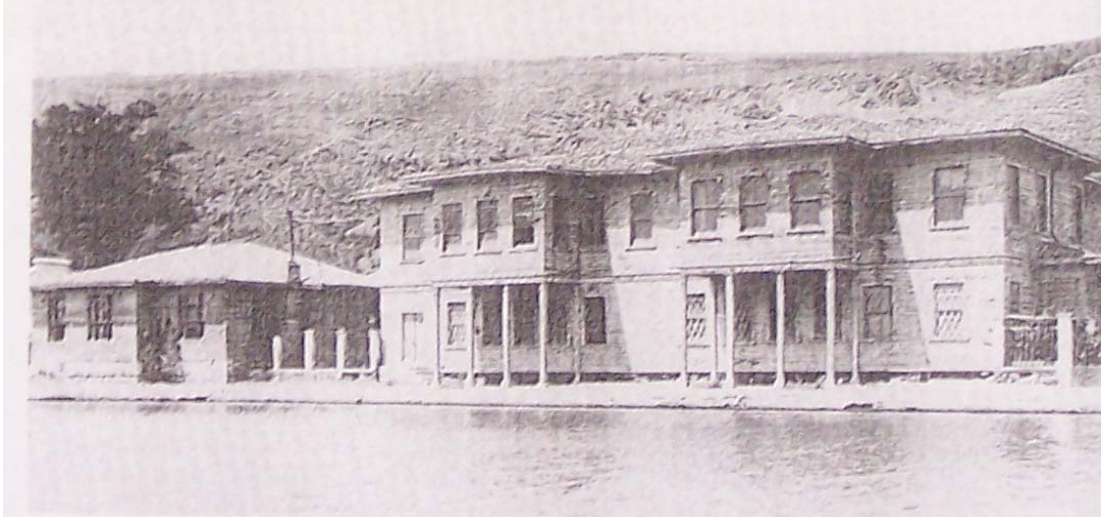
Şekil B30: Helvai Yusuf Tekkesi'nin Türbesi (Restitüsyon) [118]

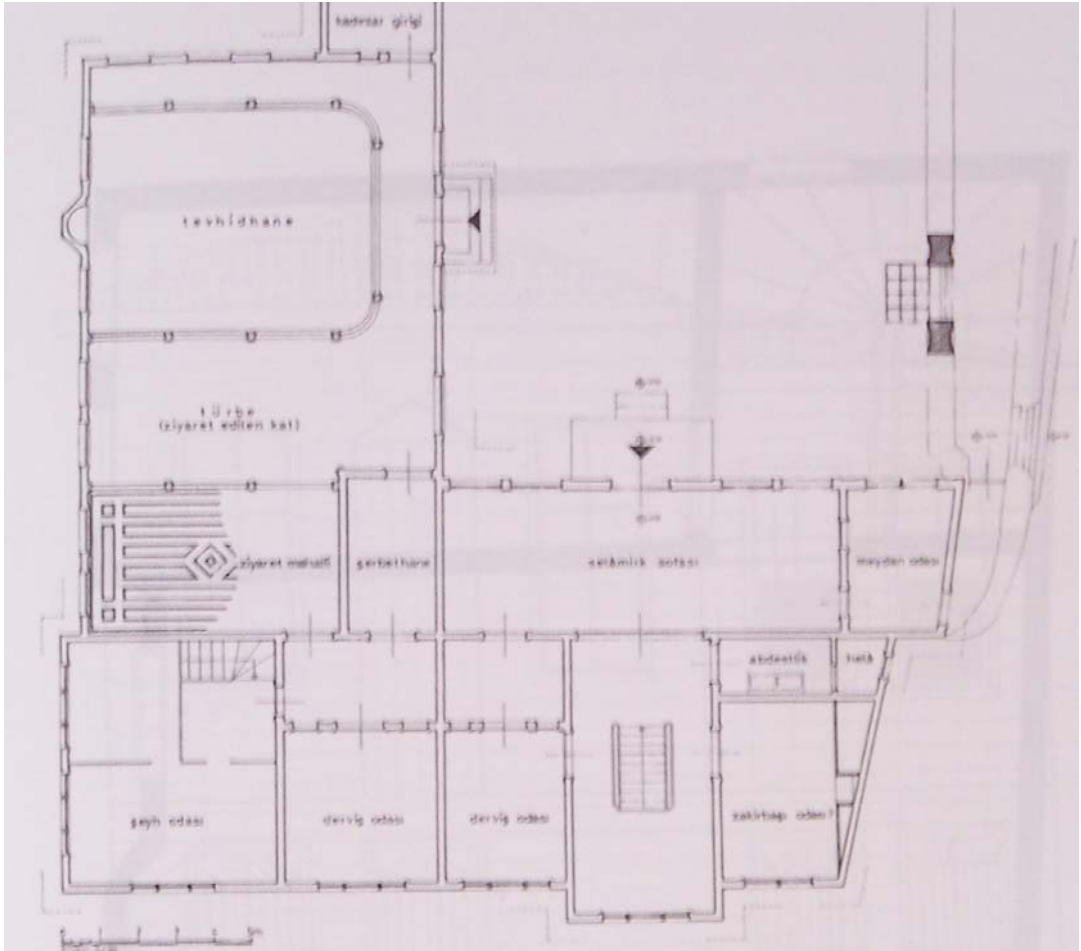
Şekil B31: Galata Mevlevihanesi'nde Ahşap Türbe [119]

Şekil B32: Bahariye Mevlevihanesi Planı[120]

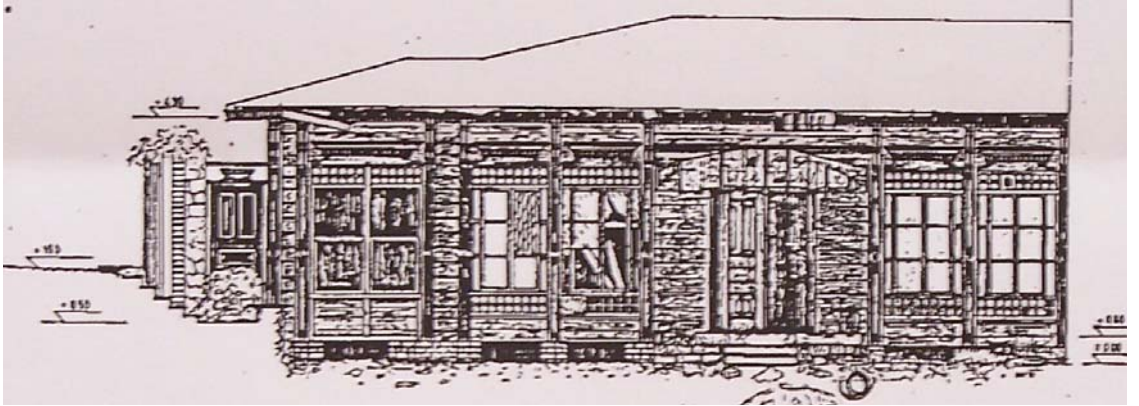
Şekil B33: Bahariye Mevlevihanesi Tevhidhane ve Türbe Yapısı [120]

Şekil B34: Selami Efendi Tekkesi Planı [121]

Şekil B35: Selami Efendi Tekkesi Avlu Cephesi (Tevhidhane ve Türbe Bölümüne Bakış) [121]

Şekil B36: Selami Efendi Tekkesi Avlu Cephesi (Selamlık Sofasına bakış) [122]

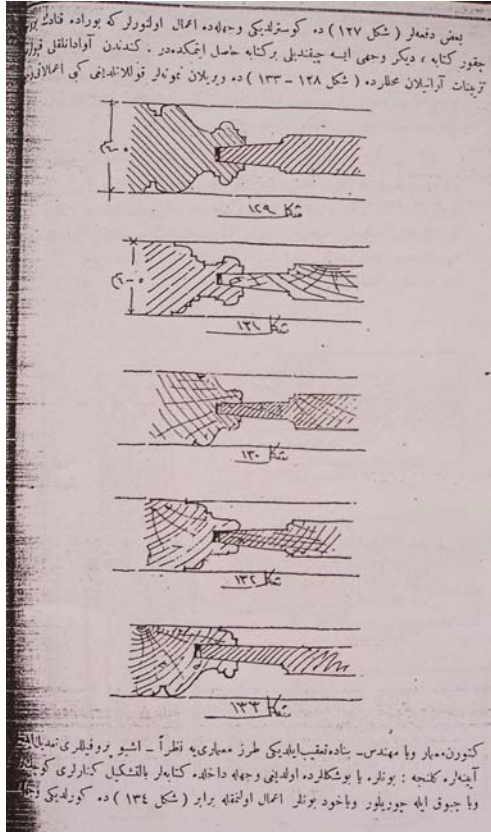
Şekil B37: Selami Efendi Tekkesi Sokak Cephesi [123]

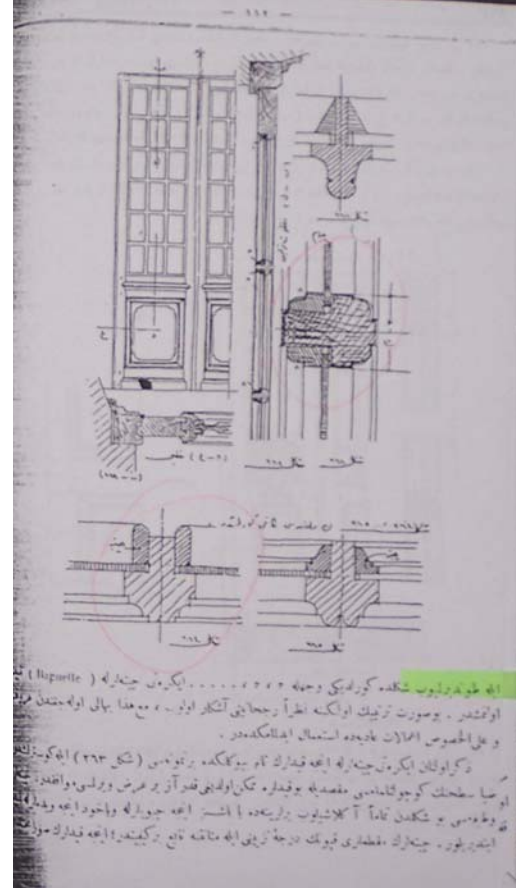
Şekil B38: Ayvansaray'da 19.yy Tarihli
Tarihli
Bir Konuttan Dış Kapı Kulbu Detayı

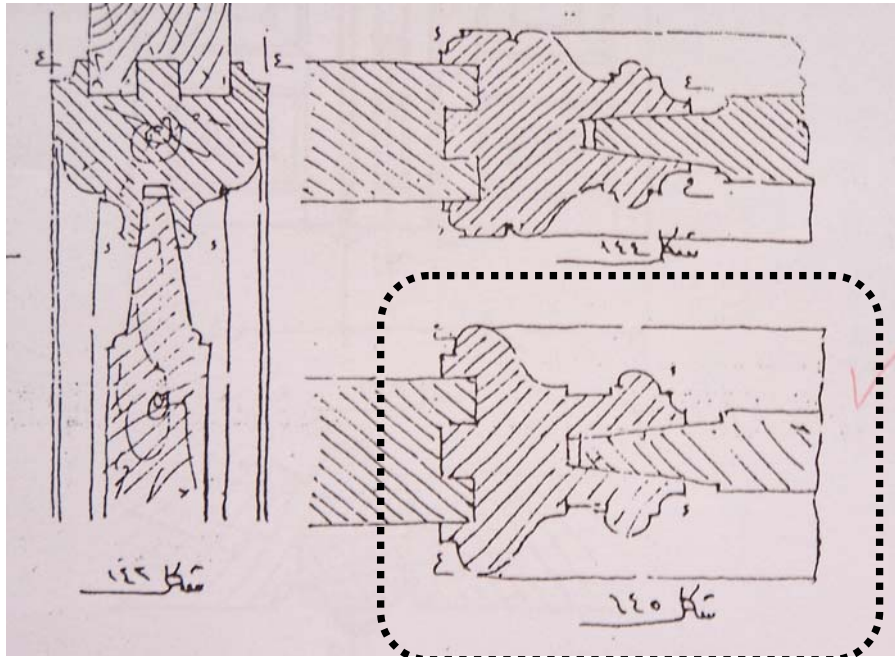
Şekil B39: Ayvansaray'da 19.yy
Bir Konuttan Üstü Kare Açıklıklı Çift
Giyotin Pencere Detayı.

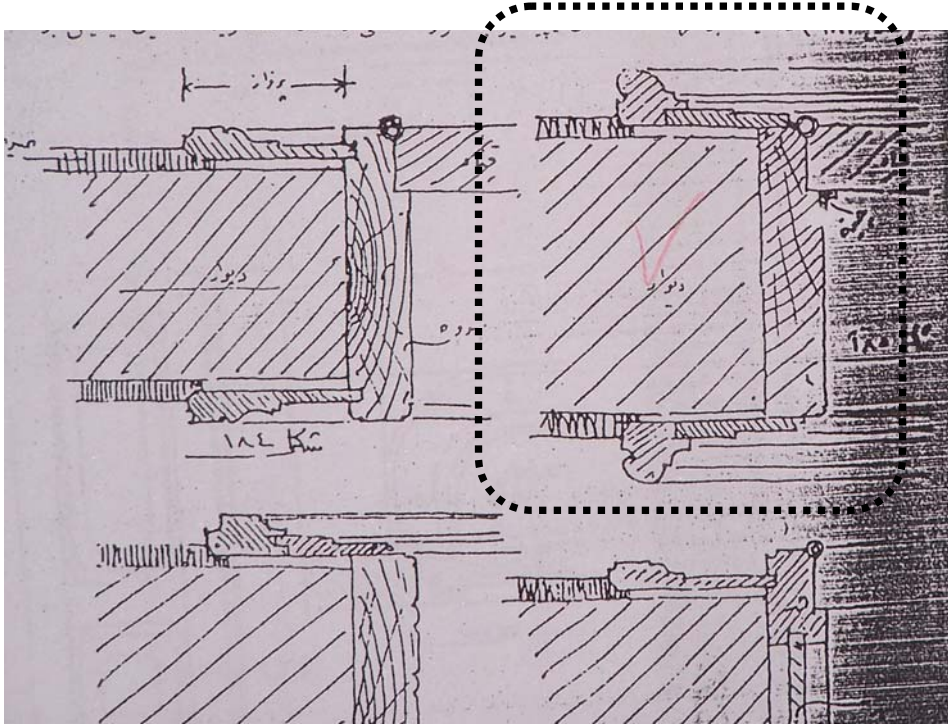
Şekil B40: Kapı Sereni ve Aynası Birleşim Detayı. [124]

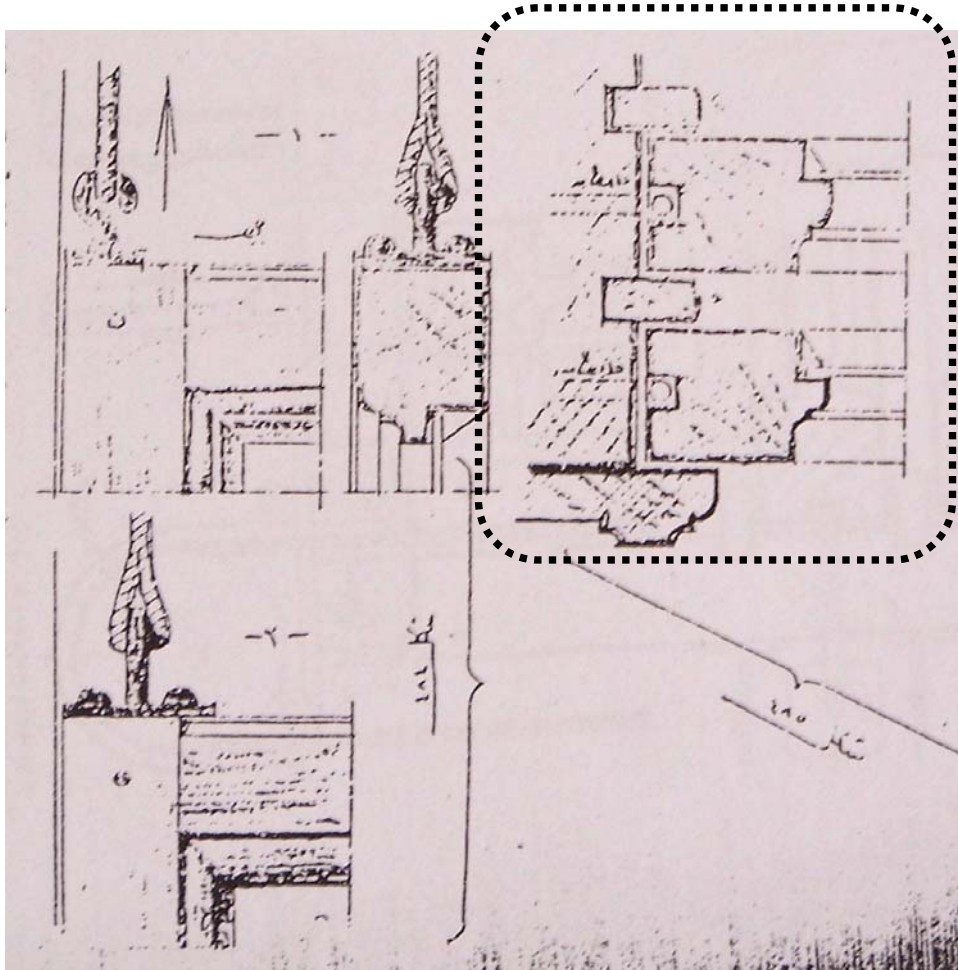
Şekil B41: Üst Tarafı Camlı Kapıda, Ahşap - Cam Birleşim Detayı. [124]

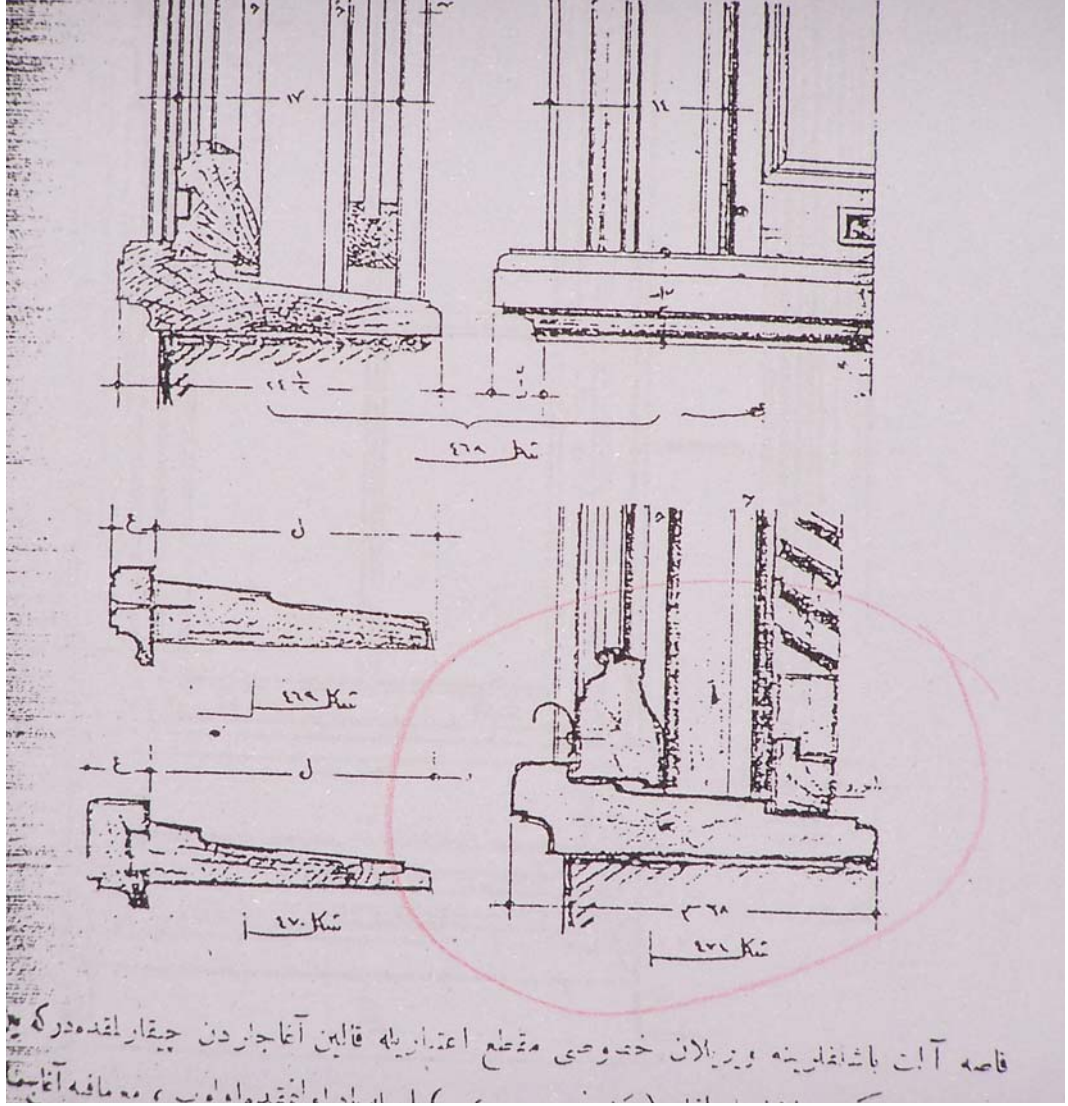
Şekil B42:
Kapı Sereni ve Aynası Birleşim Detayı. [124]

Şekil B43:
Kapı Kanadı ve
Pervazı Birleşim
Detayı. [124]

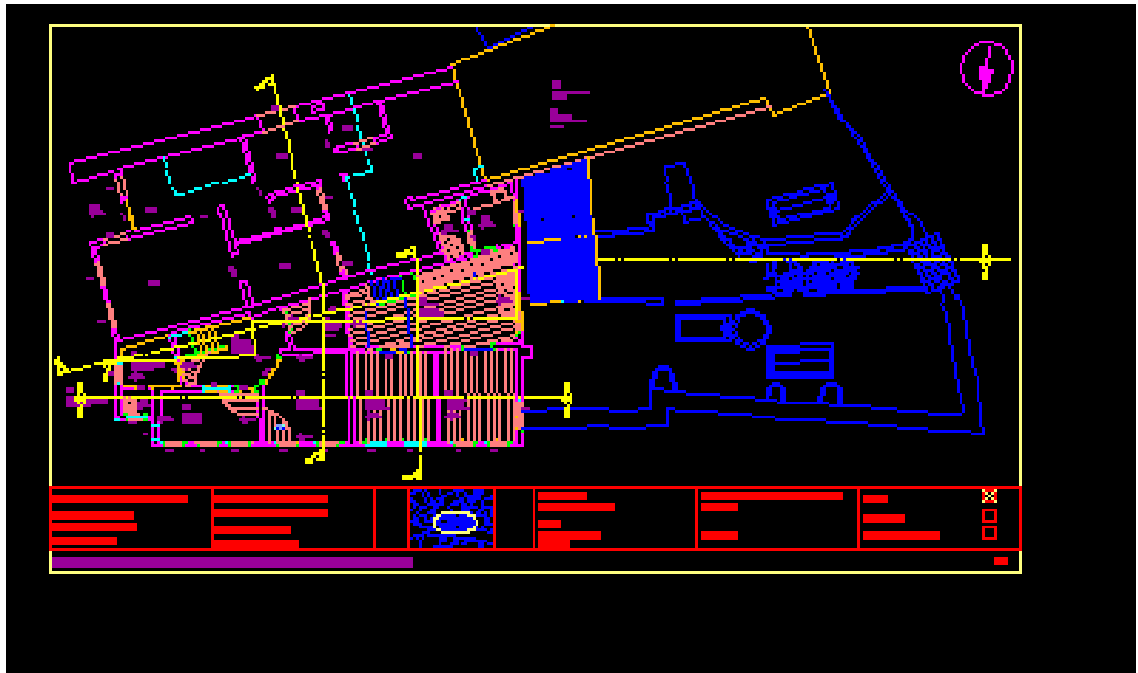

Şekil B44:
Giyotin Pencerede
Kanat ve Kasa
Birleşim Detayı.
[124]

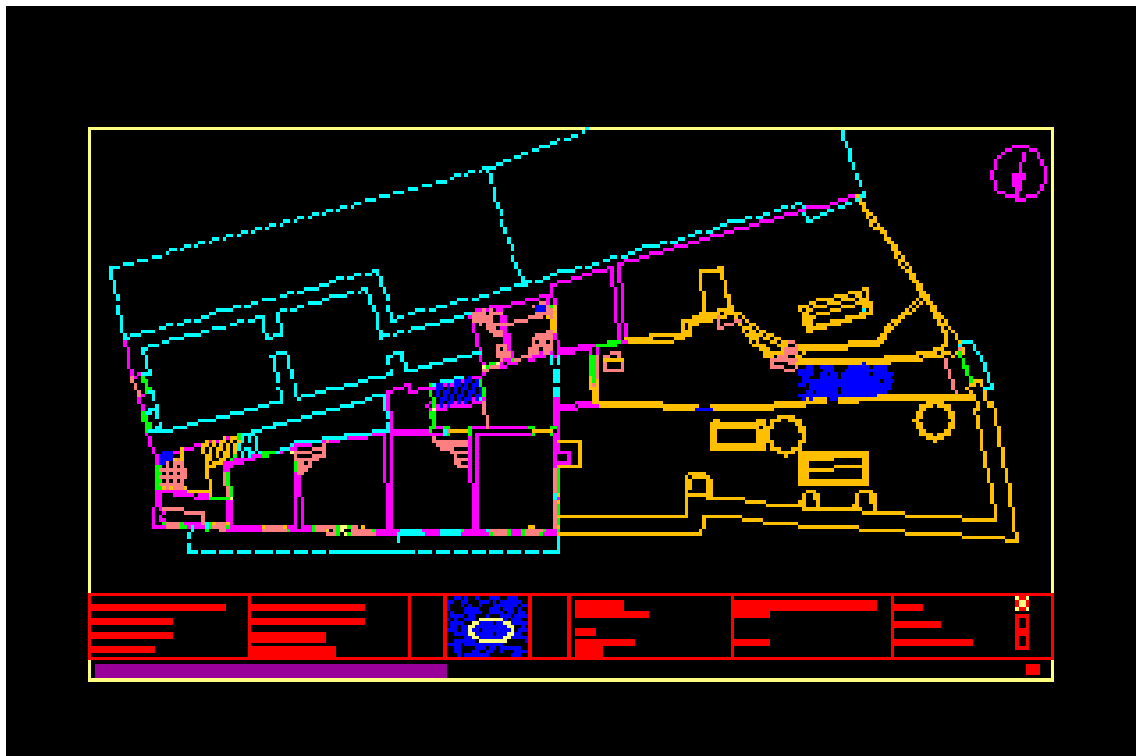

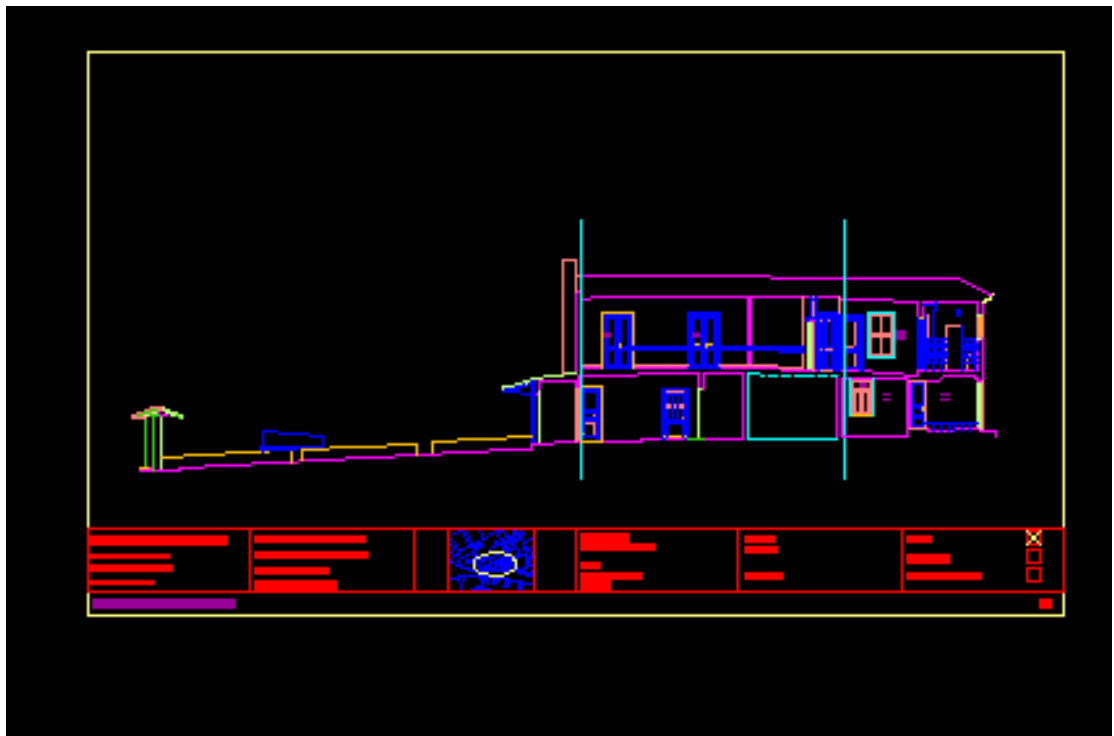
Şekil B45: Giyotin Pencerede Kanat ve Denizlik Birleşim Detayı. [124]

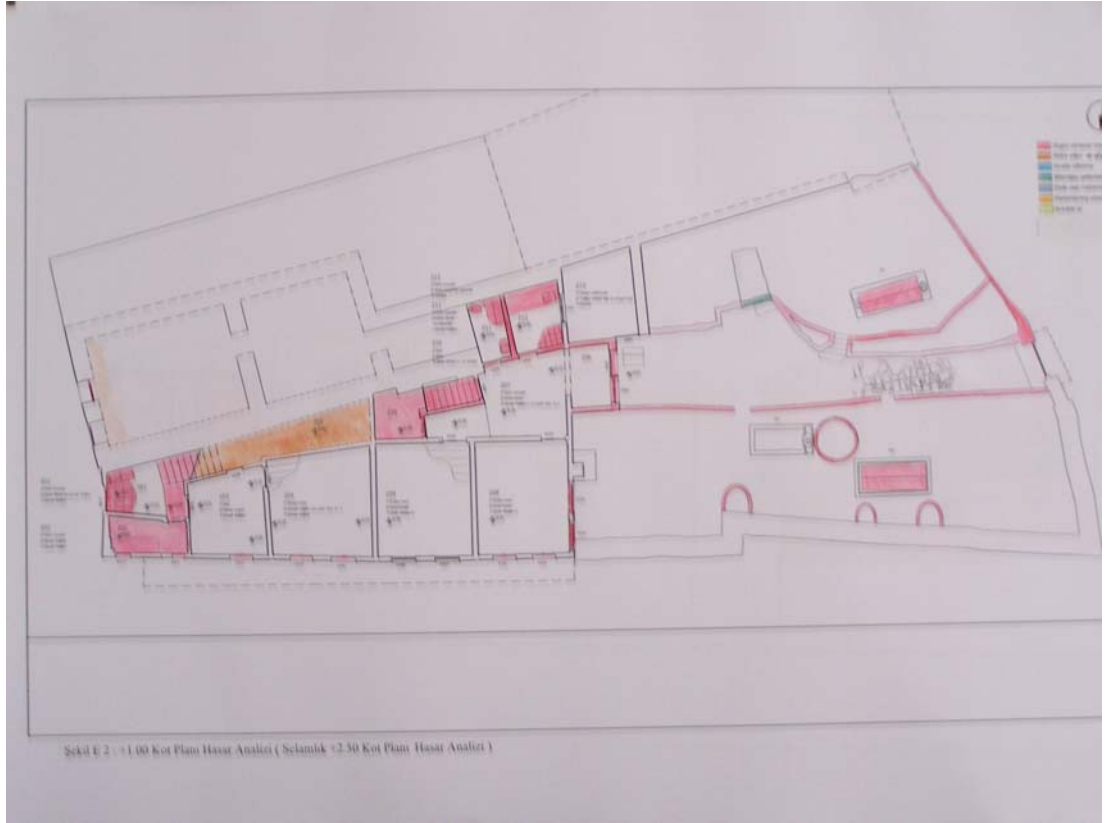

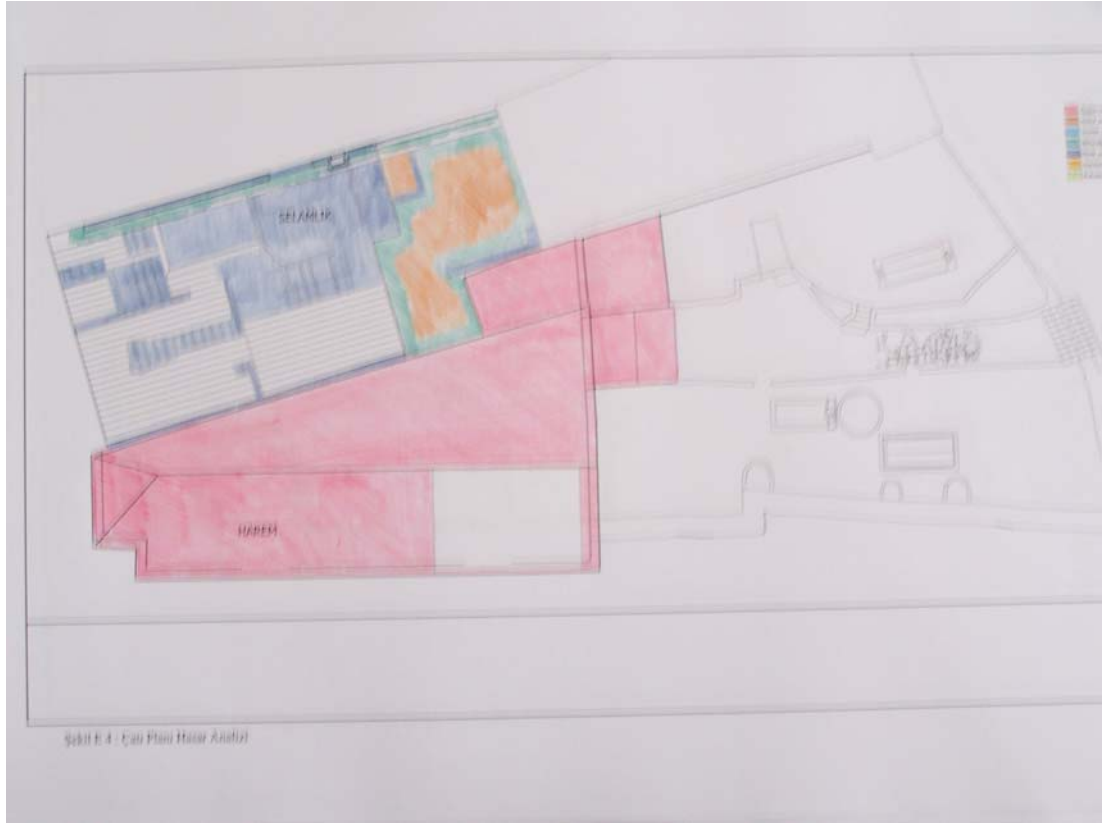

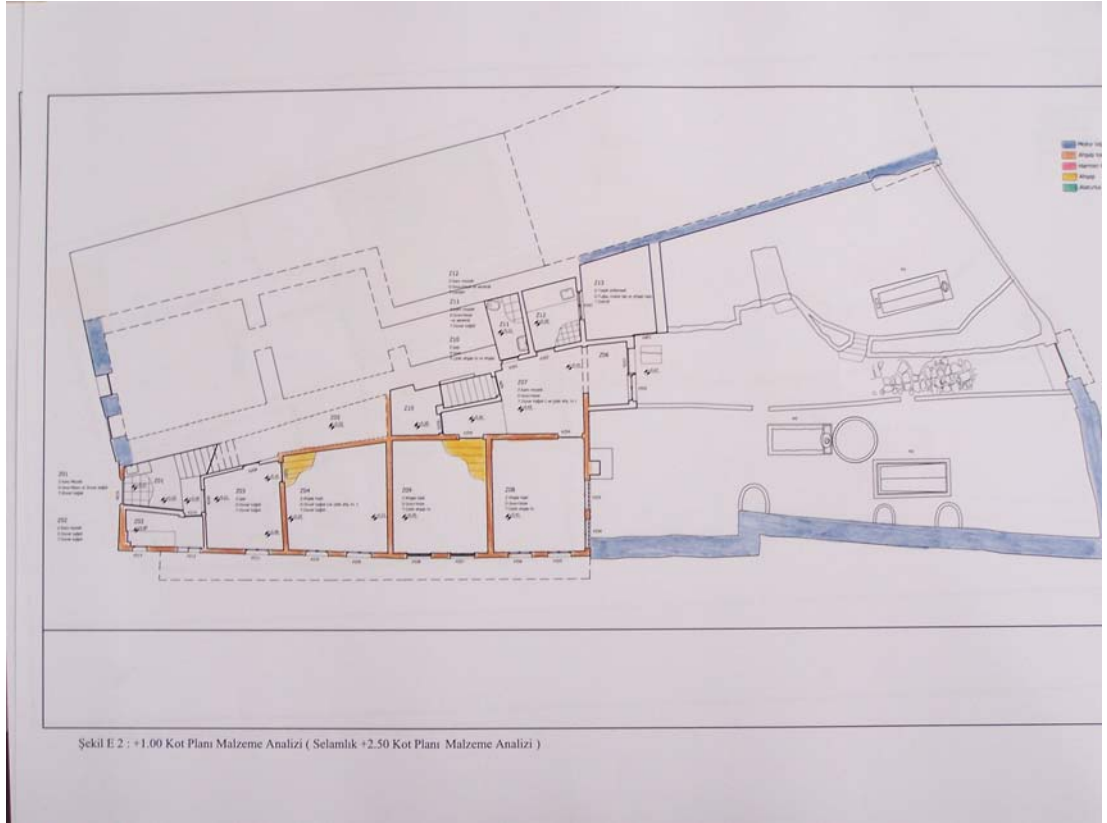

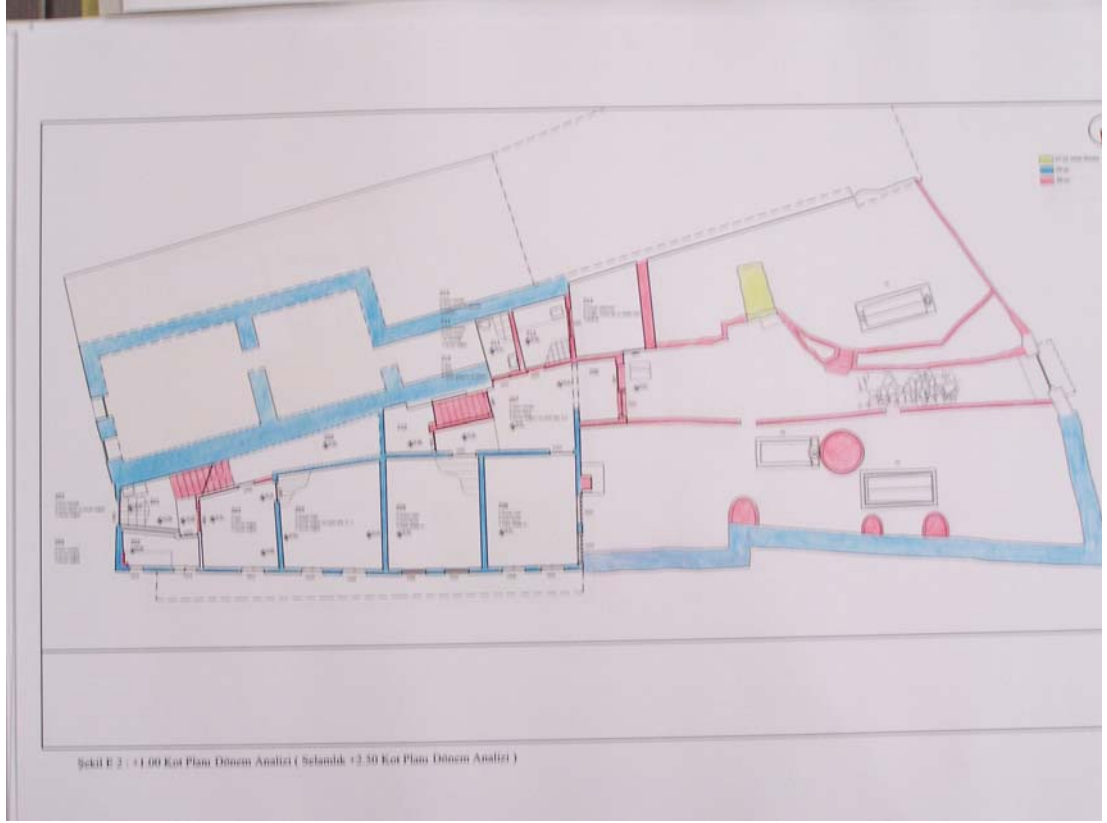

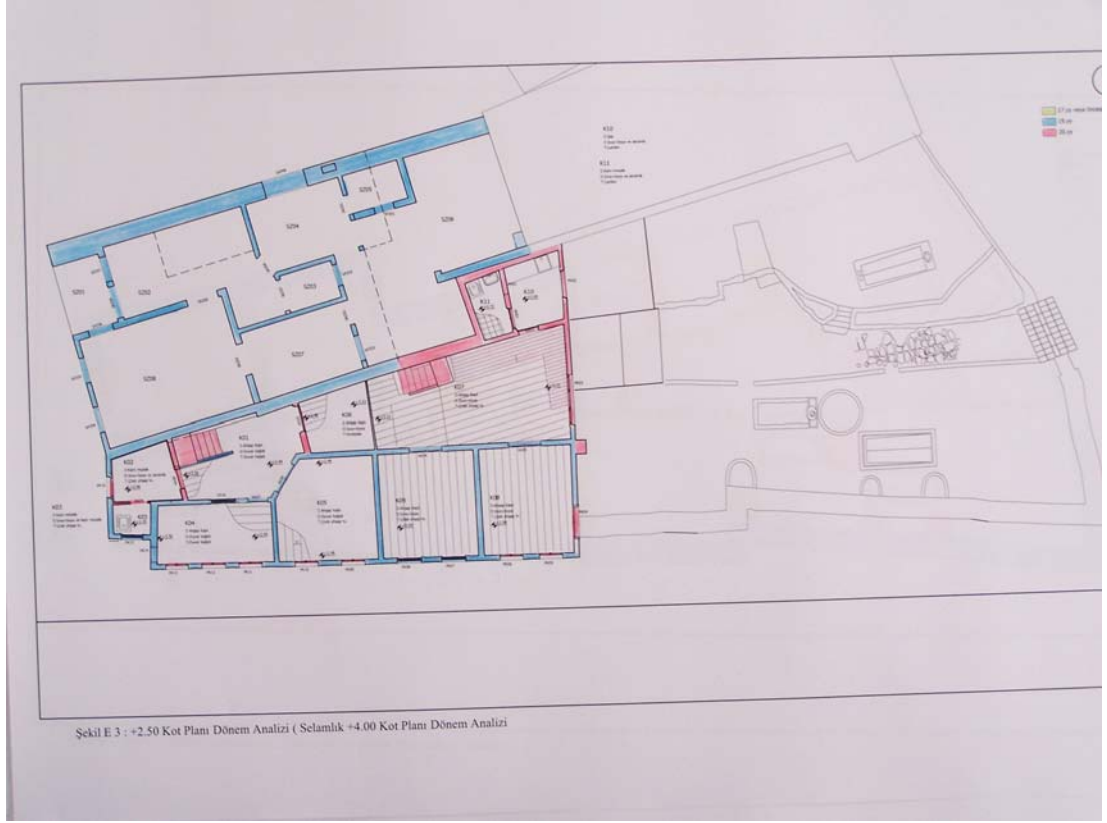

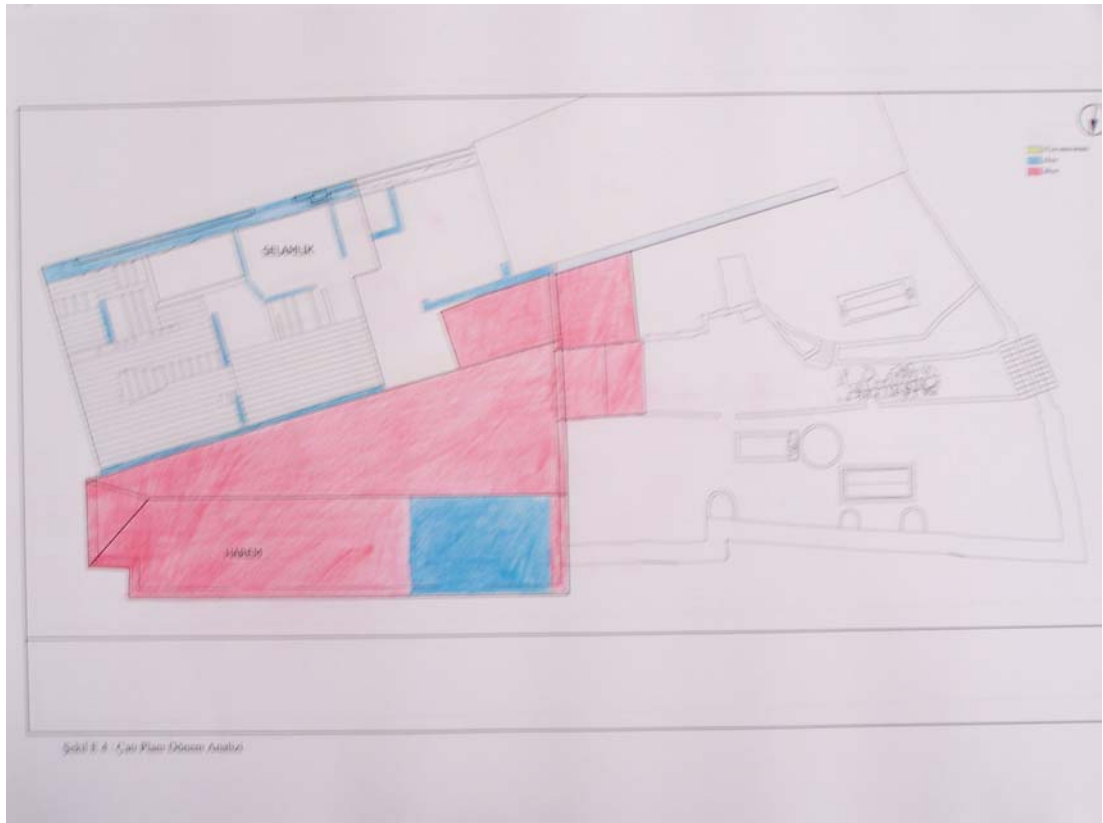

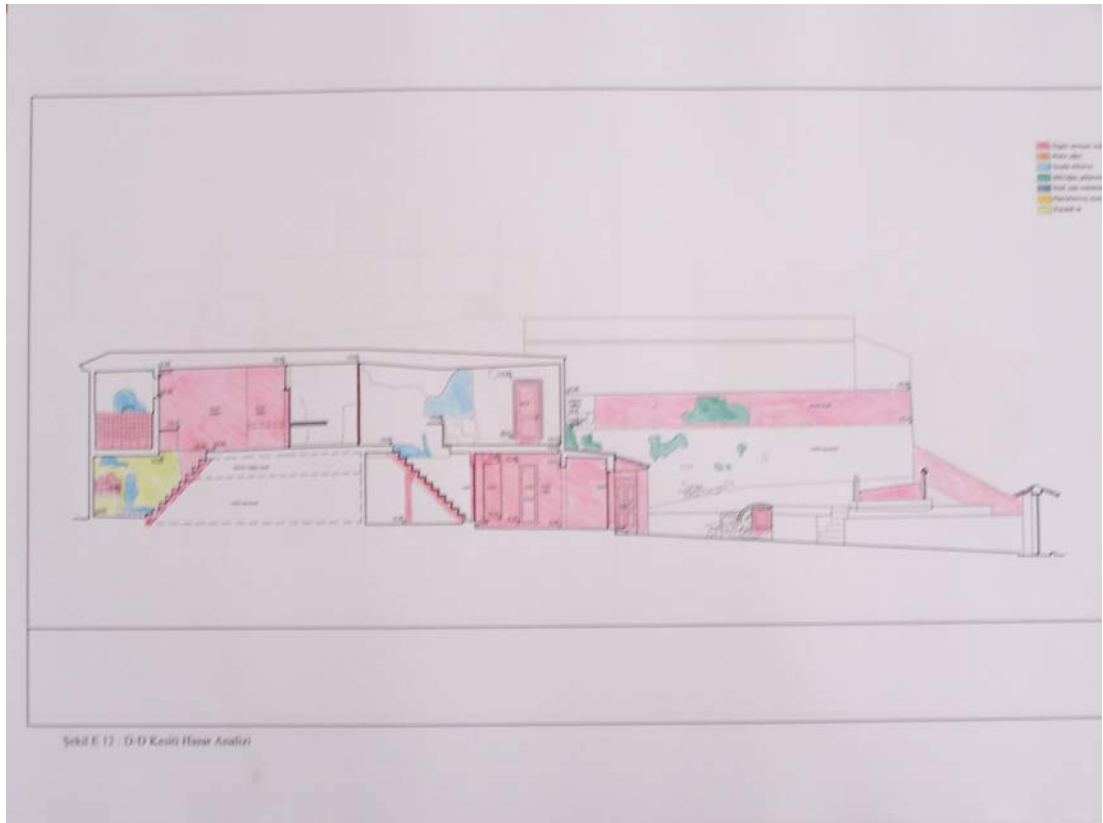

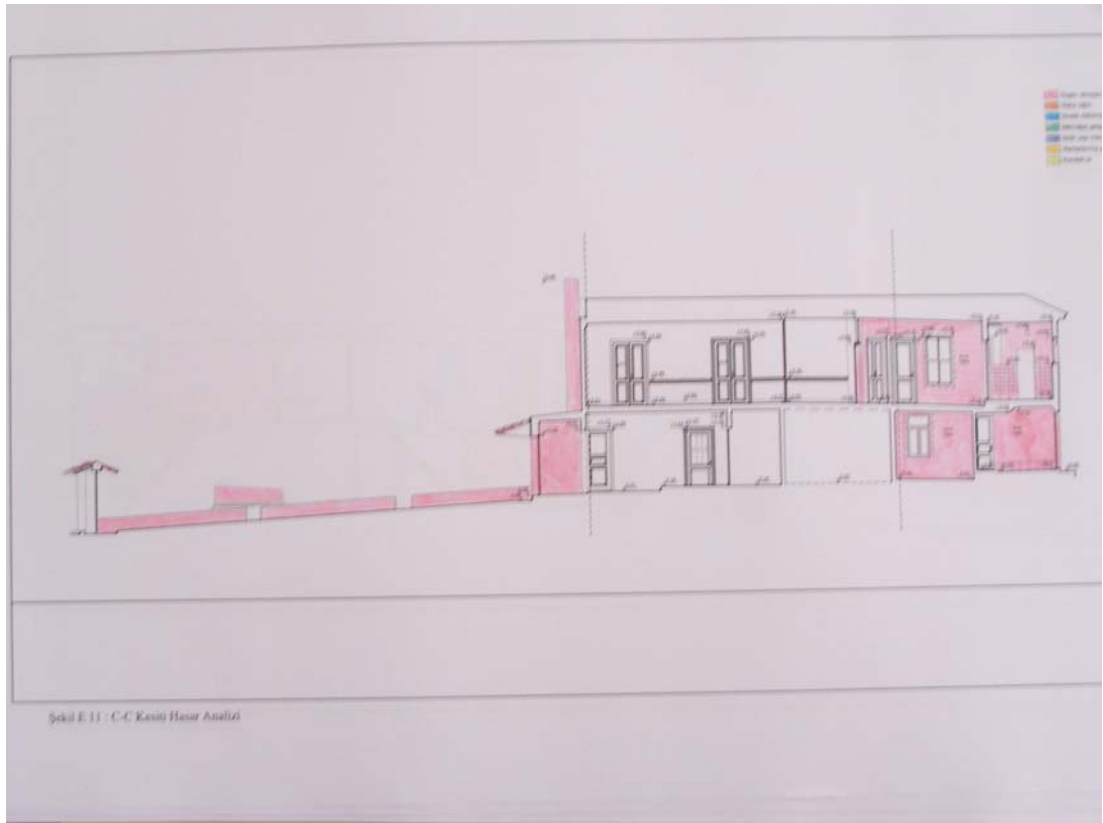

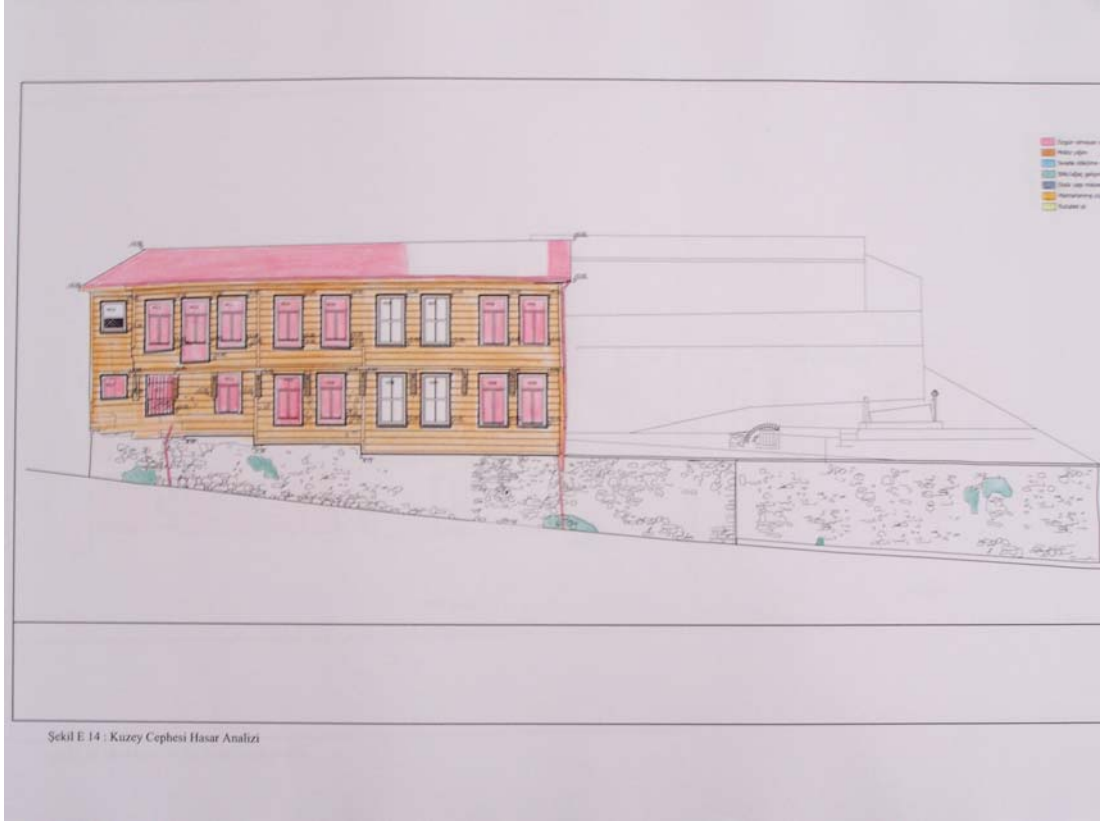

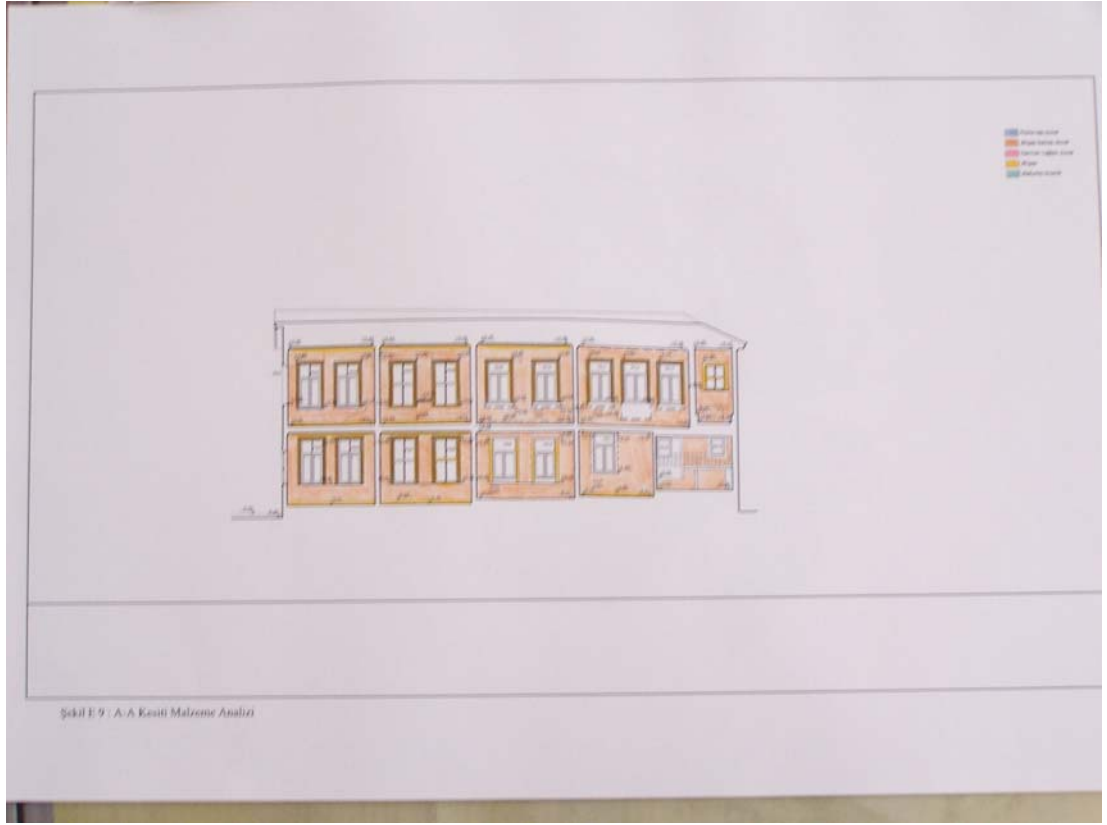

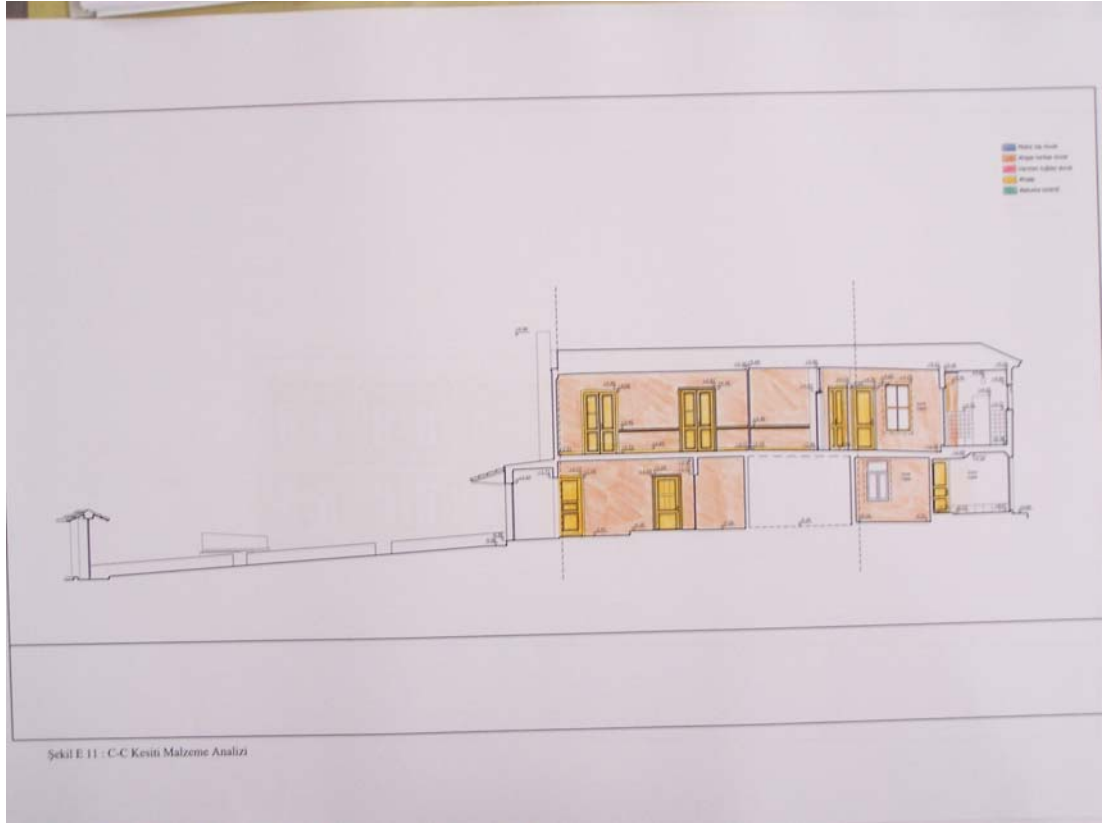

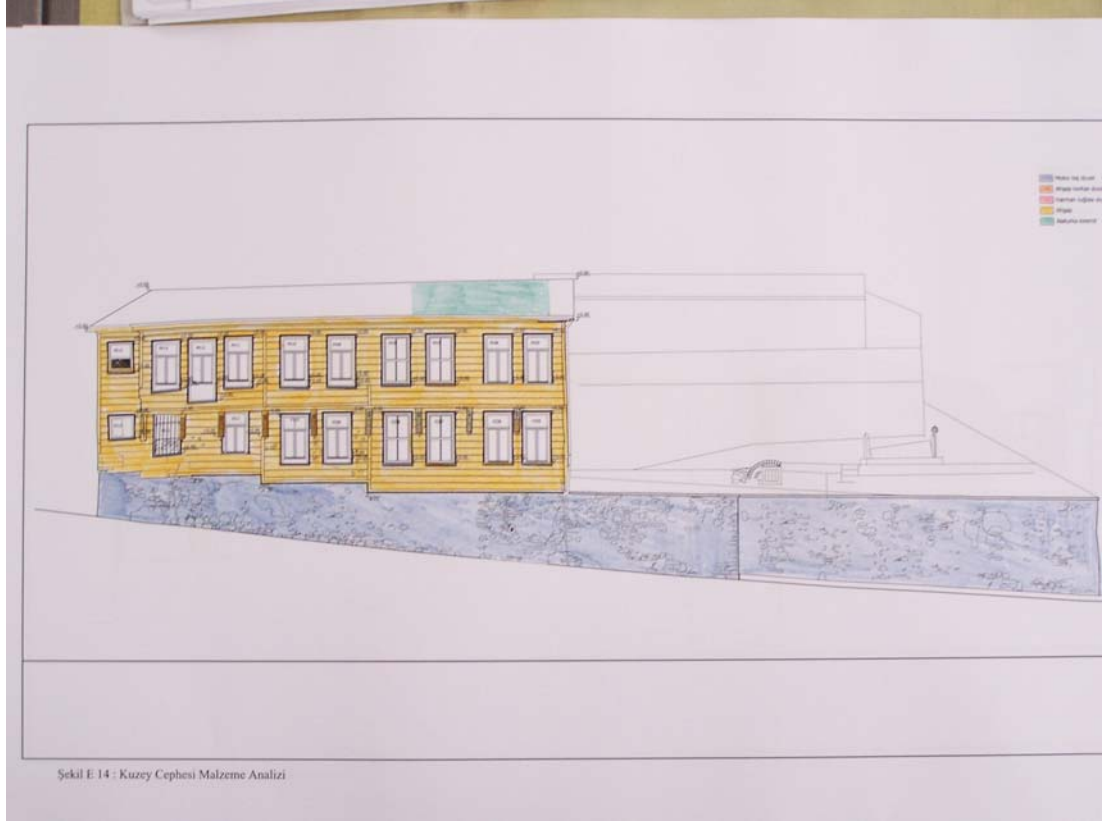

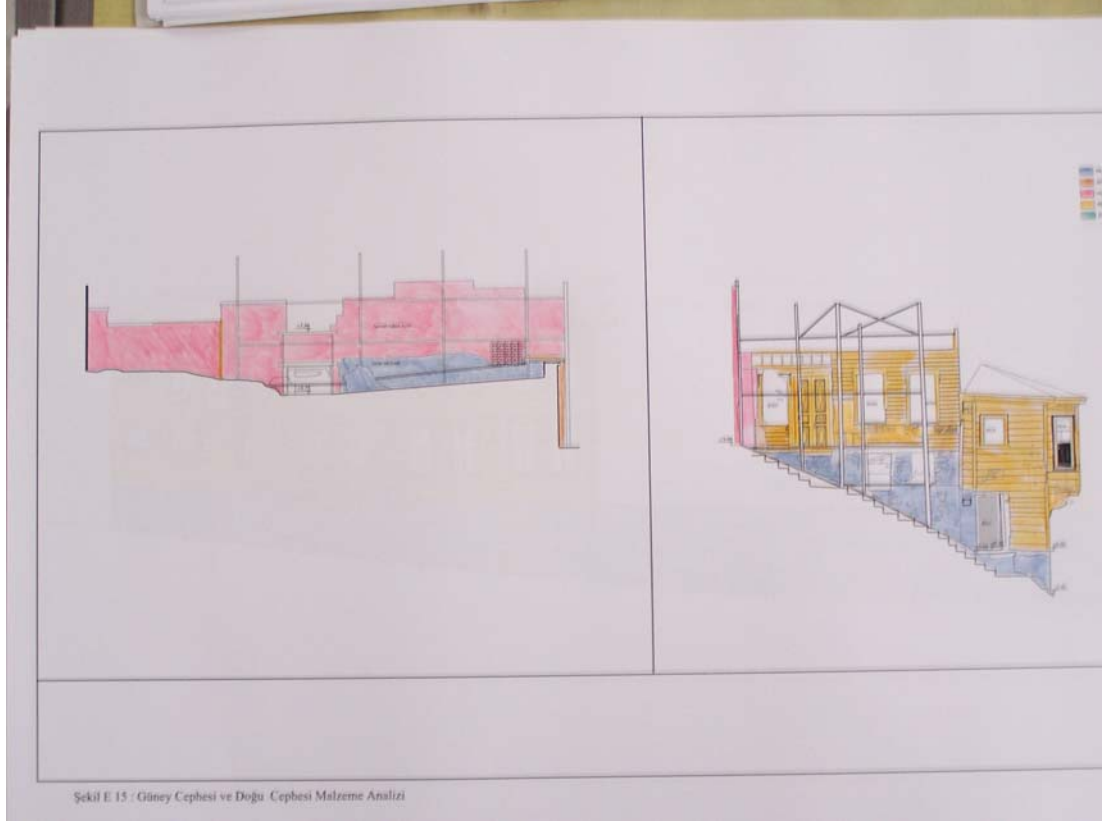

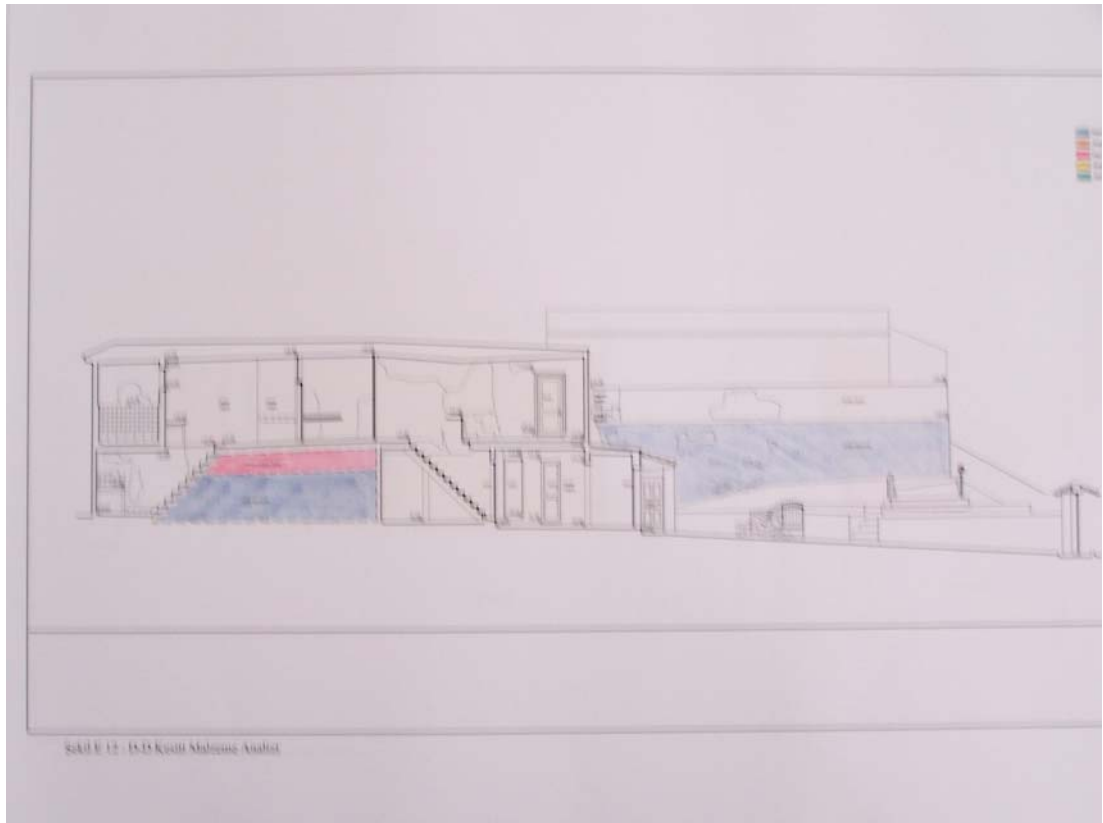

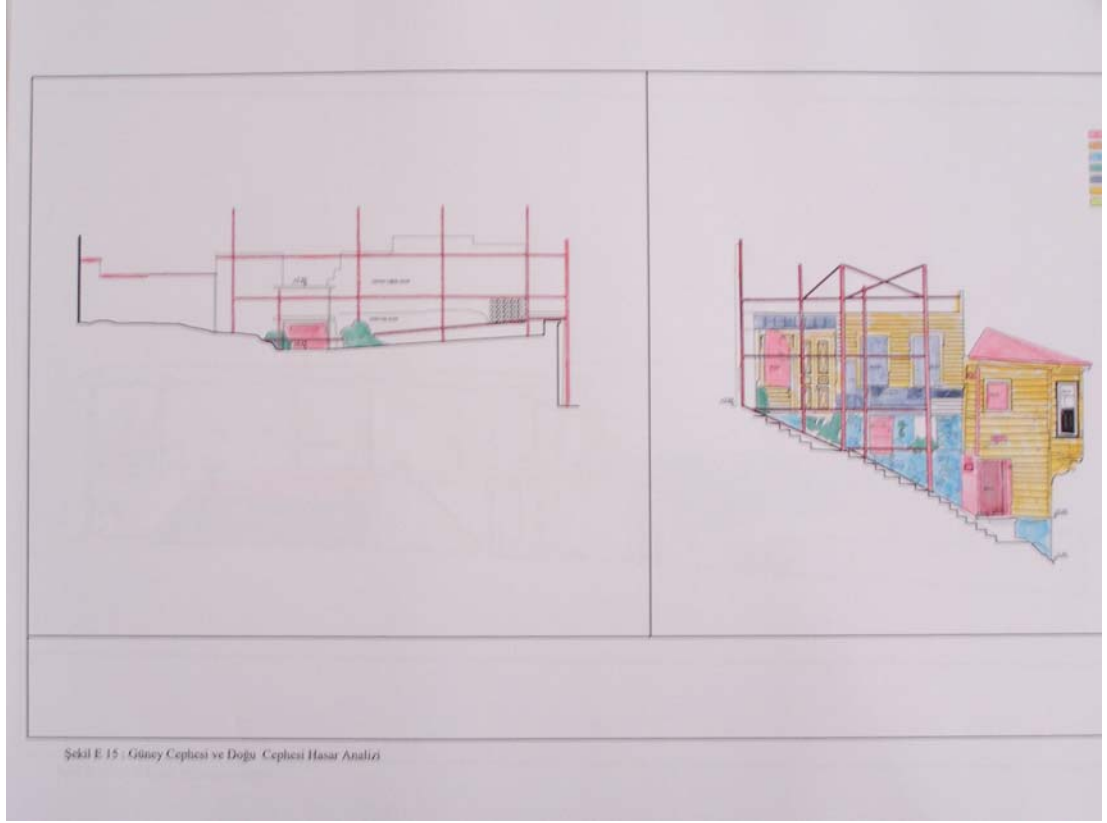

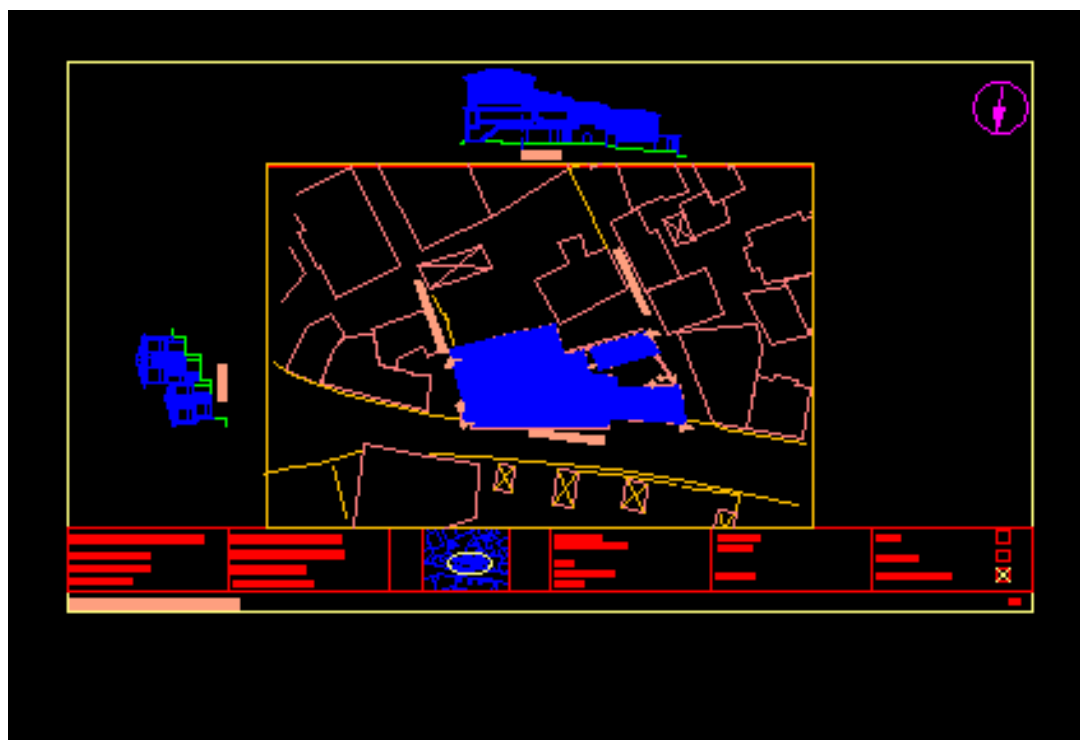

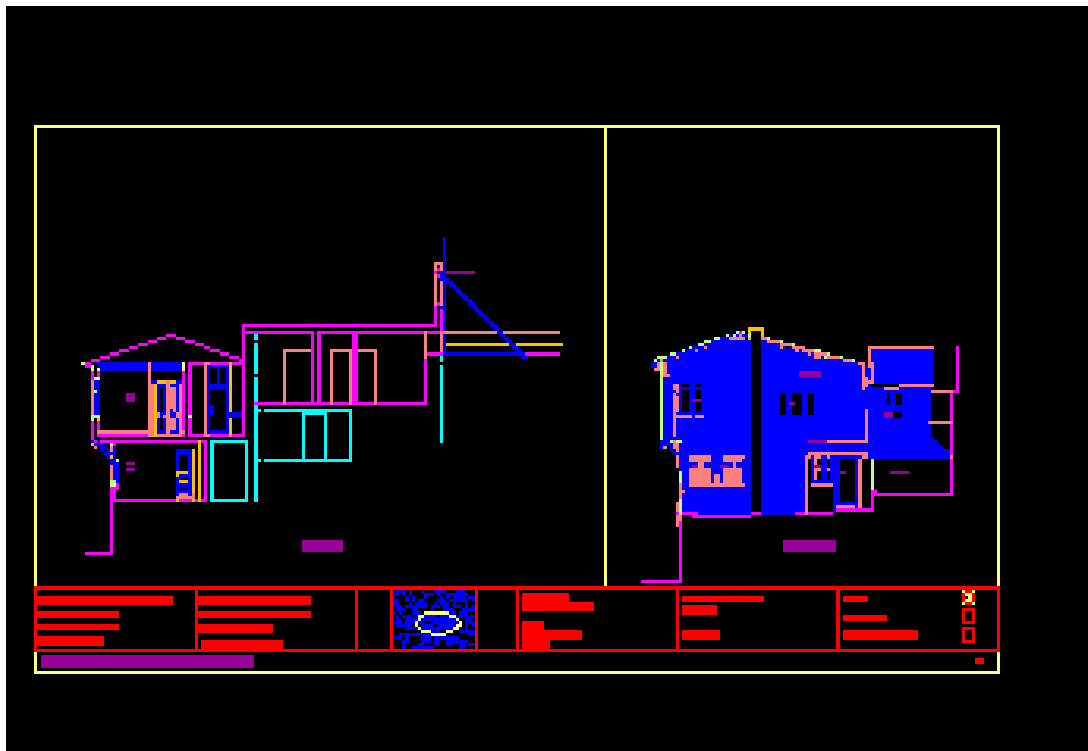

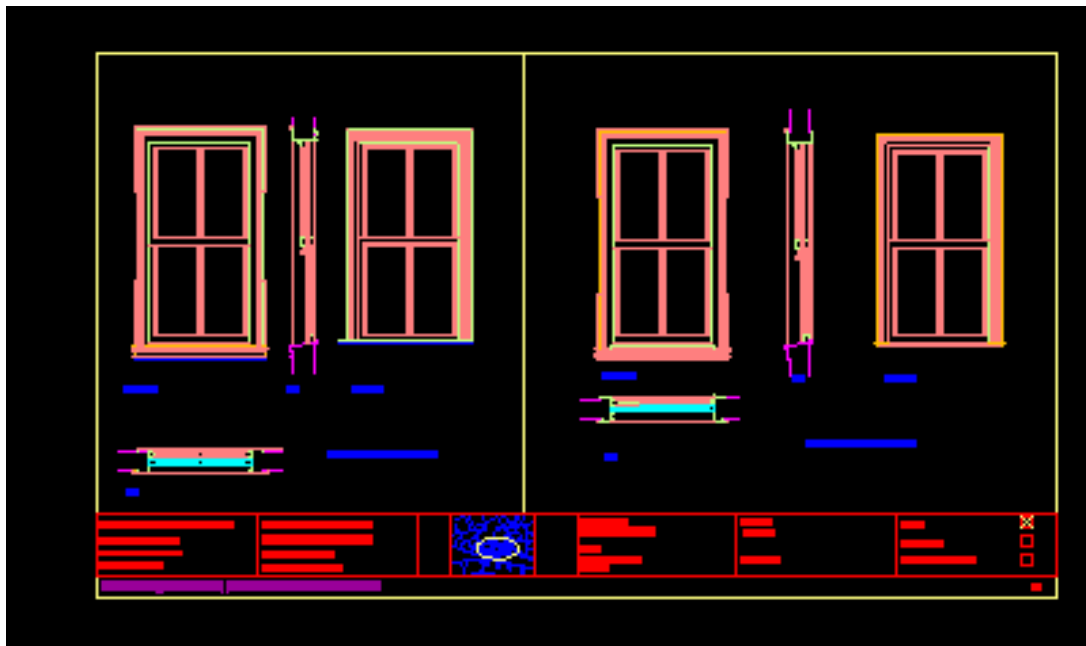

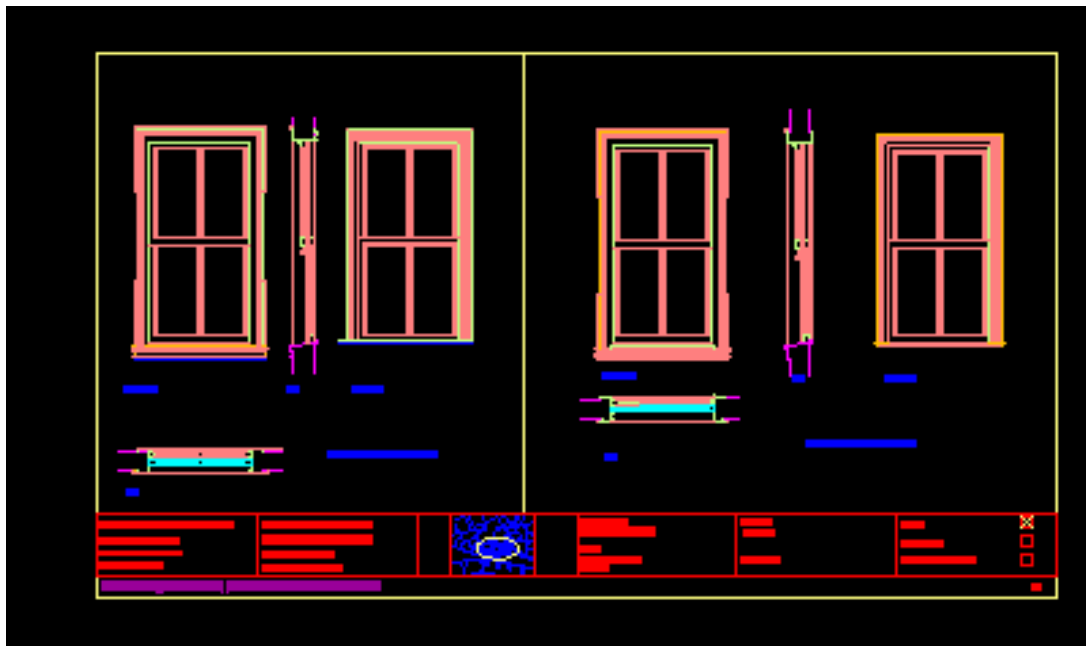

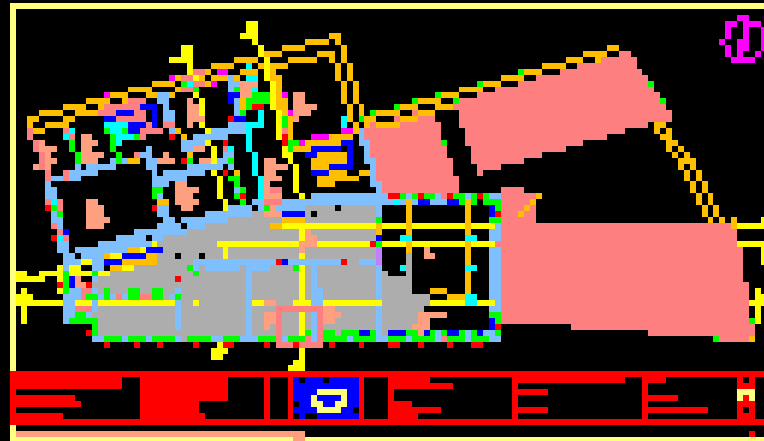

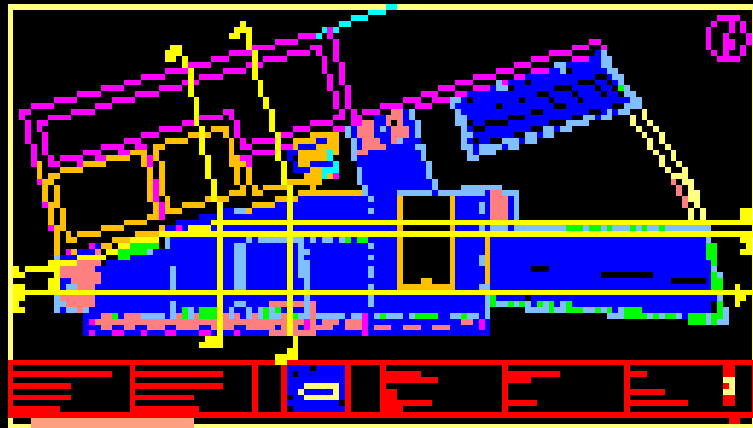

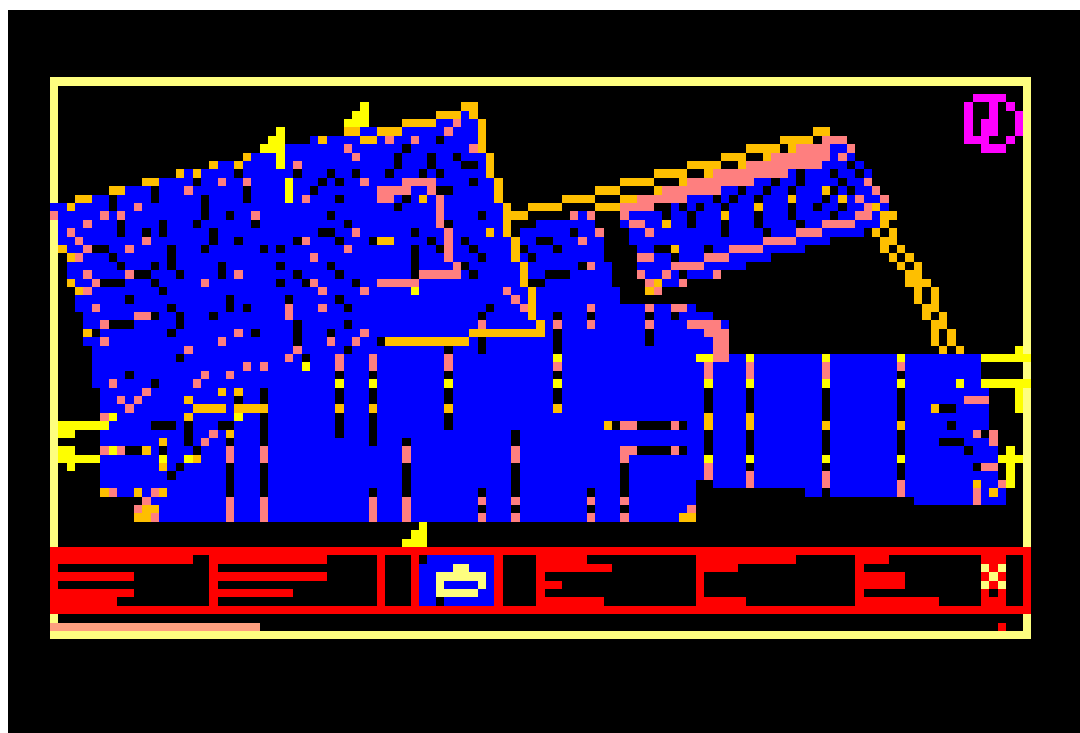

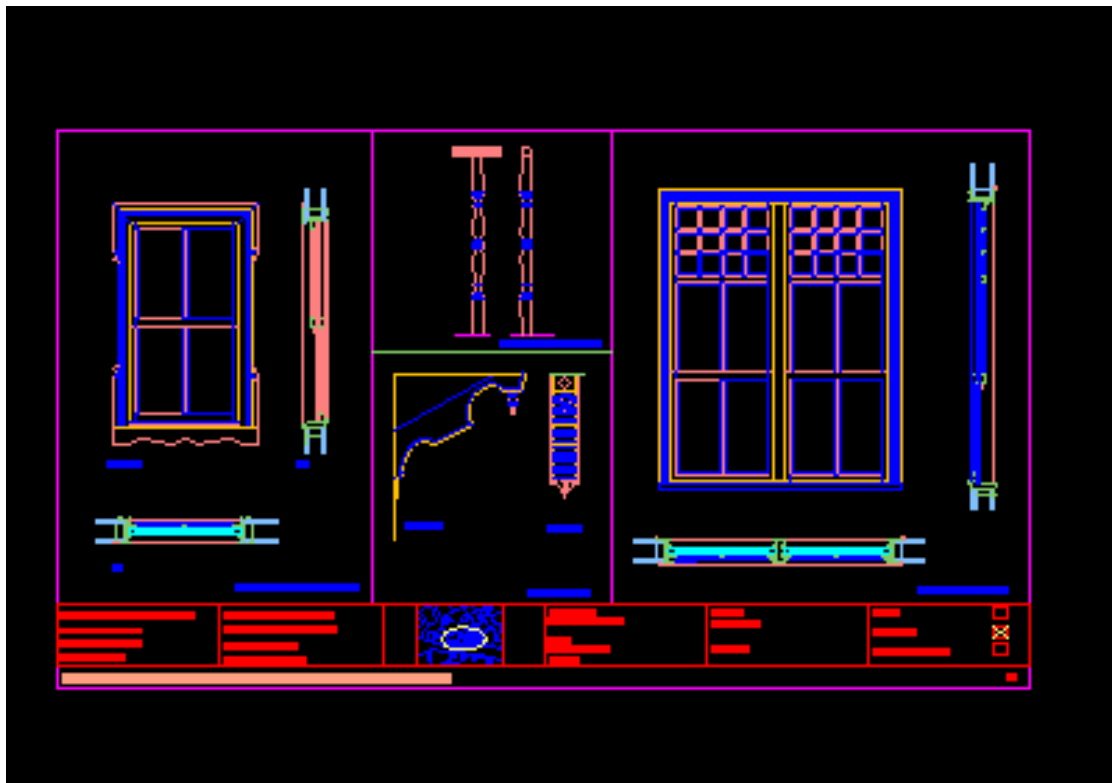

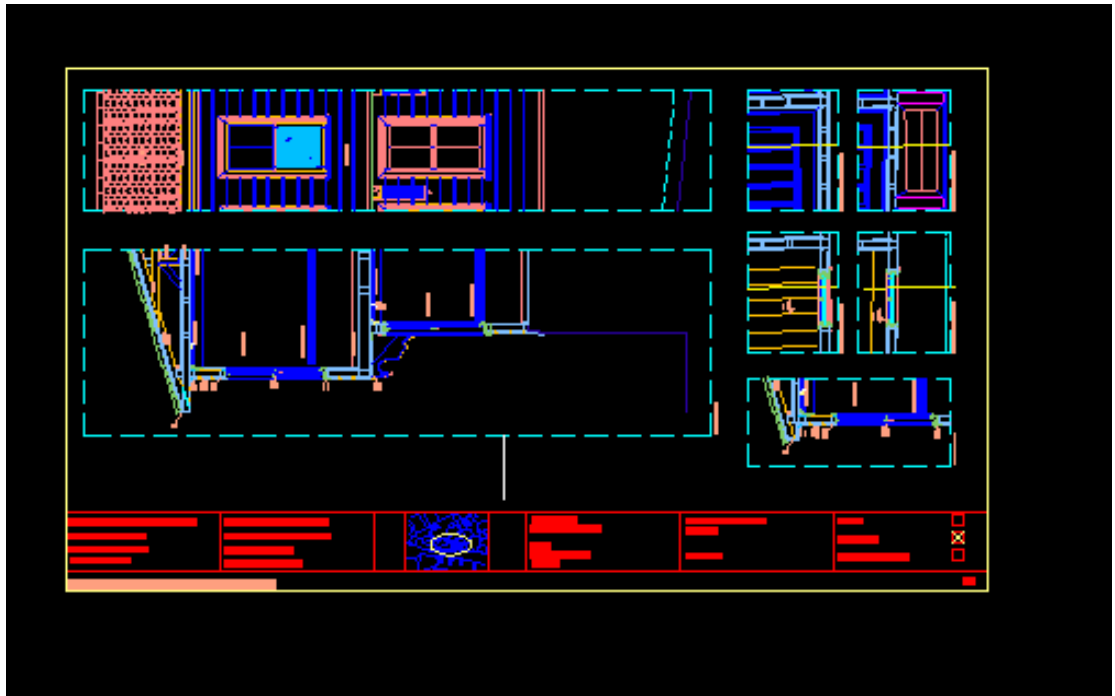

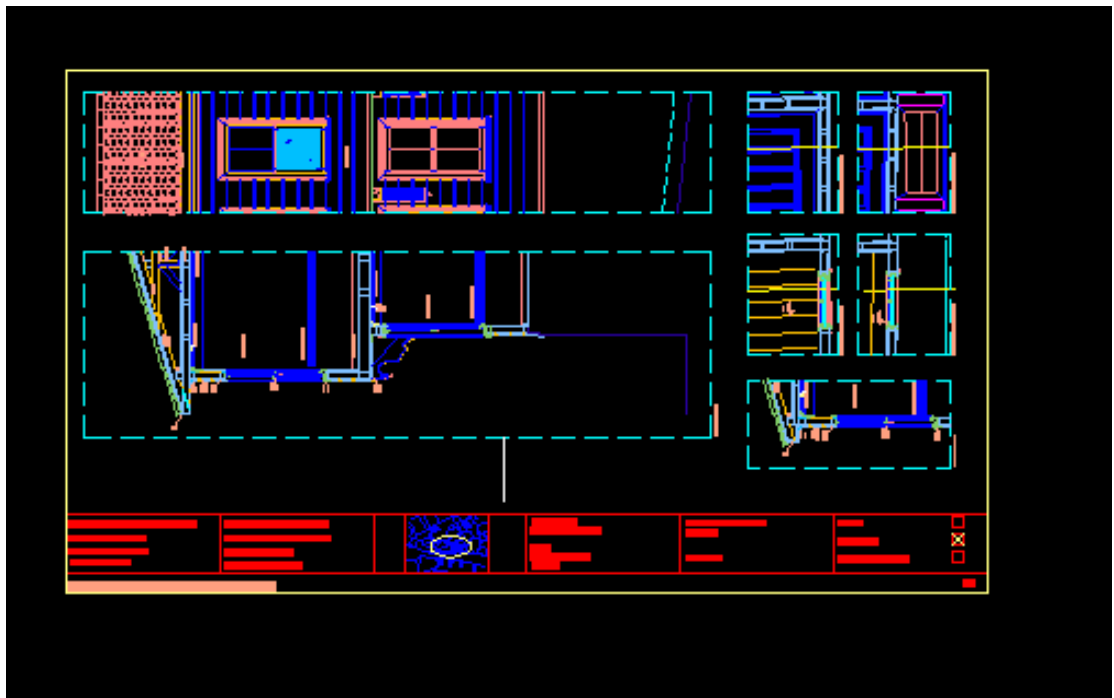

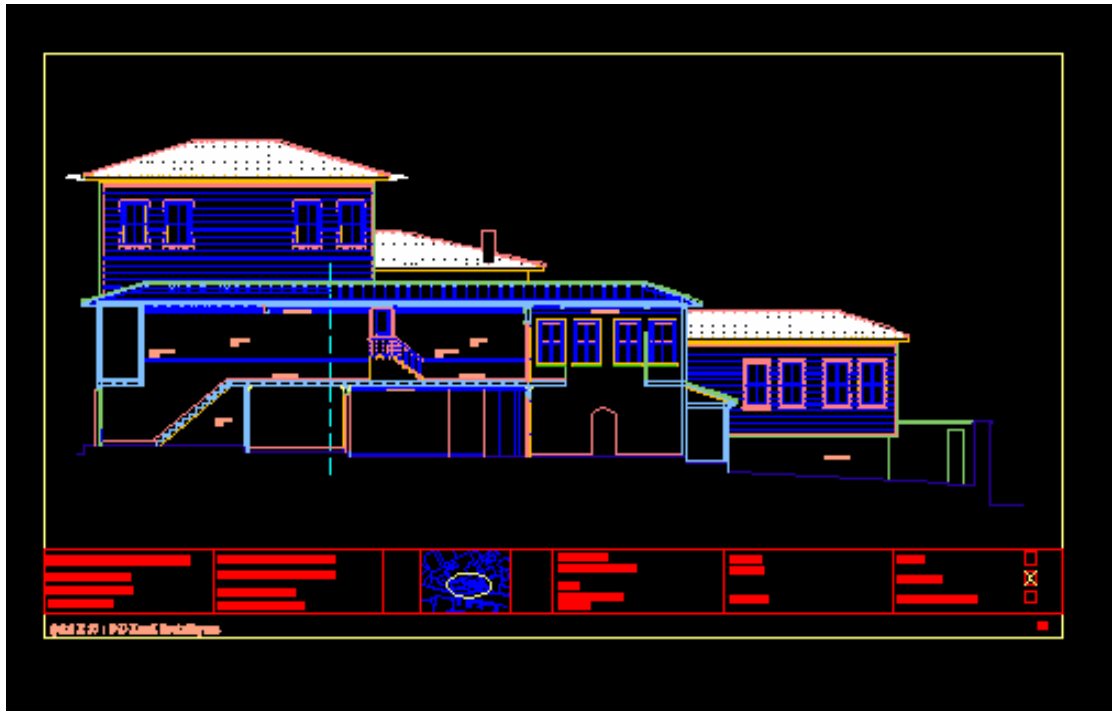

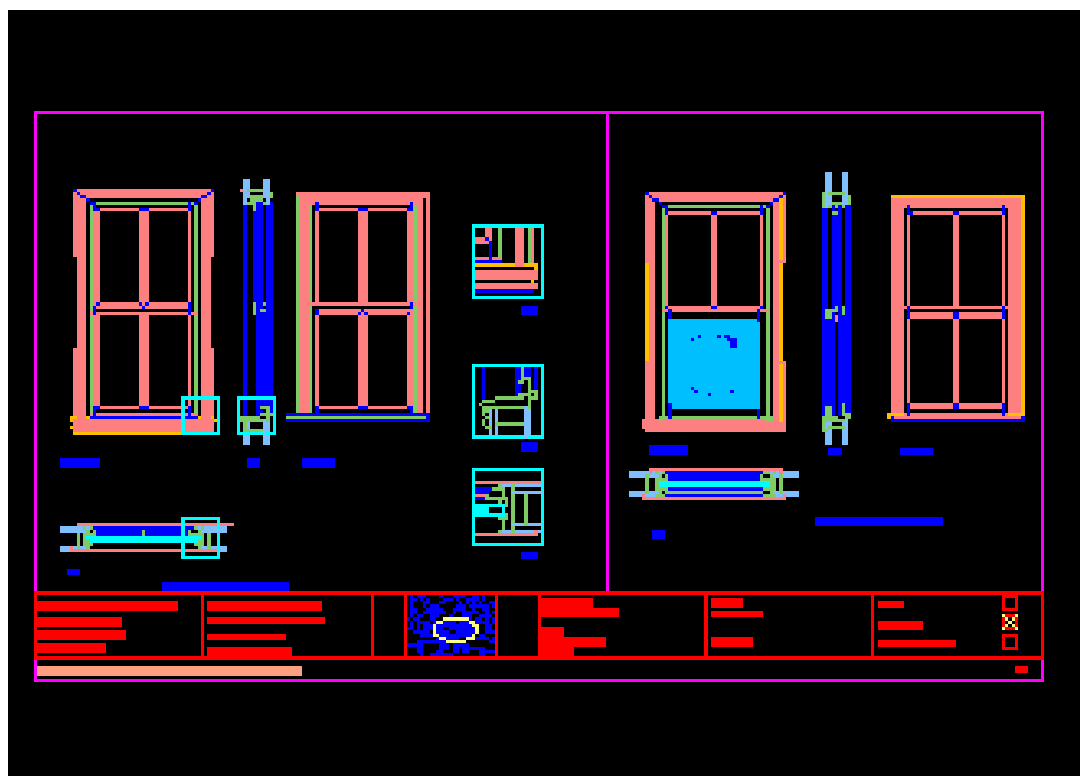

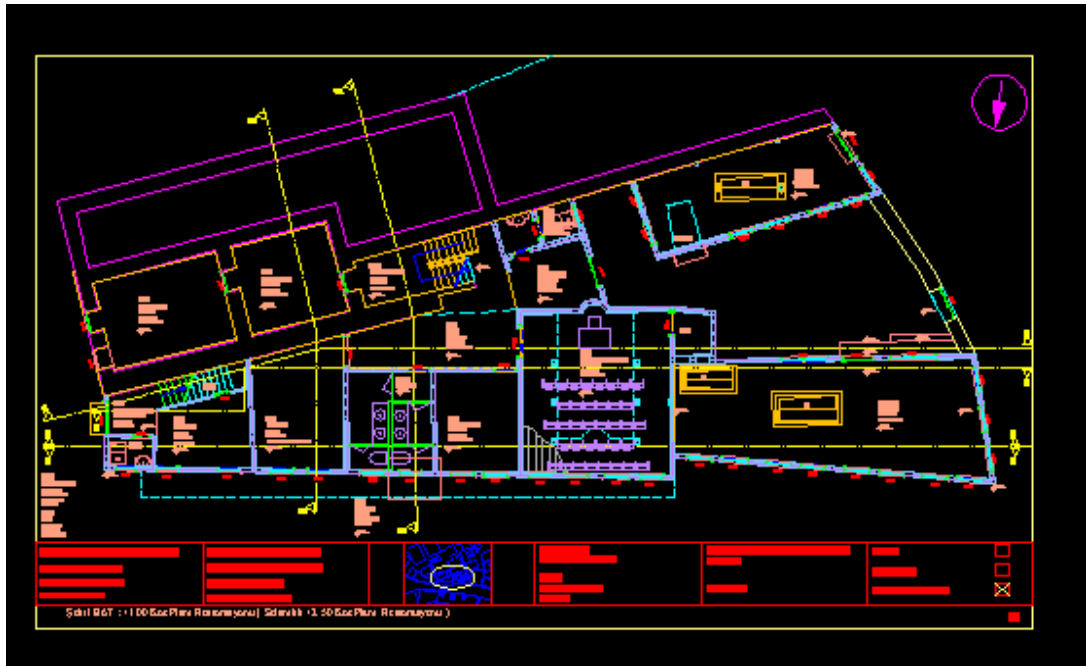

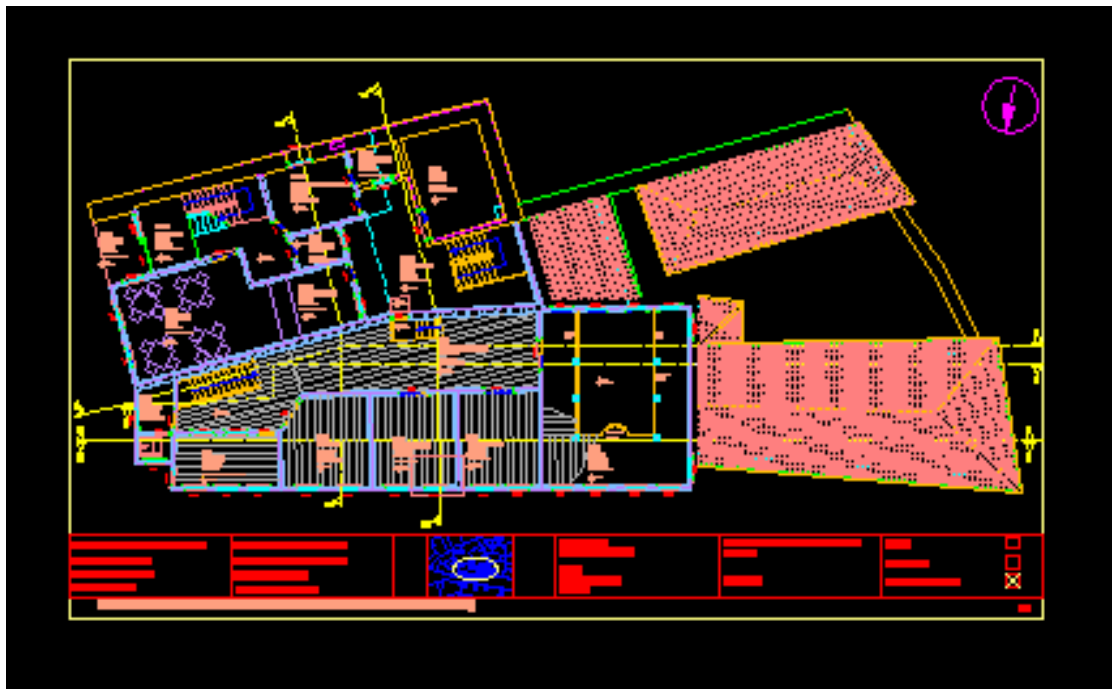

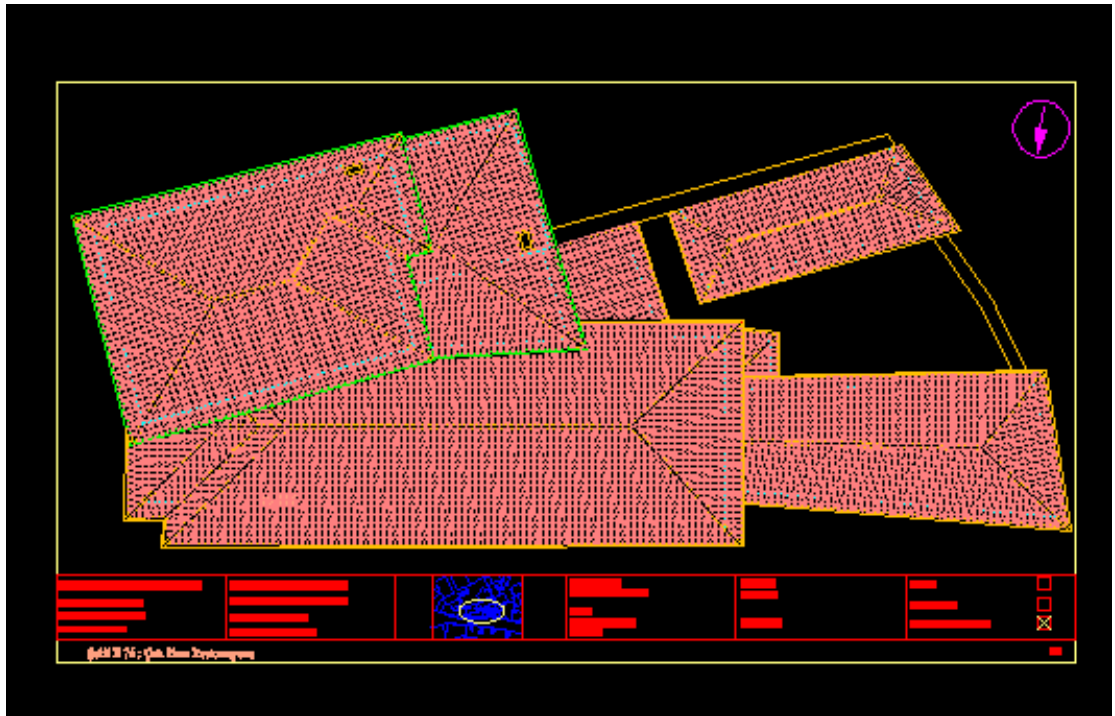

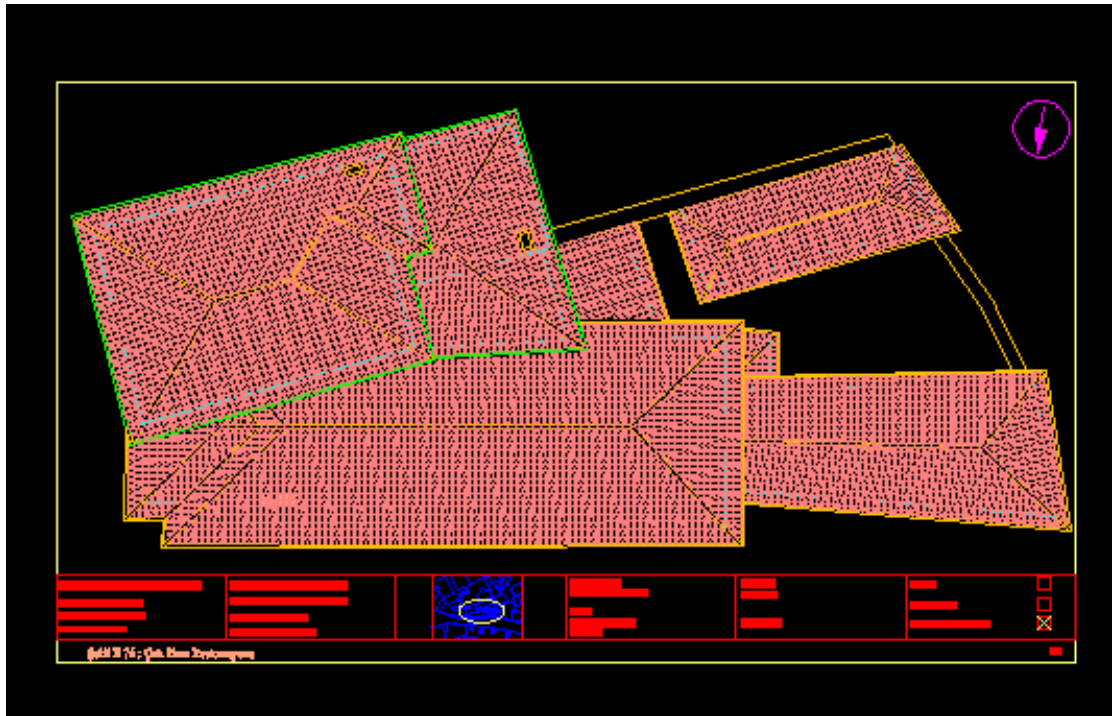

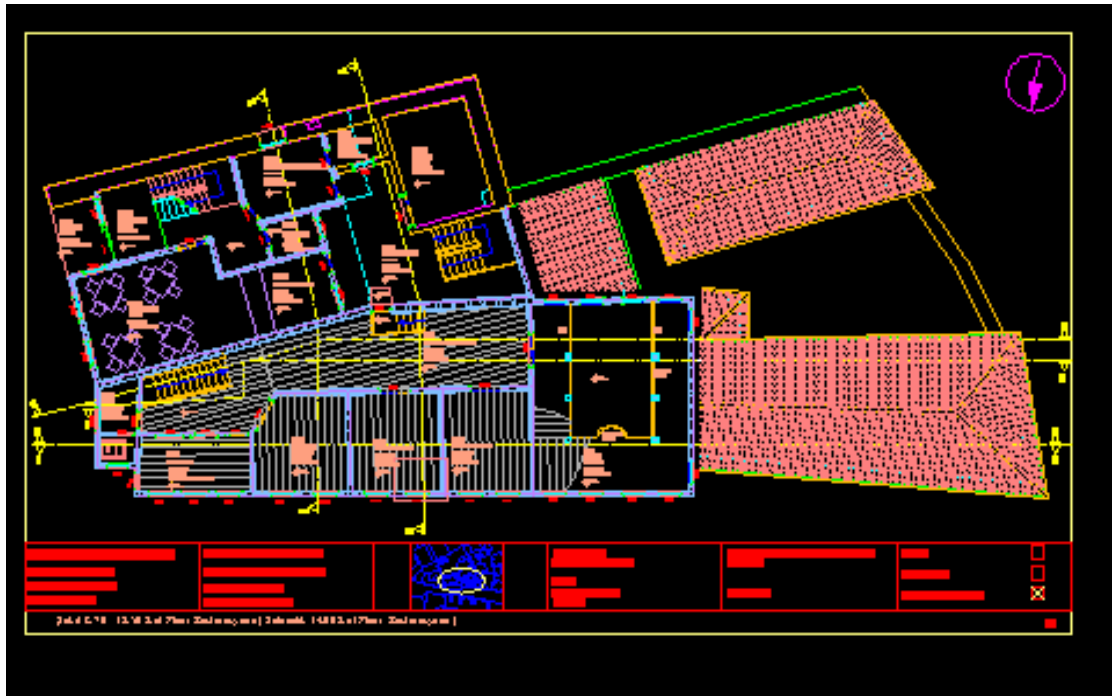

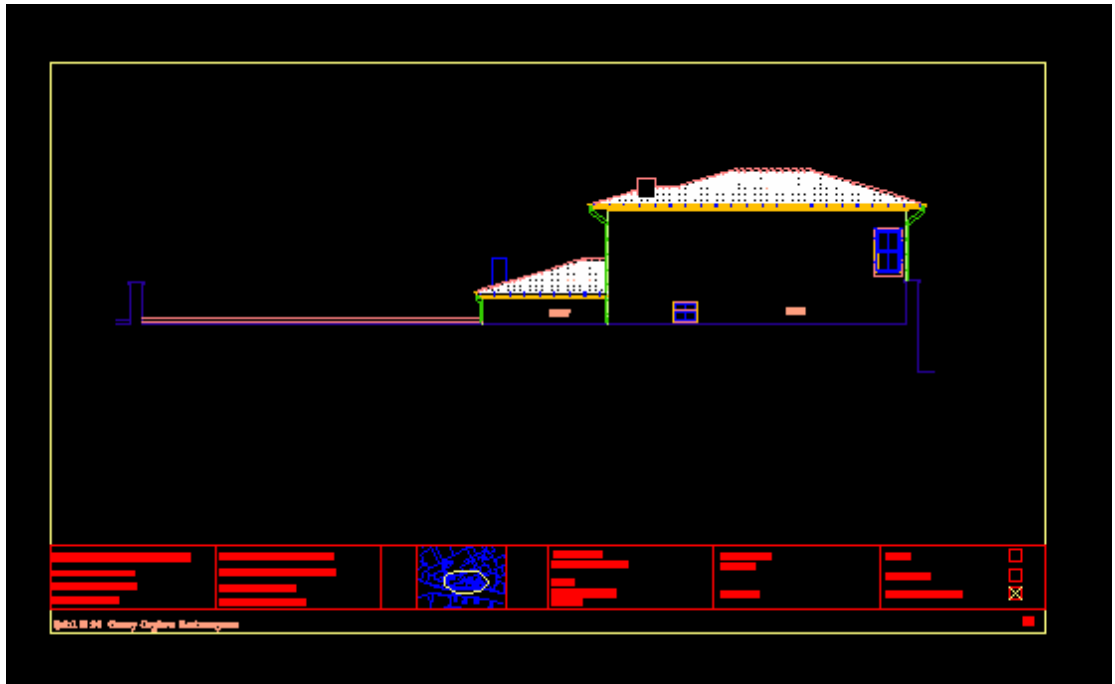

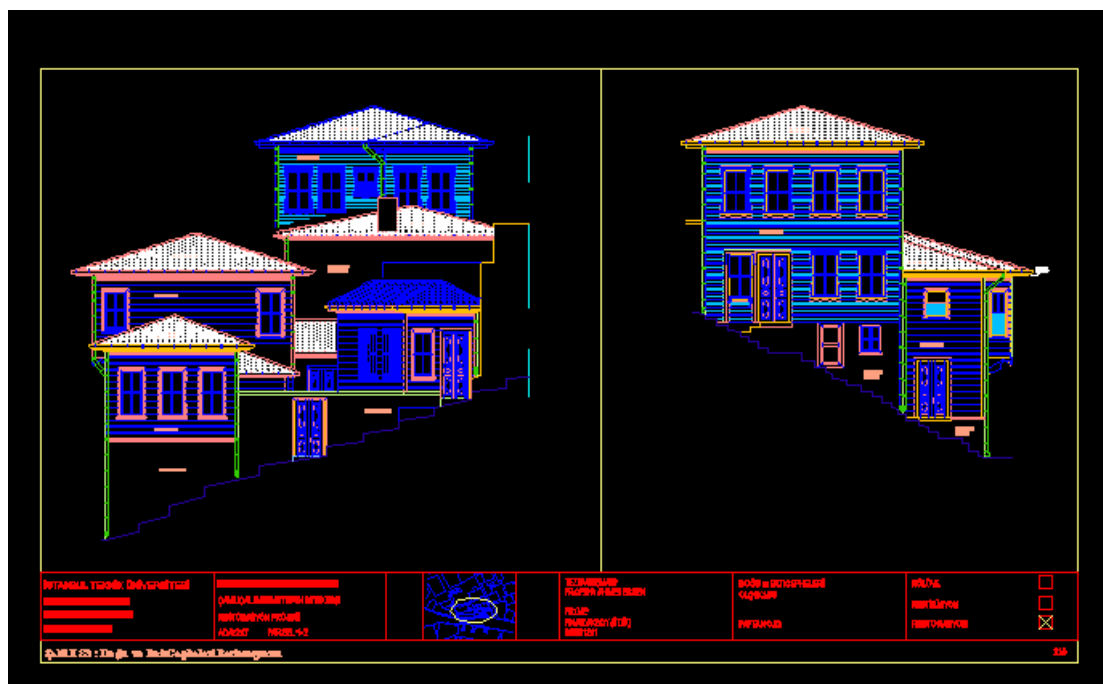

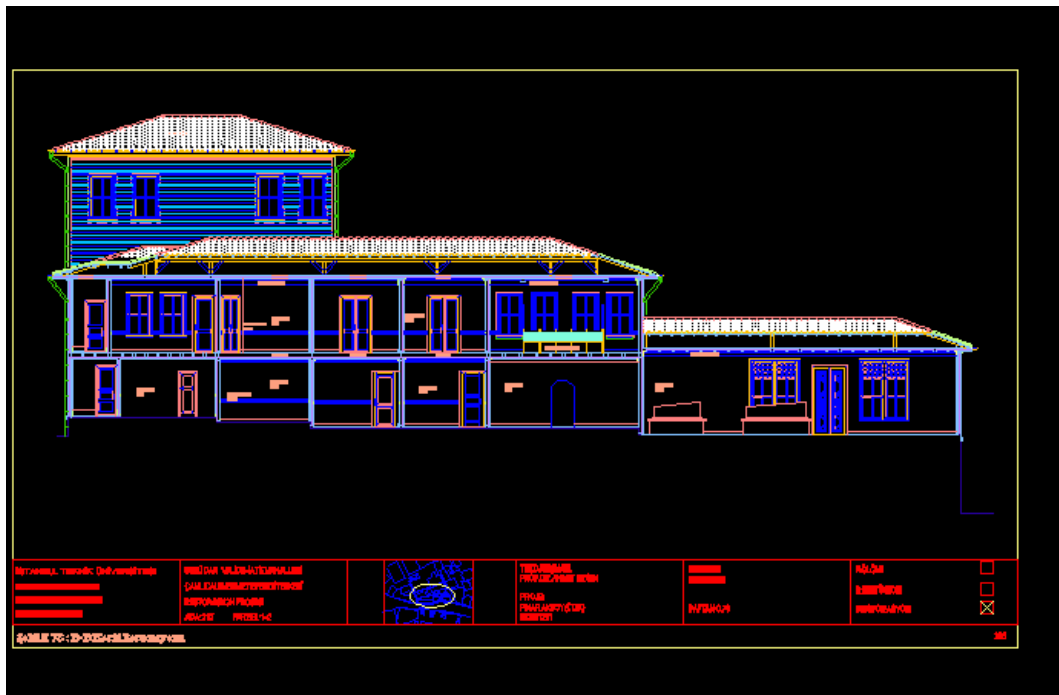

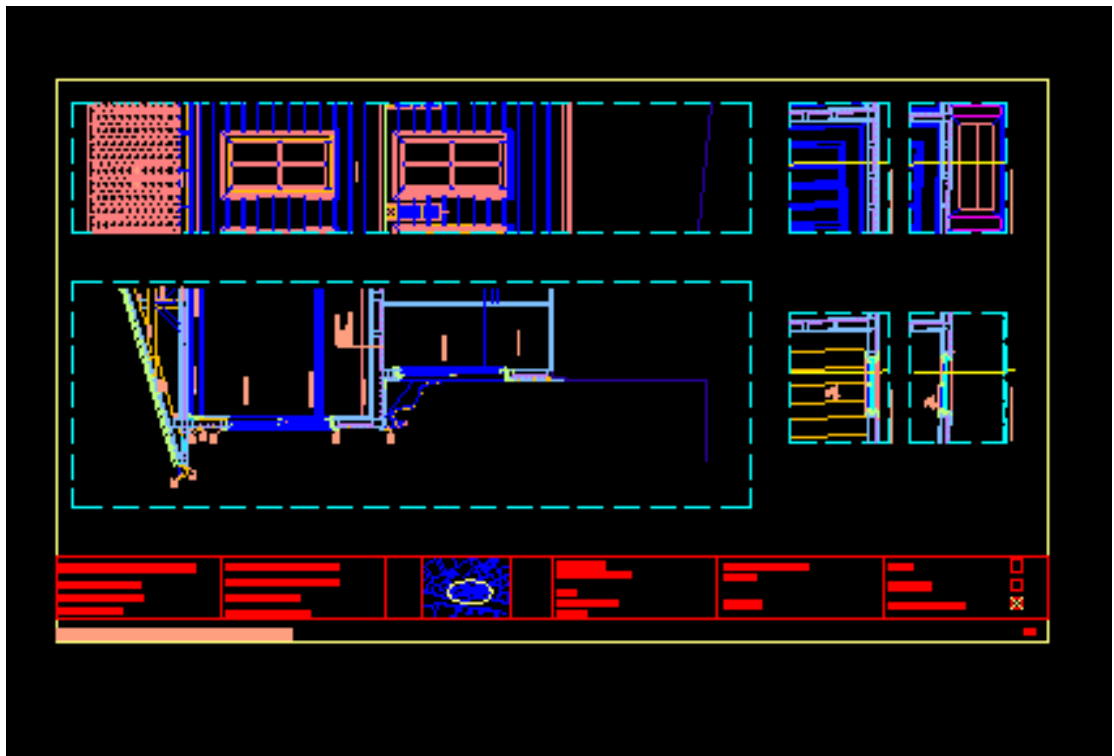

ÖZGEÇMİŞ

Pınar Aksoy 13.02.1979 tarihinde Erzincan'da doğmuştur. 1990'da Bağcılar Yıldıztepe İlkokulu'nu, 1997'de Adile Mermerci Anadolu Lisesi'ni bitirmiştir. Mimarlık eğitimine 1997 yılında YTÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nde başlamış ve 2002 yılında eğitimini tamamlamıştır.